

MINNEN OCH TANKAR

NEDTECKNADE AV

AUGUST PERSSON
FILOSOFEN FRÅN AVESTA

August Perssons egna handskrivna anteckningar är tolkade och
sammanställda av Lars Isheden

©Lars Isheden 2024
Tryckt av AB Södermalms Snabbkopiering

Förord

Min farfars namn var Johan August Persson. Han kallades för August. Han föddes 1882-11-03 i Krabbsjön, Grangärde. Större delen av sitt liv bodde han i Grytnäs socken strax norr om Avesta. Han arbetade som plåtslagare vid Alby Klorat i Månsbo under hela sitt arbetsliv.

Fackliga och sociala frågor engagerade honom djupt. Han deltog mycket aktivt i föreningslivet ända fram till sin död.

Augusts stora intresse var litteratur och filosofi. När Grytnäs kommun öppnade sitt nya kommunbibliotek, blev han den flitigaste låntagaren. Bibliotekarien Z. Reuner torde ha varit behjälplig i att införskaffa alla de kända bokverk, som August ville studera.

Poeters och stora tänkares ord på vers fascinerade honom. August satt ofta fördjupad i sina böcker, men när tillfälle bjöds reste han sig upp och deklamerade han fritt ur de diktsamlingar han läst.

August skrev för hand en tjock bok, som omfattar ca 550 sidor. Han kallade den **Minnen**. Världshändelser, politik, religion och litteratur beskrevs ingående av August, medan de händelser, som berörde honom eller hans närmaste endast sporadiskt har kommenterats av honom. August gav sin hustru Alma namnet Eva i denna minnesbok.

Många kända händelser, som starkt berörde familjen eller anhöriga, nämns inte av August i **Minnen**. Bakgrunden till detta är en av de svåraste bedömningarna att göra av, när vi läser Augusts berättelser. Var det medvetna bortsorteringar av vissa fakta? Eller var August bara ointresserad av sitt privatliv, så att bara slumpen avgjorde om något blev nedskrivet? Eller ville August bara fly från de problem som plågade honom och bara skriva om det som han ansåg vara viktigt i livet?

Ett är dock säkert, August försökte göra en ingående analys av de stora värdena i livet. Det tog mycket av hans kraft. Under de sista åren kände han en stigande besvikelse under sitt sökande efter svar på sina frågor. Han ansåg själv, att han visste mycket litet om livet och brukade tillägga att det sorgligaste var att alla andra verkade veta lika litet.

Under den tid som familjen ansökte om dödförklaring av hans 20 år tidigare försvunne svåger Oskar Andersson, blev August deprimerad och gjorde flera självmordsförsök. Trots familjens stora ansträngningar kunde de dock inte hindra honom.

August avslutade sitt liv 1936-06-06.

Många av oss anhöriga har i detalj läst Augusts **Minnen**. Vi har många funderingar och var och en av oss har egna förklaringar till hans handlande.

Kommer vi någonsin att få veta vad som var orsaken till hans självmord?

2024 i juni

Lars Isheden



*Den som styrer sitt sinne
är större än den som tager en stad*
Syrak

*Du själv dör hän, och hän dör vad dig
tillhör,
men ett vet jag, som aldrig dör,
och det är domen över död man: därför
vad ädelt är du vilje vad rätt du göre!*
Tegnér

*Det utgör människans högsta prydnad,
och därtill sitt förstånd hon fått
att handen ägnar hjärtat lydnad*

i allt den skapar stort som smått
Schiller

Glad och god skall människan vara!
Engström

*Vad rätt du tänkt, vad du i kärlek vill,
vad skönt du drömt kan ej av tiden härjas
det är en skörd som undan honom bergas
tyden hör evighetens rike till.*
Rydberg

Och skulle jag glömma min barndomstid.
Carolus



Runorna i mitten av skölden bildar ordet Excelsior.

De anteckningar och minnen som här äro nedskrivna, äro icke hållna i någon egentlig dagboksform, de utgöra endast några hågkomster och händelser ur mitt liv jämte det viktigaste som under denna tid hänt ute i världen. Dessa anteckningar började jag föra i mitt 25:te år och de minnen jag äger från min födelse och intill denna tid äro upptecknade i kort sammanfattning.

Enligt kyrkoböckernas anteckningar är jag född den 3:dje november 1882 uti Krabbsjö by i Grangärdes församling och Falu län. Dessa uppgifter har jag inga skäl att betvivla, synnerligast som de överensstämma med mina föräldrars utsago i saken, och jag därtill själv är ett levande bevis på att händelsen en gång timat.

Mina föräldrar ha inga gamla anor, höll jag på att säga, men så kom jag att tänka på, att de väl också härstamma från allas vår fader Adam och moder Eva, eller möjligen (enligt Darwin) från aporna. Emellertid äro mina ättartavlor icke förevigade på runstenar, ej heller inskrivna i svenska riddarhusets annaler och mitt blod är vardet tjockt och rött.

Min far blev tidigt föräldralös. Hans far var gruvsmed vid Grängesberg och han föll ned i en gruva och slog ihjäl sig då han skulle fira ner en knippa borrh. Han föll alltså på arbetets valplats och jag behöver väl ej nämna, att inga kväden sjöngos till hans ära. Hans hustru, min farmor, dog i lungshot. Min far uppfostrades därefter hos sin mormor, en till kroppen bräcklig gumma, som ehuru stödd på två kryckor, skötte sitt arrenderade hemman på ett så utmärkt sätt, att hon av brukspatronen erhöll en silverbägare med inskription som hedersgåva.

På mödernet förmäles en sägen att jag härstammar från invandrade valloner. Mödernenamnet Vigert, samt min moders mörka hår och mörkbruna ögon kanske ger ett visst stöd åt detta påstående. Vad jag med bestämdhet vet det är, att min morfar var en äkta kärngubbe, som framlevde sitt strävsamma liv på en ö i sjön Vässman i Dalarna. Ön hette Lövön. Han kom dit vid sju års ålder och han blev där till sin död. Där odlade han upp några tunnland jord av den karga och steniga marken. Där rodde han i ur och skur järnet från Ludvika bruk över sjön. Här uppfostrade han 11 barn och slet ut 2 hustrur och överlevde dem i många

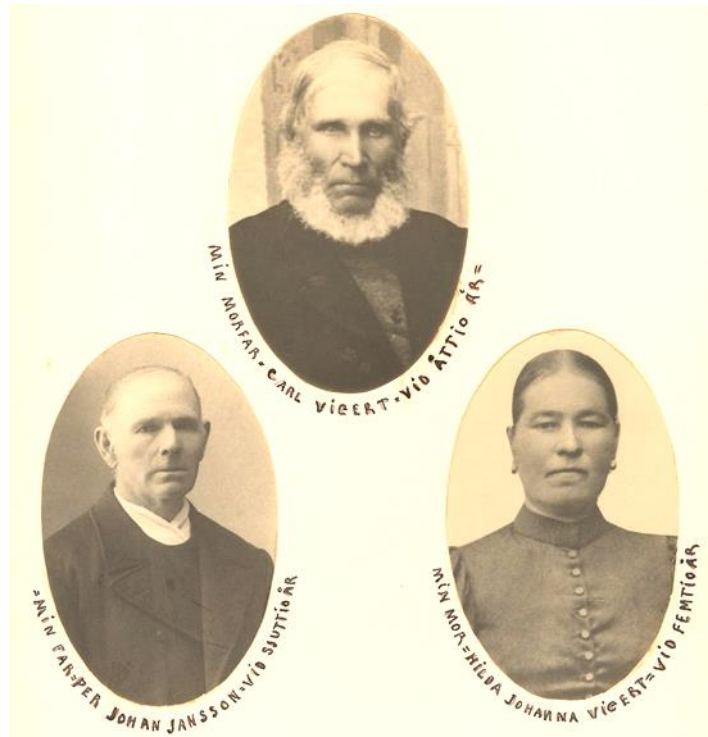
år. Han dog vid några och 90 års ålder. Enkel, arbetsam, Gudfruktig och sund till kropp och själ, var han en man av den typ som i våra dagar bli allt sällsyntare.

Min far var vid den tiden för min födelse koltorpare under patron Rot på Ludvika bruk. Den som något känner till den gamla tidens patronvälde, såväl som koltorparnas bekymmerfulla tillvaro i allmänhet, kan nog göra sig en någorlunda klar föreställning om de minst sagt små förhållanden under vilka jag växt upp. Två bröder och en syster hade redan förtärt förstfödsloerätten så att jag kunde precis inte göra anspråk på att bli ansedd som något underbarn av mina föräldrar.

I förbigående kan jag nämna att denne patron Rot var en särdeles sträng husbonde, som på sin järnbruksdrift förstod att skapa sig en förmögenhet. Men vad denna förmögenhet kostade hans underlydande det kanske han icke tänkte så noga på. Som ett betecknande exempel på hans sätt att hushålla med sitt folk vill jag nämna det svar han vid ett tillfälle gav en torpare den där var oförskämd nog, att begära större stat än den bruket månatligen bestod, att "ville han ej hushålla så det räckte så fick han väl svälta i slutet av månaden". Mycket ogärna delade han ut pengar. Avlöningen utgick till största delen i natura, havre, råg, sill och salt. Men liksom de flesta gamla brukspatroner kunde han också vara faderligt hederlig. När han var ute och jagade brukade han komma och hälsa på hos oss och då hände sig en gång att han gav min äldsta bror en gulfemma.

*Ty barnets himmel hänger full
med lyror av det röda gull*
Tegnér

*Ty med bestämda drag med skarpa,
de barndomsminnen tryckta stå*
Tegnér



Överst min morfar Carl, till vänster min far Per och till höger min mor Hilda Johanna.

Från min tidigaste barndom minns jag hur fattigt vi hade det. Vi brukade doppa saltstrött bröd i vatten och äta med god aptit. Brödet var en blandning av råg och havre. Det första intryck jag minns som tilltalade mitt skönhetsinne var en grann blå bärd som satt upp mot taket över de trasiga tapeterna i mitt barndomshem. Vidare minns jag ett litet glasskrin som jag någon gång fick se, och som ägdes av en gammal gumma, som en tid bodde hos oss. Bland de personer som jag påminner mig är det särskilt 3 gamla gummor jag vill nämna. Den ena kallades "Dam Lovisa", den andra "Jan Pers mor" och den tredje "Duller Maja". Alla tre voro gamla, som sagt är och böjda av år och vedermodor och deras ansikten voro ett virrvarr av rynkor och streck, som en etsning av Zorn. Dam Lovisa var min fasa. Den skräck jag kände inför henne kan inte beskrivas med ord. Då hon fick se mig skrek hon alltid: "Jag skall snöpa dig". Och var jag ute släppte jag allt jag hade och sprang för livet under hjärtskärande nödrop till min mor. Vad denna snöpfung innebar visste jag naturligtvis inte, men att det var någonting hemskt därom var jag bergfast övertygad. I förbigående vill jag nämna, att här i Avesta

finnes en person som, för att undvika en för talrik avkomma, själv begått denna rysliga operation och ändå befinner sig i högönskelig välmåga, så inte hade jag behöft frukta för Dam Lovisa. Jan Pers mor var jag inte rädd för. Jag minns att jag åt paltbröd ur en stekpanna samtidigt som hon och att jag sedan blev retad av mina syskon därför, ty hon ansågs förfärligt lortaktig, men jag var för ung och för hungrig att fästa mig därvid. Jan Pers mor hade en gång i tiden varit till Stockholm och talat vid kungen angående en process som hon förde med Ludvika bruk om sin egendom. Processen tappade hon och misste sitt hemman, men hon sade själv att det var som att gjuta olja omkring hjärtat när hon talade vid kungen. Och just detta gjorde henne till en storhet i folkets ögon. Duller Maja gick omkring i bygden och fick ett mål här och ett där. Hon satt hemma en gång och läste i en bok som hette Genoveva. Den var så rörande denna historia så att vi alla gräto, både mor och jag och syskonen. Duller Maja hade en dotter som fått ett oäkta barn, viskade man. Detta trodde jag i min barnsliga fantasi vara något fasansfullt. Oäkta! Liknade det barnet ens en människa?

Mycket vackert minns jag också från den omgivande naturen. Det var tvära hållar som jag särskilt beundrade. Det var bäckar som porlade och sjöar som blänkte. Mest kommer jag dock ihåg den stora och hemlighetsfulla skog, som smög sig nästan ända fram till stugans knutar. Den lockade mig in i sitt dunkel då solen sken och skrämde mig bort då mörkret föll på. Åh denna min barndoms djupa, ändlösa, hemlighetsfulla skog som susade och viskade och väckte och sporrade min fantasi.

På höstkvällarna, då mörkret föll tungt och tjockt över skog och bygd, då stormen tjöt i knutar och skorstenspipa och lampan flämtade under det nedrökta taket, då brukade far berätta om bergtroll och tomtar och utbölingar. Han hade blivit väckt ute i kolkojan då milan brunnit, han hade mött granna fruntimmer i skogens djup, som drivit svarta kor i vall och han hade hört barn klaga och gråta i en bäck. Om det gällt mitt liv hade jag väl knappt vågat gå ut ensam då.

Om jag skulle försöka beskriva mina hågkomster av livet i helg och söcken som det under denna tid tedde sig i mitt barndomshem. Jag har förut framhållit att det för mina föräldrar var en ständig kamp med fattigdomen för att nödtorftigt tillfredställa våra lekamliga behov. Far arbetade i skogen om dagarna. På nätterna skötte han torpet och stängde gårdesgårdar. Dessutom var han händig i slöjd och smide och detta stal även många vilotimmar, ty

det gällde att hålla redskap och verktyg i gott stånd. Mor skötte hushållet och sina barn, samt kardade ull och spann, vävde och sydde kläder, beredde lin, hjälpte far med jordbruket och skötte ladugården.

Om söndagarna läste far ur en stor postilla långa utläggningar över dagens text. Jag satt tåligt och lyssnade och såg hur far vände sida efter sida och tänkte: "blir det då aldrig slut?" När äntligen jag hörde amen drog jag en befrielsens suck, ty nu visste jag att det äntligen var överståndet till nästa gång. Mina syskon sprungo alltid ut under dessa högtidliga betraktelser i Fjällstedt. Men jag satt inne och våndades och fick beröm för att jag var så snäll. Ibland höll man bönemöten om kvällarna, då någon kringvandrande väckelsepredikant höll utläggningar om himmelrikets fröjder och helvetets skräckfyllda svavelsjöar. Därtill sjöng man enkla sånger med vackra melodier.

Periodvis hemföll far åt dryckenskapen och höll sig borta i flera dygn. Då grät mor och ängslades. Och så kom far hem och arbetade för två för att reparera sina dumheter.

Men på det hela taget äro mina minnen från denna tid ljusa och vackra. Det allra bästa var ändå mor. Hon var ung och rödkindad och vacker då och sjöng, medan hon spann, vackra religiösa sånger för oss. Att ta fram minnen från denna tid är som att plocka ur ett juvelskrin:

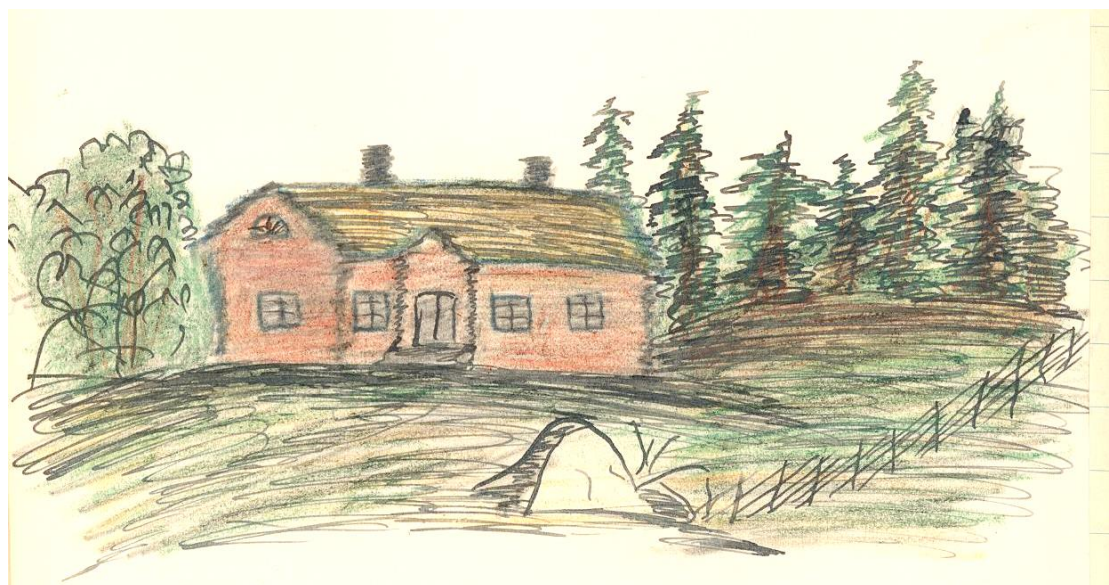


De minnen jag tecknat i det föregående äro hämtade från mina första 5 år. År 1888 flyttade vi från Ludvika bruk till Norns bruk i Hedemora socken. Jag var då på mitt 6:te år. Nu bli minnena i många fall inte så klara och vackra. Juvelskrinet blir i många fall en skräplåda att röra i, där bilderna är grumliga och orena. Från själva flyttningen minns jag att vi på ett ställe gingo över en stenbro i en sjö.

Vidare rastade vi hos en gumma som var änka efter en trollgubbe som kallades Kung Per Olsson. Denne hade far talat om många gånger och även besökt i och för sjukdomars botande hos både människor och djur. En gång ville han visa far en kärring i en brännvinsbutelj. Kung Per Olsson hade varit bergtagen i ungdomen och då lärt sig

konsterna. Som sagt rastade vi hos änkan. Hon satt i den öppna spisen och rökte kummin så det sprakade om henne. Jag kröp intill mor för jag väntade varje stund att få se hornper titta fram ur något hörn i stugan.

Då vi kommo fram till Norns bruk var jag mest förvånad i ladugården som var så stor och grann. Torpet vi fingo hette Myrbo och låg ensamt inne i skogen. Här föddes en syster och en bror som dogo i difteri i barndomen. System hette Emma och bror Albert. De ligga begravda på Norns kyrkogård. Sedan föddes ytterligare en bror vilken blev den sista i kedjan. Han fick namnet Albert. Min äldsta bror heter Johan, min syster Anna, min andra bror Karl och jag själv har fått namnet August.



*Myrbo stuga, Norns bruk, där jag tillbrakt 9 år av min barndom och skoltid.
Du hemmets jord, där jag som liten lekte din blotta åsyn gör min känsla varm*

Även vid Norn skulle min far kola milor. Åtta stycken om året enligt kontrakt. Det är ett ansträngande arbete. Först skola milorna åkas in, vallas upp, risas och stybbas. Sedan skola de kolas, vilket drar en tid av flera veckor. Då är det ingen ro varken natt eller dag. Som avslutning på det hela kommer utrivningen, med sot och damm och ett långt vakande. Alltsammans brukar vara avslutat till julen. Då tas ett stort kar in, vatten värmes och alla få sig ett bad. Sedan kommer helgen med vila och frid och god mat. Om bara inte brännvinet funnits.

Min far har alltid varit optimistiskt anlagd, rättfram och ärlig, frisk och stark som en björn, robust och skrytsam. Min mor däremot varit pessimistiskt anlagd, mild och god, undfallande och tystlåten. Jag har i många avseenden ärft min mors temperament. Far blev allt mer och mer en utpräglad periodsupare. Vid helgerna tog han hem 20 liter brännvin och så söp han och sjöng natt och dag så länge det varade. Supkamrater skulle han ha runt omkring sig, annars gick han bort. Där skålades och där sjöngs, andliga sånger och världsliga

slagdängor. Bland det förra slaget minns jag särskilt en vars refräng ljud: Vid det spegelklara hav där mötas vi. En favoritbit av det senare slaget lät så här: Nu ska vi supa drick så länge som vi pengar har och sen så ska vi borga och stå oss likabra.

Ibland låtsades han bli arg och skar tänder så det knastrade. Värst var det när han var borta i veckor och söp med alla möjliga skojare som narrade honom att gå i borgen och göra alla möjliga dumheter. Sedan ångrade han sig, arbetade för två och reparerade skadan. Höll sig nykter ett halvår och läste Fjällstedt. Men han var ingen humbug. Han söp och svirade med glädje och övertygelse och han deklarerade sin ståndpunkt till religionen med uppriktigt hjärta och levande tro. Anden var villig men köttet var svagt, som det ju ofta är med oss människor. Och för övrigt: Var slav av sitt begär har en tyrann till herre, som Tegnér säger. På ålderdomen har han äntligen lyckats besegra sitt begär och nu i många år varit nykter. Ålderdomen har också blivit ljusare för mina föräldrar i ekonomiskt hänseende. Barnaskaran har växt upp och tiderna äro gynnsammare i fråga om förvärvet av dagligt bröd. Jag kommer ihåg att min fars årsförtjänst för två hästar och två karlar, i min barndom, brukade belöpa sig till mellan 4 och 5 hundra kronor. Visserligen voro pengarna mera i värde då, men knalt var det att leva på i alla fall. Därför gällde det att passa sig då maten stod på bordet. Jag höll mig inte tillräckligt framme och minns, att barndomen i stort sett var en lång hunger. Dessutom kommer jag ihåg hur vi fingo förmaningar att vara tysta och snälla. Stryk förkom aldrig. Mina syskon rasade om i det fria, men på mig gjorde förmaningarna intryck så att jag mången gång drog mig undan för mig själv, blev sluten och inbunden och uppfattade livet som ett enda sorgespel. Detta var onaturligt för ett barn. Felet låg dock icke i mina föräldrars uppfostringsmetod utan i mitt nervöst känsliga sinne och i min benägenhet att ta dessa stillhetsuppsmaningar alltför allvarsam. Barnuppfostran är ingen lätt sak och kräver olika metoder för olika barn. Till växten var jag liten, och då främmande kommo på besök, och vi uppvisades för dem, hette det alltid om mina syskon "stora

och duktiga" och om mig ett beklagande "så liten". Jag tyckte det lät som ett fel, blev skygg och misstänksam och höll mig gärna undan. Men min fantasi växte och fick vingar. Jag hade en lekplats för mig själv i skogen där jag byggde hus av stickor och där bodde rika herrar som icke visste av hunger och fattigdom och dryckenskap. Då jag var 8 år började jag gå i skolan. Även detta tog jag dock för allvarsamt och pluggade med läxorna så att min svaga fysik blev undergrävd. Vid 10 års åldern blev jag sjuk och låg ett halft år. När jag kom upp fick jag en mycket elakartad värk i högra armbågsleden. För att bli botad skickade man mig till lasarettet i Falun, där jag sedan tillbragte 9 månader. Dessa 9 månader glömmar jag aldrig. Det var för mig en sannskyldig tortyr. Först försökte man med jodoforminsprutningar, men då detta ej hjälpte grep man till operation. Jag lades upp på det kalla metallbordet, som var beklätt med gummi, och bands fast som ett slaktdjur. Den gråhåriga doktor Söderbaum lade sin hand på mitt hjärta för att göra sig förvissad om jag tålde att sövas, och sedan täppte man till min näsa och mun med en bomullskompress på vilken droppades kloroform. Jag måste räkna ett, två, tre och så småningom upplöste sig allt i ett töcken. Jag såg doktorn syssla med sina hemska instrument, sina saxar, knivar och lansätter, jag såg de vitklädda sköterskorna med sina glasskålar, jag såg allt med ett uppskrämt barns obeskrivliga fasa, och så somnade jag. Så gick det både en och två gånger till, och för varje gång tygade man till mig värre och värre. När jag slutligen släpptes ut sade man mig, att jag var doktorn tack skyldig för vad han gjort, men jag har mången gång tvivlat därpå.

Det vare i alla fall sagt, att denna olycka satt sin prägel på hela mitt liv och på månghandla sätt fördystrat min tillvaro. En sund själ i en frisk kropp är säkert livets högsta goda, fastän kanske mången, som är i besittning därav, ej förmår rätt uppskatta denna ovärderliga gåva. "Döden är bättre än ett krankt leverne", heter det på ett ställe i gamla testamentet, och säkert är, att den som fått på sin lott att föra den hårda kampen för tillvaron med bruten hälsa, han inser nog den bittra sanningen av detta bibelord. Ord kunna inte beskriva vad mitt

känsliga sinne lidit under alla dessa år. Alla de stickord och anspelningar jag fått smälta, alla de gånger jag fått stå bakom då de andra gått fram, och det värsta av allt, då man beskyddande tyckt synd om mig. Och dock vill jag inte klaga. "mina vägar äro inte edra vägar" säger Herren. Sorger och olyckor kunna nog göra en bitter, hård och kanske elak, men med tiden luttra de dock och rena.

Full av brister är jag nog nu, men troligen hade jag nog varit mera självkär och fariseisk om jag varit frisk. Nu har jag åtminstone lärt mig inse min egen litenhet och att med jämnmod bära livets törne och tistlar.

För övrigt har det nog också varit många soliga dagar mellan de mulna. I samband härmed kommer jag ihåg Guds ord till Paulus "Låt dig nöjas av min nåd, ty min kraft är mäktig i de svaga," Detta ord har varit mig till styrka och uppmuntran då modet velat tryta, och jag har känt sanningen däri då lyckan varit mig huld. I fortsättningen av denna bok skall jag försöka, att så litet som möjligt vidröra denna olycka, eller fördystra minnena genom beskrivning av de lidanden som blivit följd därav.

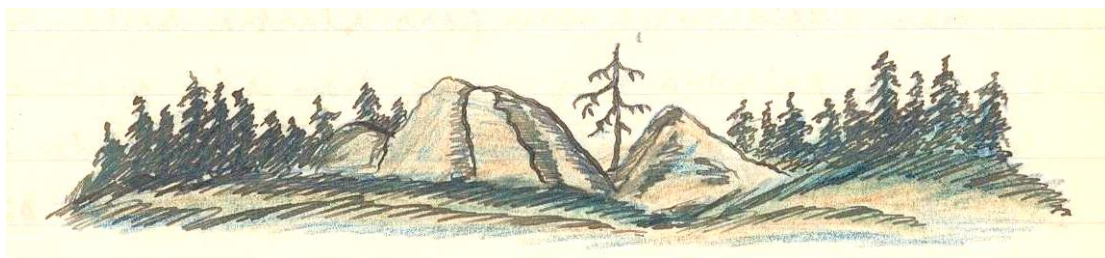
När jag kom hem från lasarettet var det att försöka hinna ikapp med skolgången. På

den tiden skulle man kunna ketekesen och stora delar av psalmboken som ett rinnande vatten. Lång väg hade jag till skolan och långa läxor hade jag att läsa, men jag var envis och satte till nätterna. Jag hann kapp kamraterna, men skolan blev i alla fall som en träldom.

Vid 14 års ålder konfirmerades jag av en sympatisk präst som hette Hedmark. Under ledigheterna från skolan fick jag om somrarna hjälpa till i jordbruket samt köra ihop milorna. Om vintern var det att köra kol till hyttan.

Emellertid tröttnade min far på sin anställning vid Norns burk. Han råkade i tvist med brukets chef, ingenjör Gahm, och denne var en riktig tiger då han blev retad, så vistelsen vid bruket blev från den dagen omöjlig. Mina äldre bröder, som växt upp till stora karlar, pockade även på att komma därifrån och få ombyte. Synnerligast den förstfödda av oss, Johan, var trött på släpet i skogarna. Han ville bli snickare och gick därför en kurs i Backmanska stiftelsens slöjdskola i Hedemora. Han var för övrigt det bästa huvudet av oss alla.

På det stora hela likna mina hågkomster från Norn de gråa, dystra dagarna i advent, då solen endast undantagsvis lyser fram ur mörka moln.



*Det arv jag fått från min faders land
av skogar och vilda snår
är endast en börda som tynger min rygg
där jag ensam och grubblande går*
Dan Andersson

Under det att min far de första åren under Norns bruk haft en, efter sina förhållanden,

ganska stor skuld på brukskontoret, lyckades han vid avflytningen genom

försäljning av kor, hästar och inventarier skrapa ihop ett överskott på i det närmaste 3 tusen kronor. För dessa pengar köpte han nu en liten egendom, om cirka 6 tunnland åker, uti Grytnäs socken och Falu län. Dit flyttade vi på våren år 1897.

Åbyggnaderna på egendomen voro gamla och förfallna, jorden mager och i stor vanhävd. Men jordbruket har alltid varit min fars starka sida och med friska tag grep han sig an med att avhjälpa bristerna. Hårda tider blev det i alla fall. Dyrt fick han betala körhjälpen och dyra voro livsförmödenheterna. Detta senare hade vi förut ej haft så stor erfarenhet i, då vi från jordbruket hittills haft det mesta av det vi behöft. Far och bror Karl började arbeta på jordbruket i Månsbo, för en avlöning av 18 öre per timme. Johan kom hem från slöjdskolan och började arbeta hos en byggmästare i Avesta. Så småningom förbättrades förhållandena. Jorden började giva skördar, förtjänsterna ökades, och det förnämsta av allt, far slutade suppa, och ingick i en nykterhetsförening.

Första året vi bodde i Grytnäs satte äldsta bror eget bo. Hans utkorade hette Emma Nilsson och var bördig från Stora Tuna.

Den 17 februari 1898 började jag arbeta i Månsbo cloratfabrik. Mitt arbete bestod i att hyvla grafitkol vilka sedan användes som elektroder i de bad där cloratet medelst elektrolys framställdes. Arbetet betalades enligt ackord och jag minns att jag första dagen förtjänade 60 öre. Jag minns också hur jag gjorde mitt bästa och hur glad jag var över att själv börja förtjäna mitt uppehälle. Tillsamman med 8 stycken andra pojkar i samma ålder som jag, stod jag där i kolhyvleriet dag ut och dag in. Slagsmål, glåpor och sot runtom, och det tunga grafitdammet lade sig på bröstet så att jag spottade svart även då jag någon helg var därifrån i flera dagar. Men vad brydde jag mig därom? Nu behövde man icke längre känna mig som en börda därhemma. Nu gjorde jag rätt för mig. Efter ett par år övergavs motoden med kolstänger som elektrod. På grund av vitsord om god flit och gott uppförande från förmannen i hyvleriet fick jag stanna kvar och erhöll plats i fabriken laboratorium. Måhända hade det varit förståndigast om jag blivit

kvar där. Det var ett lätt, rent och fint arbete och vägen ledde ju uppåt till något bättre. Men dels var jag i saknad av någon ledning från äldre personer som kunde inse mitt bästa för framtiden, och dels vantrivdes jag bland ingenjörer och gamla laboranter, vilka ibland sågo ned på mig med ett överlägset löje. Därför begärde jag mig därifrån.

Jag erhöll nu arbete på fabriken bleckslageriverkstad och där fann jag mig bättre. Vid Månsbo hade man vid denna tid börjat en ny fabrikation nämligen carbid. Denna förpackades i lufttäta plåtkärl, och var just åt förfärdigandet av dessa plåtkärl jag nu fick ägna mig. Ungefär samtidigt gjorde den socialdemokratiska fackföreningsrörelsen sitt intåg i Månbo. Man bildade förening, man höll möten, diskuterade och uppsatte prislistor. Då prislistan ej godkändes av arbetsgivarna grep man till strejk. Man trodde bergfast på storpratarna som sade, att så fort det blev allvar av skulle vi strax få det vi begärde. Men annat fick man se. Strejken utbröt den 4 augusti 1903, och då vi efter 6 veckors strid återgingo till arbetet voro vi grundligt slagna. Påökning var det helt enkelt inte tal om. Dessutom avskedades alla som på något sätt gått i spetsen för sina kamrater, eller på annat sätt gjort sig misshagliga i befälets ögon. Personliga kontrakt och stränga ordningsregler infördes även. Hela denna strejk var en mycket sorglig historia. Strejkbrytare kommo från de kringliggande socknarna och fabriken drogs på i den mån man kunde. Från Stockholm tog man hit detektiver som smögo omkring och försökte få något Åkarpsmål till stånd. En del av kamraterna sveko även och skrevo på kontrakt i smyg. Vid sådana tillfällen får man se vad folk går för. Många som haft bra platser finga slita ont i flera år innan de lyckades få någon anställning som var dräglig. Strejk är ingenting att rekommendera, men i vårt fall voro fordringarna så blygsamma att saken bort kunnat få ett bättre slut. Och kommer man överens om en sak så bör man stå för sina ord och kämpa tills man når ett hederligt slut, även om det blir ett nederlag. Efter strejken fick jag emellertid mera omväxlande arbete inom plåtslageriet. Förtjänsten ökades sedan år efter år. så att jag i närvarande

stund har en inkomst som jag förr ej kunnat drömma om. För övrigt har jag nog, bland alla mina andra moraliska fel, kanske blivit något för kär i slantarna. Men jag vet dock, att pengarna för mig blott är ett medel att komma fram till en tryggad ställning, ty i min belägenhet gäller det att taga vara på de möjligheter som bjuds, och det kommer jag också att göra.

Min bror Karl har gift sig med en grannflicka, Alma Andersson. Syster Anna har gift sig med en arbetare från Norns bruk, Albert Eriksson.

Till slut vill jag bikta mig beträffande mitt erotiska liv. Den första flicka som jag svärmade för hette Hilma, en skolkamrat. Det var en sådan där barnslig beundran i all tysthet som jag redan lidit av många gånger. Det är ungefär som att ha snuva. Det tar en tid av minst två dagar och högst tre veckor och så är man fullt återställd, med både god sömn och god matlust. Ibland har jag skrivit brev, bytt fotografi och gjort månskenspromenader. En gång var jag så pass vimmelkantig att jag av en nästan okänd människa bad om en hårlock, vilken anhållan beviljades. Emellertid har jag nog mindre att tala om i denna sak än de flesta. Inga segrar att skryta av, och det är jag glad åt.

Många strider utkämpade jag med könsdriften under pubertetsåldern. En bok föll i min hand om "ungdomssynd" full av skräckmålningar om hur sådana synder

hämnade sig med kroppslig och själslig undergång, ryggmärgslidande och vansinne. Detta var givetvis överdrivet, men det hjälpte mig nog förbi många blindskär och bråddjup under dessa farliga år.

Nu har jag emellertid träffat mitt öde, och jag vill här giva henna namnet Eva. I romanerna brukar alltid hennes utseende beskrivas först. Jag får då säga att Evas utseende föga motsvarar mitt ungdomsideal, som jag alltid förställt mig liten och mörk. Eva är medel stor och medelljus. Hon kan för övrigt ej kallas romanvacker ty hennes utseende är väl som flickor mest. Hyn är blemmig, som den ofta är hos kyska flickor, långt hår, bra tänder och lugna vackra ögon. Se om hon inte var vacker ändå. Hennes ögon liknar en skogstjärn med klart vatten, och i mången svärmodig stund har dessa ögon lyst mot mig som stjärnor ur gråa moln. Hennes närvaro verkar rogivande på mitt sinne. Hon är 2 år yngre än jag. Hon har sitt hem i Avesta. Fadern är hyttarbetare. Hon har en bror Oskar, och en syster Hanna.

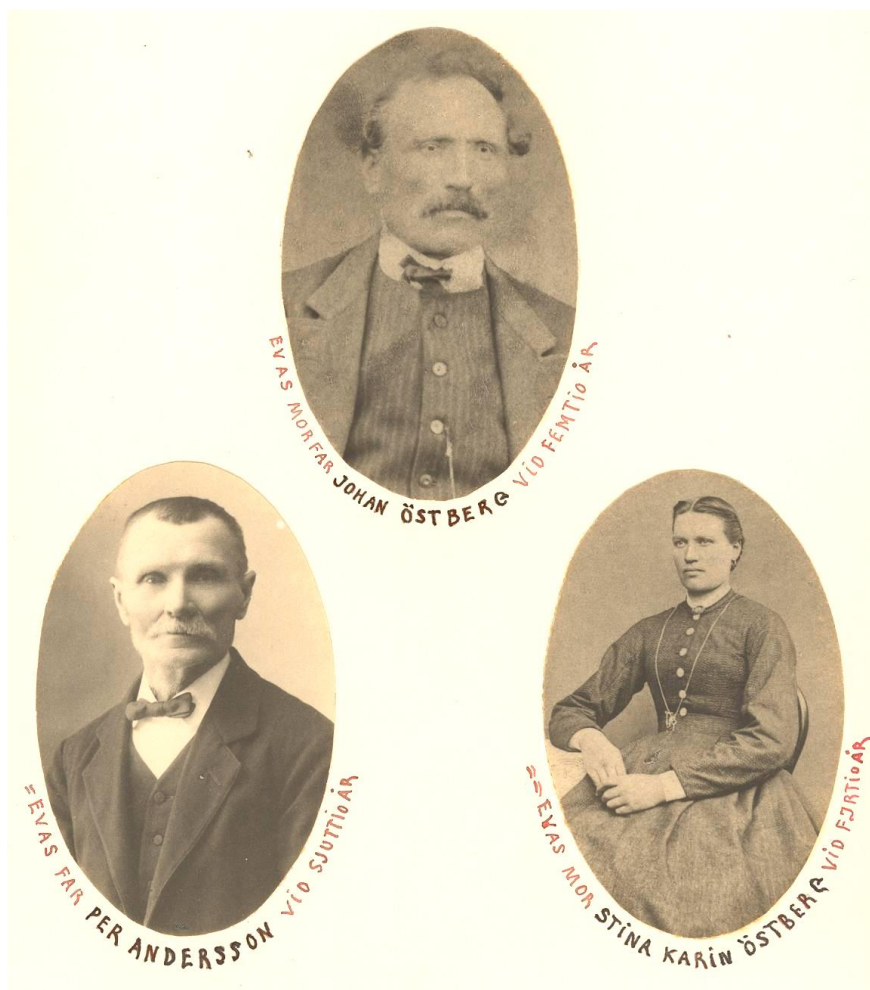
Ett eget hem kan jag ej tänka mig annat än i förening med henne. Men jag har som vanligt en sådan tryckande plikt känsla. Jag är rädd att dra henne in i många bekymmer vid min sida. Men jag tror nog att hennes kärlek skulle bestå provet, även om det skulle gå utför, ty annars är hon inte den flicka jag tror henne vara. Framtiden får utvisa hur det går.



*Var årstid har sin fägring
var höst sin sommar har.
Vart hjärta har sin saga
från flydda ungdomsår.*



Evas hem i Avesta. Här bodde vi från mitt 30 till mitt 40 år. Runes hem under hans barndoms- och lekår. Blixtteckning ur minnet



Till vänster Evas far Per Andersson, överst Evas morfar Johan Östberg och till höger Evas mor Stina Karin Östberg.

Förståndigt nog har jag år från år upptecknat inkomster och utgifter, och ter sig tablån här över som nedan synes. Mina

inkomster äro hittills handhavda med berömvärd sparsamhet, det vitsordet ger jag mig själv.

År.	Inkomster.	Utgifter.	Rest.	Överskott.
1898	390 kr	295 kr	95 kr	95 kr
1899	460	325	135	230
1900	525	370	155	385
1901	590	385	205	590
1902	645	1131	-486	104
1903	745	460	285	389
1904	820	405	415	804
1905	890	433	457	1261
1906	1152	601	551	1812
1907	1334	569	765	2577

*Flitig var och du skall vinna, hälsa, munterhet och bröd.
Vägen till din hydda finna, då ej ledsnad eller nöd!*

*Främst värda höga gudar! ty ont som gott,
likt regn och solsken komma från himlen blott.*

*De se i hjärtats lönnvalv, fast det är slutet,
och långa år få gälda vad stunden brutit.*

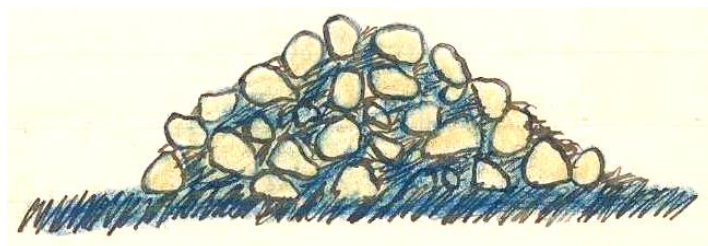
*Yvs ej över fädrens ära! Envar har blott sin,
kan du ej spänna bågen, är han ej din.*

*Vad vill du med det värde, som är begravet?
Stark ström med egna vågor går genom havet.*

Tegner

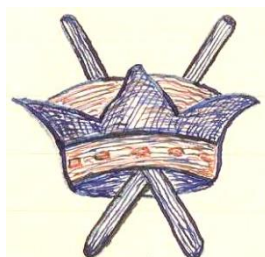
*Kan du ej bliva vad du vill
Så bliv allvarligt vad du kan*

Ibsen



*Betänksamt ödet står,
med griffeln höjd att rista
i kopparn in vår dom,
den vilja, den sista!*

Tegnér



Arbetet adlar människorna!

En bön.

*Tung, så tung, ock ja, så bitter, bitter
världen är.*

*Alltid någon tagg i hjärtat sitter,
sargar där.*

*Varje glädje snart förskrämd ses ila
- aldrig vila, aldrig, aldrig vila!*

*Du, o Gud, som med din allmakt leder
världen ju,*

*hör den bön, som innerligt jag beder
till dig nu!*

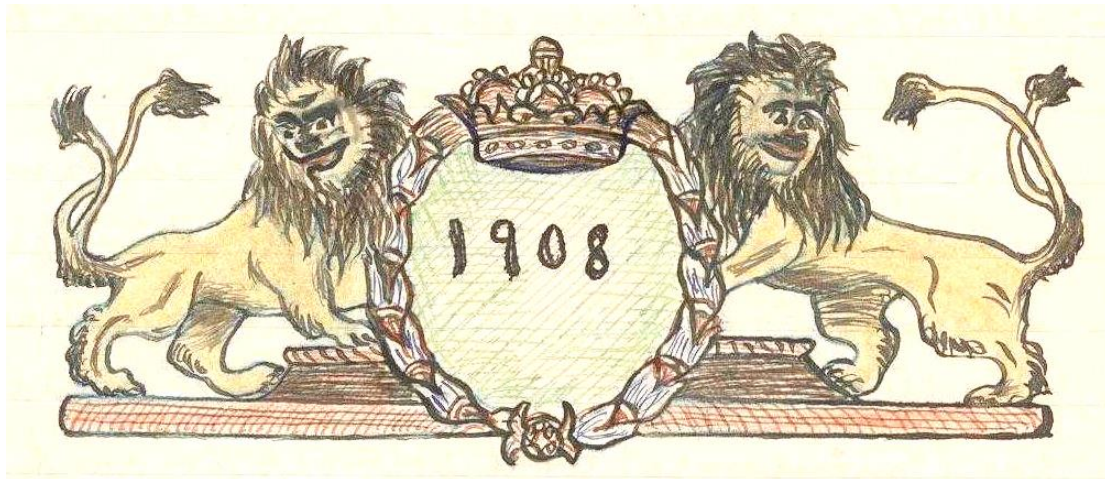
*Innerst ur min själ den ödmjukt tränger
och likt rankan vid din nåd sig hänger.*

*Giv mig tankar, friska, varma, klara,
ödmjukhet,*

*och vad allt mig nyttigast kan vara
- Du det vet.*

*Giv mig först och främst att ingen annan
jag må bringa sorgens moln på pannan.*

O - - d



*Gråtande föddes du till världen bland leende vänner
lev så att du kan lämna livet leende bland gråtande vänner*

O--d

1908, 5 maj

gjorde jag en lustresa till Falun. Stannade där en natt på ett privat hotell och fortsatte dagen därpå till Rättvik. Däruppe var det förtjusande vackert. På en höjd ligger ett utsiktstorn, kallat Bredablick, och därifrån ser man vida omkring. Mörka barrskogar som icke tycks ha någon ände utan förläna sig ett blått dunkel i fjärran. Siljans vida yta blänker i solen och återspeglar den underbara blå sommarhimlen och det sakta skvalpet emot stränderna låter entonigt och rogivande som en vaggvisa. Runt om sjön ligger byarna omgivna av lummig grönska och vajande sädesfält då högsommaren står

i sitt flor, så långt har naturen icke hunnit ännu så här i maj. Och denna bygd har i många sekler befolkats av sunda, idoga och frihetsälskande människor, som gjort sig ett namn i historien och varit en heder för sitt fosterland.

När jag sedan såg det vackra turisthotellet kunde jag ej låta bli att tänka på hur bra de människor ha som få resa från plats till plats och njuta av naturens fägring.

Och vem det landet en gång sett han längtar dit igen.

1908, 20 - 21 juni.

Natten mellan den 20 - 21 juli rasade ett svårt oväder över södra Dalarna. Hagel och blåst krossade mångenstädes fönster-

rutorna, och blixten slog ned på flera håll, antändande bland annat spiksmedjan vid Avesta Järnverk.

1908, 16 augusti

gjorde jag i Evas sällskap en lustresa till Sätters dal. Resan var från början angenäm, men nöjet förstördes av regnväder. Jag blev

våt och otålig och förstörde dagen och nöjet med mitt retliga humör. Slutet blev emellertid gott och då är ju allting gott.

1908, 1 september.

En arbetare vid Månsbo, E. Granberg, sköt på kvällen den 1 september ihjäl en arbetare vid Avesta bruk, Johannes Jansson, medelst ett revolverskott. Granberg frikändes sedan av Folkare häradsrätt från allt ansvar emedan han ansågs ha lidit förföljelse och på den grund varit berättigad till nödvärn.

Domen väckte allmänt missnöje bland folket och ansågs i vida kretsar såsom varande orättvis och partisk klassdom. De båda antagonisterna hade nämligen var sin olika mening i de sociala striderna och saken väckte till följd härav ett stort uppseende.

1908, 28 december

ödelades staden Messina i Italien av jord- skalv.



1908 års-

Inkomster	1239
Utgifter	-616
Överskott under året	623
Överskott från föregående år	2577
Summa kr	3200

*Gör nöjet bofast i ditt hus,
äg i ditt hjärta samvetsfriden!
Den gör din uppsyn mild och ljus,
den rår på sorgerna och tiden!*

Anna Maria Lenngren



*Arbetet är en oundgänglig plikt
för alla samhällsmedborgare*

Rousseau

1909, 26 juni

reste jag till Stockholm för att bese den där öppnade konstutställningen, och staden i övrigt. Jag samlade där en massa nya intryck. Där var så mycket att se i muséer och parker, kyrkor och praktbyggnader. Utställningen var även ett bevis för vad tiden förmår frambringa av konstindustri.

Men Stockholm har sina avigsidor. Den har, som väl alla storstäder, sina fula kvarter och illaluktande gränder. Nere vid hamnen såg jag många förfallna individer,

urspårade i samhället, som gjorde ett pinsamt intryck vid sidan av lyxen och rikedom. Och vilket buller och skrammel och oväsen både natt och dag, På mig verkade det som en symfoni från avgrunden. Jag ville inte bo där!

På återresan besökte jag Uppsala och där kände jag mig mera som på min mammas gata. Slottet och domkyrkan beundrade jag mest.

1909. 28 juli, onsdag,

inträffade en våldsam explosion i Månsbo cloratkvarn. Hela kvarnbyggnaden, uppförd av tegel i 3 våningar, jämte maskiner och inventarier förstördes. Dessbättre ska-

dades inga arbetare emedan man, varnad av 2 små explosioner, fick tid att sätta sig i säkerhet.

1909, 4 augusti

utbröt storstrejk över hela Sverige, omfattande de flesta organiserade arbetare som voro anslutna till landsorganisationen, samt även en del fristående fackförbund. Närmaste orsaken var arbetsgivareföreningens lookout, vilken iscensatts för att vinna en för dem förmånlig uppgörelse i diverse småstrider landet runt.

Nästan all industri lamslogs, städernas spårvagnar stannade och tidningarna utkommo ej. Så småningom började alla

samhällsbevarande krafter sätta sig i rörelse för att besegra lönearbetarna. Militär urkommenderades, studenterna skötte renhållningen, journalisterna satte själva tidningarna och industrin upptogs i den mån man kunde skaffa strejkbrytare. Arbetarnas kassor smälte bort som snö för solen, och folket pockade på bröd. Den bergfasta förvissningen om seger började tryta och missmod och förbittring fingo isteg där enigheten förut varit god.

1909, 6 september.

Fastän inget resultat var uppnått, såg sig landssekreteriatet nödsakat att delvis avblåsa storstrejken. Hos de arbetsgivare som voro anslutna till arbetsgivareföreningen skulle emellertid strejken fortsätta. Från början omfattade striden 285 000 man, men efter denna klyvning kvarstod i strejken endast 163 000. Detta

skedde den 6 september. Man hoppades genom denna lokalisering av striden få till stånd en medling från regeringens sida. Men denna medling uteblev och hela kraftmätningen blev till ett bevis om arbetarnas vanmakt gentemot en enig och stark arbetsgivareförening som understöddes av det övriga samhället.

1909, 13 september

gingo vi Månsbo arbetare tillbaka till arbetet, på order från vårt förbund. Mera bindande kontrakt, samt förlust av en del löneförmåner som följt med vår anställningstid, utgjorde vår lön för deltagandet i striden. Värst var det dock för dem som ej återfingo sina platser. Vintern stod för dörren och intet arbete fanns att få, ty de uteslutna voro uppsatta på arbetsgivarnas svarta listor såsom misshagliga. Varje tid har sina martyrer och 1909 års martyrer ledo nog inte minst. Tron på

storstrejkens alltbetvingande makt fick nu läggas åsido och flykten från de röda fanorna var stor. Men de förhållanden som frammanat striden hade sin rot i stora och verkliga sociala orättvisor, och därför dog icke idéerna om ett bättre samhällsskick för ett nederlag. Nya krafter kommo till och nya krafter söktes, fram mot det drömda målet, liksom när havsvågen efter otaliga upp och nedgående rörelser letar sig fram mot stranden.

1909, 9 oktober

förövades två mystiska bombattentat, det ena i Stockholm, det andra i Göteborg. Såsom skäligen misstänkt häktades en viss doktor Ekenberg bosatt i England. Saken

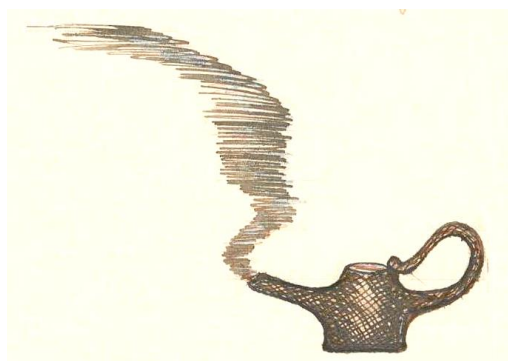
väckte stort uppseende och blev aldrig tillfullo utredd, emedan Ekenberg dog dagen före innan han skulle utlämnas till Sverige.

1909, slutet av året

återkommo två amerikanska upptäcktsresande från sina färder bland de norra ishaven, och båda två påstodo sig ha uppnått den så mycket eftersökta nordpolen. Saken gav anledning till ett omfattande gräl i pressen vilket inbragte de båda hjältarna mera kritik än ära. Senare

visade det sig att åtminstone den ena, vars namn var Cook, aldrig uppnått polen.

Enligt Cooks utsago skulle han ha uppnått polen den 21 april 1908. Den andres namn var Peary. Hans upptäckt skulle skett något senare.



Ett onyttigt liv är en tidig död.

1909 års-

Inkomster	1274
Utgifter	-507
Överskott under året	767
Överskott från föregående år	3200
Summa behållning kr	3967



*Stort är att övervinna andra,
större är att övervinna sig själv!*

1910, januari.

Under slutet av januari pryddes norra komet.
himlavalvet av en stor och klart lysande

1910, 21 maj.

Eldsvåda i närmaste granngård. Trösklada, boningshuset räddades.
ladugård och stall blevo lågornas rov, men

1910, 28-29 maj.

Natten mellan den 28 -29 maj deltog jag i Månsbo arbetares gökotta vid Kapernaum. Sång, musik, tal, mat och dricka. Sådana utflykter bruka vi ha rätt ofta och därför skall jag försöka beskriva hur det plägade tillgå. Först valde vi några som skulle ha bestyr om det hela. Köpa mat och kaffe och dricksvaror, bland vilka ingingo betydande mängder brännvin och öl. Någon av de gifta karlarna tog sin kärring med som hjälpredda med disk och kaffekokning.

Den här omnämnda gökottan började vi klockan 9 på kvällen. Henning Lindbergs gumma kokade kaffe och drog omedelbart i sig några kaskar för att komma i humör. Oscar och Johan Carlsson, Liljeros och Svalberg dra sina historier, den ena saftigare än den andra. Oscar talar om en detaljerad och intim friarhistoria från den tid han var i Kolsva. Huru han somnade i sin kärestas famn framemot morgonsidan och inte vaknade förrän husmodern stod vid sängen med en kaffebricka och bjöd på.

Johan beskrev ett generalbesök från sin exercistid. Den samlade truppen var underrättad av befälet hur de skulle hälsa generalen när han kom, stå i noggrant givakt under generalens tal och sedan hälsa honom när han red bort. De unga fosterlandsförsvararna hade emellertid tagit en smula för mycket av den svenska näktarn så att med givaktställningen blev det både si

och så, ty den ena lutade hit och den andra dit, som stöarna i en gammal fallfärdig gärdesgård. När generalen var färdig med sitt tal sade han "Adjö gossar." En del svarade pliktskyldigt och korrekt, men andra åter gävo Barnabas lös och skreko i översvallande galghumor "Adjö generaln! Farväl generaln! Dra åt helvete generaln! Och generalen reste sig i stigbyglarna, blek av vrede, gav sin märr sporrarna så hon brasket av förskräckelse och rusade iväg i ett moln av damm. Skrattsalvor och applåder.

Nej nu ska vi fan i mig ha en sup och en sillsmörgås, säger Oscar Carlsson. Och medan vi snaska i oss mat och dryck berättar Svalberg om sina gesällvandringar Sverige runt. En gång hade han hittat en död gubbe ungefär en halv mil från Köpings stad och under stora vedermödor, dels burit och del släpat honom in till polisstationen i hopp om att erhålla belöning. Det var som på ett hår att han häktats för mord den gången.

En annan gång hade han varit borta ifrån sin hustru och hemmet i 3 månader utan att skicka hem ett enda öre i hushållspengar. När han kom till Eskilstuna, där han bodde, gick han in i en bleckvaruaffär och köpte en 5 liters flaska som han på mejeriet lät fylla med kärnmjök. Sedan gick han hen till "Xantippa" (hustrun) ställde kärnmjölks-

flaskan på bordet, talade och sade "Du säger att jag inte drar till huset, men vad är det här då?"

Han hade varit ordförande och hedersledamot i en förening i Eskilstuna som kallades "De glada spannmålsbröderna" vilka haft en sill och ett supglas i sitt vapen.

Tiden gick och midnattstimmen var inne. Spännare stämde sin fiol och talade om musikens underbara makt. När han var lagom påstruken spelade han aldrig, bara stämde och stämde.

Nu började Liljeros tala om spöken. I ungdomen hade han en lång tid ridits av maran och han trodde att det var en gammal elak kärring som satt på honom den.

"Trollskott" hade han hört och hans svärfar hade talat med "andar".

Natten skrider framåt. Man börjar dra fingerkrok och hålla tal.

Oscar, som äger några tunnland jord, håller långa utläggningar om det svenska jordbruket. Hur kor skola utfordras, rovor gallras och gödsel blandas, och hur hela sattyget i alla fall går med förlust.

De yngre börja dra fingerkrok och slå volt och en och annan står i buskarna och spyr.

Alfred Johansson är försvunnen, man hittar honom efter flera timmar sittande på ett avträde, blek som ett lik.

En och annan kunde bli skrytsam och börja prisa sin egen yrkesskicklighet, men någon osämja förekom ej.

Frampå förmiddagen bröto vi upp, trötta och vimmelkantiga. En som var särdeles illa därän leddes i en koklave.

Jag söp icke, men jag tyckte det var roligt ändå, ty vi voro som verkliga kamrater och sämjan var god.

1910, juni.

För närvarande anstränger jag min hjärna med evighetsmaskinsproblemet. Jag är ej nog förmåten att tro, att jag skall kunna lösa den knut som så många andra lämnat olöst, trots alla ansträngningar, men jag vill i alla fall göra ett försök. På en axel som löper i två lager fastgör jag en krans av konstanta stålmagneter, alla med samma pol vänd ut mot periferin. Därutänför lägger jag lika många konstanta stålmagneter med både syd och nordpol tätt slutna till varandra och vända in mot den rörliga magnetkransen. Nu har jag tänkt mig, att genom polernas dragnings och fränstötningskraft skal den

vridbara magnetkransen sätta sig i rörelse. För att övervinna den kritiska punkt där axelns rörliga magneter passera över den yttre magnetringens polspetsar har jag tänkt mig att förse apparaten med ett svänghjul.

För många år sedan var jag nog dåraktig att med iver leta efter en förborgad skatt, som jag av en viss anledning trodde nergrävd på ett ställe. Får väl se om resultatet blir lika magert med evighetsmaskinen som det blev med skattgrävningen.

Det tilltalar i alla fall min fantasi. Försöka duger!

1910, 17 juli

gjorde Eva och jag en utflykt i det gröna. Smörgåsar, äpplen och dricks, vackert

väder, frid och fröjd!

1910, 7-8 augusti.

På lördagsnatten och söndagen revs en mellanvägg som skilt den verkstad där jag arbetat från den mekaniska avdelningen, och därigenom förenades de båda verk-

städerna till en. För mig som brukar finna mig bra i ensamheten var detta en direkt försämring.

1910, augusti.

Vid denna tid fick jag ett brev från Eva, vari hon framställde en önskan om att vi skulle förlova oss. Så länge som vi varit bekanta

vore det väl inte för tidigt, men någon stor betydelse har det väl inte och jag är emot dylika ceremonier. Eva och jag blevo

bekanta för flera år sedan då vi båda voro med i en Verdandiloge som hade sina möten i Rutbo. Det var en glad tid som säkert många dra sig till minnes. Vi hade logemöten, fester och utflykter varje söndag och ibland på lördagsnätterna. Mötena börjades kl. 3 på söndagseftermiddagen och tedde sig ungefär så här. Sedan vi pratat en stund öppnade ordföranden mötet och en sång sjöngs.

Protokoll från föregående möten upplästes och justerades. Eventuellt nya medlemmar intogs med en ganska tilltalande ceremoni och bordlagda frågor ventilerades. Nya frågor kommo in och diskuterades med liv och lust. Se här en provkarta på de frågor som ventilerades. "Vilken är tidens största och viktigaste fråga?" En del framhöllo nykterhetsrörelsen, en annan arbetarrörelsen, en tredje ungdomens uppfostran, under det att någon drog fram religionen, människans förhållande till Gud och evigheten såsom alla tiders största fråga. I resolutionen uppräknades de tre första, såsom varande tidens allvarligaste problem.

Andra frågan lydde: "Vad är livets mening och tillvarons ändamål?" Här bröto sig miningarna skarpare. Somliga, som läst någon naturfilosof, trodde på människans utveckling framåt och uppåt. Att allt utvecklats ur intet av naturens underbara kraft och att denna utveckling var stadd i starkt framåtskridande och att allt kraftigt och livsdugligt ägde bestånd på det svagares bekostnad och undergång (Darvins "Kampen för tillvaron"). Men de funnos som framhöllo, att livet var en kedja av lidanden och onda makter drevo sitt spel bland oss och lekte med oss, som katten med råttan.

Ingen början fanns och intet slut. Alltsammans var redlost, ändamålslost, meningslost. Prästernas helvete, det var här på jorden, något annat fanns inte. Vartill en

annan mycket sant svarade, att människorna väl själva skapa ett helvete omkring sig och att det låg i deras egna händer och fria vilja att omdana livet till ett jordiskt himmelrike. Här fick den förda diskussionen utgöra svar på frågan.

Tredje frågan var vad som menades med bibelns ord "Kvinnan tige i församlingen"? Här visade det sig att vi voro damernas riddare, ty alla som yttrade sig voro eniga om att kvinnan skulle ha säte och stämma i församlingen. Sedan kom en fråga av lättare slag "Vad är en kyss"? Nu blev det skratt och stoj och många utläggningar, ty nu talade man av erfarenhet. Ett bland de lättaste och fyndigaste svaren kom från en gammal mager man, Per Ersson, som svarade: "En kyss är en förfrågan i övre våningen att få hyra plats i den nedre".

Efter diskussionen blev det deklamation ibland, dock icke alltid, sedan sång och avslutning. Så flyttade vi ihop bänkarna och började leka. Vi lekte tjuven tjuven skall du heta, ryska posten, pantlekar och vad det nu var allt.

En lek hette "Ta tioöringen" och gick så till att en flicka tog en tioöring mellan sina röda läppar och sedan fick en gosse, som hon själv valde, ta bort den med sina läppar, för att låta den gå vidare på samma sätt.

Det var en ohygienisk och opassande lek, men det tänkte nog inte många av oss på då. Efter leken parade gossar och flickor ihop sig och strövade omkring tills långt in på natten.

Eva och jag bildade så småningom ett sådant promenadpar och som det väl går i dylika fall blev vår bekantskap allt mera intim. Och den upphörde icke sedan logen flyttat till Avesta och vi kommit från den. Vår bekantskap varar ännu och jag hoppas den varar livet ut. Ungdomstiden och kärleken, något som icke kan beskrivas utan måste genomlevas.

*O kärlek jords och himmels under
du salighetens andedräkt
Gudomlighetens friska flåkt
i jordens kvalmuppfyllda lunder*

Tegnér

1910, höst.

Under lång tid har jag på mina lediga stunder, suttit här i ensamheten och skrivit. Jag har givit fantasin fritt spelrum och plitat ihop en samling historier som jag givit namnet "Skämt och allvar".

Får väl se om jag någon gång får någon glädje av dessa skrivelser. Jag är emellertid ganska verksam just nu. Jag stiger upp klockan fem och kommer hen halv nio, och ändå hinner jag med en hel del sådant här extra.

Det känns så trånsjukt ibland att vara så här ensam, och nu vid fullmogen ålder, som jag

nu är, mår man inte bra därav. "Det är icke gott för mannen att vara allena" heter det i skriften, och det är ett sant ord.

Blodet brusar och bränner i ådrorna och sinnet blir fyllt av drömmar och poesi. Får man ej leva livet fullt och helt då blir det bara missmod och grämselse. När jag då har en snäll och förständig och god flicka som väntar, varför då inte ta henne till mig och sätta eget bo? Nästa år måste något göras i denna sak.

Var lugn Eva, vår tid kommer!

1910, jul.

Annandag jul var Eva och hennes syster hem till mig på besök. Av Eva fick jag en

liten vacker medaljong med hennes bild.

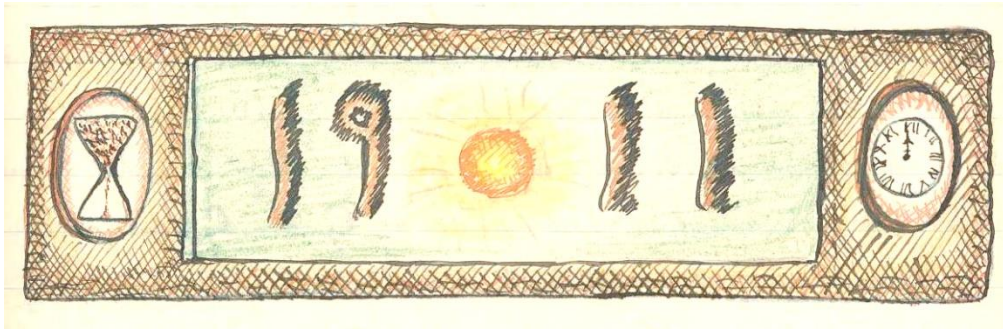
1910, 31 december.

Sista dagen på året, den väcker så många tankar och hågkomster. Dels ser man tillbaka på det år som gått och dels ser man fram mot det som kommer. Vidstående tablå över inkomster och utgifter visar, att

året ur ekonomisk synpunkt varit gott. Nära tusen kronor i överskott, det är mera än jag beräknade vid årets början. Skall jag sätta bo under nästa år kommer besparingarna väl till pass.

1910 års-

Inkomster	1580
Utgifter	-588
Årets överskott	992
Behållning vid årets början	3967
Summa behållning kr	4959



*Varje själ som längtan bränner
till vad ädelt är och sant,
bär uti sitt djup och känner
evighetens underpant*

Rydberg

1911, 21 februari.

På tisdagskvällen den 21 februari fick jag bevittna ett egendomligt norrsken. Det var som ett ljusst bälte, sträckande sig över himlavalvet i öster och väster. På ömse sidor om detta bälte var det djupt mörker. Jag har aldrig förr sett något liknande.

Du goda bok, där mina upplevelser skulle tecknas och mina minnen bevaras för framtiden, hur sköter jag dig? Visserligen händer det precis ingenting av vikt, men vad som mången gång rör sig i mitt innersta är nog så stormigt ibland. Det är liksom en bävan för framtiden. Give Gud att Eva

och jag kunde bli lyckliga som jag önskar. Hur kommer det manne att gå? Att Eva kommer att göra sitt bästa, det hoppas, det tror, det vet jag. Och jag själv. Kanske går det bra, kanske går det sönder. Jag litar mera på henne än på mig. Och allt detta tvivel och denna försagdhet beror på att olyckan brutit min motståndskraft i barndomen. Viljestålets spänstighet är förslappat.

Här i denna kammare, i min broders hus, har jag suttit så mycket i ensamhet, läst, skrivit och fantiserat.

1911, 1 maj.

Idag är det första maj. Efter att ha deltagit i den vanliga demonstrationen för 8 timmars dag, för allmän rösträtt, för bättre betalning och allt möjligt gott, sitter jag nu och roar mig med att räkna ut hur lång väg jag gått till och från arbetet under alla dessa år. Det

utgör cirka 5 kilometer om dagen. Jag uppskattar det per år till omkring 1800 kilometer. På 11 år alltså omkring 2000 mil. Det är en ganska lång väg att gå på övertid, runt halva jordklotet.

1911, maj.

För det mesta tillbringar jag söndagarna i Evas hem. Där råder ordning snygghet och

flit och frid, och jag ser där goda bevis på Evas husmoderliga egenskaper.

1911, 24 maj.

Det har hänt en hel del i dag, som jag vill uppteckna. På förmiddagen blev det ett eldsvådettillbud i fabriken. Lyckligtvis begränsades elden i sin linda och åstadkom föga skada, vilket annars lätt kunnat bli till följd av den mängd ämnen, som ligger på lager.

På eftermiddagen fingo vi order om skallgång efter en före detta handlande Tehlander, som dagen förut försvunnit från sitt hem i Avesta. Man fann honom efter en stunds sökande liggande död i en vattenpöl i Nyby hage. Han hade dränkt sig.

Sinnesförvirring uppgavs som orsak till hans levnadströtthet. Han ägde tillräckligt av denna världens goda, men han hade därtill en förskräcklig kärring, efter mångas utsago. Jag kände henne ej.

På kvällen kom jag i sällskap med en grannflicka och promenerade med henne halva natten. Hon var glad och trevlig och pratade om allt möjligt mellan himmel och jord. Vad tog det år mig, som inte gick till Eva utan istället höll denna 18-åriga flicksnärta sällskap? Men vädret var så vackert, och så var hon så oförargligt glad och pratsam

Skapar människan själv sitt öde, eller är det helt beroende på yttre förhållanden, händelser och tillfälligheter? Sanningen

ligger nog även här, som annars i mångt och mycket, någonstans mitt emellan. Visserligen tror jag, att de nedärvda egenskaperna hos varje människa spelar en stor roll i hennes liv, så och yttre förhållanden, såsom rikedom, en framskjuten levnadsställning, miljö och uppfostran. Men samtidigt kan man nog genom tro och viljeträning komma långt. Om man bara riktigt innerligt vill något, då gör man också sitt allra bästa för att nå det eftersträlvade målet, och lyckas nog i de flesta fall, ty trägen vinner. Det är dock icke någon lätt sak att hålla sin energi sprudlande och sin vilja stålsatt. Modlösheten är en svår fiende, om den en gång fått insteg i vårt sinne.

1911, pingst.

Hela pingsten har jag tillbringat i Evas hem. Som vanligt var där lugnt och fridfullt. Jag vet icke varför jag är så trött jämt nu? Är det våren och sommarvärmen? Eller är det oron och de tunga tankarna? O gyllene sol, som glimmar mot mig från den djupblå sommarhimlen, giv mig en droppe livselixir! Giv mig något av dagsländans sorglösa förmåga att kunna njuta ögonblickets fröjd!

De lidanden vi bereda oss själva äro mången gåg de bittraste, men det är nog också de som luttra och fördjupa oss mest.

Jag super ej. Den oseden har jag avskytt ända sedan barndomen, då min far var som värst begiven på brännvinet, och då vi fingo vänta honom förgäves i flera dagar å rad, eller då han satt hemma med en hop

kamrater, pinande mig med sitt skräp. Då ansåg jag dryckenskapen som världens värsta plågoris, och denna avsky för spriten, som njutningsmedel, sitter nog i mig än.

Men envar har sina oseder. Jag har änge haft ovanan att allt för gärna dra en spader. Så länge man finner sitt nöje i en priffie, och icke satsar några pengar, gör det naturligtvis ingen skada. Men det går därmed som så mången erfarit då man ger det onda ett finger, det går till överdrift. Det är ju sanna skojeriet att så där lättsinnigt satsa ut sina surt förvärvade slantar. Och så blir man så retlig och grälsjuk.

Idag råkade jag i en skarp tvist med min bror under ett spelparti. Jag gick därifrån i vredesmod, och nu börjar jag tillfullo inse spelpassionens fara.



*En lätting full, till kropp och själ
fann livet bli en börda.
Då fann en annan lätting opp
attntiden genom kortspel mörda*

Anna Maria Lenngren

När man, som jag, dag ut och dag in, åt ut
och år in får nöta fram sin tillvaro i ett

andefattigt fabriksarbete, då får man riktigt
lära sig förstå sanningen av skaldens ord:

*Den tiden är förbi
då trygg som klippans rot,
som himlens vind så fri,
och närd utav den skörd
som på dess täppor grodde
Europas segrare i nordens hyddor bodde
Då ingen slav och ingen herre vorden
var odalbonde var en man för sig.*

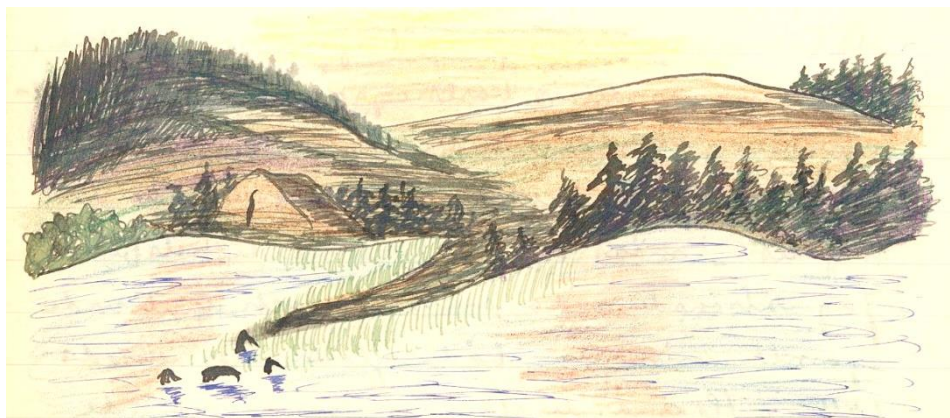
Nu fostras trälsinnet! Nu växer herrarnas
och slavarnas antal, i synnerhet slavarnas,
under det att anseendet för landsbygdens
fria bondeklass är på retur. Industrins
grottekvarnar uppslukar den fattiga befolk-
ningen. Och en industriarbetare måste lära
sig lyda. Kan han därtill smickra och
ögontjäna så har han naturliga anlag för sitt

kall. All självständighet är misshaglig, både
i arbetsgivaren och i kamraternas ögon. Det
är ett nummer man vill ha. Ett nummer som
man kan kalkylera med och föra statistik
över. Ett nummer i arbetsgivarens journal
och ett handgrepp vid en maskin. Ett
nummer i en fackföreningsbok och en
månadsavgift till förbundet.

1911, midsommar.

Efter 14 års frånvaro har jag under denna
midsommarhelg besökt Norns bruk, där jag
vistats från mitt 5:e till mitt 13:e levnadsår.
Där jag gått i skola och där jag växt upp. De
små gårdarna och torpen tedde sig mindre
nu, då jag sett något mera av världen. Men
sjöarna, mossarna och bergen vore sig lika.
Skogen var delvis borthuggen och på de
kalmarker jag minns hade ny skog växt
upp. Där den gamla skogen stod kvar var
den sig lik, mörk, tyst och hemlighetsfull.
Jag strövade vida omkring och upplivade
gamla minnen, både glada och vemods-

fulla. Här är de stora mossarna och de
dystra vattensjuka kärrmarkerna och litet
varstans glimmar en skogstjärn fram där jag
som pojke metade. Det är förunderligt med
dessa barndomsminnen. Även då de äro
dystra och vemodsfulla ha de liksom en
morgonrodnad av guld över sig, liksom när
solstrålar vid horisonten färgar de grå
molnen i purpur. Måhända förhåller det sig
med allt det smärtsamma, grå och
vardagliga vi genomleva, att det i evig-
hetens förklarande ljus blir omstrålat med
ett skimmer av guld.



Du hemmets jord, där jag som liten lekte, din blotta åsyn gör min känsla varm

1911, juni.

De första dagarna efter midsommar har jag känt mig så beklämd och orolig. Svårmodet har slagit sin klo i mitt hjärta och förlamar min handlingskraft. I kväll är det dimma ute och jag sitter och ser på hur markens frostandar smyger sig fram efter jordytan och sveper in allt i sitt fuktiga töcken. Det är som om ett liknande töcken även omgave min andliga människa och hindrar mig att röra mig. Ibland kan

alltsammans te sig ljusare, i synnerhet då jag kommer i beröring med glada och goda människor, eller då humors gnista, som en god försyn skänkt mig i faddergåva, skär en rämna i svårmodets töcken. Då lever jag upp och tar några dristiga och säkra steg och känner fast mark under mina fötter. Men bara en ovänlig blick eller ett hårt ord är nog att riva sönder den ljusa stämningens spindelväv.

1911, 20 november.

I dag har jag för ett pris av 4500 kronor köpt en gård i Rutbo. Naturligtvis har jag köpt den med tanke på att bereda Eva och mig

ett hem. Gården innehåller 7 rum, jämte nödiga uthus, och affären kan anses som fördelaktig i förhållande till gängse pris.

1911, 1 december.

I dag har Eva och jag hos pastorsämbetet i Avesta församling uttagit lysning till äktenskap. Alltså är steget taget, som jag

tänkt på så länge. Jag hoppas det skall leda till bådads vår sanna lycka.

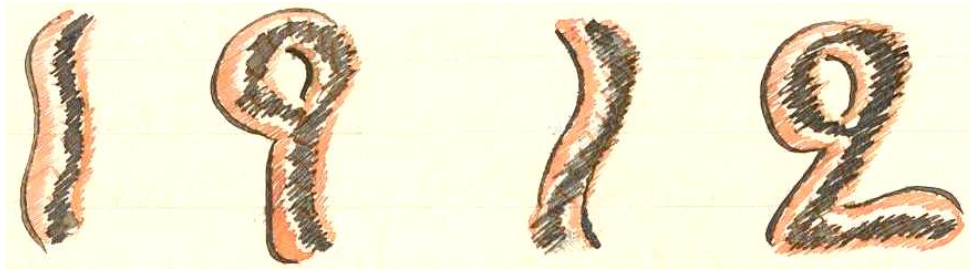
1911, december.

Nu har jag sålt gården som jag köpte. Vid mognare eftertanke fick jag klart för mig att jag icke kunde trivas där. Det var för många rum för mitt behov, och hyresfolk vill jag inte ha. Dessutom låg den inklämd mellan uthus och avträden och sophögar. Ty Rutbo

har växt upp i frihet, utan någon reglerande byggnadsstadga, och därför är det som det är. Jag förtjänade 100 kronor på affären, men jag hade nog fått mera om jag inte gjort mig så brått.

1911 års-

Inkomster	1481
Utgifter	-450
Årets överskott	1031
Överskott från föregående år	4959
Summa behållning kr	5990



*Väl den som redligt det ädla velat,
det rätta sökt och det milda tänkt
Som älskat mycket och efterskönt*

Johan Olov Wallin

1912, januari.

Molnen komma och gå. Mörka och ljusa dagar växla som regn och solsken. Därför är det bäst att låta udda vara jämt, ty om ej törnen fanns så satte man ej värde på

rosorna. Om jag bara kunde härda mitt känsliga sinne så vore det bra, för livet tar mig icke med silkesvantar.

1912, 29 februari.

Nu har det skett! Eva och jag ha flyttat till eget bo. Vår bostad är belägen på Månsbo egna hems koloni Skogsbo, där vi hyra en lägenhet på rum och kök. Vi flyttade samman på själva skottdagen den 29 februari.

Jag har passerat en ny station på resan genom livet.

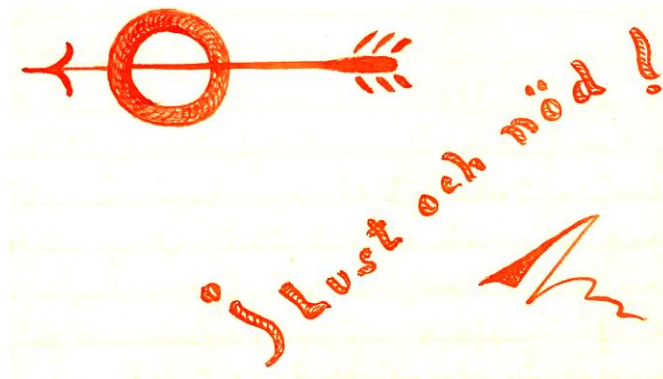
Detta, att länka samman sitt öde med en kvinna i ett äktenskap och sätta barn i världen, och att sedan uppfostra dem till rättskaffens människor och nyttiga medborgare, är säkert livets skönaste och allvarligaste uppgift.

Lycka till !

Genom visa kvinnor varder huset uppbyggt.

Böckernas bok

Vår bröllopsdag!



1912, 2 mars.

I dag, den andra mars klockan 7 på kvällen, stadfäste pastor Adamsson i Avesta vår förening.

Ceremonin försiggick i prästgården i Avesta, och som vittnen tjänstgjorde min hustrus syster Hanna, samt min bror Albert. Efter vigseln begåvo vi oss till Evas hem där kaffe och mat serverades. Alltsammans

skedde efter min önskan i största enkelhet, utan folksamling och bråk.

Det artar sig bra. Jag trivs bra och mår utmärkt.

Eva är, vad jag alltid trott henne vara, en god husmor. Detta lilla ord innebär så mycket, det innebär det högsta betyget.

1912, mars.

Vid denna tid ingick telegram från norrmanen Amundsén, att han den 16-17 december 1911 lyckats uppnå sydpolen.

Över dörren till en läkares mottagningsrum läste jag en gång följande valspråk:

Människa förarga dig icke. Dessa ord runno mig i minnet här om dagen då jag vid ett tillfälle ej förmådde behärska mig utan i uppbrusande vreda sade ord för vilka jag sedan måste blygas. Självbehärskning är en

stor dygd. Det vittnar om ett gott huvud och en fast vilja. Den som icke allenast ser grandet i sin nästas öga, utan även bjälken i sitt eget, den som icke tanklöst dömer över andra människors fel utan försöker med katekesens ord, att tyda all till det bästa, den som lärt sig inse, att vi alla behöva varandras hjälp för att livskampen ej må bli för hård, han har fört sig själv fram på den rätta vägen och i någon mån ger henne rätt till namnet: Skapelsens herre.

*Döm ej strax den vilseförda,
stolte, med förakt.
Icke mötte du den börda
ödet på hans skuldror lagt.*

Den som styrer sitt sinne är större än den som tager en stad.

Sök ödmjukhetens pårla.

Tandvärk är ett elände att dras med. Efter att i flera nätter varit vaken för nämnda plåga, har jag varit till tandläkaren och fått ett par utdragna. Föräldrar och målsmän borde hos det uppväxande släktet inskräpa nödvändigheten av en noggrann tandvård.

Det skulle bespara dem många lidanden, hålla deras matsmältning frisk och giva dem ett bättre utseende. I detta som i mycket annat har nutid och framtid en plikt att fylla mot det uppväxande släktet.

1912, 2 april.

Idag är det långfredag och medan jag väntar på att Eva lagar middagsmat faller det mig in att skriva några rader i minnenas bok. Någonting särskilt har icke inträffat. Eva och jag befinna oss väl och dagarna glida fram i lagom blandning av arbete och vila.

Måtte det alltid förbli så. Frihet från svårare yttre stormar giver tid och möjlighet till inre förkovran och stilla samling av ett splittrat jag, försåvitt man ej är alltför ihållig inombords, ty då alstrar det slöhet och andlig sömn.

1912, natten mellan den 14 och 15 april

inträffade en stor olycka på Atlantiska Oceanen. Vita stjärnlinjens jätteångare Titanic sammanstötte med ett isberg och sjönk. Mer än hälften av de ombord-

varande fingo sin grav i böljorna. Besättning och passagerare uppgingo till över 2000 personer.

1912, 14 maj klockan 3.30 e.m.

avled i sitt hem i Stockholm författaren August Strindberg. Han var vid sin död 63 år gammal.

Hans mångsidiga litterära produktion vittnar om en orolig andes rastlösa sökande efter sanning, varunder han genomskött allt mellan himmel och jord, och hänsynslöst visat människorna så som han funnit dem.

Ett lejon var han som röt så att det hördes vida omkring, och i stridens hetta högg han nog mången gång miste.

Men alla erkänna honom som ett av senare tidens yppersta skaldesnillen, och då han gick hädan kände både vän och fiende med vemod, att en av världens flammande facklor slocknat.

1912, maj.

Idag är det söndag. Eva har gått hem till Avesta på besök och jag är ensam. Här är så tyst och tomt då hon är borta. På skriv-

bordet har hon ställt några blommor i ett glas. Hon förstår att sprida trevnad och ro omkring sig.

1912, natten mellan den 15 och 16 juni

inträffade en mycket svår järnvägsolycka vid Malmslätt station på linjen Trelleborg Stockholm. Expresståget råkade på grund av felväxling sammanstöta med ett på spåret stående tåg med den påföljd, att flera boggievagnar totalsplitrades. 22 personer, största delen 1sta klassens passagerare,

göto döden, varjämte ett mindre antal skadades.

Olyckan var den största järnvägsolycka som tills dato inträffat i Sverige och väckte naturligtvis sorg och förstämning i vida kretsar.

1912, 20 augusti

avled frälsningsarméns general William Booth, i en ålder av 83 år. Han var stor vältalare, samt ägde en utomordentlig

arbetsförmåga, och såsom stiftare, ledare och organisatör av frälsningsarmén har han skapat sig ett namn över hela världen.

1912, 20 september kl. 10.46 f.m.

födde Eva en son till världen. Det kostade henne långa och svåra plågor, men så var det också en duktig pojke som vägde 4 kilo och något däröver. Välskapad och sund var han och skrek gjorde han som två.

Eva och jag se med stolthet på vårt mästerverk, som vi hoppas en gång må bliva en god och rättskaffens medborgare, som mor och far kunna ha heder och glädje av. Det blir en stor och helig uppgift att uppfostra honom.

Barnmorskan sade, att han skulle heta Per Olof Persson och bli riksdagsman. Vi ha

emellertid bestämt att pojken skall heta Rune. Han behöver för övrigt inte bli någon bemärkt man.

Frisk till kroppen och sund till själen, ett gott humör, sanningsälskande och rätt-rådlig, enkel och flärdfri, se där vad jag hoppas min son, mors och fars pojke, måtte bli. I fråga om val av levnadsbana så skulle jag helst se att pojken bleve lantbrukare. Enligt min mening finns det inget sundare och friare liv än bondens, landets nyttigaste medborgare. Vi få väl höra vad han tycker själv då den tiden kommer.

*En moder vaggar barnet sitt
det bästa av allt hon äger,
jag vet du blir ej från sorger fritt
men signer dig Gud hon säger.*

Gud skydde pojken!

Sommaren 1912 har varit ytterst regnig.

1912, 3 november.

30 år! Ungdomstiden förbi! När jag tänker tillbaka på alla dessa år, som nu flytt hädan, så är det med den livliga övertygelsen att min barndoms och ungdomstid skänkt mig för litet av den glädje som hör barndom och ungdom till. Detta beror naturligtvis på min medfödda benägenhet att se i grått. Under min barndomstid fanns icke hos mig denna uppsluppna ysterhet som tar sig uttryck i pojkstreck och slagsmål utan jag höll mig

helst för mig själv. Sjukdomar och olyckor bidrogo även till att fördystra min barndom och ungdom. Kampen för tillvaron grep mig snart med sin järnhand, och vaknade naturdrifter brände mig i blodet. Jag hoppas innerligt, att den mandomstid jag nu går till mötes må skänka mig mera harmoni med tillvaron än ungdomstiden gjort.

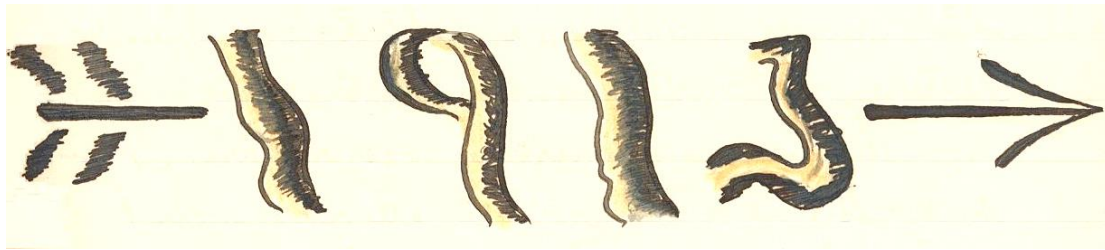
1912, december.

År 1912 har för mig varit ett händelserikt år. Jag har gift mig och satt bo, och Eva

har skänkt mig en son.

1912 års-

Inkomster	1764
Utgifter	-964
Årets överskott	800
Överskott från föregående år	5990
Summa behållning kr	6790



En sund själ kan finna glädje och tillfredställelse i de vardagligaste sysselsättningar, liksom kroppens hälsa gör även de enklaste födoämnen välsmakande

Rosseau

1913, 15 januari.

Klockan 12.30 dog Evas mor i sitt hem i Avesta efter ett långvarigt lidande. Hon var

vid sin död 66 år 2 månader och 22 dagar.

1913, 23 januari

begravdes Evas mor på Avesta kyrkogård.

Evas närmaste stamtavla ser ut så här. Hennes mor var från Östanbyn i Grytnäs, där hennes morfar var soldat och hette Östberg. Mellan mötena på Salbohed var han timmerman, murare och rallare. Han hade sin största fröjd i ett rus och tog ofta ut sin soldatlön av bönderna i form av brännvin.

Han var gift och hade många barn, bland vilka en som blev vansinnig vid mogen ålder. Evas mormor var av prästsläkt.

Soldat Östberg dog vid hög ålder i små omständigheter.

Evas farfar var från Kärna i Folkärna, där han en tid var bonde. Han söp upp egendomen. Sedan var han bysmed och på sistone gjorde han kvastar och sålde. Han bodde i en eländig stuga med jordgolv. Han hade 6 barn. Evas farmor blev på sin ålder sinnesslö.

Evas och min stamtavla äro så där tämligen lika.

1913, 15 februari

flyttade Eva och jag till Avesta, till Evas hem. För 15 år sedan började jag att arbeta i Månsbo fabrik. Hur männe det förhåller sig 15 år härefter?

I början av dessa anteckningar har jag nämnt om den fattigdom som varit rådande i mitt barndomshem. Min fader var koltorpare. Detta är ett både ansträngande och sotigt arbete, men förenat med vida större frihet än industriarbetet. Koltorparen behöver ej gå efter någon klocka. Han har icke jämt och ständigt en ingenjör, verkmästare eller förman, som kontrollerar allt vad han gör. Ensam med sig själv och sitt arbete i de stora skogarna, växer hos honom en rofast kärlek till natur och fritid. Mig har denna frihetslängtan gått i blodet. Det är endast av nödtvång jag måste finna mig

i industrialismens slaveri. Min strävan går därför ut på att under årens lopp spara ihop till en stuga och en trädgårdstäppa, där jag på gamla dagar kunde slå mig till ro. Men därtill fordras icke bara en bostad utan även en liten livränta eller pension, att reda upp de nödvändiga utgifterna med. Att få en period utav livet då man kunde känna sig fri och oberoende. Där jag kunde njuta av solens sken och trädens skugga. Där jag kunde läsa goda böcker och tänka fria tankar utan att känna tvångsarbetets helvete ligga över mig som en mara.

Ett gott humör är en gåva från höjden. Motgångar och svårigheter möta oss vid många tillfällen och i många former, men varför ej ändå försöka se livet från den ljusa sidan?

*Ett gott skratt förlänger livet.
Skämtets tuva stjalper dumhetens lass.
Tål intet ont i världen, men var glad åt allt gott.
Lägg hatt och stav i stuguvrån och tunga tankar under tröskeln*



1913, påskdagen

blev min bror Karl ganska illa knivskuren av 3 druckna karlar, Salström och 2 hans söner, från Östanbyn i Grytnäs. Han erhö

två hugg i huvudet och ett i halsen, det senare i omedelbar närhet av pulsådern.

Där vin går in går vettet ut!

*Det var nog fan och ingen annan,
som hamrade vid nattligt bål
ihop den första brännvinspannan
att destillera alkohol.
Och sedan lärde han ut denna
sin trollkonst åt en munkepräst,
och munken lärde folk att bränna
en satans sprit i öst och väst.
Och folket söp och fan han skratta
och fylleri blev vardagssed,
och alla händer blevo matta
och alla knän sig böjdes ned.
På fyra fötter liksom fäna
nu folket kröp i stad och by.
Ja, på armbågarna och knäna
de krälade i smuts och dy.*

Ur Brånasmedens diktsamling.

Svensken bär i allmänhet inom sig en längtan efter landsbygd och ensamhet. En koja och en trädgårdstappa för sig själv i någon vacker trakt, den önskan släpper honom icke gärna. Den återfinns hos både hög och låg, hos både lärda och olärda. Hejdenstam vittnar därom i sina uttalan-

den om svenskarnas skaplygne, och Karl Erik Karl Forslund går hårt åt städerna i "Storgården".

Jag har känt denna längtan, jag kommer att känna den, längtan till naturens härlighet och ensamhetens frihet.

1913, midsommardagen

reste Eva, Rune och jag, samt Evas far och syster, till Säterdalen. Det är ett naturens under denna dal, av fågning och frid, med sina lövskogsklädda slutningar och sin

sorlande bäck. Svärfar och jag gjorde även en avstickare till Bispbergsklack. Sol och djupblå himmel. Härligt! Underbart!

Jorden är Herrens, och vad däruppå är.

Böckernas bok

1913, 23 augusti

Denna dag tog lilla Rune sina första

stapplande steg.

1913, augusti.

I slutet av augusti slöts fred mellan de krigförande makterna nere på Balkanhalvön. Striden hade rasat sedan i oktober 1912 och krävt så och så många tusen människoliv och dito några miljarder kronor, olika uppgifter i olika tidningar, men alla eniga om att förlusterna på ömse sidor voro mycket stora. från början hette det så vackert, att de förbundna balkan-

folken ämnade frigöra sina trosfränder från det turkiska oket, men i verkligheten gällde det nog i första hand ära och byte, Ty när Turkiet väl var besegrat kommo de förbundna i strid om bytet. Stora statsskulder, fattiga änkor, faderlösa barn och lemlästade invalider, brända gårdar och nedtrampade sädesfält, nöd och hat. Se där krigets verkliga resultat, trots allt prat om seger och ära.

1913, julen.

Nu är det jul igen!

Jag har nu fyra dagars ledighet och jag ämnar tillbringa dem hemma. Jag vill taga tillfället i akt och skriva något i denna bok, samt räkna ihop inkomster och utgifter.

1913 har i alla avseenden för mig varit ett gott år. Jag har haft hälsan, har haft en efter mina förhållanden god förtjänst, samt fört en trivsam tillvaro. Jag har haft glädjen se hur lilla Rune växt och utvecklats såväl kroppsligt som andligt. På kvällarna, när jag kommit hem, har mitt största nöje varit,

att rasa om med pysen. Lilla Rune blir nog en smula bortskämd av oss alla, synnerligast av morfar, hos vilken han alltid får göra hur han vill. Naturligtvis är han sin mors ögonsten. Hennes liv har genom honom fått ett större och rikare innehåll. Att leda och fostra en människosjäl under dess första utveckling, sitt eget blod i ny och föryngrad gestalt, att lägga den första grunden och plantera de första fröna, vilka skola spira och bära frukt i livet - god frukt. En kvinnas största och heligaste uppgift, att vara moder och uppfostrare för sitt barn.

*Var finns en kärlek som intill döden
står oförändrad i alla öden?*

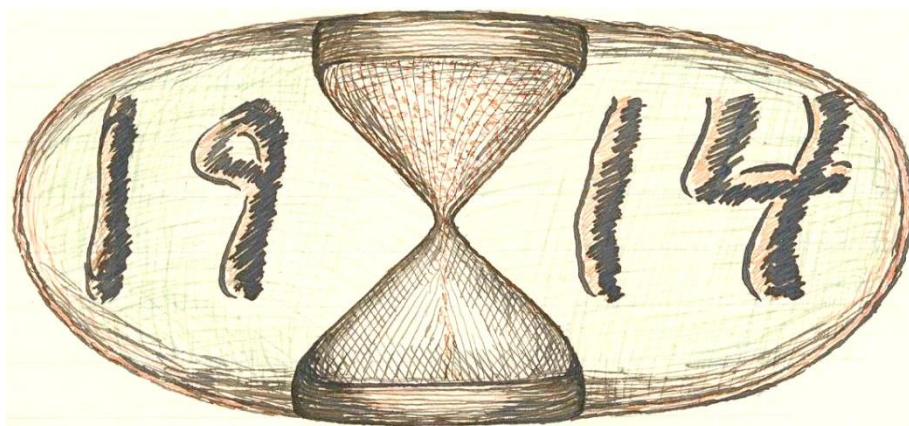
*På denna jorden finns endast en
en moders kärlek det är, blott den!*

1913 års-

Inkomster	1952
Utgifter	-952
Årets överskott	1000
Överskott från föregående år	6790
Summa behållning kr	7790

Det här är precis ingen dubbel italiensk bokföring jag för över min ekonomi, men jag är förargad på allt som är onödigt till-

krånglat, och jag kan revidera den på ett ögonblick och jag vet att det är rätt.



*För mycken misstro föder agg,
för mycken lättro ångerns smärta..*

Anna Maria Lenngren

1914, januari.

Jag har så lätt att gå till ytterligheter. Jag kan bli entusiastisk för en sak och om jag så ser att verkligheten icke motsvarar mina idealistiska drömmar då släpper jag så lätt alltsammans i hopplöst missmod.

Ett dumt och tanklöst ord som jag sagt, eller en liten elakhet som andra sagt, kan gnaga och sarga mig i veckor.

*Må gamla fula tankar
och dumma drömmar här
jag lägga i en kista,
som stor och rymlig är!*

Heinrich Heine

1914, 6 februari

kan anses som en verklig märkesdag i svensk historia. 30000 bönder från hela Sveriges rike samlades då i Stockholm och tågade under sina respektive landskapsfanor upp mot slottet, där de inför konungen framförde sina önskingar angående landets försvarskraft.

Denna i sitt slag enastående demonstration av 30000 lantbrukare, försedda med namnunderskrifter från 40000 hemmavarande liktänkande odalmän, samt sympatitegram från 60000 medborgare ur andra samhällsklasser, var till stor del en följd av högerns försvarsagitation, med åtföljande spionerihistorier och rysshott.

Därjämte bidrog naturligtvis också stormakternas vanvettiga skrik och oron i världspolitiken i övrigt.

Arbetarna, nedtryckta av både direkta och indirekta skatter, samt besjälade av den internationella freds- och avrustningsidén, anordnade här och var protestmöten, framhållande försvarsbördornas redan förut höga uppskrivning. De påyrkade lättnader och begränsning i utgifterna för krigsmakten, till fromma för en hel del sociala reformer vilka alltför länge väntat på sin lösning. Emellertid mottog konungen bönderna, hörde på deras yrkande och lovade naturligtvis att göra allt vad på honom ankom för att rikets försvar till lands- och vatten måtte omedelbart förstärkas. Ja, han lovade uttryckligen, att han aldrig skulle frångå de krav som sakkunskapen inom hans armé och flotta uppställt såsom oeftergivliga. Detta kungatal resulterade i regeringskris.

Regeringen ansåg nämligen, att konungen enligt ordalydelsen i talet, fattat sitt beslut i försvarsfrågan utan att först höra sina ministrar vid rådsbordet.

Den Staffska regeringen avgick och efterträddes av ministären Hammarskiöld. För att höra folkets mening, och samtidigt utnyttja bondetågsstämningen ute i landet

och framskapa majoritet i riksdagen för högsta möjliga uppskrivning av militäranslagen, upplöstes riksdagen, och nya val till andra kammaren förrättades.

Dessa nyval försköto makten på så vis, att liberalerna förlorade en del mandat, dels till höger och dels till socialdemokraterna.

Med Gud och Sveriges

-Allmoge-

för konung och fosterland

(Devisen för bondetågets huvud fana.)

1914, 26 februari

råkade en arbetare vid Månsbo Herman Henriksson, halka ned i en cistern med kokande cloratlut.

Olyckan skedde på eftermiddagen och med kvällståget inforslades Henriksson till lasarettet i Falun, där han emellertid avled vid tvåtiden på natten. Henriksson var nyligen hemkommen från Amerika och ämnade stanna här en tid för att hjälpa sina gamla föräldrar.

Våra vägar genom livet går i många olika banor. En del dö, tyngda av år och mätta av leverne, andra ryckas bort i blomman av sin kraft.

Livets givare vet nog när den bästa skördetiden är inne, och oss tillkommer, att när som helst hålla oss redo. Må vi icke glömma detta under livets strid och ävlan.

Vi förstå endels och vårt vetande är ett styckverk.

Böckernas bok.

1914, söndagen den 4 juli

voro Eva, Rune och jag på besök hos släktingar i Karlbo. Husfadern heter Lars-son. Han är stationskarl i Krylbo. Det var en snäll karl och ett mönster till äkta man. Han talade om frakter och växling så jag

var nära att somna. Där var ju så odrägligt varmt. Det är för övrigt en ovanligt varm och torr sommar. Brunnarna torka ur och skörden vissnar bort.

1914, 23 juli.

utbröt eld i saltlösningsavdelningen i Månsbo fabrik. Elden begränsades dock

utan att anställa någon större skada.

1914, 25 juli

reste Eva, Rune och jag till Fagersta för att hälsa på släktingar. Vistande över natten. Fagersta är ett av Sveriges nuvarande största och modernaste järnverk. Det ligger vackert till, inbäddat i löv och barrskog, vid sidan om Strömsholms kanal. Det var första

gången jag såg hur slussar voro byggda och hur de arbetade. Husfadern föreföll utvakad och utarbetad av skiftgången i järnverket. Gumman hans var glad, rörlig och välfödd. De hade två önskebarn. Härligt väder!

1914, 1 augusti.

Någonting fasansfullt är i annalkande. Tyskland har förklarat Ryssland krig! Det europeiska stormaktskriget, som man i så många år talat om och fruktat för, är över oss. Man har sagt, att vår tids höga civilisation och humana livsåskådning skulle omöjliggöra ett krig mellan västerlandets kulturfolk, men detta har tyvärr visat sig icke hålla streck.

Med de oerhörda stridskrafter, som stormaktssammanslutningarna i närvarande stund förfoga över, måste detta krig vida över träffa allt vad historien hittills känner i fråga om ödeläggelse av liv och egendom.

På ena sidan stå Tyskland, Östrike och Italien förenade i den så kallade trippelalliansen, och mot den står Ryssland, Frankrike och England, under namn av ententemakterna. Enligt uppgift i tidningarna förfoga de över härmassor på omkring tio millioner man på vardera sidan, sjöstridskrafterna oberäknade. I fråga om örlogsflotta så äger England den ojämförligt starkaste. Därefter kommer Tyskland

Försedda med flygmaskiner och undervattensbåtar, kommer kriget att föras både i luften och under vattnet.

Tyskland har förklarat Ryssland krig, och med sina traktatsenliga förpliktelser likmätigt kommer nog alla de här nämnda makterna att ingripa. Varför har då kriget

kommit? Spänningen mellan de till tänderna rustade länderna har länge varit tryckande. Liksom en åska i luften har det länge legat, legat och grott, väntande på ett lägligt tillfälle att bryta ut. Detta tillfälle tror man sig ha funnit och nu söka alla vältra skulden för det som kommer att ske, över på motparten.

Söndagen den 28 juni mördades österrikiska tronföljaren och hans gemål i staden Sarajevo. Gärningsmannen, vars namn var Princip, tillhörde en serbisk sammanväring, som under inflytande av sina storserbiska planer tagit till sin uppgift, att med alla medel förstöra den österrikiska monarkin. I anledning av detta mord tillställde österrikiska regeringen den serbiska, en skar not vari den österrikiska regeringen fordrade ett sådant inflytande över lagar och rättsväsende i Serbien, att någon agitation mot Österrike därefter ej skulle vara möjlig. I förlitande på Rysslands stöd vägrade den serbiska regeringen delvis att ställa sig den österrikiska noten till efterrättelse. Följden blev, att Österrike besatte Belgrad, Serbiens huvudstad, med trupper. Ryssland började då mobilisera sina härmassor, som hot mot Österrike, och upphörde ej därmed trots det fredsarbete som pågick mellan staternas kabinett.

Tyskland grep då till vapen och förklarade Ryssland krig. Detta skedde lördagen den 1 augusti.

1914, augusti.

3 augusti.

Tyskland har förklarat Frankrike krig. Tyskland har dessutom kränkt Belgiens neutralitet och använder Belgien som genomgångsväg till Frankrike.

4 augusti.

England har förklarat Tyskland krig. England säger sig vilja skydda Belgiens neutralitet, men antagligen är det nog fruktan för Tysklands växande makt, jämte konkurrensen om världshandeln, som här utgör drivkraften

6 augusti.

Österrike förklarar Ryssland krig.

7 augusti.

Montenegro förklarar Österrike krig.

10 augusti.

Krigstillstånd inträder mellan Österrike och Frankrike.

12 augusti.

Montenegro förklarar Tyskland krig.

13 augusti.

England förklarar Österrike krig.

23 augusti.

Japan förklarar Tyskland krig.



Idel krigsförklaringar! De flesta mot Tyskland. Det ser ut som om hela världen väntat på detta tillfälle att kasta sig över Tyskland. Hittills har de emellertid redet sig bra. De ha intagit stora delar av Belgien och trängt ett gott stycke in i norra Frankrike, man talar redan om att intaga Paris. Kriget är emellertid bara börjat.

Det är en skam för vår tid, en skam för vår mångomskrutna civilisation, att någonting så barbariskt som krig får utbryta. Vad årtionden av flit och idogt arbete byggt upp, slår våldet och härsklustnaden ned, och trampar allt vad dygd och humanitet heter under sina järnskodda fötter. Det märkvärdigaste är att man på sina håll ännu i dag kan agitera upp en krigisk stämning även bland småfolket. Småfolket, som icke kan ha några fiender i andra länder och som aldrig kan skörda någon vinst av segrarna. Ty när kriget är slut då få de gå tillbaka i sina grottekvarnar, om de äro så pass helskinnade att

någon arbetsköpare vill ha dem. Och inga tapperhetsmedaljer kunna ersätta sönderskjutna armar och ben.

Här i Sverige återverkar kriget på mångahanda sätt. Visserligen har Sverige förklarat sig neutralt, men man mobiliserar duktigt, både uppå och landstorm. Det fattas nog inte krafter, om de också hitintills mest arbetar i det fördolda, som ville ha landet med i häxdansen.

Arbetslösheten tilltar och dyrtiden är över oss. Detta beroende på torka och dålig skörd, i förening med försvårad import och export.

Den ettåriga värnplikten har antagits av riksdagen och betyder nya millioner till militarismens ginungagap.

Ansvar för kriget bära i första hand de härskande i alla länder, furstarna, penningmännen, rustningsivrarna och militär-galningarna.

1914, 25 oktober

återlämnade min äldste bror till mig 500 kronor som han lånat av mig då han byggde sin stuga. Från början var det meningen att jag skulle få ett hyresfritt rum som

ersättning, men då ingenting fanns skrivet därom ansåg jag mig nästan som kvitt med honom då jag flyttade därifrån. Nu har han, som sagt, återlämnat sitt lån.



1914, 8 november.

I dag fyller min hustru 30 år. Jag ville att hon i anledning därav skulle skriva något själv, men det svarade hon nej till.

Jag fick i uppdrag att skriva, att hon på sin 30 årsdag kände sig nöjd och lycklig. Nöjd med sin pojke, sin man och sin svunna ungdom.

Krigets vanvett fortfar! Förra veckan utbröt krig mellan Turkiet och Ryssland, Frankrike och England å den andra. Vinna ententemakterna är det slut med det turkiska väldet.

Om mänskligheten ändå kunde bringas till förnuft och inse sin galenskap, inse hela världen vidden av de gränslösa olyckor som drages över land och folk genom kriget. Om det kunde växa upp en stämning som för framtiden omöjliggjorde både krigets fasor och militarismens utsugning.

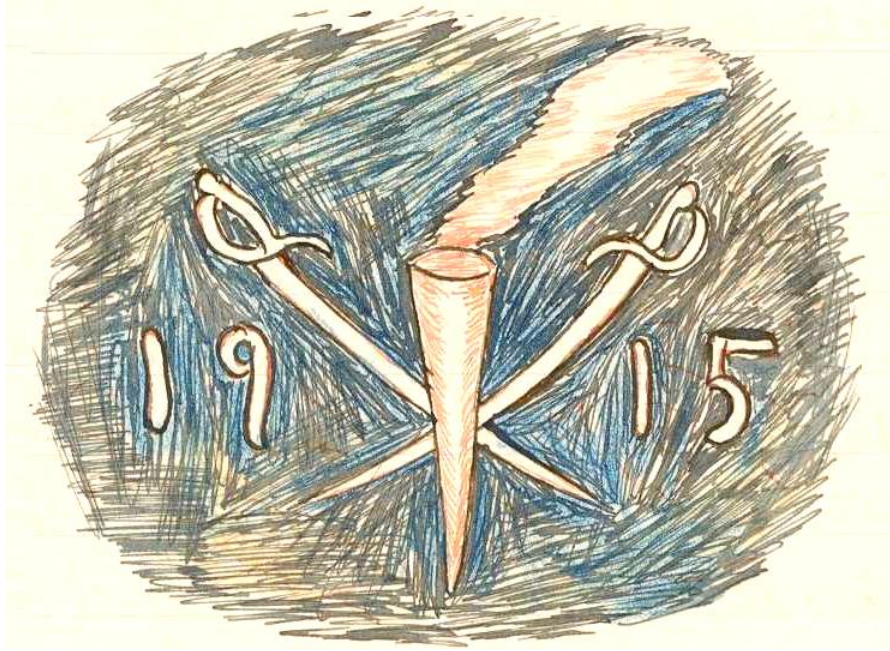
På krigsskådeplatsen svänger det hit och dit utan att komma till något avgörande.

Mänskligheten är liksom trollbunden under onskans makter.



1914 års-

Inkomster	2800
Utgifter	-1190
Årets överskott	1610
Behållning från årets början	7790
Summa behållning kr	9400



*De mäktiga herrar med skri och med dån
slå städer och byar omkull,
tyst byggde dem bonden och hans son
som sover i undangömd mull.*

Erik Gustav Geijer

1915, 13 januari kl 7.15 f.m.

inträffade ett förödande jordskalv i Italien.
Ett flertal städer förstördes helt eller delvis.

flera tiotusental människor omkommo.

1915, januari.

Jag läste häromdagen att en av de krigförande makterna hos en fabrik här i landet beställt 20 tusen par kryckor. I Danmark beställdes samtidigt 30 tusen par. Nästan dagligen får man läsa om fartyg som borrar i sank, eller om drabbningar till lands med så och så många tusen döda och sårade. De som lyckas utföra dessa ogärningar jubla, som över något stort o Gudi behagligt. Då Titanic sjönk i havets djup höljde ett anskri av smärta världen runt. Man höll sorggudstjänst i kyrkorna och gjorde insamlingar till de omkomnas anhöriga. Nu ställer man med vett och vilja till massmord och masstympning av människor. Alla söka var och en på sitt håll skjuta skulden för krigets uppkomst på motståndarna och framställa sig själva som angripna och oskyldiga. Men den som fördomsfritt kan och vill se saken har nog sin mening klar, att kriget mycket

väl kunnat avvärijts om viljan varit god hos dem som sutto inne med makten. Men där var man på alla håll segerviss i medvetandet om sina väldiga arméer och flottor - och varför skulle man då behöva underhandla om rätt och orätt, om samförstånd och fridsamhet?

Nej fram med maktspråket! Låt kanoner och svärd avgöra tvisterna. Vad gör det sedan om folket mejas ned som skörden för lien, om gårdarna brännas upp och hemmen skövlas. Vad årtionden av fredligt arbete byggt upp det bryter krigets galenskap sönder på en dag.

Tidningspressen har ett drygt ansvar i kriget. I de flesta fall underblåser den nationalkänslan och hatet mellan folken. Om den kände sitt ansvar borde den väl mana till besinning och påvisa krigets elände.

Och arbetarna. Vad ha de gjort för att förhindra kriget? Ha de icke passivt låtit leda sig till slaktbänken? Arbeta de icke i sina fabriker för högtryck med att framställa krigsmaterial och mordredskap? Bevilja de icke genom sina representanter anslag till krigets fortsättande? En enda man har i tyska riksdagen vågat vägra medverkan och rösta mot den hypnotiserade fårskokken. Det var Karl Libknecht. Åhjo alla ha vi nog ansvar för vad vi göra, eller underlåta att göra. Vår rättskänsla är för slapp, och vår kärlek till våra medmänniskor är för svag.

Den väpnade freden har visat sin vild-djursnatur, Militarismen har utsugit land

1915, februari.

Lilla Rune har en lång tid varit skroslig. Han är mycket ömtålig för förkylning. I flera månader har en körtel på halsen varit

och folk under fredens dagar, och yrkesmilitärerna ha kriget som sitt ideal.

Må alla goda krafter samarbeta för fred och förbrödring mellan folken.

Bort med allt som gör människan ond och livet hårdare än det måste vara!

På krigsskådeplatserna härjar, bland andra lidanden, också tandverken svårt till följd av förkylningarna i skyttegravarna.

De senaste nyheterna meddela bland annat, att i Tyskland ransoneras brödet ut per dag. England hindrar införsel till Tyskland och livsförnödenheter och uthungrar hela nationen.

hård och ansvalld. Han blir väl bättre då sommaren kommer med sol, värme och friluftsliv.

1915, mars.

Min bror Johan, vilken jag alltid tyckt vara den personifierade hälsan, har angripits av sockersjuka. Det måtte var en svårbotlig sjukdom. I flera månader har han måst föra en sträng diet med undvikande av alla kolhydratiska födoämnen, såsom bröd, potatis, socker och mjöler av att slag. Denna mathållning har förstört hans mage så att han nu måste till lasarettet.

Jag sitter och läser i tidningen om riksdagen. Där motioneras och diskuteras

och lagstiftas. Men månne det alltid är till folkets bästa? Här motioneras om förbud på bärplockning, om nöjesskatt, om skatt på ungarlar och ungmör, om skatt på kronovrak. visserligen går mycket i papperskorgen, men det visar ändå, att det finns frihetsfientligt folk i den lagstiftande församlingen. Det syns nog spår av deras arbete i lagböckerna också. Hur var det Nils Herman Kouding sade: "Lagen är den rikets bud mot den fattige".

1915, 4 april.

Påskdagen 1915 går nog aldrig ur mitt minne. Min äldsta bror, som reste till lasarettet i Falun för sockersjuka, försämrades på några dagar till den grad, att han nu är totalt nedbruten.

Då jag sist träffade honom, var han såsom jag alltid minnas honom ända från min barndom, stor och stark, frisk och blomstrande hy och med det goda humöret i behåll.

Nu återsåg jag honom här på lasarettet nästan medvetlös och döende. Varför just han som var bäst av oss alla? Bästa fysiken, bästa humöret, bästa huvudet, redligast och bäst i vilja och karaktär.

Detta blir det värsta slag min gamla mor kunnat få. Han var den förstfödde, som hon litade på. Och hustrun och barnen, vad blir det av dem nu? Två flickor på 15-16 år kunna möjligen börja striden för tillvaron på egen hand, men två blickar och en gosse äro i skolåldern. Hur det är med hans ekonomi vet jag ej så noga. Han har en gård som nog skulle kunna inbringa några tusen kronor i överskott om hon bleve såld, men de vilja naturligtvis behålla sitt hem i det längsta.

Han har ett par försäkringar som väl hjälper dem över den närmaste tiden. Gud skydde dem i deras hårda prövning.

1915, 5 april.

Vi ha ringt till Falun. Min bror ligger medvetlös. Igår kände han åtminstone igen mig, fast föga talade han.

Annandag påsk, den 5 april. Min bror avled vid middagstiden. Hastigt och oväntat gick han bort i blomman av sin ålder, endast 39 år gammal. Orsakerna till sockersjukan äro, enligt läkares utsago, höljda i dunkel. Överanstängningar och talrika förkylningar anses inverka menligt. Min bror har levat fort. Ingen ro, ingen vila varken helg etter söcken, varken natt eller dag. Skicklig var

han som få i de yrken han arbetade snickare murare och byggmästare har han varit. Många allmänna förtroende uppdrag har han innehaft inom komunalförvaltningen, samt suttit med vid Folkare häradsrätt som nämndeman.

Men det bästa av allt, han har varit en god människa, haft en god karaktär, varit vänlig och hjälpsam mot alla, rättskaffens och enkel i sitt uppträdande och sina vanor. Frid över hans minne!

1915, 10 april.

Idag har vi begravit min bror.

Enkelt och flärdfritt som hans liv varit, så var också hans sista färd till gravens ro.

Kistan var höljda av blommor och bars av hans närmaste arbetskamrater.

Kyrkoherde Almqvist förrättade jordfästningen och skollärare Pettersson höll vid

gravens en kort, men anslående betraktelse över den avlidnes gärning. Allt i denna världen är förgänglighet och allt som liv har måste en gång dö, men minnet av en god och redlig och dugande människa lever kvar långt efter sedan kroppen multnat i jorden.

Och ett sådant minne efterlämnar min bror.



Dagen lyktades före aftonen

August Blanche säger på ett ställe i sina böcker, att världen är full av skälmar och dårar - och sannerligen har han inte rätt. Det är galenskapen på högsätet och satt i system, det är den upp och nedvända världen.

För varje dag som går får man i tidningarna läsa om nya råheter och nya våldsbragder. Man förgiftar varandra med kvävande gaser. Man skjuter i sank handels- och passagerarfartyg utan föregående varning, dränker dem helt enkelt, som kattungar. Man bränner byar och bombarderar kyrkor och städer, skändar och torterar och ber till Gud om hjälp med barbariet. Vad tjänar all fredlig möda till under dylika förhållanden?

Här i Sverige har man nyligen under stora högtidligheter sjösat den så kallade F-båten. För att få tillfälle till agitation, och uttröna hur pass stark den omtuggade försvarsviljan är ute i landet, har man skramlat ihop medel till båtens byggande på frivillighetens väg. Den går löst på 12 millioner kronor i tillverkning och underhållskostnaden blir väl därefter. Månsbo fabriker såg jag värderade till 2 millioner kr. Alltså skulle man kunna bygga 6 sådana fabriker för samma pris som en F-båt! Sex sådana fabriker kunde ge arbete och bröd åt tusentals människor, och de stå i samma pris som ett modernt

förstörelseredskap, och ändå äro stormakternas slagskepp många gånger dyrare.

När skall detta sluta? När skall galenskapen och orättfärdigheten taga en ände? När det kristliga budet: "Allt det i viljen människorna skola göra eder det skola i och

dem" - blir omsatt i liv och gärning, då först skall frid och lycka härska på jorden. Så enkelt, så klart detta bud är, och så säkert det skulle föra till målet, och ändå är det så svårt för oss, onda människor, att omsätta det i vårt dagliga liv.

1915, maj.

Om jag här skulle försöka beskriva hur det går till i fabriken. Det är ett jäkt och en nervös brådska och ett fjäsk och ett kryperi.

Först ha vi en förman över oss, över denna står en maskinmästare, över honom en driftsingenjör och över denne åter disponenten.

Förmannen är en beskedlig och snäll karl, dugande arbetare i sitt fack, en smula knipslug, och undfallande mot sina överordnade.

Maskinmästaren är av ett annat temperament. Han har ett svårt och obändigt lynne, och Gud nåde den som råkar ut för honom då vreden kokar över. Oftast är det förmannen som för vara åskledare för hans dåliga humör.

Disponenten är en driftig karl som vill ha liv i spelet. Här har under hans ledning utexperimenterats ett nytt sprängämne, carlsonit. Ur carbid har man lyckats framställa tricloretylen, urinämne och ättiksyra. Inom kommunen har han varit den drivande kraften då det gällt byggande av skolhus och lärarbostäder, försörjningshem m. m. Skogsbo egnahemskoloni är tillkommen på hans initiativ. Han är bortskämd av medgången, lider av högmod och fordrar absolut lydnad av sitt folk, men han är samtidigt välvillig och försöker att ordna det så, att alla som göra sitt bästa kunna ha ett eget hem och en tryggad existens.

Till följd av detta ständiga experimenterande har vi haft mycket arbete på verkstaden.

Maskinmästaren har en tråkig benägenhet att rycka med folket, så att man sällan får göra det färdigt som man har för händer, utan man får börja med något nytt och lägga det gamla åt sidan flera gånger om.

Mycket folk har börjat och slutat här under de senare åren och det har varit ganska

intressant att studera de olika typerna. För närvarande arbetar här en gjutare som representerar den renläriga ortodoxa socialismen. Alla arbetsgivare och kapitalister bör man ständigt stå på krigsfot med ty de utsuga oss och äro våra fiender. Något gott kan icke komma ifrån dem, resonerar han. Arbetarepartiet bör och skall taga makten i samhället, och deras program är det enda saliggörande rättesnöret för utvecklingen fram mot idealstaten. Karlen verkar ärligt övertygad om det rätta och riktiga i allt vad han pläderar för.

Se här en annan typ. Han har läst mycket, mest skönlitteratur och filosofi. Han är styv i matematik och astronomi. Han är drömmande och opraktisk, religiöst grubblande och skeptisk mot alla partiprogram efter att ha kommit till insikt om det mänskliga förnufts oförmåga att genomtränga tillvarons mysterium. I den renläriga gjutarens ögon är den här omnämnda drömmaren inte rätt klok. Så har vi här en som är så praktisk och beräknande och klok att det väl aldrig skulle falla honom in att göra ett snedsprång eller en dumhet. Något så enfaldigt som att läsa en roman skulle väl inte ifrågakomma om han finge råda. Ska det läsas, ska det vara praktiska saker. Han har noga ordnat allting för sig, med livförsäkring, sjukförsäkring, olycksfallsförsäkring och brandförsäkring. Han är inskriven i en religiös församling där han betalar två kronor i månaden, som jag tror icke av övertygelse men som en säkerhetsåtgärd, en sorts brandförsäkring emot satan, eller en förskottshyra på himmelriket.

De flesta äro dock icke så där originella typer utan mera jämnstrukna. De äro världens barn i både helg och söcken. De arbeta duktigt så lång veckan är och på söndagen söka de sina nöjen där de kunna finna dem. De ta gärna ett glas med några

vänner, de gå på bal, bio eller frälsningsarmén allt efter som det faller sig. På rasterna söka de övertrumfa varandra med saftiga historier och prata gärna litet lort om dem som inte äro närvarande.

En del ha besvärliga anlag för fjäsk, kryperi och ögontjänst för alla befäl. Råkar någon förtjäna några kronor mer än vanligt, så är avundsjukan framme och stämplar honom som rälv. Ibland nagelfar man överklassen och då skrör man inte på orden.

Kungen talar man om på ett sätt som ofelbart skulle leda till en fällande dom för majestätsbrott om någon åklagare funnes.

Kapitalisterna äro skurkar och skojare, ämbetsmännen stjäla och förskingra över lag, prästerna äro skrymtare och humbugsmakare och skollärarna bli aldrig nöjda.

Men själva älsklingsämnet vid debatterna under frukost och middagsrasterna det är dock kelandet med det kära egna jaget. Då blir den trumpnaste värtalig och flera stycken prata samtidigt för att man ska hinna få fram allt man har på hjärtat. Så gjorde jag vid det tillfället och så sade jag

den gången, och jag och jag, och återigen jag! Och hör ni inte hur märkvärdig jag är?

Det är fariséerna som se publikaner runt omkring sig.

Som synes äro vi inte precis några vite lammungar, men vi äro heller inga helsvarta getabockar. Då vi förtala varandra så är det mera tanklöshet än elakhet - och då vi racka ned på överheten så är det mest för att det skall så vara, ty säkert erkänna vi nog litet var, att vi själva inte vore en bit bättre om vi vore på deras platser. Avunden och egenkärleken äro nog äkta och okonstlade, och det som är äkta och okonstlad har ju ett visst existensberättigande. När någon råkar i nöd så skramla vi pengar åt honom och då någon fyller 50 - 60 - 70 år ge vi honom en present. Om en granne eller bekant kommer in i våra hem så bjuder vi på kaffe, och då en arbetslös kommer med sitt kram så köper vi skoremmer fast vi redan ha en byrålåda full och postpapper fast vi aldrig skriva några brev. Därför tycker jag inte vi äro svarta. Grå äro vi nog, men en del skylla vi på arvsynden och för det övriga hoppas vi på nåden, åtminstone gör jag det.

*Den gode han är väl ej så god
som själv han tror i sitt övermod.
Den onde han är ej så ond ändå
som själv han tror när kvalen gå.
Ty skall man ej mycket berömma,
ej mycket häckla och döma.*

Fröding

1915, maj.

Jag har blivit förordnad till förmyndare för

min avlidna brors minderåriga barn.

1915, 26 maj.

Italien har förklarat Österrike krig. Italien passar alltså på tillfället och angriper sin egenbundsfovrant, som det enligt ingångna traktater vore skyldig att hjälpa. Idel falskhet och våld. De maktägande, som

sitta vid staternas roder, tycks icke vädja till sin rättskänsla, och ej heller känna det rätta ansvaret, då de så lätt kasta ut land och folk i krigets gränslösa elände.

1915, midsommardagen

reste Eva och jag till Stockholm. Eva har ej varit här förut så för henne var det ju mycket att se. Första dagen besökte vi Skansen med dess vackra anläggningar,

dess gamla stugor, klockstaplar och minnesmärken från tider som flytt. Här får man även se en hel mängd olika djur, vilket är mycket intressant. Andra dagen besökte

vi nationalmuseum, kungliga slottet och staden så långt vi hinna med. Tredje dagen ägnade vi åt nordiska museer, parkerna och affärer. En tredagars tripp är alldeles för kort för att njuta av allt som finnes att se på. Det blir ett rusande och ett jäktande för att

hinna med så mycket som möjligt. För övrigt blir man trött på den hårda gatstenen och på restauranger och automater. Nog är det intressant att se Stockholm någon gång, men inte ville jag bo där. Borta bra, men hemma är bättre.

1915, juli.

Denna dag den 3 juli har lilla Rune blivit vaccinerad.

Under juli har Rune haft mässling. Den var ej av värsta sorten och nu är den lyckligt

och väl över, för att antagligen aldrig återkomma.

Till följd av kriget och de många flyktingar är det mycket noga med sådant just nu.

1915, augusti.

Förbi Krylbo går för varje vecka sex tåg med invalider från kriget. Det är en utbytning av krigsfångar, vilka ej mera kunna användas till krigstjänst, mellan Österrike-Tyskland och Ryssland över Sverige. Ett liknande utbyte äger rum mellan Frankrike och Tyskland över Schweiz. Jag har varit och sett på dessa beklagansvärda offer för detta onaturliga och barbariska krig, vilket de maktägande

släppt lös av högmod och vinningslystnad, hat och avund. Där fanns unga män som mistat armar och ben, med vaddstoppar istället för ögon, söndertrasade och vanställda av granatskärvor. Friska och sunda lämnade de sitt hem, maka och barn och nu återkommo de som krymplingar för hela sitt återstående liv, offrade på det organiserade våldets blodbestänkta altare i fosterlandets namn.

1915, 30 augusti.

Hanna, Evas syster, har kommit hem ifrån Stockholm där hon haft tjänst ett par år. Hon är i långt framskridit havandeskap, och karlen som ställt henne i olyckan vill nu inte längre kännas vid henne. Det är den

gamla historien om en feg och usel karl, som icke vill bära ansvaret för sitt lättsinne utan lämnar moder och barn att ensamma bära skammen och svårigheterna.

1915, 15 september

reste jag till Hedemora och mötte Eva och Rune.

De ha varit hos min syster vid Norns bruk och plockat lingon några dagar.

1915, oktober

Kriget fortfar långt ifrån att mattas av dras fler och fler in i eländet. Nu senast har Bulgarien givit sig med, på Tysklands sida.

Oskar, Evas bror, är försvunnen sedan ett par månader tillbaka. Vi ha ej en aning om vad han är.

1915, lördagen 16 oktober

reste jag till Falun för att opereras för blindtarmsinflammation. Jag hade nog känt knip i högra sidan förut någon gång, men natten till den 16 bröt det ut på allvar.

fall de första dygnet. Nu får jag väl hålla mig i stillhet en tid. Vad plågor och vad lidande man får se på ett lasarett. Då kan man riktigt få lära sig rätta värde på hälsan.

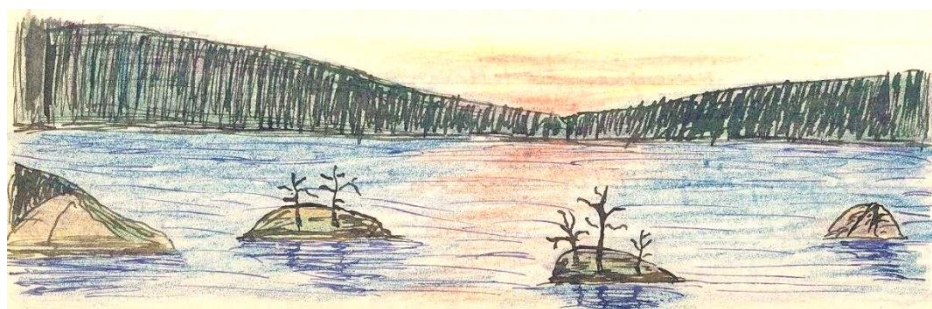
Doktor Örn skickade mig med morgontåget till lasarettet i Falun och så fort jag kom fram dit blev jag omedelbart opererad. Allt gick sin gilla gång och om en vecka blev jag hemskickad. Plågsamt var det i alla

Livet är underligt. Bäst som allting går sin jämna gång, man arbetar och gräver ner sig i livets tusen olika strider, då kommer sjukdomen och fjättrar en vid sängen, och då kommer nya tankar på alltings korthet

och förgänglighet. Varifrån kommer man och vart går man? Ligger det månne någon sanning i teosofernas lära om själarnas gradvisa utveckling uppåt? Det ligger onekligen någonting vackert i denna tro på människosjälens gradvisa förädling fram mot fullkomlighet, liksom deras lära om "karma" eller lagen om orsak och verkan förefaller riktig och rättvis. Då skulle vi icke kämpa och lida förgäves, vilket vi naturligtvis inte heller göra.

Många tänkare påstå, att vissa drömmar som vi ha äro framsprungna ur det undermedvetna själslivets dunkla minnen från en föregående tillvaro. Om så är, ligger det då någonting under de drömmar som jag gång

efter annan har haft? Jag har tyckt mig gå omkring i stora ödemarker med svarta vatten och ändlösa träsk. Ibland har jag svävat förbi väldiga, brusande vattenfall, men för det mesta har en dödslig stillhet varit rådande. Knappast en levande varelse har jag märkt. Drömmar äro ju som strömmar, säges det, men dessa drömmar ha återkommit, om och om igen, med årslånga mellanrum. Då jag vaknar ur dessa irrfärder i ödemarkerna bland de stora, svarta, hemska vattnen, och de sumpiga träskmarkerna, har jag känt mig så underligt beklämd till sinnes. Månne det kan vara hågkomster och minnen från en tillvaro långt, långt tillbaka i tiden?



1915, 13 november.

Hanna, Evas syster har i dag framfött ett gossebarn. Hon har flyttat upp till övre

våningen och hushållar för morfar.

1915, november.

Nere på fabriken har det varit bråk igen. En ingenjör, Rosenthal, har varit ner en natt och råkat komma på en del arbetare som logo och sovo. Det blev ord och inga visor. Tre stycken gamla arbetare fingo omedelbart avsked och en del andra fingo permission för en tid framåt. Visst var det orätt att sova bort en del av arbetstiden, men nog tycks det som straffet åtminstone i en del fall varit för hårt. Ty att, att avskedas på gamla dagar efter nära 20 årigt arbete, bara därför att de togo sig en lur, sedan de varit i arbete nära ett dygn, det är varken rätt eller barmhärtigt, det är kitsligt och hårt. Och det är feigt av kamraterna att lämna varandra i sticket.

Min son Rune, livets hårda skola har viskat mig i örat mången varning, den ger jag dig.

Gå aldrig frivilligt i militärtjänst!

Var blygsam och hövlig i ditt uppträdande, men krusa för ingen, och stå fast vid det du anser rätt och hederligt, även om du skulle ha en hel värld emot dig.

Tala sanning!

Var enkel i din klädsel, i mat och dryck. Var måttlig i de njutningar livet bjuder på. Konsten att krydda njutningarna är att vara sparsam med deras användning. All omåttlighet hämmar sig självt.

Avsky tobak och alkohol!

Var sen till vrede och snar till förlåtelse!

Tala icke i onödan och tänk dig väl före, att du icke talar illa om någon.

Var god och kärleksfull emot alla djur!

Kan du hjälpa någon nödställd så gör det med gott hjärta, och glöm icke att till skärven lägga ett vänligt ord.

Var förnöjsam och glad!

Tänk dig väl före innan du gifter dig och välj en maka med god hälsa, god karaktär och ett gott hjärta. När du vunnit en sådan pärla så svik icke det förtroende och den kärlek hon skänker dig, utan vårda dig om henne som om din största skatt.

Var flitig och sök att känna arbetet som en välsignelse!

Om du får barn så kom ihåg det ansvar du har emot dem. Det är dig själv och din

hustru i ny upplaga och sök att uppfostra dem så att de moraliska fel du känner hos dig själv icke må fortleva i dina barn

Odling din själ och kom ihåg att den är odödlig.

Människorna äro icke svarta och vita, de äro grå. Ingen är så god, att han ej har sina fel, och ingen är så dålig att han inte har några förtjänster. Sök därför att bemöta även den mest förfallna med kärlek och om möjlig hjälpa honom, ty du vet icke vad som fört honom dit han nu är. Behandla honom som vän och kamrat, icke med barm-härtighet och medömkan.

Ännu en gång - tag allt livet bjuder med ett gott hjärta!

*Ack - livet flyr så fort
vad grym, vad oersättlig skada,
om vid det lilla gagn ni gjort,
ni nekat oss att vara glada!*

Anna Maria Lenngren.

1915, jul och nyår.

År 1915 har varit ett skiftesrikt år. Ute i världen rasar kriget med oförminskad styrka. Hatet mellan nationerna ökas och ingen vill sträcka ut handen till fred och försoning. Folken äro trötta på kriget, men de styrande tro ännu på militärmakten och det grymma förstörelseverket fortsätter. När skall måttet vara rågat? När skola de arbetande folken få mod och enighet nog för att var och en på sitt håll skaka av sig sina bödlar? När randas väl den tid då alla människor, utan hänsyn till nationalitet, sträcka varandra handen för att i broderlig sämja hjälpa varandra i kampen för tillvaron?

Här i Sverige har kriget skapat en olidlig dyrtid, som naturligtvis hårt drabbas de stora familjerna med de små inkomsterna.

Vad bär manne 1916 i sitt sköte? Många tecken tyda på, att den stora uppgörelsen ej kan vara så långt borta. Och hur kommer förhållandena att bli efter fredsslutet? Skall rustningarna fortsätta och hatet och hämndkänslan ligga över oss som en mara? Skall allt detta lidande vara förgäves?

Säkert är, att med den kultur som vi nutidsbarn haft förmånen att taga i arv från föregående släkten, skulle livet ej behöva vara så fullt av lidanden och bekymmer, som det nu för många är, om anspråk och behov reglerades av kloka huvuden och kärleksrika hjärtan. Varför skall den ena liva kräsligt och förstöra sin hälsa med mat och dryck under det andra svälta? Varför skall den ena digna under arbete och den andra göra så gott som ingenting? Varför skall den ena åka i droska och automobil under det den andra saknar skor på fötterna? Varför skall den ena ha en sådan makt över den andra?

För min egen del har det år som gått bjudit på både ros och ris. Ekonomiskt har jag haft några feta år, med en efter mina förhållanden god inkomst. Mitt sparade kapital har överstigit 10000 kr. en summa jag aldrig kunnat drömma om att bli ägare till då jag lade undan den första kronan.

Dagarna mellan jul och nyår har jag haft semester. I somras beviljade nämligen bolaget de arbetare som varit längst

anställda semester, men brådskande arbeten har gjort, att mina fridagar fått stå inne tills nu.

Helgen har varit fridfull. Jag har tillbringat den i hemmets sköte i sällskap med Eva och Rune.

1915 års-

Inkomster	2300
Utgifter	-1460
Årets överskott	850
Behållning från årets början	9400
Summa behållning kr	10250



*Ur nattomhöljda tider
mot ett mål fördolt för dig
o mänsklighet du skrider
i sekler fram din ökenstig.
Din väg är blott en strimma,
som lyser blek och matt
se bakom är det dimma
och framför är det natt*

Rydberg

Om bara inte folk vore så feqa så skulle det väl gå att skaka av sig denna förbannade mardröm. Nu har militarismen omhuldats och växt sig stark under det närvarande systemet, liksom en nässla växer fet och frodig på en avskrädeshög. Men man är rädd för lagar och straff, rädd för att mista sitt arbete, rädd för att bringa sig och de sina i nöd och elände. Man vågar icke säga sin mening, det kunde komma fram och man bleve misshaglig. Slavandan växer sig fast och man bli dagligen förkrympt och vanför, man resignerar och förslöas och låter orättvisorna ha sin gång.

Men ibland vaknar man upp som ur en ond dröm och ser hela eländet i blyxtbelysning. Det har inte fattats folk som förstått att göra sig rika på krigets elände. De utnyttja konjunkturläget och göra goda affärer.

I riksdagen diskuterar man hur man på det militära området bäst skall kunna tillgodogöra sig krigets lärdomar. Bland annat

har man funnit, att man måste skaffa sig mera flygande knektar. Vilken galen-skap! Den enda lärdom man borde komma till, då man nu i 20 månader fått erfara krigets ohyggligheter, borde väl vara, att knektar i alla former sattes på avskrivning, men tror någon det? Nej inte ens socialdemokraterna i riksdagen våga yrka därpå.

Jo Fabian Månsson och Karl Lindhagen - Heder åt dem! Heder åt alla som icke låtit förvilla sitt rättsbegrepp och icke tystat sin tunga, icke sålt kärleken till frihet och humanitet för den nationalistiska gryn-vällingen.

Socialdemokratiska ungdomsförbundet har haft en kongress, där man behandlat frågan "vilka åtgärder man borde vidtaga för att hindra Sveriges indragande i världskriget" Detta väckte ont blod hos de makthavande. Tre av dem som ansågos som ledare ha blivit häktade och åtalade för förräderi.

*Kan någon i detta ögonblick förneka,
att största delen av den så kallade mänskligheten
suckar under misshandel och orättvisa lagar,
att regeringens makt, armén, polisväsendet och domstolarna,
alltid äro redo att understödja den utsugning,
som en liten privilegerad klass utövar?*

*Kunnen i glömma,
att i varje hospital, varje fängelse, varje fabrik, varje kasern försiggå förbrytelser,
som ropa mot himmelen på hämnd?*

Emile Zola

Alla regeringar äro av ondo!

Leo Tolstoy

*I denna värld av släta knoddar,
som le och buga för en slant,
duina tal med broddar
och tala hälsosamt och sant.*

Erik Axel Karlfält

1916, våren.

Allmänna samtalsämnet är nu kriget. Hur snart skall du ut på mobilisering? Jag tror nog vi blir med i kriget snart. Tillhör du första uppbådet och vilket vapen? Sådana frågor hör man ständigt arbetare emellan. Mar tar parti för och emot centralmakterna och ententen. Man diktar visor, läser tidningar och diskuterar storpolitik.

Sällan hör man någon tala om vad som kan och bör göras för att sätta sig till motvärn ifall krigsivvrarna skulle lyckas få Sverige med i häxdansen. Nej det är liksom självfallet att de bara ha att lyda. Inte av någon gammaldags fosterlandskärlek utan av feghet och oförmåga att sätta sig till motvärn mot det onda.

Om de unga, ogifta ynglingarna och männen, kunde veta och vilja något bättre, tordes våga någonting för en stor sak. Annars äro de nog så kavata, och skulle man tro dem på deras ord så är ingenting dem förborgat. De veta, att allt som de se och uppfatta med sina sinnen framalstra sig självt av ingenting, genom naturkrafternas inverkan - icke genom Guds kraft, nej naturkrafterna, det är någonting helt annat, någonting som det inte är gammalmodigt och enfaldigt att tro på. De veta, att deras egen märkvärdiga person är toppen och kronan i denna långa utvecklingsprocess,

och de skäms inte att framhålla, att deras närmaste släktingar nedåt är aporna. Fråga dem bara onm något, som för ett sunt, ödmjukt människoförstånd är absolut förborgat, och de skola, med trosvisshetens eld i sina ögon, svara med en inlärd glosa från någon fritänkar-naturfilosof, lösryckt ur sitt sammanhang och förvanskad av deras blinda lydnad för dagsmodet på det andliga området.

Visst finns det väl ungdom med varma hjärtan och höga ideal. Heder åt dem! De utgöra tidevarvets salt och framtidens hopp och de skola väl en gång bygga upp i kärlek vad man nu slår sönder i hat. Det är mot den blaserade, världskloka och egenkära ungdomen jag riktar min kritik. Den ungdom, som kan heja sig hesa vid en fotbollsmatch, men likgiltigt rycka på axlarna åt sina medmänniskors lidanden. De som stå kallgrinande i gathörnen med en cigarett i mungipan och diskutera den materialistiska historieuppfattningen, eller sista boxningsfenomenet.

De gifta männen, som av hänsyn och kärlek till hustru och barn icke våga ställa sig i opposition mot drakmakten, om dem vågar jag ingenting säga. Systemet har många medel att göra sig åtlydd och hungerpiskan är ett bland de verksammaste.

*Kung hunger, du trycker med järnhård makt
de starka i stoftet ned.
På knä, på knä din åsyn har lagt
millioner, led invid led.*

O - d

Framför mig på bordet ligger en tjock allvarlig bok. Det är Sveriges rikets lag. Den är antagen av riksdagen år 1734 och stadfäst av konungen år 1936. Den är utarbetad på religionens grund av lärda och rättsinniga män, och har sedan dess under snart två sekler årligen förbättrats och tillökats av landets utkorade förtroendemän. Inom dessa pärmar ligger folkets rättesnöre, sanningen pärla. Där kan var och en själv se klart och tydligt vad gott och ont är. Ja så borde det vara, men hur ser det ut? Stå upp och läs så får du se. Paragrafer, förordningar och hänvisningar hit och dit i det oändliga. Man måste vara lagklok, man måste ha studerat juridik under många år om man skall kunna tyda lagarna, och vränga med dem. Men om man läser i tidningarna om de domar som avkunnas, om man jämför de olika förseelserna och de straff som tillämpas, så kan man ej undgå att få den uppfattningen, att man har flera lagböcker att läsa i då man dömer, och att det framför allt är äganderätten man velat skydda genom lagen.

Här några exempel hämtade ur pressen. Vid rådhusrättens femte avdelning i Stockholm rannsakades på tisdagen för tredje resan stöld straffade arbetaren Gotthard Wijk för tillgrepp av fem stycken wienerbröd, värda 20 öre. Wijk hade tidigt en morgon kommit gående på Flemminggatan, och därvid hade han fått se en korg med färskt bröd stå utanför ett magasin. Som han var i saknad av existensmedel - han hade nämligen varit utan arbete - hade han ur korgen tagit några bröd. Wijk greps av polis, erkände stölden och dömdes för fjärde resan till 6 månaders straffarbete och 1 års vanfnejd.

För en tid sedan begicks i Stockholm ett hemskt rånmord på en bank. Man fann bankmannen liggande död på golvet med en yxa inhuggen i huvudet och i ett rum därintill låg kassörskan dödad av två pistolskott. En dam, som vid mordtillfället besökte banken, såg mördaren och kunde alltså giva ett gott signalement. Dessutom hade han i hastigheten kvarlämnat sin adress på ett papper, samt en portfölj och en vinlista. Detta gjorde att mördarens gripande bort vara en lätt sak.

Men personen ifråga råkade vara en så kallad fin karl, med fina bekantskaper och ett adligt namn, och därför ville man inte ingripa förr än man var absolut säker. Hade det varit en vanlig trashank hade man nog inte varit så finkänslig. Man lät vecka efter vecka gå och letade med ljus och lyckta bland den lämpliga befolkningen efter mördaren.

Emellertid råkade damen, som varit på banken och sett mördaren, möta denne på gatan och utpekade honom direkt för polisen. Nu äntligen måste han tagas i förhör och alltsammans kom i dagen.

Som jag på föregående sida nämnt har det socialdemokratiska ungdomsförbundet haft en kongress för att besluta om vilka åtgärder man kunde och borde vidtaga för att hindra Sveriges indragande i världskriget, en i högsta grad behjärtansvärd sak. Men då vädrade man fara i luften. Tre stycken utpekades som ledare för kongressen, häktades och inburades som fosterlandsförrädare. Jag anser dem för verkliga fosterlandsvänner, och krigshetsarna, som äras och aktas, dem anser jag man borde oskadliggöra inom lås och bom.

Mitt i dessa allvarliga betraktelser kommer Rune och vill att jag ska rita gubbar.



1916, 1 maj.

Härliga dag! Efter en ovanligt lång och sträng vinter ha vi nu äntligen våren här med ljus och sol och värme. Liksom saven sväller i träden och gräset grönskar och fåglarna reda sig bo, så känner också människan en ström av nytt levnadsmod slå sig möte då allt i naturen kvicknar till liv efter en lång och kulen vinter. Skalder och idrottsmän och pälsklädda herrar må lovsjunga vinterns prakt och härlighet, för de fattiga är det en svår tid. Utgifterna för ved och kol göra stora luckor i avlöningen, och arbetsbrist är en ständigt återkommande företeelse under denna årstid, Men sommaren är härlig! Då kan man njuta av de lediga stunder man har.

Man tar kärring och ungar med sig och drar iväg ut i någon björkbacke där man slår sig ned i allsköns ro, äter och dricker och läser och pratar och stirrar upp i den blå rymden. Då spira tusende olika strån och blommor

upp ur den utvilade, fuktiga, svarta jorden, då jubla fåglarna, då sjuder det och kokar av liv och alstringskraft i hela naturen.

Det är mycket skada, att inte järnverk och masugnar och fabriker och grottekvarnar kunna slås igen under den varmaste tiden, så att arbetarna kunde få sola och rekreera sig och hämta nya krafter och dricka nytt livselixir. Det skulle göra tillvaron bra mycket ljusare för många som nu ständigt nödgas stå på livets skuggsida.

Tjänstemän av alla slag ha semester i längre och kortare tid, men arbetaren, som onekligen bäst behövde, han har på sin höjd en tre fyra dagar. Men vår tid kommer nog!

Hell dig sommar med sol och blomster och gyllene skördar! Man bringas att tro på en bättre tid och på människornas inneboende utvecklingsmöjligheter uppåt, att tro på det godas seger, mitt i all förstörelsen.

*Trots allt det i spillror fallna,
trots allt, som förintats har,
trots hjärtan i hatet kallna,
så har jag dock hoppet kvar,
att branden till sist må släckas
för evigt och morgon gry,
då folken till kallet väckas
att göra oss världen ny,
ty mitt uti kampens bölja
med blodtörst och hat och slag
det finns dock de, som följa
sitt samvetes helga lag,
som våga att fria vara
från folkhatets vilda rus,
som lysa likt gnistor klara
av kommande tiders ljus
som djärvas, fast människor skria*

*och skänka dem hån och spott,
om ljusare tider sia
sen Ragnaröksåren gått.*

O – d

Jag har nämnt att vintern varit ovanligt bister i år med stark kyla och en myckenhet snö. Nu har vårsolen smält snömassorna och nu flödar vattnet över alla bräddar.

Så hög vårfloed har icke varit i Dalälven sedan år 1860. Det höga vattenståndet har vållat stor skada och flera industrier har måst inställa driften tillsvidare. I Månsbo har vattenmassorna vräkt sönder skyddsmuren utefter stranden samt bortspolat en del verkstäder.

225 man från dalaregementet har varit här och biträtt med skyddsarbetet, byggt vallar av sandsäck och skog och fraktat undan maskiner. Att det ej varit några lekverk framgår bland annat därav, att det åtgått icke mindre än 21 tusen sandsäck.

I Tyskland äro nu alla livsmedel ransonerade. Varje innevånare får ett kort som berättigar till en viss mängd mat på en viss tid. Så till exempel 90 gram smör och 250 gram kött per vecka.

1916, 20 juni.

Lilla Rune växer och blir stor. Han är nu 100 centimeter lång. I söndags voro vi hem till farmor, det är fram och åter en mil, och lilla Rune han gick hela vägen, och då vi kommo hem sprang han genast ut till pojkarna för att leka. Det värsta han vet är att vara inne. Det är en pigg och livad fyr, full av upptåg och ovanligt rikt utvecklad till sitt förstånd i förhållande till sin ålder. Ja så tycka nog alla föräldrar men pojkar, som bo härintill och äro i samma ålder som han, stå långt bakefter. När de leka så är det Rune som har idéerna och vet hur det skall

vara. Han talar om båtar och tåg och automobiler och allt möjligt som han sett, och frågar ut mig så att jag knappt vet hur jag skall kunna ange nöjaktiga förklaringar. Men det duger inte att narras, ty Rune han säger att så och så har pappa sagt och då skall det vara sant. I går kväll klev han upp på en källarkulle härintill och så ramlade han ned en cirka tre meter och slog huvudet i en vass sten. Det blev ett gapande sår som måste sys igen, men Rune han lät inte ett knyst när sköterskan behandlade honom.

Duktig pojke!

*Dag skall du prisa, Rune, sen bärgad sol sig döljt,
och öl, när det är drucket, och råd, när följt.
På mången sate förlitar sig ungersvennen,
men striden prövar klingan och nöden vännen*

Tegnér

1916, juni.

Några dagars värme i början av maj och sedan blåsigt och kallt ända fram till midsommar.

Nu ha de höga militärerna och myndigheterna gjort upp en önskelista hur de vilja ha det och fyra stora kommissioner har tillsats som skola avgiva yttrande och förslag angående sjöförsvaret, lantförsvaret, amunitionstillverkningen och en ny

flottstation. Dessa kommissioner bestå av så kallade sakkunniga, det vill säga, av folk som ha bra platser och god utkomst på att hela detta elände som heter militarism frodas och utvecklas.

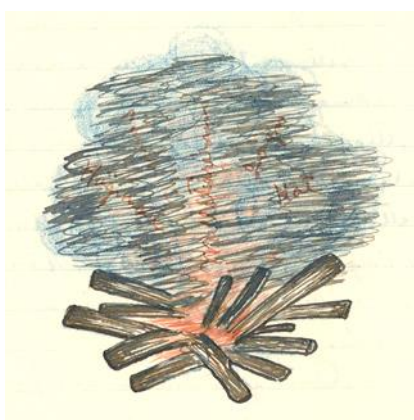
Då den ettåriga värnplikten blev antagen, med en lång rad av förhöjda anslag till det heliga försvaret, då hette det att frågan var löst, då hade man ett betryggande försvar.

Nu, ett par år efteråt, är det bara skräp med alltihop om man inte genast ökar på och skarvar till.

Jag undrar hur det skulle vara om alla dessa överstar och majorer och löjtnanter, och vad de nu heta, skulle lägga av sina fina uniformer och skramlande sablar och gå med oss ned i fabriker och gruvor och järnverk, om de skulle stå där och arbeta i sitt anletes svett, i sot och rök och illaluktande gaser, och bara se hur millionerna, det nyttiga arbetets överskott, offerades på galenskapernas altare, under det att de själva fingo ett knappt bröd och en dålig bostad, då tror jag att deras tankar

började gå i samma riktning som mina i närvarande stund gå

Om jag hade all feighet och galenskap och högmod och rutenhet i världen på ett stort bål och finge bränna det i eld och strö askan för vinden. Och allt vad militarismen hör skulle stå mitt i bålet som en häxa fill av styggelse och förtäras och gå upp i rök och försvinna ifrån jorden för all evighet. Och minnet därav skulle begravas i avgrunden, så att människorna icke behövde ha några mardrömmar kvar av kanoner och bloddrypande bajonetter, om utstuckna ögon och uppfläta magar och krossade ben.



*O, om du äger mod och kraft
att emot våld och orätt slunga
ord utan djupaste förakt
så spara ej din tunga!*

O – d

1916, 30 augusti.

Kriget ökar ut sig. Nu har Rumänien övergivit sin neutrala ställning och förklarat krig mot sin förre bundsförvant, Österrike-Ungern. Alltmer blottar detta krig rutenheten hos diplomater och regeringar. Alla gamla överenskommelser slopas, alla rättfärdighetshänsyn kastas överbord och man slår till åt det håll där man tror sig skörda den största vinsten. Och det äckligaste är, att alla dessa krigsförklaringar åtföljas av långa, granna motiveringar, där det så vackert heter, att de blott gripa till vapen för att skydda rättvisa, frihet och kultur, och så vidare i det oändliga. Samtidigt lyser man på, att någon fred icke

kommer att slutas förr än fienderna, barbarerna, äro fullständigt slagna. Så uttröttade som de krigförande på alla håll nu äro så tillmäter man Rumäniens ingripande stor betydelse. Deras här utgöres av 7-8 hundratusen man, och ha haft god tid att göra sig i ordning. Samtidigt har Italien förklarat Tyskland krig, men detta inverkar ej på krigsläget då Italien redan i över ett år varit i krig med Österrike-Ungern. Vidare har, såsom en följd av de två maktgruppernas allianser, Turkiet förklarat Rumänien krig. Turkiets krigsförklaring var den trettionde i ordningen.

1916, 2 september.

I dag har Eva och lilla Rune rest upp till min syster och svåger i Norn för att plocka lingon, så nu blir jag ensam några dagar och

får äta som jag lagar och ligga som jag bäddar.

1916, september.

Vår närmaste granne, Gotthard Pettersson, har avlidit på Falu lasarett, till följd av brännskador som han ådragit sig i järnverket. Han föll på sin post, på det heder-

liga och pliktrogna arbetets valplats. Han lämnar hustru och fem barn, det yngsta två månader gammalt. Gud hjälpe hustru och barn, som i dessa dyrtider förlorat sitt stöd!

1916, oktober.

En arbetare vid Månsbo, Karl Eriksson, har ramlat i vattnet och drunknat.

Han försvann med forsen och har ej anträffats.

1916, torsdagen den 9 november

dog direktören för Stockholms superfosfatsbolag, Oskar Carlsson. Han har på kemins område gjort många betydande uppfinningar, vilka han också förstått att göra fruktbarande både för sig själv och

andra. Bland annat är Månsbo byggt på en ny metod för framställning av clorat, utexperimenterat av direktör Carlsson och doktor In De Betou. Han var vid sin död 73 år.

1916, julafton.

Åter skall budskapet om frid på jorden förkunnas i templen i alla Europas länder. Men ännu rasar kriget med alla sina ohyggligheter över den världsdelen som skryter över sin civilisation och som utsänt missionärer över hela världen för att omvända hedningarna till Gud.

Folket suckar efter fred! Tyskland och dess bundsförvanter, vilka tills dato haft de största framgångarna i kriget, bland annat

ha de nu på hösten nedslagit Rumänien och intagit dess huvudstad Bukarest, har nu sänt sina motståndare en not, med inbjudan till fredsförhandlingar.

Men inbjudningen har avslagits av England, Ryssland, Frankrike och Italien. I medvetandet om sina resurser och sina möjligheter att hålla ut vilja dessa länder icke för närvarande diskutera freden.

1916, december.

Eva och jag i helg och söcken. Jag vill slå bort tankarna på kriget och försöka skriva någonting mera personligt, jag vill försöka skriva något om samlivet mellan Eva och mig. Eva är en bra husmor. Hon kan göra trevligt omkring sig även med små medel, och om jag under dagens id gör mitt för att tjäna pengar, så gör hon också sitt för att använda dem på bästa möjliga sätt. För övrigt drar nog Eva sitt strå till stacken även när det gäller att förtjäna pengar, hon syr kläder åt fruntimmer och barn, iden mån hon kan slå sig fri från hushållsbestyren. På kvällarna brukar jag läsa tidningar och böcker, rita gubbar och leka med pojken. Eva hon har sina bestyr, med matlagning

och disk, och under tiden prata vi om de nyheter vi möjligen hört under dagen. Sedan somnar Rune och även vi krypa så småningom till kojs. Vi sova för det mesta i samma bädd. Det har sina vådor och det fordra att öva sig i självbehärskning och tukt, så att icke de äktenskapliga fröjderna leda till överdrift. Ett harmoniskt äktenskap, där högaktning och kärlek råder mellan makarna, och där de ekonomiska förhållandena icke äro alltför bekymmersamma, är säkert det högsta goda livet bjuder. Men det fordras att känna så för varandra, att man i tillvarons högtidsstunder alltid må kunna famna varandra med samma saliga hänryckning som i

ungdomens och kärlekens första rosiga morgon.

Naturligtvis har även vi våra menings-skiljaktigheter och tvister. Vi äro nog en smula snarstuckna båda två, men när vi gått och surat en stund så längta vi båda till frid och försoning. Så småningom har vi nog också lärt känna varandra bättre och ha fördrag med varandras svagheter.

Ty blott den egensinnige och inskränkte kan väl begära, att den andra skall uppge sin frihet, sin egenart och sin individualitet bara för att behaga den andra. En sådan självuppgivelse måste döda kärleken istället för att befästa den.

Om söndagarna bruka vi göra utflykter i det gröna, hälsa på släkt och vänner eller gå på något nöje. Vi bo ganska nära två dansbanor och musiken därifrån ljuder in till oss långt på nätterna.

Ibland besöka vi frälsningsarmén där det ofta hålles fest. Jag talade en gång med en soldat om dessa fester och han medgav att det precis inte var någon Gudstjänst, men man var skyldig för lokalen och måste ha ihop 48 kr. i månaden till ränta på lånet.

Ändamålet fick alltså helga medlen. För varje gång de hålla möte talar officeren länge och bevekande för kollekten. Vittnesmålen äro merendels tråkiga och verka utanläxa och soldaternas böner bli för det mesta ansträngda och tråliga. Det hela verkar i mångt och mycket trältjänst. Men sångerna äro livliga och vackra och ibland kommer några ord direkt ur ett full och varmt, skälvande hjärta och då känner man att deras verksamhet icke varit förgäves.

För övrigt vill jag icke mästra de religiösa församlingarna och deras medlemmar, även om de icke alla äro så helgjutna, ty de är nog i de flesta fall så att om något gott skall komma så är det ändå från det hållet.

Den som ångrar sin felsteg han kan stå upp och bättra sig. Han har utvecklings-möjligheter och han är på ständig marsch framåt. Men den som tycker sig aldrig ha begått något felsteg, och som tror sig själv sitta inne med alla fullkomligheter, han är obildbar.

Vi ha under året fått några öres påökt per timme, men detta uppväger icke dyrtiden som antar allt odrägligare former.

1916 års-

Inkomster	2512
Utgifter	-1512
Årets överskott	1000
Behållning från årets början	10250
Summa behållning kr	11250

*Ej buller älskar jag och bång,
Vad stort sker, det sker tyst.
Snart märks ej spår av stormens gång,
av blixten, sen den lyst.*

Geijer



1917, januari.

År 1917 "ho då i världen leva får, han mycket ont får se." Så långt jag kan minnas tillbaka har jag hört talas om, att detta år skulle bli ett svårt år.

De gamla har sagt mig, att det stod så i "Sibyllas spådom." Och det tycks, av allt att döma, slå in. I de krigförande länderna kommer väl lidandets bågare att flöda över under det år som stundar. Men även de neutrala staternas innevånare får kännas vid krigets tryck i form av dyrtid och knapphet på förnödenheter.

Här i Sverige få vi nu 1 kilo socker per reson och månad, och från och med den 15de januari i år få vi icke mera än 250 gram mjöl per person och dag. Det blir något över en kaka hårt bröd om dagen och kan för en arbetare anses mycket för knappt. Brödet är ett hälsosamt och jämförelsevis billigt födoämne, som nu till en del måste ersättas med dyrare, varför denna åtgärd även drabbar de fattiga hårdast. I fråga om dyrtiden så har tills dato allt vad till livets nödtorft hör stigit med cirka 70 % En famn björkved kostade före kriget här i Avesta 18 kr. , nu kostar den 40 kr.

När ingen missväxt varit rådande, och när ingen naturolycka gått över landet, varför då detta trångmål. Nu fordras en kraftig regering som kunde stävja jobberiet och mildra svårigheterna. Det kan icke vara klokt och rättfärdigt, att låta sjukdomar och degeneration breda ut sig bland folket till följd av bekymmer, jäkt och undernäring.

Ryssland behöver isfria hamnar, hamnarna finns efter Norges kust och vägen till dem går över Sverige. Se hur Ryssland undertrycker Finland. Tänk på de ryska fångelserna, tänk på Sibiriens blygruvor, tänk på knutpiskan! Med då frågar jag, vad är det som upprätthåller detta skräckvälde? Är det icke den ryska militärmakten? Säger oss icke detta, att var och en i sin stad bör göra vad han kan för att nedbryta drakmakten?

Det är på tiden att det arbetar sig fram någonting nytt, någonting ljusare, humanare och mera livsbefruktande. Någonting som kan föryngra en gammal jord och frigöra en arm mänsklighet, som bland mycket annat även är fjättrad och bunden i sina egna tvångsföreställningar.

1917, 1 februari.

Kriget antar alltmer barbariska former. Tyskland har länge hotat med att börja det

hänsynslösa ubåtskriget, det vill säga, att de utan varning och visitation skola sänka alla

fartyg som befrakta fiendeländerna. För att tvinga England, som till följd av sitt läge i hög grad är beroende av att handel och sjöfart upprätthålles, till fredsunderhandlingar, har Tyskland nu låtit alla betänkligheter falla och satt detta hot i verkställighet.

Detta innebär givetvis en oerhörd kränkning av de neutralas rättigheter, och mellan Amerika och Tyskland är krigsfaran överhängande.

Importen av råämnen och livsmedel till Sverige har nu i hög grad försvårats, och till följd av, att stora mängder livsmedel exporterats till Tyskland, måste vår nådiga regering nu ytterligare inskränka vårt dagliga bröd. Dagsransonen har sänkts från

250 gram per dag och individ till 200 gram. I dessa 200 gram ingår allt rågmjöl, vetemjöl, kornmjöl, havremjöl och risgryn. Dessutom tar staten beslag på alla potatisupplag som överstiger 500 kg. Alla dessa deklarationer, ransoneringar och statsbeslag gör sitt till att utsudda rättsbegreppet och skapa lag överträdelser. Man fuskdeklarerar, gömmer undan och går i ängslan för visitation

De som ha gott om pengar få nog vad de behöva genom att gå omkring och smyg-handla till sig förnödenheter för högt pris, men detta gör endast bristen i den öppna marknaden ännu större. Det händer att folk betalar ända till en krona för mjölken och tjugofem kronor för ett kilo smör.

1917, februari.

Vi ha haft en dust med verkmästaren nere i Månsbo. Hans lynne blir odrägligare dag för dag. Direktören har lovat ingripa. Det förvånar mig, att socialdemokraterna i alla länder svika sina ideal och viljelöst offra på nationalismens altare. Dock finnes det några, heder åt dem, som ännu våga säga

sin hjärtas mening, som ha huvudet klart och hjärtat varmt. Det är dessa facklor som skola hindra den himmelska elden att utslöckna under denna mörka tid och som en gång skall tända sanningens och rättens och de nya idéernas vårdkasar i världen.

1917, 1 mars.

En svår järnvägsolycka har inträffat vid Holmsvedens station i Hälsingland. Ett tåg, fullsatt med ryska krigsinvalider, körde in

på orätt spår och rusade med full fart mot ett pumphus. 11 personer dödades och ett 40-tal skadades.

1917, 2 mars.

Fredagen den andra mars inträffade en svår olycka i Månsbo laboratorium. Tre stycken pojkar vilka sysslade med sprängämnesexperiment, råkade genom någon oförsiktighet bringa sprängämnet till

exposition varvid den ena, Birger Forsell, fick högra handen avsliten och båda ögonen förstörda. De båda andra sluppo undan med brännskador i ansiktena och ett skadat öga.

1917, 16 mars.

I över två år har lilla Rune haft en av lymfkörtlarna på halsen hårt ansvalld. Doktor Örn här i Avesta har ordinerat torsklevertran. Ibland har körteln varit mindre, men vid förkylningar har den åter svält ut. Nu har ännu en körtel börjat visa tecken till sjuklighet.

behandlas med röntgenstrålar var tredje vecka. Frisk luft och närande föda måste han ha. Nu gäller det för Eva att ägna alla sina krafter åt lilla Runes vård, så att han, då han en gång läser dessa rader, må känna sig förvissad om, att mor gjorde allt vad i hennes makt stod för att lilla Rune skulle få en stark och frisk kropp för livets kommande strider.

I dag har Eva varit till lasarettet i Falun och överläkaren där, doktor Valdenström, har undersökt lilla Rune och förklarat, att det är tuberkler han lider av. Körtlarna skola

Gud skydde pojken och välsigna honom med en frisk kropp och en sund själ.

1917, mars

Revolution har utbrutit i Ryssland. Emellertid ser det ut som denna revolution icke hade satt ett återställande av freden som sitt mål, utan redan från början

proklamerat ännu kraftigare krigföring. Tsaren har abdikerat och överlämnat makt till sin yngre broder.

1917, april

Förenta Staterna deltar nu definitivt i kriget. Flera av Sydamerikas republiker stå även färdiga att ingripa bland Tysklands fiender.

I Ryssland håller revolutionen som bäst på och sopar bort det gamla förtryckande och frihetsfientliga tsarväldet i dess innersta rötter. Finland har återfått alla sina gamla rättigheter. De politiska fångarna som försmäktat i Sibirien och i det stora

Rysslands alla fängelsehålor, ha frigivits. Fredslängtan hos folket har börjat göra sig hörd. Det mörka och förtrykta Ryssland har gått före och visat vägen. Denna väg blir troligen lång och svår, ty befolkningen är fattig och okunnig och landets finanser äro förstörda av kriget. Ryssarna äro de enda som hittills något göra ett verkligt försök att omplantera ideerna på verklighetens mark.

Heder åt dem!

1917, april

Norge har fått en tredjedel av sin handelsflotta sänkt av tyska ubåtar. I harmen häröver är landet färdigt att kasta sig in i kriget. Här i Sverige börjar man på att anordna hungerdemonstrationer litet varstans. Det jäser både under och på ytan. Jag, den lugnaste bland de lugna, den trögaste i hela den tröga svenska nationen, önskar nu att någonting måtte inträffa, så att drak-

makten bleve bruten, och att alla de små, de ödmjuka, de fridsälskande snart måtte få ropa: Fallet, fallet är det stora Babylon! Men när jag ser folks, och inte minst min egen, ondska, så fruktar jag, att många straffdomar ännu kommer att övergå mänskligheten innan vi är mogna för fridsriket.

1917, april

En svårartad smittkopps-epidemi har utbrutit på flera platser i Sverige. Det är allmän rusning till vaccinatorerna. Det

finns läkare som vaccinera ettusen personer dagligen. Efter en krona per styck blir det bra förtjänst.

1917, sommar.

I Armenien begå turkarna fasansfulla grymheter och försöka på allt sätt förgöra hela befolkningen. Tidningarna innehålla hårresande skildringar över de ogärningar som där begåtts mot värnlösa män, kvinnor och barn.

Jag har underskattat förmånen av att bo i ett land med lagbunden ordning och hög kultur. Visserligen lider den svenska folkkaraktären även av en hel del lyten, men vid en jämförelse med många andra så

står den sig gott. Vi ha lagar som skyddar individen till liv och egendom, vi ha utmärkta sociala välfärdsinrättningar såsom sjukhus och hospital, vi ha goda skolor, och fattigvårdsväsendet är ju hjälpligt, fastän det lämnar mycket övrigt att önska.

Men trots detta, så är det ett faktum, att stora delar av den svenska befolkningen lider fysisk och andlig nöd. Och därför får man icke vagga sitt samvete till ro, utan städse årligen strida för vad man anser rätt.



1917, augusti.

Av tidningspressen ser man, att en stark längtan efter fred börjar göra sig gällande bland folken ute i världen, och underligt vore det väl annars. Men ännu håller den gamla regimen styret i sina händer och predikar sin gamla lära om fullständig seger över fienden, om fosterlandets ära och om barbarerna på andra sidan gränsen, allt för

att hålla nationalhat och rövaranda vid makt.

Siam och Kina har nu ingått i kriget mot Tyskland. De tycks ha hela världen emot sig. Påven har nu genom en not uppmanat de olika krigförande makterna till fredsunderhandlingar, troligtvis utan resultat

1917, september.

Det har kommit i dagen, att svenska beskickningen i Argentina förmedlat hemliga telegram åt tyskarna, vilka satt dem i stånd att med sina ubåtar sänka fartyg som gingo i frakt på ententen. Saken har väckt stort uppseende och västmakternas press har fört ett mycket hotfullt språk mot regeringen i Sverige.

Lyckligtvis vet man numera ute i världen, att den demokratiska delen av svenska folket är ärligt neutral. Striden har alltmera visat sig bliva en strid mellan demokrati

och autokrati, och i denna strid vore det väl en skam och en olycka om Sverige skulle bli stämplat som en av de efterblivna stater, som toge parti för fåtalsväldets föråldrade princip.

I sommar har jag på lediga stunder, i sällskap med en kamrat Söderlund, arbetat med konstsmide. Vi ha uppfunnit en metod att belägga och ornamentera en metall med en annan och på denna metod söka vi nu patent.

1917, november.

I Ryssland har nog en ny revolution utbrutit. Det stora tsarriket ligger i födslovånda och ingen kan förutse vad framtiden skall bringa det plågade folket. För närvarande ser det ut som om yttersta vänstern skulle få övertaget. Dessa kräva en omedelbar fred, jordens utdelning till bönderna och en fullständig frihet för alla folk inom Ryssland att styra sig själva. Visar det sig möjligt att genomföra detta program lyckligt, så har ett frigörelseverk skett varom ingen för några år sedan vågat drömma och vartill väl något motstycke knappast finns i historien. Men ytterst svårt blir det nog för dem, att i denna svåra tid övertaga styret. Landet är invecklat i ett fruktansvärt krig, finanserna äro förstörda och hungersnöd råder. England, Frankrike

och Amerika göra allt för att tvinga Ryssland att fortsätta kriget och naturligtvis finns det även ett stort parti inom landet som med alla medel vilja försvara det gamla tsarväldet. Därför måste de nya männen strida på dubbel front och med våld söka befästa sin ställning, och allt våld är av ondo, fastän det möjligen i vissa fall är ett nödvändigt ont.

Trefalt välsignat vare det emellertid om detta krig kunde få en ände. Fördyringen och varuknappheten hota nu frammana hungersnöd i hela världen

Här i Sverige har nu för första gången socialdemokraterna inträtt i regeringen, däribland den gamla arbetsledareveteranen Hjalmar Branting.

1917, 15 december.

Vid den nyanlagda sprängämnesfabriken i Nävde, har en explosion ägt rum, som

krävt tre människoliv, en ingenjör och två kvinnliga arbetare.

1917, 24 december.

Åter är det jul, jul i ofridens tecken. Dyrtiden är på ständig frammarsch. Av smöret får man nu endast 50 gram i veckan, efter ett fastställt pris av kr. 5.35 per kilo, men i smyg får man köpa för 25 kr. kilo. Ett par skor kostade före kriget 10-12 kr. nu 40-50 kr. Järnet, som före kriget betingade

ett pris av 16-18 öre per kilo kostar nu kr 1.50 och däröver.

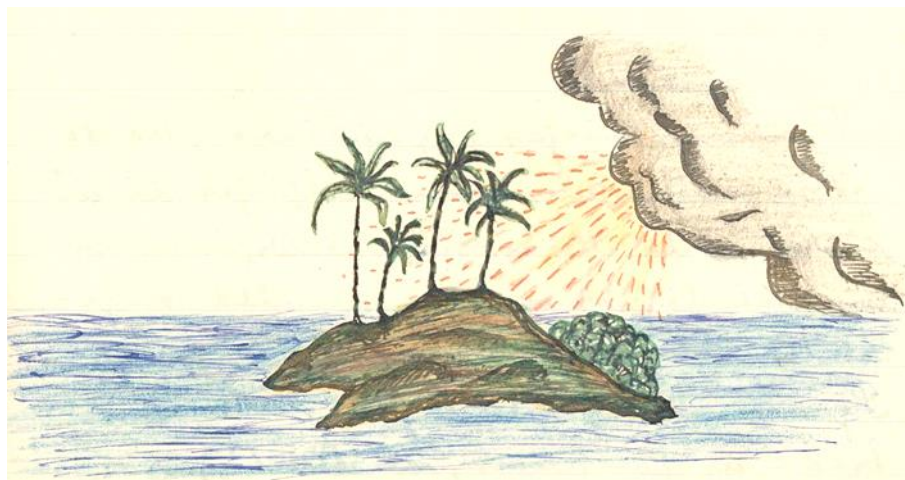
Mellan Ryssland och Tyskland har fredsunderhandlingar börjat. Frankrikes, Englands och Amerikas statsmän uttala sig fortfarande för krig, krg och återigen krig.

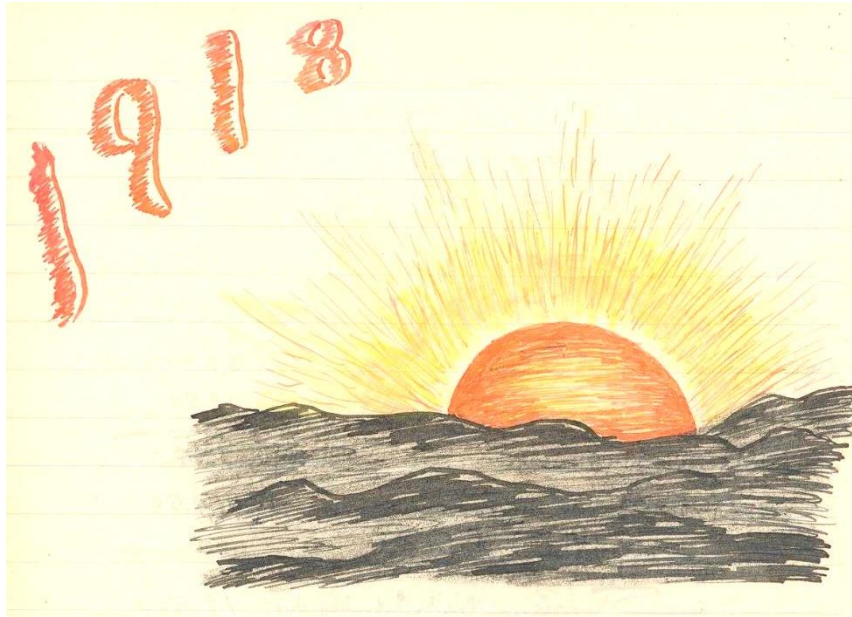
*Jag sveper vingen om nordanstormen
och rullar dynande våg mot strand.
Av statssystemer jag krossar formen och vrider vigen ur dundrans hand.*

J.O. Wallin

1917 års-

Inkomster	3200
Utgifter	-1950
Årets överskott	1250
Behållning från årets början	11250
Summa behållning kr	12500





O låt frihetens och fridens gyllene sol uppgå under det år som stundar

1918, februari.

Först nu börjar jag rätt inse alla de stora svårigheter som medföljer då ett visst parti, eller en viss klass, inom en stat försöker att med våld omgestalta allt efter sina idéer och program. Ty när alla gamla lagar annulleras och träda ur funktion, då lössläppes också alla dåliga element inom samhället och då brista många moraliska band, som hållit vilddjuret i människan tillbaka, och då är det inte för dem som stå i spetsen för de nya idéerna, att föra folkmassorna sansat fram mot målet.

I Finland har revolution utbrutit. De revolutionära har bemäktigat sig Helsingfors och södra Finland. De lägre klassernas dåliga moral blottar sig här på ett avskräckande sätt. Om man får tro tidningarna så hör misshandel, mordbrand och stöld till ordningen för dagen.

Äganderätten, som med alla sina fel och brister dock utgör drivfjädern till det välstånd som var rådande i världen före detta olyckliga krig, när den upphör att vara en sporre till sparsamhet och flit, då kommer stråtröveriet till heders, då tar man det man vill ha - så länge det finns något att ta - då går det mot upplösning och kaos. Någon har sagt, att de egendomslösa klassernas rop på revolution och egendoms-

utjämning bara är ett förtäckt begär, att, med förbigående av förvärvskampens svårigheter, komma åt privategendom.

Skall människan inrätta sitt samhällssystem på gemensamhetsegendomens princip, då måste gemensamhetsegendomen skyddas med lagar och makt, liksom privategendomen för närvarande skyddas.

Och länge, länge kommer det nog dröja, innan människan med trevnad och glädje kan finna sig i detta nya. Vi ha insupit äganderätten som modersmjölk, och det lyckligaste är nog om vi reformera så småningom så att det nya hinner mogna och växa sig in i vårt medvetande. Vi äro också bundna av lagen om massornas tröghet.

De så kallade vita i Finland har begärt hjälp av svenska regeringen, men denna begäran har, klokt nog, avslagits.

Det är svåra tider vi leva i. Historiska tider. Denna bok skulle snart vara fullskriven om jag bara hade lust att skriva om allt det som nu sker ute i världen. Men, det som i början av detta krig väckte vår fasa och häpnad har nu övergått till en vana. Vi reagera knappast mot det onda. Det är det värsta av allt, att det mänskliga och gudomliga inom oss förbleknar och suddas ut.

1918, maj.

På västfronten har Tyskland börjat en ny offensiv. Kanonerna dundra och blod flyter i strömmar. Människornas ondska är stor och de lidandes klagan måste tränga upp i himmelen.

I Ryssland gungar det och flyter, så att vad som kan bli bestående är icke gott att veta. Tyskland har sänt den borgerliga regeringen i Finland hjälp. Tyskarna äro rädda för, att de revolutionära ideerna ute i

världen möjligen skall kunna smitta av sig bland deras väldisciplinerade skaror.

Här i Sverige blir bristen på förnödenheter allt kännbarare. Potatis och kött nu även tryta och priserna gå i höjden. Ett kilo kött kostar 6 kr, förr kostade det 60 öre. Även på bomullstyger ha vi fått ransonering. Man får ha två par byxor och fyra st. skjortor, icke mera, om man skall få köpa något nytt.

1918, juli.

Jag vill lämna kriget och kristiden och skriva något om lilla Rune, Han fyller snart sex år och gläder sig mycket åt denna födelsedag. Han har ingen namnsdag i almanackan och därför blir födelsedagen hans enda bemarkelsedag på hela året. Den här gången önskar han sig ett munspel och ett skröpsansikte i present. Det är intressant studium att följa den kroppsliga och själsliga utvecklingen hos honom. Han är nog betydligt bortskämd och vill inte gärna göra annat än vad han själv har lust till. Å andra sidan är han vek, känslig och lättgad. Det är utan tvivel ett mycket ansvarsfullt värv, att påverka och dana barnets karaktär, så att man med lungt samvete och i det goda medvetandet att ha gjort sitt bästa, kan lämna sina barn på egen hand ute i livet. När skall man aga och när skall man ha överseende? När skall man vara sträng och när skall man påverka barnet med milda ord? Säkert måste man

städse vara på sin vakt, så att man med eget uppförande står som ett gott exempel.

Och vilka frågor kan man icke få av sitt barn. Jag vill nämna ett par exempel. Lilla Rune sitter på golvet och leker med ett tåg som jag givit honom. Han är särdeles förtjust i tåg och det utgör ett av hans allra käraste sysselsättningar att leka med tåget, lasta, ge signal och köra. Plötsligt upphör han med sina bestyr, ser på mig länge och begrundande och så kommer det "Pappa, hur gör dom pojkar på för vis?" Jag medger att jag blev förbluffad och måste hugga in på ett annat ämne för att klara situationen.

En kväll sedan han lagt sig och av Eva utverkat en smörgås att knapra på allt under det han håller blicken djupsinnigt riktad mot taket, frågar han plötsligt: "Pappa, har du sett Gud?" Den gången kunde jag svara, att vi icke kunna se Gud, men hans verk se vi runt om oss.

1918, september.

Eva, Rune och jag, ha nu varit på besök i Norn, i mitt barndomshem, under en veckas tid. Min syster och svåger bor där med sina fyra pojkar: Sven, Erland, Elof och Emil. De använder där samma egendom som min

far förut haft. De ha under kristiden hjälpt oss med en del livsmedel. Bland annat plocka vi lingon i skogarna där uppe. De betinga för närvarande ett pris av kr 1:25 per liter - förr köpte vi dem för 20 öre.

1918, september.

Här i Månsbo har med korta mellanrum skett två olyckor med dödlig utgång. Bland de förnödenheter som Sverige, till följd av kriget, lidit brist på är även tändhattarna till sprängämnen en ganska viktig sak. I Månsbo har en ny tändhatt utexperimenterats. I stället för kvicksilver används koppar som råvara till denna, som fått

namnet Kuprit tändhatt. Det är vid dessa experiment som olyckorna skett. Den första olyckan skedde ute vid sprängämnesfabriken i Nävde. Det var en flicka från Krylbo som fick offra sitt unga liv i industrins tjänst. Det andra offret var en 18 års yngling här i Månsbo, Henning Hedström.

1918, september.

En verklig stöldepidemi tycks ha gripit människorna. Folk stjälar, i källare, i handelsbodas och ur varandras fickor. Fångelserna äro fulla av tjuvar och ändå bli de flesta stölder oupptäckta. I Månsbo har

nyligen stulits omkring ett kilo platina, vilket för närvarande står i ett pris av trettiotusen kronor. En detektiv har varit här ett par veckor utan att lyckas finna tjuven.

1918, 12 september.

Österrike har nu framlagt en ny fredsnot, å centralmakternas vägnar, till ententen. Något officiellt svar har ännu icke lämnats, men det ser ut av tidningarna, det skulle bli resultatlöst.

Krigslyckan har på sista tiden vänt sig, troligen beroende på att Amerika börjar göra sig gällande. Frankrike, England,

Amerika och Italien vilja nu diktera fredsvillkoren. Antagligen kommer det att taga lång tid att fullständigt besegra centralmakterna.

Bäst vore det om ingen maktgrupp segrat, ty då hade man kanske kunnat enas om att sätta militarismen på avskrivning.

1918, 3 oktober.

Bulgarien, som i tre år stått på centralmakternas sida, har nu ingått vapenvila

med sina fiender. Tysklands sol är i nedåtgående.

1918, oktober.

I närheten av Getå station i Östergötland har en fruktansvärd järnvägsolycka ägt rum. Höstregnet har underminerat banvallen och tåget har sparat ur. Man vet ej ännu hur många offer olyckan kräft, men

man antar att det närmar sig femtiotalet. Under alla förhållanden den är det den största järnvägsolycka som hittills inträffat i Sverige.

1918, oktober.

Jag skrev, att Tysklands sol var i nedåtgående, det vill säga, den sol som haft sin glans från en stark osympatisk militärmakt. Till följd av de nederlag tyskarna på sista tiden lidit i kriget, har militärpartiet fått maka åt sig och en demokratisk vind blåser över landet. Allmän rösträtt har införts i Preussen, och avgörandet om krig eller fred har lagts i händerna på riksdagen. Nya män, från folket, har till en del övertagit ledningen. Av dessa tecken kan man hoppas, att en ljusare och humanare tid bryter in för Tysklands lidande folk. Men troligen få de ytterst hårda fredsvillkor.

Centralmakternas kraft är bruten. Bulgarien har ingått vapenvila utan villkor.

Turkiet och Österrike stå inför sin upplösning, och tyska hären är stadd på reträtt på västfronten.

Under allt detta tryck har man i Tyskland tillsatt en folklig regering, som nu försöker skaffa landet fred. I denna avsikt ha de vänt sig till president Wilson i Förenta Staterna med anhållan om hans bemedling för uppnående av en rättvis fred. Den tyska noten avsändes den femte oktober. Av den notväxling som sedan följt kan man se, att ententen fordrar vittgående garantier gentemot Tyskland, innan de medgiva någon vapenvila. Ännu är ingenting avgjort, men alltför länge till kan väl detta rysliga krig inte vara.

1918, oktober.

Nya sjukdomar härja för närvarande stora delar av världen. En farsot, som fått namnet spanska sjukan, rasar nu i Sverige. Den är snarast influensa, men är smittsammare

och mera elakartad. På många ställen har hela familjer dött ut. I en veckas tid har jag, Eva och Rune legat i denna sjukdom.

1918, oktober.

Idag voro lilla Rune och jag ute och tog en promenad och få litet frisk luft i lungorna efter spanskan. Lilla Rune hade kommit in på astronomiska spekulationer och bäst som han gick och såg mot rymden frågade han: "Pappa, varför ramlar inte himlen ner på oss?" Skrattande svarade jag, att det nog berodde på att människorna hållo emot av alla krafter.

Lilla Rune var långtifrån nöjd med svaret, men jag tycker att svaret var träffande. Ty med de möjligheter som människorna nu inom alla områden ha till sitt förfogande, skulle ett himmelrike kunna skapas på jorden, om alla använde sina krafter i det godas tjänst. Men när alla hålla emot så blir det raka motsatsen.

1918, 30 oktober.

Vi leva i världshistoriska tider. Det gamla slås i spillror och mänskligheten söker sig fram mot något nytt. Världen ligger i födslovånda och vad som möjligen kan kristalliseras ut ur allt detta är icke gott att förutsäga.

Centralmakterna, som i fyra år lyckats hålla både den inre och den yttre fronten obruten, tycks nu med ens ha förlorat all motståndskraft. De ha till och med förlorat förmågan att avsluta en gemensam fred. Först ingick Bulgarien vapenvila, sedan Turkiet och därefter Österrike, allt i oktober månad. Den gamla Österrikiska statsbildningen håller på att upplösas, dess

många folkslag sträva att var för sig bilda självständiga stater. Vapenstilleståndsvillkoren ha helt dikterats an ententemakterna och innebära för centralmakterna fullständig underkastelse

I Tyskland, det välorganiserade och väl-disciplinerade Tyskland, har revolutionen gjort sitt intåg. I Kiel har en del av flottan gjort myteri och hissats den röda fanan. I Hamburg, Lybeck och Bremen har arbetare och soldatråd tagit makten. Måne det går mot upplösning och anarki eller skall det socialdemokratiska partiet lyckas taga ledningen och bringa ordning i det hela?

1918, 10 november.

Tyska kejsaren har abdikerat! Man kan förstå att omvälvningen är grundlig då en sådan person ser sig nödsakad att avgå. På själva det kejsarliga slottet har den röda fanan hissats. Kejsaren har flytt till Holland. Denna kejsare har varit själva toppen och kronan på tyska militärmakten. Vidfestliga tillfällen har han gärna hållit brandtal, som uppmärksammats av hela

världen." Jag höjer mitt glas för vårt folk i vapen - Håll krutet torrt och svärdet slipat - En soldats förnämsta plikt är att lyda, om det också skulle gälla, att skjuta ned sin fader eller sin broder så får ingen tvekan finnas, om lydnadsplikten så fordrar" sådana fraser rörde han sig med i sina tal. Samtidigt med kejsaren har en hel del av de tyska småkonungarna nödgats avgå.

1918, 11 november.

Vapenvila har i dag ingåtts mellan Tyskland och ententen. Därmed kan väl kriget anses avslutat, ty någon möjlighet att efter detta återuppta striden finnes inte för Tyskland. Stilleståndsvillkoren äro ytterst hårda och stämma föga överens med ententens mångbesjungna demokratiska tänkesätt. Men fredsförhandlingarna får väl utvisa om rättvisa och försoning får komma till heders eller om våldet och makten skola triumfera. Amerikas president, Wilson, har i varje fall lovat världen en rättsfred. Och

nu, då tyska folket inom sitt land helt brutit ned den gamla våldsregimen, då bör också detta folk mötas av förståelse i sin nöd.

Alltså kriget är avslutat! Det stora ohyggliga slaktandet har upphört! Gå vi månne nu mot frihet och fred, eller skall striden fortsätta inom länderna? Skall de besegrades hämndtankar ligga och jäsa ihop till nya världskatastrofer?

Kriget är i varje fall slut!

1918, november.

Den urgamla Habsburgska kungaslåten har alltså spelat ut sin roll i historien.

Kejsaren av Österrike har abdikerat.

1918, 16 november.

I Tyskland har höger- och vänster-socialisterna förenat sig och tagit hand om väldet. De förklara bestämt, att deras revolution ej kommer att bliva lik Rysslands, där nu ett verkligt diktatoriskt våldsregemente råder. På sitt program har de tyska socialisterna satt upp, allmän rösträtt för män och kvinnor, åtta timmars arbetsdag samt ett republikanskt styrelsesätt. Läget i Tyskland är i närvarande stund mycket svårt och de hårda stilleståndsvillkoren trycker på sinnen. President Wilson i Amerika har emellertid lovat hjälpa Tyskland med livsmedel efter bästa förmåga. Om stilleståndsvillkoren må följande anföras. Ögonblicklig utrymning

av Belgien och Frankrike, och Elsass-Lotringen inom fjorton dagar. Överlämnandet av femtusen kanoner, trettio-tusen kulsprutor, tvåtusen flygmaskiner, femtusen lokomotiv, tiotusen automobiler, etthundrafemtio tusen järnvägsvagnar, alla undervattensbåtar.

Västra Rehnstranden den skall utrymmas. Mainz, Koblenz och Köln besättas av ententen och alla besättningstrupper underhållas av Tyskland.

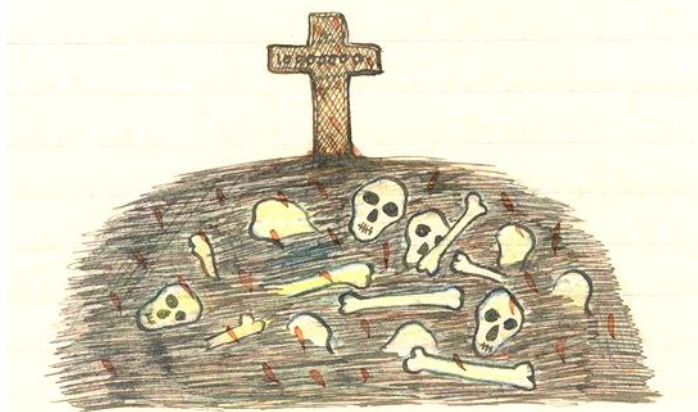
Blockaden mot Tyskland skall kvarstå under stilleståndstiden.

Fullständig underkastelse alltså.

1918, 18 november

Kriget är slut, men brist och dyrtid få vi nog dras med ännu i årtal. Förkrigsprisläget uppnå vi väl aldrig mera. Någon lättnad kommer det väl ändå att bli omedelbart, ty sjöfarten kommer nog igång och krigsriskpremierna falla bort. Men världen är utsugen på livsmedel och råämnen och det kommer nog att dröja lång tid att fylla behoven. Tidningarna uppge, att tio

millioner människor fallit i det nu avslutade kriget. Och tänk så många invalider skall det inte finnas. Utan armar och ben, blinda och vansinniga, en plåga för sig själva och för sin omgivning. Vad skövlade hem och faderlösa barn. Vilket namnlöst lidande framsprungit genom människornas ondska, deras härsklystnad och snikenhet, deras brist på inbördes kärlek.



1918, december.

Demokratin i Sverige har gjort ett parlamentariskt genombrott. Genom världshändelsernas tryck, har de förenade vänsterpartierna här i landet genomdrivit en författningsrevision.

Röstning inom kommunen och till landsting sker hädanefter icke efter den fyrtiogradiga skalan, utan kommer nu att ske enligt principen, en man en röst. De så kallade garantier som stå kvar gälla ålder

och skatt. Den nya lagen föreskriver nämligen en ålder av 23 år samt att senaste skatten skall vara betald.

Vi få väl se hur denna demokratisering kommer att återverka på lagstiftningen.

1918, december.

Ett område där man kan säga att kriget fört utvecklingen framåt är aviatiken: konsten att flyga. Under kriget har man i vidsträckt mening använt luften som operationsområde, i synnerhet då det gäller att utforska motståndarens ställningar. Likaså har man både från areoplan och luftskepp bombarderat främmande städer. Tyskarna till exempel, har flera gånger nedkastat bomber över London för att framkalla panik. Allt under denna brottsliga förstörelselusta har emellertid flygtekniken gått framåt med stormsteg. Nu ämnar man

anlägga regelbunden post och passage-
rartrafik per flygmaskin litet varstans ute i världen. År 1906 den 23 oktober, väckte Santos Dumont stort uppseende genom att flyga 60 meter. En mycket snabb utveckling alltså, och på detta område har verkligen kriget givit utvecklingen en knuff framåt, om det nu över huvud taget är någonting att glädjas åt detta flygande, om det icke fast mera är djävulens bländverk. Hittills har det blott varit ett nytt medel att förgöra varandra med.

1918, december.

Skall det bli en rättsfred, med åtföljande försoning och avrustning, eller skall det bli en våldsfred, med hat i hjärtat, kapprustningar och nya krig? Men nog borde

tiden vara inne att smida svärden till plogbillor. Många tecken tyda på, att mänskligheten ännu länge förhärda sina hjärtan.

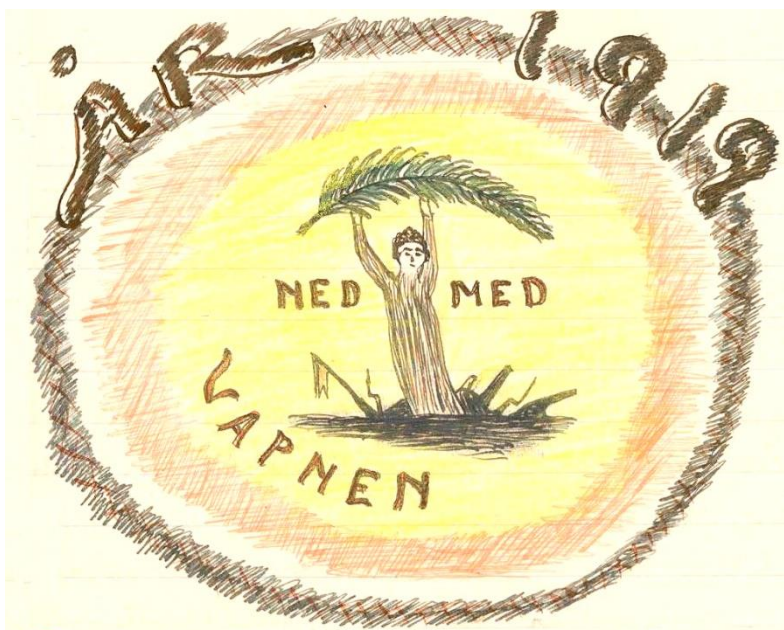
1918, 25 december.

Lilla Rune har nu i sex veckor lidit av kikhosta. Han har hostat så att hans ögon äro blodsprängda och omgivna av stora

blånader. Varken natt eller dag har det varit någon ro. Nu äntligen är han på bättringsvägen.

1918 års-

Inkomster	4636
Utgifter	-2836
Årets överskott	1800
Behållning från årets början	12500
Summa behållning kr	14300



*Ty du skall bryta sönder deras bördors ok
och deras skuldrors gissel och deras plågors stav
Och skon som krigaren bar i stridslarmet, och manteln som sölades i blod,
allt sådant skall brännas och förtäras av eld.*

Jesaja 9:4-5

Hur snart männe denna härliga profetia gå i uppfyllelse?

1919, 3 januari.

Under hela krigstiden har det varit god tillgång på arbete, men nu tycks en vändning i läget ha inträtt. Under väntan på prisfall ställer sig de större köparna av industriprodukter avvaktande, samtidigt som den utländska konkurrensen börjar göra sig påmint. Hittills ha de krigförande köpt nästan allt vad de kommit över och till

höga priser. Nu kommer millionerna hem från fronterna och skola beredas arbete och nu kommer konkurrensens järnhand att gripa in. Här i Månsbo har trettio arbetare avskedats på grund av driftsinskränkning. Under de tjugo år jag arbetat i industrin har icke något sådant inträffat inom denna fabrik.

1919, 6 januari.

I Ryssland måste de nya männen använda det gamla tsarväldets metoder för att hålla sig kvar vid makten. Med järnhård brutalitet kvävs all opposition. Endast partiets tidningar få utkomma och endast partitrogna tankar tänkas. Man spionerar, provocerar och kastar i fängelse. Man har stirrat sig blind på den röda färgen och mycket av det gamla förgöres som vore gott att ha kvar.

Ledarna, bland vilka många tillbringat halva sitt liv i landsflykt och där teoretiskt utformat sina idéer vis a vi det mänskliga samhällsskicket, äro nog i grund och botten präktigt folk, om de bara förmådde att i

godo göra sin vilja gällande. Men det är nog som Lenin, den nuvarande ledaren för bolsjevikerna, sade: "på en idealist kommer nittionio skojare". Så många huvuden, så många meningar.

Lyckligast är det nog om man under öppet och ärligt samarbete med alla innevånare i staten med idoghet och god vilja söker uppbygga det nya. Den individuella friheten, vår dyrbaraste egendom, får på inga villkor undertryckas mera än vad som är absolut nödvändigt för det helas säkerhet och väl. Bäst är, om reformerna kommer så småningom, då hinna vi smälta dem. Det gäller, att ta bort det som är snedvridet och

ont, men behålla, från det gamla, allt som ännu är livskraftigt och gott. Det fordras upplysning och en god vilja. För övrigt får man nog akta sig, att dogmatiskt slå fast

partiprogrammen. Det är det levande livets område man rör sig på, där allt sjuder och flyter, och där till och med sanningen är stadd i vardande och utveckling.

1919, 11 januari.

Människan lever icke allenast av bröd. Hur nedgrävd man än är i det vardagliga jäktet så känner man ändå ibland behov att ha något för anden att syssla med, något spelrum för sin fantasi. Denna bok är väl på sitt sätt och vis ett uttryck för detta behov, liksom mycket annat. En gång letade jag och en kamrat efter en förborgad skatt, som slagrutan drog på. Vid ett annat tillfälle plitade jag ihop manuskript till en bok.

Evighetsmaskinsproblemet har jag sökt lösa. I kompanjonskap med kamrater har jag tre gånger sökt patent. En gång på dekoreringskonstsmide en annan gång på ett säkerhetslock på kaffepannor och sist, men icke sämst, på elektriska flugfångare. Resultatet har varit negativt, men det har fyllt ett tomrum i min tillvaro och det har stänkt fantasins bjärta färgklickar på en grå och enformig vardagsduk.

1919, 25 januari.

Fredskonferensen befinner sig sedan ett par veckor i arbete. Två goda förslag ha framkommit. Det ena gäller bildandet av Nationernas förbund, som skall ha till

uppgift att döma och bilägga tvister mellan folken. Det andra förslaget gäller avrustning. Jag har mina starka tvivel på de ärliga avsikterna.

1919, februari.

Partilidelsernas vågor gå skyhöga. I Tyskland har ledarna för yttersta vänstern, Karl Liebknecht och Rosa Luxemburg, mördats.

Strejker och revolutioner överallt ute i världen. Fredsarbetet går trögt. Frankrike är omedgörligt. Våldsfreden 1871 hämmar sig.

1919, februari.

I riksdagen har förslag om åtta timmars arbetsdag framlagts. Arbetarna i hela

världen väntar nu på denna viktiga frågas lösning.

1919, 24 februari.

Kristidens tryck håller i vissa fall på att något lättna. Det börjar på att finnas en del på lager som man inte sett på årat. Likaledes börjar en del kommissioner att avvecklas och vissa ransonerade varor att frigivas.

per kilo nu kr 5 förr kr 0,75. Det mesta i matväg står ännu i mycket högt pris, men ifråga om tillgång har en synbar förbättring inträtt, tack vare frigiven import av förnödenheter.

Så har beklädnadskorten bortfallit, likaså diversekort och fläskkort. Fläsk finns nu åter i marknaden till ett pris av 6 à 7 kr. per kilo. Det har varit uppe i 10 kr. per kilo och kostade före kriget kr 1,50 per kilo. Såpa finnes nu till kr 3,50 per kilo, kostade förr kr 0,40, men har varit uppe i kr 8 per kilo. Beklädnadsvaror och skor ha fallit något. Metaller och dylikt har fallit mest. För att nämna ett par exempel på det som sjunkit mest, så nådde priset på tenn kr 45 per kilo, nu kr 6 förr kr 3. Linolja gick upp till kr. 30

Det är att märka, att trots de höga priser som jag nämnt så fanns det icke i marknaden annat än det lilla man fick på kort, det skulle smygköpas till fullständiga fantasipriser om man skulle få något. Det var surrogaternas gyllene tid. Nästan allting var konstgjort. Man gjorde läder och tyg av papper, kaffe av maskrosor och bröd av kvickrot. En tilltagsen fabrikant framkastade tanken på att framställa brännvin av latrin, men blev inte tagen på allvar, vilket var skada, ty en sådan dryck skulle säkert ha befordrat nykterheten. Rovor fick man

äta i stora mängder så att buken spändes ut och tarmarna fylldes av gas och man luktade avträde lång väg. Sockret fingo vi i pulverform.

Fotogen fanns inte, så att vi, som ingen elektrisk belysning hade, måste använda illaluktande och livsfarlig, hemgjord karbidlampa, vilken ömsom var svart som bakändan på en Kongoneger. När en dylik lampa inte ville ta reson, då var hon absolut omöjlig, bara fräste och spottade och luktade illa.

1919, 1 mars.

Oskar, Evas bror, som försvann härifrån i början av augusti 1915, har ännu ej låtit höra av sig. Troligtvis har han omkommit. Själva försvinnandet är höljt i dunkel. Efter att en lång tid ha gått arbetslös, uteblev han en morgon från frukosten. I tro att han försovit sig, gick Eva upp på hans rum för

att väcka honom, men han fanns inte där. Ingenting var rört eller omändrat i rummet, ingenting borta och inte ett ord skrivet till förklaring. Sedan dess ha vi inte hört det minsta av honom, och de efterforskningar vi gjort ha icke givit något resultat.

En sak som det väl inte gärna skulle behöft vara brist på i vårt skogrika land är bränsle. Men likaväl har staten måst ingripa med en kollosalt dyrbar apparat av tjänstemän av alla slag för att säkerställa vårt behov därav.

Denna kommissions arbete var just ingen vidare rekommendation för statsdrift.

Fastän bränslet steg flera hundra procent i pris så förlorade staten hundratals millioner på affären.

*Och nu är natten tyst och klar,
Och nu stå alla minnen upp från långt försvunna dar,
Och milda sägner flyga kring som strimmor i det blå,
Och underbart och vemodfullt och varmt är hjärtat då.*

Topelius.

Mars.

Barndomsminnen dyka upp, svårmodiga, skrämmande och vemodsfyllda. För mig var icke barndomen, vad den borde vara, full av solsken och ystra lekar. För mig var det mest svårmod och pinsam oro. Det ljus jag såg bland skuggorna var icke solens klara flöde över blommande ängar, det var snarare månens bleka silverskimmer över ändlösa skogar och dystra vatten. Men ibland bröts detta matta ljus genom fantasins prisma och min själ upplystes av ett sken vari regnbågens alla färger glittrade och lekte. Detta känsliga och veka sinne, detta rika fantasiliv, sårades ständigt och skavdes av den grova, hårda omgivningen. Bristen på jämnåriga kamrater, fattigdomen, dryckenskapen, sjukdomen, detta ständiga uppgående i brödträldomen, allt sargade.

Min mor var en stor ljuspunkt i allt detta. Där fanns en som jag kunde lita på, en som höll av mig, som kände och förstod mig. Åh vad jag höll av min mor och tog hennes

parti, vad jag led med henne under min fars dryckesorgier.

En gång låg jag sjuk ett halvt år. Jag låg i köket, i matos, oset från sura kläder och skor som torkade, samt åtta personers olika utdunstningar.

Två mil var det till läkare och han var aldrig hem och undersökte mig, men min far var till honom ett par gånger och jag fick medicin.

Ännu en klok gumma sökte man. Slutligen kom jag på benen, jag hade legat så att håret i nacken fallit bort. Kort därpå fick jag värk i högra armen och genomgick ett nio månaders martyrium på Falu lasarett, utan att likväl bli helbrejda. Jag blev skygg och inbunden och drog mig in i mitt skal.

När jag tänker på detta, då ger jag mig själv det löftet, att vad på mig beror så skall inte Rune behöva gå ut i livet med så dystra barndomsminnen som jag.

Må han endast få ljusa minnen från hemmet och far och mor.

Sämre utrustad, i fysiskt hänseende, än de flesta, voro mina utsikter, att på egen hand uppta striden för tillvaron just inte ljusa. Många svårigheter har nog denna strid berett mig, men en ihärdig vilja har fått ersätta vad som fattades i förmåga. För övrigt har jag liksom känt, att en skyddande hand vilat över mig och icke låtit mig förgås.

En kris med många själsstrider utgjorde även könsnognaden. Blodet sjöd, brände och pockade, men förnuft, skygghet och fruktan för att det viktiga steget skulle föra mig in i en rad av nya lidanden, höll mig i många år tillbaka, även sedan jag funnit Eva. Dock ser jag den vägledande handen också i denna sak.

Nu har jag varit gift i sju år och dessa år nog skänkt mig mera av ro och ljus än de föregående. Visserligen har Eva och jag haft våra strider, men så småningom har ojämnheterna slipats bort och friktionspunkterna jämnats ut och vi ha lärt oss hålla av och värdera varandra även sedan det första känsloruset svalnat.

Lilla Rune växer och blir stor. Han måste fortfarande till Falun en gång i månaden för att röntgenbehandlas, ty körtlarna på halsen äro ännu ansvällda. Jag hoppas av allt mitt hjärta att han måtte få en frisk kropp och en sund själ, och min bön är: "Fattigdom eller rikedom giv honom icke, men låt honom sin avskilda del av spis få." Hans sysselsättning om dagarna består i att åka skidor och skridskor samt att köra med tåg.

På verkstaden där jag arbetar går allt sin jämna gång. Vi äro några stycken som blivit kvar där år efter år. Vi äro gamla i gården.

Mellan oss och de nykomna är der en viss spänning. Vi gå under namnet "de gamla

uvarna" och man tror, att vi ha vissa förmåner framför de nya. Under åren lopp har många olika typer arbetat på Månsbo verkstad. För närvarande arbetar här en som heter Hedlund, som genom självstudier är lärd och kunnig i allt mellan himmel och jord. Han håller föreläsningar för mig så jag blir huvudyr. Många intressanta och originella personligheter ha kommit och gått under årens lopp. Bland dem som varit där länge, de gamla uvarna, som jag blivit kamrat med, vill jag nämna förmannen Oskar Carlsson, svarvaren Johan Carlsson, smeden Liljeros och plåtslagaren Anderstedt samt blylödaren Söderlund.

Bland de pojkar som hjälpt mig med bleckslageriet, har en dött i lungrot, en i spanskan, en reste till Amerika, utkallades i kriget och stupade i första stormningen

Nu hoppas jag, att en god samförstånds-fred slutes, att anarki och tvedräkt upphör, och att människorna med energi och god vilja börja bygga upp en ny och bättre värld. En värld, där det finnes plats, sol-sken och bröd för alla, och där alla också göra sitt bästa ifråga om både kroppsligt och andligt arbete till det helas gemensamma lycka och välfärd. Jag hoppas, men jag tror föga på en sådan sakernas utveckling så här på en gång. Människorna äro onda. "Se jag är av syndelig säd född och min moder haver mig i synd avlat", ropar konung David, och däri kunna vi nog instämma litet var. Livet är ingen dans på rosor för de flesta och en allvarlig sak för alla. Man får gå genom lidandets eld och det ofattbara lidandets gissel sarga oss liksom i blindo, och mången gång känna vi oss nära kvävas i misströstans träsk. Att genom detta dunkla kaos se den krokiga stigens slutliga mål överstiger ibland våra krafter även då viljan är god.

Bara att du dragit fram ditt liv så gott du kunnat är en hjältedat och varje människa, som skaffat sig fram till en naturlig död är en hjälte, varje död man förtjänar ett monument ty så svårt och mödosamt är det att leva. Och den största usling är icke den minst beundransvärda, ty hans börda är tyngre än de andras, hans kamp större, hans lidande djupare, och varför han var en usling, det vet ingen dödlig, kan ingen förklara varken med statistik eller nationalekonomi.

Strindberg

1919, 15 mars.

På fredskonferensen i Paris håller man nu som bäst på att göra om Europas karta, samtidigt som man anstränger sig, att pressa Tyskland till det yttersta på land och pengar. Inom tyska riket rasar tvedräkt och revolution, dess förr så storslagna industri ligger lamslagen och folket svälter och lider nöd under ententens blockad. Säkert känns den nationella förödmjukelsen för många ännu smärtsammare än det fysiska lidandet. Här i Sverige går man nu till val efter den

nya vallagen. De olika partierna proklamera i tal och skrift sina program. Kom till oss, vi ha forskat och vi ha funnit det rätta! Vi ha det enda saliggörande receptet mot det onda! Rösta på oss, och vi lova, att föra eder raka vägen in i det land som flyter av mjölk och honung! Ja så ungefär låter det nu, men de många och stora orden äro nog bara luft, de klyftiga utläggningarna och hårklyverierna en snara att fånga valnöt i.

1919, 30 mars.

Avesta har tillerkänts stadsrättigheter från och med den 1 april. Konsul Axel Jonsson, som äger Avesta järnverk, giver dagen till ära ett stort gästbud vartill omkring ettusen personer inbjudits. Den nya staden har dekorerats och klätts som till ett zigenarbröllop. Det blir naturligtvis granna tal och många skålar - och större skatt till kommunen efteråt.

En sak som vållar stora bekymmer gäller hur man skall komma till ett normalt prisläge. Man har i allmänhet, på sakkunnigt nationalekonomiskt håll, tänkt sig, att priserna skulle stabiliseras vid ett läge som stode etthundra procent över förkrigstids prisläget. För närvarande är det omkring trehundra procent högre.

Frågan är internationell och mycket komplicerad då valutan fallit så olika. I Ryssland ha sedelpengarna så gott som intet värde och i Australien ha pengarna stigit med trettio procent.

De små insättarna ha förlorat mest. En sparsam arbetare, som med tanke på ålderdomen lagt undan en liten skärv av sina surt förvärvade slantar ser dem nu med grämselse reducerade till en tredjedel av den köpkraft de ägde då han lade dem åsido.

Också ett bevis för, att när de stora slåss så få de små släppa till skinn och pung.

Fred är sluten mellan Tyskland och ententemakterna.

Det blir ingen rättsfred, som det så vackert talades om, utan en utpräglad våldsfred, som tvingades på Tyskland under hot om ett nytt krig och förlängd utsvaltning.

Tyskland blir styckat och berövat många rika industri-, lantbruks- och kolgruv-distrikt. Det berövas sina kolonier och pålägges en oerhörd krigsskadeersättning som ännu ej är bestämt fixerad.

Österrike blir sönderdelat i småstater.

1919, 20 juli.

Eva, Rune och jag ha gjort en lustresa till Säterdalen. Samtidigt ha vi hälsat på hos Evas släktingar i Vålängarna. De ha ett ställe där som heter Solhöjden som är väldigt vackert.

Jag skar in Runes namn där i barken på en björk. Då han en gång läser dessa rader, och påminner sig sin pappa, kan han gärna resa dit och se och uppliva barndomsminnena.

1919, 8 augusti.

Högmod går före fall. Stor var Tysklands makt och grymt var det i sin krigföring, men stort är också dess fall och djup är dess förnedring.

Världen är som en jäsande dynghög. Jag ville se arbetsamhet, sparsamhet och framför allt ordning. Jag ser endast lättja, slöseri och en vedervärdig oreda.

1919, 1 september.

Lilla Rune har i dag börjat i skolan. Jag frågade honom på kvällen när han kom

därifrån om han svarat på någon fråga och då sade han att fröken ritat ett rakt streck på

en tavla och så hade hon frågat honom vad det var och då hade han svarat att det var ett, och det var rätt. Samtidigt sade han

ifrån att han inte ville gå i skolan mera än han var tvungen. Någon herre ville han inte bli

1919, 15 september.

En liga överklassryssar, fint folk, som flytt från sitt land då marken börjat bränna under fötterna, har begått en del mord och rån på rika landsmän här i Stockholm. De ha lockat sina offer till sig i en villa vid Bollstanäs, stypt dem, rånat dem och sänkt dem i Norrviken.

Dylika asiatiska metoder äro då lyckligtvis sällsynta bland västerlandets folk.

I över trettio år har arbetarklassen kämpat för lagstadgad arbetstid. Tack vare den nya demokratiseringen av riksdagen har lagen om åtta timmars normal arbetsdag blivit antagen. Den träder i kraft den 1 januari 1920, och för den kontinuerliga drifter den 1 juli samma år.

Hurra! Hurra! Hurra! för åttatimmarsdagen.

Det stora landet i öster, Ryssland, de utpräglade motsatsernas land, kan jag inte bli klok på.

Kanske de rent ut, för sin del, ändå gingo den rätta vägen då de bröto ned det gamla från grunden. Det är bättre få en ände med förskräckelse än en förskräckelse utan ände. Detta eviga klutande på det gamla och kelande med föråldrade verkar som att linda in någonting ruttet och skämt i nya lindor. Mot vissa åkommor för kniven snabbare till målet än en besk medicin som den sjuke i alla fall inte vill ta in godvilligt. Det fordras stora män och starka viljor för att rycka upp de tvehågsna.

Människor med små begär och halva dygder inrista icke sina namn på historiens blad.

1919 års-

Inkomster	5480
Utgifter	-3780
Årets överskott	1700
Behållning från årets början	14300
Summa behållning kr	16000

*Vattendroppar bilda hav,
sandkorn skapa berg
och obetydligheter livet*



*Låt inga nöjens gift och ingen ångers smärta
ta hälsan från din kind och modet ur ditt hjärta*

Tegnér

1920, februari.

Den väpnade freden har huggit sig fast igen. Den står i vakt och väntan.

En väldig strid pågår nu här i landet mellan kapital och arbete. Arbetsgivarna vilja giva kompensation för den förkortade arbetst-

iden. Strejker har utbrutit på en del håll och som svar på dessa har nu omkring nittiotusen arbetare lockoutats, huvudsakligen tillhörande verkstads- och järnbruksindustrin.

1920, 5 mars.

Idag har båda parterna antagit förlikningsmannens förslag till uppgörelse i pågående

striderna. Eftergifter på båda hållen.

1920, 15 mars.

Allt liv är lidande, säger Buddha, och förvisso är det icke en bitter sanning. Alla erfarenheter får man betala med missräkningar och lidanden. Karaktärsfelen övervinnes icke annat än genom långa strider och ett ständigt aktgivande på sig själv, om man överhuvud taget alls rår på dem. Ett av mina många fel är att jag inte förmår styra min tunga, jag är kvick att giva skarpa svar. Jag är snarstucken och förivrar och förgår mig gång på gång, trots goda föresatser, och denna ständiga strid med mig själv gör mig nervös. Ett stickord från en kamrat kan ligga och gro och sarga och fräta lång tid. En tvist med Eva, eller bara

ouppmärksamhet ifrån hennes sida, kan göra mig förstämnd och bitter. Vad jag framför allt behöver från hennes sida är ett jämt och glatt lynne, en ljus och optimistisk syn på livet och tillvaron, som kan skingra mitt svårmod, då det ibland ansätter mig. Det är de små nålstingen som jag lider mest av och som jag har svårast att mästra och bli herre över. Men en mild försyn har hos mig nedlagt ett grand av humorns gudagnista, som ibland breder sitt solsken över förtretligheterna och löser ut en vidrig situation i ett befriande skrott. Det är ljusglitter över mörka djup.

1920, 20 mars.

Mor är död! Min gamla moder har fått ett slaganfall och avlidit. Då jag förra lördagen var hem till mina föräldrar var mor som vanligt frisk och kry. På tisdagskvällen den 16 mars, träffades hon av ett slaganfall, har sedan dess i över tre dygn legat medvetslös, och i dag, lördagen den 20, kl. 10.15 f.m. somnade hon fridfullt in i den stora vilan.

Det är som en svår dröm, och ändå är det verklighet. Min mor var en god människa, som ifråga om ett kärleksrikt och fridsamt sinnelag väl knappast äger sin like. Aldrig sade hon hårda ord, aldrig förtröttes hon i att tjäna andra, synnerligast oss barn. Alltid försökte hon att hjälpa oss efter bästa förmåga, att stifta frid och att styra allt till

vårt bästa. Oroligt och mödosamt var hennes jordeliv, och efter en lång arbetsdag i kärleksrik pliktuppfyllelse har hon

kallats hem till det land där alla dunkla gåtor klarna, där den trogne tjänaren får sin lön och där den trötte finner vila och frid.

1920, 24 mars

begravdes mor på Grytnäs kyrkogård. Pastor Noreus förrättade jordfestningen och sade några vackra ord. Hon ligger vid sidan av sin äldsta son, Johan, som dog för

fem år sedan. Tack för den rika kärlek till oss barn. Välsignelsen av din gärning skall vara oss en hjälp under många led.

*Ej mera fångna i jordebanden
de äro gångna - så talar anden-
ur mödans trældom till fridens hem,
och deras gärningar följa dem.*

J.O. Wallin

1920, juli.

Min far har hållit auktion på sitt lilla hemman i Grytnäs. Det inropades av en bonde från Stensbo, för artontusen kronor. Detta belyser också penningvärdets fall. Min far har visserligen rustat upp både gård

och jord, men han gav dock bara tvåtusen femhundra för stället då han köpte det. Det blir svårt för far att flytta därifrån nu när han bott där så länge.

1920, augusti.

I Ryssland fortfar kriget både inåt och utåt. Svenskar som kommit därifrån beskriva förhållandena där som mycket svåra. Industrin ligger nere och varubrist råder.

Valutan är totalt förstörd. Men det är att hoppas, att ur denna födslovända växer fram lyckligare förhållanden för det ryska folket.

1920, augusti.

Två vetenskapliga upptäckter av stor betydelse har varit synliga i pressen. En professor i Wien tror sig kunna föryngra folk genom en lätt operation som påverkar könskörtlarna och bringar dem i verksamhet. Vidare är det en engelsman som

påstår sig kunna sönderdela atomerna. Därvid skulle frigöras en sådan mängd energi att alla kol och kraftfrågor, som nu stå på dagordningen, skulle förlora all betydelse. Det låter fantastiskt så det förslår.

1920, december.

För närvarande går en ekonomisk kris över hela världen, mest dock över Europa. Varupriserna, som allt sedan 1914 oupphörligt gått i höjden, tycks nu ha kulminerat i de flesta länder. Detta skojeri, med ett allt jämt sjunkande penningvärde, har bringat hela det gamla ekonomiska systemet i oordning. Och nu går det ej att vrida rätt igen med mindre än att tider av arbetsbrist och nöd gå över länderna.

Man håller den ena konferensen efter den andra, runt om i Europa, och de skarpaste huvudena anstränga sig att finna några botemedel mot det onda, men resultaten äro rätt så magra. Man talar om avrustning, för att lindra staternas utgifter, men när det kommer till kritan så vill man ingen avrustning ha, utan alla de gamla fraserna till militarismens försvar tas fram på nytt.

1920 års-

Inkomster	6000
Utgifter	-3500
Årets överskott	2500
Behållning från föregående år	16000
Summa behållning kr	18500



*Man ligger som man rett sitt viloläger
och skapar oftast själv sin levnads lott,
ty vanligt, sunt förnuft oss tydligt säger
att man kan välja mella ont och gott.*

Jo så är det i det dagliga livet, att som man bäddar så får man ligga, och så är det även med nationernas öden. Nu jämrar man sig, nu ligger man illa. Men man ligger som man hållit på att bädda de senaste sex åren.

Man får säkert gå ganska långt tillbaka i tiden för att finna en motsvarighet till den ekonomiska kris som nu går över världen. Och dock var det helt naturligt att denna tid måste komma.

Även under så kallade normala tider växla hög- och lågkonjunktur som ebb och flod, vilket visar en svaghet och ett fel i det nuvarande produktionssystemet. Som det nu är, finner lyxvarorna i många fall avsättning och köpare, under det att de nyttiga nödvändighetsartiklarna få ligga osålda för fattigdomens skull. Stora delar av befolkningen gå i dåliga kläder och trasiga skor, men textilindustrin ligger nere och skofabrikerna ha fått stoppa i brist på avsättning. Bilindustrin går bra, tobaksmonopolet skär guld med täljknivar och

brännvinsbrännerierna koka sin dryck som om nöd ej finnes till. Om vi ägde en ordnad behovsproduktion skulle väl dylika missförhållanden icke förekomma. Den fria konkurrensen har sina avigsidor och dock kan man icke blunda för, att, som människan för närvarande är beskaffad, så är det en mäktig drivfjäder, som det har sina vådor att koppla av.

Arbetslösheten griper, som sagt, omkring sig och lönerna reduceras. Men om, genom allt detta, dyrtiden kunde få en knäck, så anser åtminstone jag att det vore ett steg i rätt riktning, även om det gnisslar då prisskruven vrides nedåt. Ty det kan icke bli någon ordning med de ekonomiska förhållandena om icke penningvärdet stabiliseras.

Arbetarna har på en del håll uppställt krav, att tillsätta personer ur egna led, som i samband med arbetsgivarna skulle ta industrins problem i övervägande. Kravet är sunt och berättigat, men har avvisats.

1921, 8 mars.

I dag har vi arbetare vid Månsbo blivit permitterade på obestämd tid. Till följd av att tyska riksmarken står i så låg kurs i utlandet (kr. 7 = 100 mark) kunna tyskarna tillverka sina industriprodukter till ett pris som omöjliggör all konkurrens från svensk sida. Månsbolaget, som under kriget haft högkonjunktur i stor skala, får nu finna sig i att deras aktier falla och falla. Under sin bästa tid voro de uppe i över tvåtusen kronor, nu stå de i tvåhundra.

Nationalekonomerna ha olika recept till det ondas avhjälpande. En del hålla före, att man bör företa en myntrealisation och stabilisera valutan vid dess nuvarande nivå, vilket skulle möjliggöra exportindustrins igångsättande och minska arbetslösheten. Andra mena, att det enda rätta och riktiga är att arbeta sig tillbaka till den guldmyntfot som var rådande före kriget. Och detta senare anser jag vore det sundaste fastän svårt blir det.

1915, 15 mars.

Tyskland har nu förbundit sig att betala 132 milliarder i krigsskadestånd. Det är en summa så stor, att man knappast kan klart fatta vad den betyder. Fransmännens skadestånd till tyskarna 1871 var 5 milliarder och dock ansågs denna summa vara svindlande hög. En annan sak blir ju

om tyskarna någonsin kunna betala vad de nu förbundit sig till. Alla dessa milliarder måste betalas med tyskarnas exportöverskott och detta innebär naturligtvis att de komma att rikta en mördande konkurrens mot de övriga ländernas industri.

1921, 15 juni.

Arbetslösheten är den allt dominerande frågan. Stat och kommun får ikläda sig stora utgifter för att lindra den värsta nöden.

Förtjänsterna sjunka och skatterna stiga. Det är fredskrisen, som följer i krigets spår.

1921, 26 juni.

I dag har arvsskifte efter min mor hållits.

Vi barn fingo 1700 kr vardera.

1921, juli.

I Ryssland råder missväxt i flera guvernement, så att 25 millioner människor lida

hungersnöd. Arma folk.

1921, 30 oktober.

Det ser ut som om clorotfabrikation vore omöjliggjord vid Månsbo. Tyskarna ha råvaran inom landet och dessutom valuta-differansen.

avskriver jag här svenska riksbankens växelkurser för den 29 oktober. De flesta valutor äro för övrigt ännu i snabbt fallande.

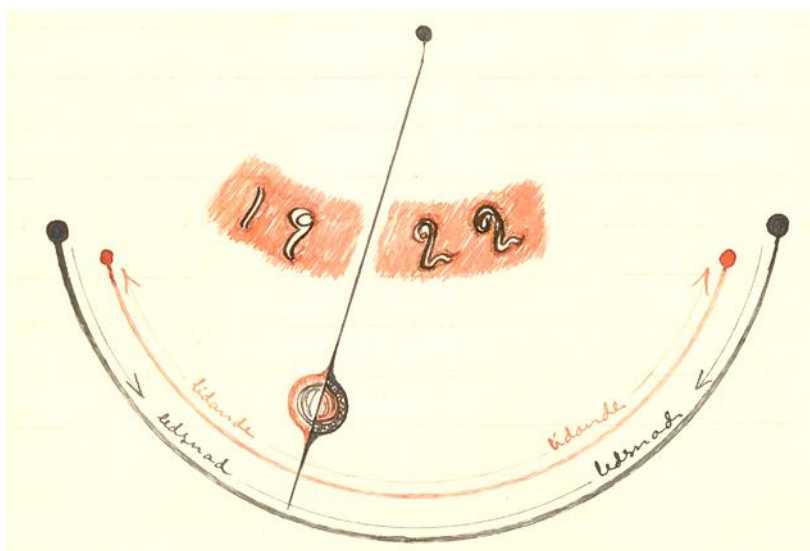
Som ett bevis för hur handeln försvårats genom valutafallet i de olika länderna

Ryska och österrikiska pengar äro så gott som värdelösa och noteras ej.

		Dagskurs	Före kriget
1 pund sterling	London	17.12	18.00
100 riksmark	Berlin	2.70	89.00
100 franc	Paris	32.00	72.00
100 gulden	Amsterdam	148.50	150.00
100 kronor	Köpenhamn	84.00	100.00
100 kronor	Kristiania	58.00	100.00
1 dollar	New York	4.37	3.75
100 finska mark	Helsingfors	6.90	72.00

1921 års-

Inkomster	4700
Utgifter	-2860
Årets överskott	1840
Behållning vid årets början	18500
Summa behållning kr	20340



Livet är, som Mark Twain säger, en pendelsvängning mellan lidande och ledsnad. Jag har tänkt mig, att de båda polerna ligger strax intill varandra vid de båda ändpunkterna av pendelns svängningskurva. När till exempel en människa är hungrig och törstig, när hon trår efter en vacker sak eller då könsdriften pockar på tillfredställelse, så uppstår ett lidande. Begäret, den röda polen, drar till sig pendeln och man lider, tills man vid själva

passerandet av den röda kurvans ändpunkt får sitt begär tillfredsställt i en kort njutning. Just då träffas pendeln av den svarta polens fränstötande kraft, lidandet är avspänt och man dalar ned mot ledsnadsens stiltje, tills begäret åter börjar draga i pendeln och ett nytt lidande uppstår. Denna pendelsvängning kunna vi i någon mån påverka genom att odla vår karaktär, vilken får tjänstgöra som balans på pendelarmen.

1922, 3 maj.

Arbetet i Månsbo fabrik ligger fortfarande nere. Bolaget har emellertid berett oss en del arbete för att hålla folket kvar ifall marknadsläget skulle ljusna. Bolagets årsberättelse visar en försämring av finanserna med 16 millioner, varav årets driftsförlust utgör 5 millioner.

Till de arbetslösa här i Avesta och Grytnäs bidrar stat och kommun med 1.50 per dag och gift arbetare samt 30 öre för varje barn per dag. De som ha några besparingar får inga bidrag för så vitt de äro ärliga nog att uppge sin ställning. Jag, och likställda få alltså ingenting. Denna princip är kanske nödvändig att följa ur ekonomisk synpunkt, men inte uppmuntrar det just till sparsamhet.

Förslag är uppe om att stycka sönder kronodomäner och storgods, som nu ligger i vanhävd, till småbruk och på dem placera en del arbetslösa industriarbetare. Detta vore givetvis ett steg i rätt riktning om också svårigheterna äro stora, man tänke sig bara vad bebyggelsen av dessa småbruk skulle kosta staten, vars inkomster äro i snabbt sjunkande.

Konferenserna staterna emellan fortfar, utan att man lyckas finna någon lösning på frågorna som man kan enas om. Frankrike är obevekligt i sina krav på skadestånd och denna fråga kastar sin skugga över affärsvärlden.

1922, 27 juni.

Lilla Rune är inte frisk i sina halskörtlar än idag har han, i sällskap med tre andra barn och en sköterska, rest ned till Skälderviken i Skåne för att bada och sola sig. Han

kommer att bo där hos en familj som har sådana inackorderingar. Måtte han bara få nytta av sin vistelse där och måtte han inte längta.

1922, juli.

Vi få brev från Rune ibland. Han trivs och mår bra, säger han.

1922, 3 september.

Idag har Rune återkommit från Skåne. Han har så mycket att berätta om förhållanden och seder där nere. Gårdarna äro byggda i fyrkant med en borggård i mitten. Ladugård och stall äro hopbyggda med boningshuset och bilda en vinkel mot detta och med lador och bodar bildar det hela en inhägnad borggård, som jag nyss påpekat, och alltsammans är täckt med halm. Han har lärt sig cykla och simma något. Han säger, att de haft så roligt där. Han är alldeles brunbränd över hela kroppen av sol och havsluft och är i övrigt frisk och frodig ut. Eva och jag äro glada att ha pojken hos oss igen.

I nästan allt vårt görande och låtande ligger två kraftiga drivfjädrar bakom och skjuter på: hungern och kärleken och dessa drifter äro hos människan gemensamma med djurens. Att ifrån födelsen intill döden

måste hungern tillfredställas om livet skall kunna bestå, och under livets bästa krafts dagar sjuder och brusar fortplantningsdriften i blodet och pockar på tillfredställelse, och skulle den icke hos någon få göra sig gällande så vore släktets saga snart slut.

Människan är dock icke bara materia och kropp, hon är jämväl ande och anden lever icke av bröd.

Därför äro vi ock mäktiga, att med vår ande höja oss över det timliga upp mot det eviga. Därför böra vi sträva från det onda mot det goda, ty vi äro skapade tii Guds avbild.

Vi böra icke sätta likhetstecken mellan ordet kärlek och ordet parningsdrift.

Kärleken har ett större och rikare fält att blomma på än driftlivets snäva cirkel.

1922, 28 september.

Idag har jag för ett pris av kr. 757, köpt en byggnadsplats i Skogsbo, samt för ett pris

av kr. 484 köpt å tomten befintlig skog.

1922, 18 oktober.

I dag har vi flyttat från Avesta till en bolagsgård i Skogsbo.

De hänsynslösa kunna nog kapa åt sig de fetaste styckena i den materiella världen,

men de kunna icke, med sina skarpa tänder och långa klor, tillägna sig de andliga rikedomar som privar egendom.

1922, december.

Jag har under år 1922 tagit ett ganska viktigt steg. Jag har trots depressionen börjat bygga mig en gård. Stommen är nu uppsatt och är tillämnad för två rum och kök på nedre botten. Det är väldigt bestyr

att skaffa byggnadsmaterialer och ordna med folk. Men det är i alla fall ett kärt bestyr att reda det egna boet. Skada att arbetsmöjligheterna te sig så svävande.

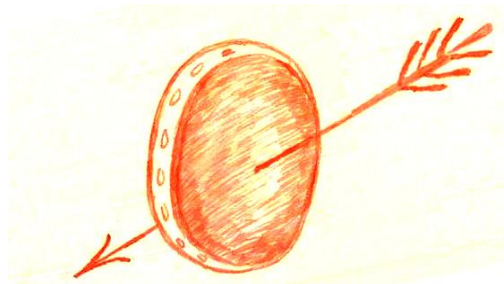
1922 års-

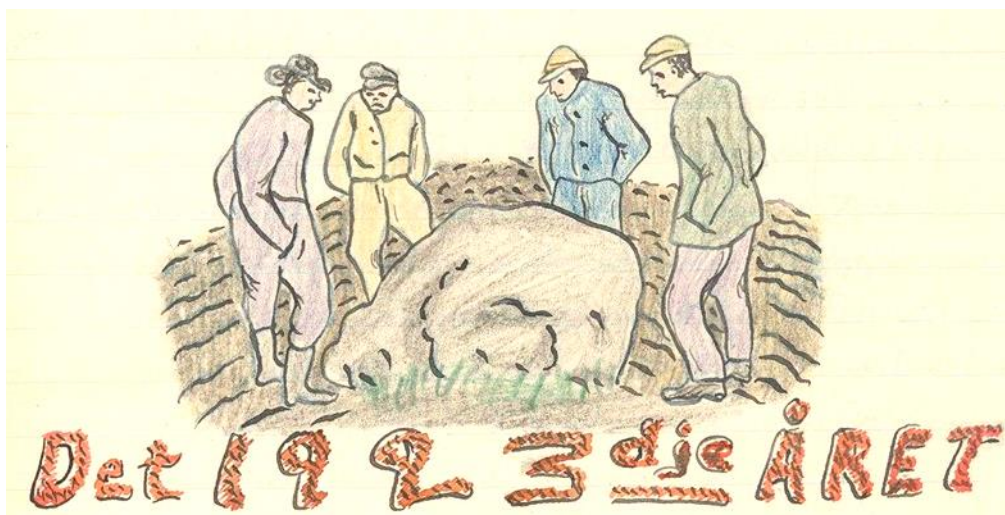
Inkomster	3610
Utgifter	-1700
Årets överskott	1910
Behållning vid årets början	20340
Summa behållning kr	22250

Av dessa medel äro 4250 kr. placerade i nybyggnaden och 18000 kr. finnes placerade i sparbanken.

Vänd dig icke utåt, stortaligt och världsförklarande, innan du inom dig har bragt reda i de begrepp du handskas med. Kan du inte städa inom dig själv, kan du sannerligen inte städa världen.

Platon.





Det blåser en torr dådlöshetens vind över länder och folk. Dådlös, då det gäller att utföra någonting stort i det godas tjänst för att framskapa ordnade och lyckliga för-

hållanden bland människorna. Många veta nog vägarna, men den verkliga dådkraften saknas.

*Fast många veta vad som borde göras,
så stå de dock i dådlös undran still,
men hindret kan ur vägen inte föras
om ingen av dem sätter manken till.*

*Jag vill drömma om rosor och blommande vår
mitt i vinterns kulnaste tid.
för sanning och rätt och allt skönt som består,
vill jag strida min livslånga strid!*

*Jag vill tro på en evig och kärleksrik Gud
och på själens odödlighet.*

*Jag vill tro på en himmel i strålande ljus,
med änglar och salighet!*

O - d

Hell dig! Idealitet och poesi. Du som kastar vackra färgstänk över vardagslivets prosa, du solens guldglitter över mörka djup. Hell dig! Min rosenröda fantasi. Du som bygger

slott av kristall och målar skimrande såpbubblor. Du som kan skänka mig skönhetsmättade drömmar i en ond tid. Hell dig!

Stäm ditt liv, i ord och gärning, till harmoni.

Platon

Min son! Jag skulle vilja lämna dig i arv några av de erfarenheter jag förvärvat under mitt 40 åriga liv. Tänk på de råd jag här giver dig, de kunna vara dig till hjälp i livets svårigheter.

Lär att behärska dig. (Den som styrer sitt sinne är större än den som tager en stad) Sök ett verksamhetsfält där du känner att du kan finna trevnad och där du kan vara till nytta för dina medmänniskor, där du har en

uppgift att fylla. Om du lär dig ett yrke så lär det grundligt, bli icke någon fuskare och dagdrivare. Gör ingenting till hälften utan gör ditt allra bästa även då det gäller enkla småsaker. Då skall du känna arbetsglädje och arbetets välsignelse.

(Det utgör människans högsta prydnad, och därtill sitt förstånd hon fått, att handen ägnar hjärtat lydnad i allt den skapar stort som smått.)

Var ingen slösare! Skulle du få en god ekonomi så var glad däråt, men minns också, att du då har dubbel plikt att hjälpa dina sämre lottade medmänniskor.

Märk, att man kan vara lycklig i små omständigheter bara man är förmöjsam och glad. Men samtidigt vill jag även understryka att för stor fattigdom är en förbannelse. Hur kan hustru, barn och du själv vara vid gott humör om det nödvändigaste ständigt fattas?

Var vänlig i ditt tal och hjälpsam mot de behövande. Sök att hålla ditt sinne ungt, ditt humör gott, din fantasi rörlig och frisk. Försök att få ett stänk av humor över vedervärdigheterna och gör livet till en lång solskensdag.

Vårda dig om hälsan! Det är dock det värdefullaste du äger.

Gift dig icke för ung, och tänk dig för, icke en utan många gånger, innan du tar detta viktiga steg. Skall det nödvändigt ske så se till att du får en frisk och sund hustru.

Kom ihåg det ansvar du har emot de barn du möjligen sättes i världen så att de icke bli fysiskt eller psykiskt degenererade. Långa år få gälda vad stunden brutit. Var ärlig och sann även på detta område.

1923, november.

Det har nog hänt en hel del även i år men jag har inte bokfört det så noga. Den depression och arbetslöshet som följde i världskrigets spår fortfar ännu inom flera industrigrenar. Endast trämassa, trävaror, papper, tändstickor och de norrländska malmerna hålla sig någorlunda i konkurrensen på världsmarknaden. Månsbo fabriker stå fortfarande. Jag har dock fått göra rätt mycken tid där med en del experiment.

1923, november.

Jag har varit så trött och matt en tid. Det är hjärtat som är oroligt och förslitet. Jag får väl hoppas att det inte är så farligt utan att

1923, 10 november.

Vårt nya hem är nu färdigt, i dag har vi flyttat in. Vi ha det mycket vackert och

Tala icke illa om någon, ty du känner ingen mer än dig själv och där har du säkert användning för kritik.

Välj dina kamrater med omsorg, och bliv ej intim med många.

Se på naturen, på den minsta mask som krälar i stoftet och på markens blomster som stiger ur jorden. Se på stjärnhimmeln en klar vinterkväll. Och studera människan, det underbaraste bland det underbara. Vilken enfald och blindhet att tro, att allt detta skapat sig självt av ingenting. Vilken fräckhet att förneka Gud då hans kraft och verk uppenbara sig i allt vad vi förnimma. Därför måste vi uppfatta detta livet som en skola, från vilken vi, efter att ha lärt livets svåra läxa, få flytta över till någonting bättre och fullkomligare.

Var fridsam. Men säg orädd din mening då så påfordras. (Varen icke människors trälar.)

Köp icke en massa krams för pengarna, köp någonting gediget, enkelt och smakfullt och behåll det.

Håll ordning på allt som du har hand om, på dina tillhörigheter, din ekonomi, dina ord och dina tankar. Håll hjärtat varmt, huvudet kallt och samvetet vaket.

Mycket svåra förhållanden äro rådande ute i världen, synnerligast i Tyskland. Skadestandsfrågan ligger som en mara över landet och Frankrike trycker allt vad det kan sin germanske granne. Den tyska valutan sjunker och sjunker ned till noll och intet. För en tid sedan hörde man att en million mark kunde fås för en svensk krona. En kort tid därefter fick man en million mark för ett öre och nu får man en milliard mark för ett par öre.

det ännu i många år fortfar att pumpa livets ström genom mina ådror.

trevligt här, fritt läge ändå centralt. Jag tror säkert att vi skola trivas utmärkt.

Utgifterna för bygget se i kort sammanfattning ut så här.

Tomt	kr. 750
Trädgård	380
Boningshus	5150
Ekonomibygnad	720
Summa	kr 7000

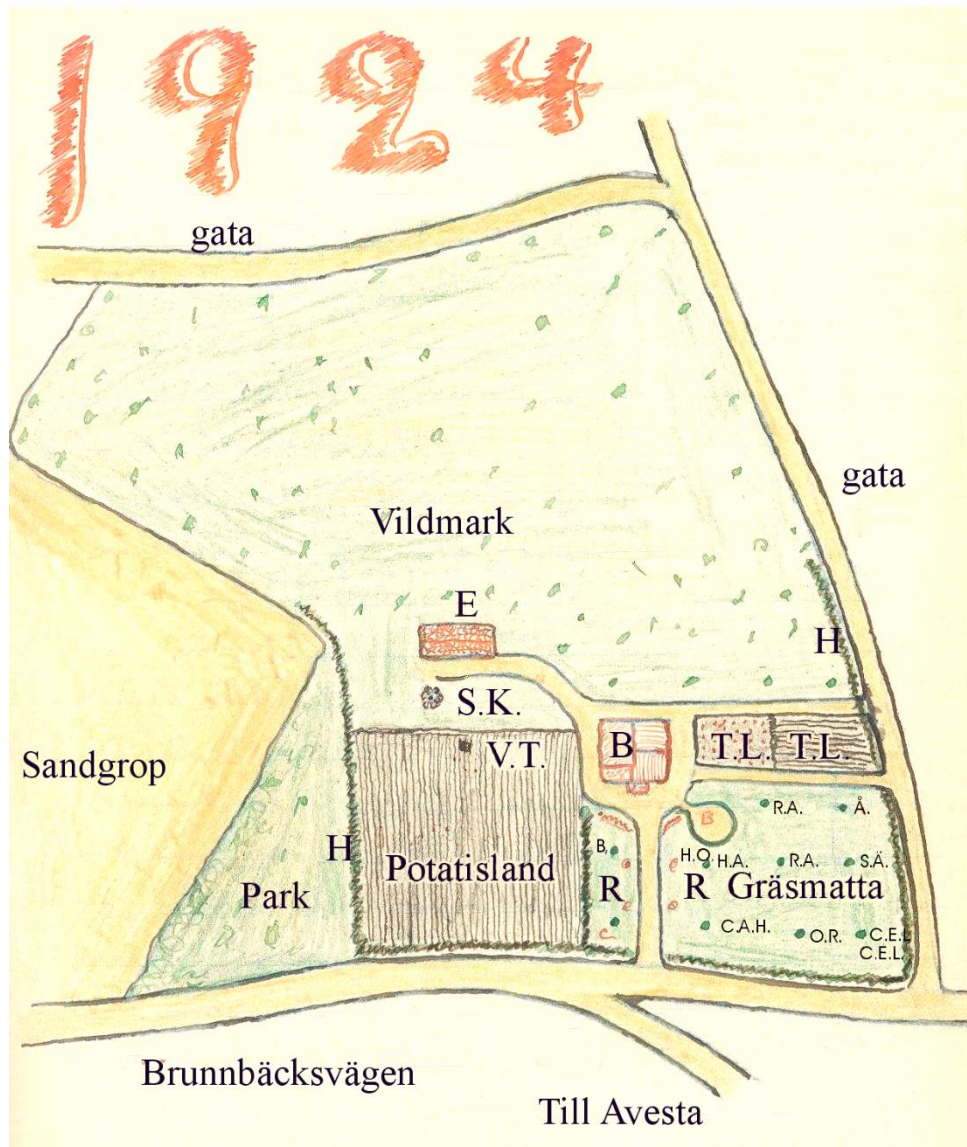
Jag har därjämte under det gångna året köpt en del möbler och inventarier för omkring 700 kr.

Vårt hem ligger alldeles intill den historiska Brunnbäcksvägen. Det är ganska

intressant att tänka, att på denna väg, där bilar och motorcyklar susa fram dygnet runt, tågade Gustav Vasa för 400 år sedan förbi med järnskodda dalamän, för att befria fäderneslandet från danskarna.

1923 års- bokslut

	kontant	fastighet	summa
Vid årets början	18000	4250	22250
Inkomster	2100		
Utgifter	-2350		
Till bygget	-2750	+2750	
Summa behållning kr	15000	7000	22000



Litet bo jag sätta vill – Hus och trädgårdstappa till. Ungefär så här ser min byggnadstomt ut. Den är 32 kappland i areal.

I vildparken - barrskog och björk.

B	=	Boningshus
E	=	Ekonomibyggnad
T.L.	=	Trädgårdsland
H	=	Häck (Nypon)
B.	=	Berså (Alm)
S.K.	=	Stenkummel
V.T.	=	Vårdträd
R	=	Rosor

Fruktträd:

Å	=	Åkerö
H.A.	=	Högklar Astrakan
R.A.	=	Röd Astrakan
S.Ä.	=	Sävstaholm
C.A.H	=	Cahalamoski
O.R.	=	Oranie
C.E.L.	=	Celini
H.O.	=	Hovsta (päronträd)

Ett hem är inte bara ett ställe där man skall äta och sova, det bör vara en fristad och en tillflyktsort undan livets oro och jäkt, där man kan finna vederkvickelse och styrka till både kropp och själ. Därför bör man där samla det vackraste man kan åstadkomma, samt framför allt lägga bort alla fula ord och dåliga tankar då man kommer inom hemmets tröskel.

Egen härd - Guld värd!

1924, 1 maj.

Jag har just avslutat läsningen av en bok som utgivits av den store amerikanske bilfabrikanten Henry Ford, där han klargör sina otvivelaktigt genialiska idéer angående producerandet av varor. Han sysselsätter i sina fabriker omkring 50000 arbetare, och med dem har han, tack vare en långt driven specialisering, lyckats komma upp till en tillverkningskapacitet av 4000 bilar per dag. För varje människa, som någon smula känner till mekaniskt arbete, förefaller det så gott som omöjligt, att ca 12 dagsverken skulle kunna åstadkomma en bil, med dess omkring 5000 delar, målad och fullt färdig. Ford har sönderdelat arbetet så att var och en endast har några handgrepp att göra. De olika delarna har medelst transportband satts i rörelse mellan arbetare och avdelningar så att ingen behöver ta ett enda steg i onödan. Allt arbete är uträknat på sekunden och delar därav och sträng disciplin råder. Den som inte hinner med på den bestämda tiden kan icke användas. Allt tyder på att arbetet där måste vara fullständigt själsmördande, ett renodlat, modernt och infernaliskt industrihelvete. Men Ford är inte bara industriman, han är en reformator även på andra områden. Han betalar sina arbetare väl och sörjer för deras bästa på mångahanda sätt.

Men i alla fall ställer jag mig mycket betänksam gentemot hans idéer. Arbetsgivarna världen runt skola givetvis med glädje anamma hans system, vad det gäller att driva upp arbetsintensiteten, men hans

personliga välvilja besitta nog högst få av dem. Fölr övrigt, vad skall detta nervösa jäkt tjäna till? Otvivelaktigt går det så, att ett fåtal skörda fördelarna och få tillfälle att leva i all tänkbar lyx under det att flertalet få sina nerver förstörda, sin individualitet och personlighet utsuddad och för flackad. Och det som suddar ut personligheten för människan bakåt

Vilken skillnad är det icke på denne Ford, denne spets på västerlandets högt uppdrivna, materialistiska jäktkultur, och exempelvis den store indiske diktaren Tagores filosofi, med dess österländska ro, dess dimmiga drömmar och personlighetsfördjupning. Båda äro snillrika män, genialiska män, stora män. Bådas synpunkter ha sina förtjänster och sitt berättigande. Lyckligast vore nog om båda dessa riktningar kunde smältas samman, så att vad som finnes av slagg i deras system förbrändes och endast det livsbefruktande och gedigna bleve kvar, förenat till ett harmoniskt helt. Naturligtvis är det en fördel att kunna tillverka de nödvändiga förbrukningsartiklarna fort och billigt, ju större fritid skulle människorna få över till att odla sin själ. Men dit är det nog steget långt, ty även om den materialistiska kulturens välsignelser kunde tillvaratas och fördelas på ett mönstergillt sätt så skulle, åtminstone som människorna nu i allmänhet äro danade, knappast fritiden användas till någon andlig utveckling och fördjupning.

*Jag är så led vid världens kamp och ävlan,
så led vid människors fåfänglighet.
Den dödar själen denna hårda tävlan,
om mammons ynkeliga uselhet.*

O - d.

I flera av de valutasvaga länderna har man nu börjat införa en ny stabil myntfot. Men hur mycket orätt har det ej blivit begånge med detta valuta skoj, med pengar som blevo värdelösa, fastän för det mesta så surt förvärvade och fastän de olika staterna garanterat deras värde. Där ser man hur förgängligt allt mänskligt är.

I Månsbo ligger fabriksdriften fortfarande till stor del nere.

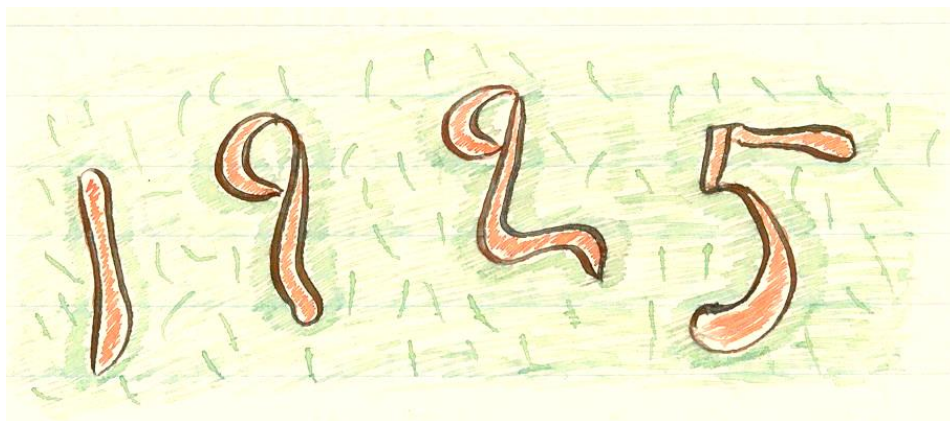
Jag har dock även i år haft arbete för det mesta, med en del experiment och reparationer.

Kommunalskatten i Grytnäs har stigit till kr. 11.10 per inkomsthundra.

Mitt anda i bröstet vill inte gå bort. Det är liksom en påminnelse om, att steget över till en annan värld är mycket kort.

1924 års ekonomiska resultat och bokslut.

	kontant	fastighet	summa
Vid årets början	15000	7000	22000
Inkomster	2465		
Utgifter	-1965		
Vid årets slut	15500	7000	22500



*Jag vet en hälsning mera kär
än värld vad du kan ge,
den heter frid, Guds frid det är,
och därom vill jag be.
Kom då o frid, bliv i mitt tjäll
som allra bästa vännen min.
Ty dagen skrider det blir kväll
och natten bryter in.*

E. G. Geijer

Måste vi icke uppfatta livet, så fullt av lidande och brister, men också med så mycket vackert och skönt, och allt underkastat förgängelse, måste vi icke uppfatta det som en skola, en förberedelse till något bättre och fullkomligare, något harmoniskt och gott? Förvisso måste vi låta evighetshoppet lysa som en fackla i ökenvandringen. Låt oss taga allt det

vackra och goda som livet bjuder på med tacksamhet och glädje, men låt oss även försöka draga nytta och lärdom av lidandet och sorgen. Förfärligt vore det i sanning om allt lidande som människan genomgår under ett långt liv skulle vara utan mening och betydelse. Så sant som en allvis och god allmakt verkar i skapelsen så har även lidandet mening och mål.

*Utur ödesdjupen fram
många källor välla.
En är bittert hälsosam,
det är sorgens källa*

Rydberg

Varje människa har sina problem att lösa och ingen annan kan lösa dem åt henne. Striden mellan det goda och det onda föres över allt i världen, mest dock inom oss själva. Ingen vet hur lång striden blir, den kanske tar millioner år, men att det goda slutligen skall segra det måste vi förlita oss

på. Det fullkomligt goda och sanna är ännu i vardande.

Om du känner trycket av en svag och bristfällig kropp så sök i stället förädla och vidga din själ. En småsjäl är det minsta som finnes.

1925, februari.

Vintern 1923-1924 var ovanligt sträng och lång, med stark köld och mycket snö. Denna vinter, 1924-1925, är raka motsatsen. Till och med gamla personer säga att de icke minnas en så mild vinter. Om snö fallit har den strax smält bort så att man

knappast ännu sett några slädar på vägarna. Dagarna före jul stod termo-metern på +10 grader och en del nätter i januari har varit +5 grader varma. Lärkan har låtit höra sig, och dagarna efter nyår plockades blåsippor.

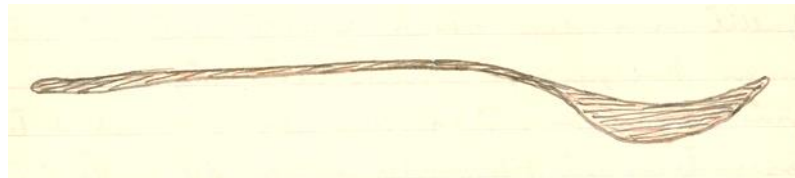
1925, 20 februari.

Min fars morfar hette Anders Cerstopsson, farfar hette Jan Petter Danielsson och min far Per Johan Jansson. Det vore bra om någon bland mina efterkommande toge ut ett bestående familjenamn.

Av min far har jag denna dag fått en gammal silversked, som gått i arv inom vår

släkt från fars morfar, född på 1770-talet. Det är för övrigt det enda min far fått i arv från sina föräldrar, alltså en märklig familjeklenod.

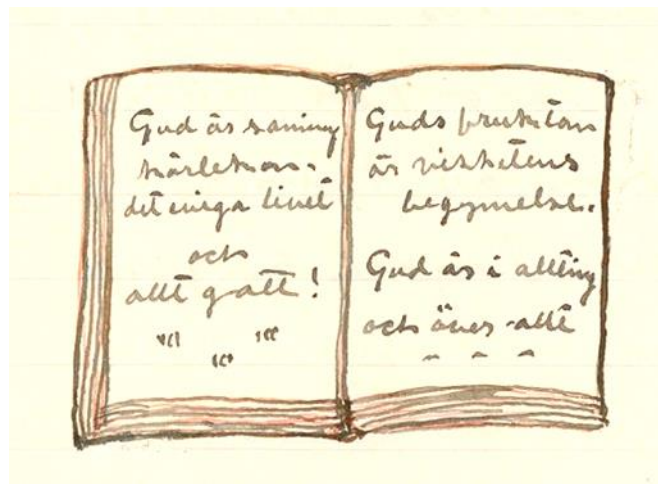
Jag hoppas silverskeden aldrig må gå ur släktens ägo.



Silversked

Likaså är det med en del andra saker som jag gjort och fäst mig vid. Däribland ett skrin an koppar med gamla mynt och en sköld av oxiderad koppar som jag hamrat till. På skölden står i runskrift ordet Excelsior vilket innebär uppmaning till mig och mina efterkommande att sträva framåt

och uppåt. Men i synnerhet bör denna bok bevaras från släkte till släkte och må dess innehåll mana till strid mot småsinne och vrånghet, och sporra till självtukt och redbarhet och till ett oförtrutet sökande efter rätt och sanning.



*Gud är sanningen, det eviga livet och allt gott
Gudsfruktan är vishetens begynnelse
Gud är i allting och överallt*

1925, februari.

Mycket har det förundrat mig, att den själ, den ande som ligger i och bakom tingen i materiella världen, det oförgängliga som dock är närvarande mitt i förgänglighetens värld, skall vara så svår att fatta och förnimma. Den är mest som en tillsluten dörr, som en förseglad bok. Det kanske beror på att vi äro så bundna i den materiella, världen, att vi icke kunna se

kärnan genom skalet. Det är strid och kamp livet igenom. för de flesta, om makt och egendom. Vi kunna icke komma i harmoni med vår omgivning och med naturen så att vi klart fatta livets mening, bliva ett med alltet. Vi äro för fattiga på kärlek och kärleken är kunskapens fulländning - som Tagore säger.



Gud är kärleken!

Allt tycks ha sina motsatser. Ljus och mörker, sanning och lögn, liv och död, kärlek och hat, gott och ont vitt och svart, himmel och helvete, evigt och timeligt. Men i många fall äro de båda motsatserna så blandade med varandra att man har svårt att skilja dem åt. Mörkret kan ju lysas upp med ljus, det sanna är omtvistat och har benägenhet att ändra form vid olika tider, liksom kamelionten byter färg, något absolut renodlat gott eller ont finns väl knappast på jorden, det svarta innehåller alla färger och kan även innehålla den vita, som egentligen endast är frånvaron av färg, människorna kunna själva omskapa ett himmelrike till ett helvete och vise versa, det timliga ändrar ju endast form och innesluter alltså i sig det eviga.

Viljan till det onda fördunklar vår omdömesförmåga och kärlekslösheten gör oss elaka. Avund och högmod gör livet bittert för oss själva och för andra. Vi lida av ständig starr då vi vilja pejla de stora djupen och vi måste nöja oss med det dunkla där vi icke kunna se klart.

Att en hög militär, med god lön och ringa sysselsättning, tycker att vårt nuvarande samhällsskick är ganska gott är icke att undra på. Likaså en disponent vid någon stor industri, där han är så gott som enväldig och där alla fjäskar för honom, att han finner tillvaron ha sina behag är även förklarligt. Till och med att en skollärare med 5 timmars arbetsdag, 3 månaders semester, lön och pension som räcker till livets nödtorft, kan tycka att det kunde vara sämre, strider inte heller mot den mänskliga naturen. Synnerligast om han bor i ett fattigt torp och statarsamhälle, så att han har tillgång till angenämt jämförelse-material.

Att en konung säger sig vara konung av Guds nåde, bevisar att han uppfattat saken

rätt, ty nog måtte det vara en särskild nåd som korat honom, försåvitt man icke lika gärna kan säga att han behåller sina privilegier tack vare folkets dumhet. Och att en biskop med 30 tusen kronors lön och tjänsteresa efter första klassens taxa, önskar socialismen dit peppern växer, är bara helt naturligt.

Men att en lönearbetare, som strävar hårt hela sitt liv, med arbetslöshetens damoklessvärd ständigt hängande över sitt huvud och med fattighuset som sista station här i livet, att han icke alltid är så bergfast övertygad om att den överhet som är, är av Gud, och att han ibland, i sina ljusa stunder, inte skulle ha något emot att rucka på förhållandena en smula, däri ligger ingenting märkvärdigt.

Varför skall staten garantera vissa medborgare sådana förmåner och låta de övrigas väl och ve vara beroende av den fria konkurrensen, med dess upp och nergående konjunktur? Jo, säger ljushuvudena, det beror på de olika förmågorna. Ha de skapat sin förmåga själva då, eller ha de icke fått den för att tjäna andra?

Som det nu är så lider de dåligt utrustade, icke bara av sin egen oförmåga, utan ännu mera under de dugandes tunga tryck. Är det att förvalta pundet rätt manne?

Prästerskapet har ju bra betalt och ringa arbete, men jag beklagar dem ändå som i kraft av sitt ämbete skall stå och försvara allt detta. När syndabekännelsen läses i kyrkan då känner jag mig gripen av dess ödmjuka ton och tillitsfulla förtröstan. Men när en särskild bön läses för konungahuset och för krigsmakten då tillsluter jag mina öron i förstockelse.

Under de 27 år jag arbetat i Månsbo har mycket hänt ute i världen på alla områden. På det politiska området har världskriget

raserat många av de gamla makt-konstellationerna, nya ha framträtt och gränserna mellan länderna ha ändrat läge. Värst åtgånget blev väl den österrikiska stormakten vilken blev sönderdelad i fyra självständiga stater. Men även från Tyskland togs många värdefulla områden och, kanske det värsta av allt, det oerhörda skadeståndet lades så gott som helt på det tyska folkets axlar.

Freden reglerades efter segrarnas in-tressen. En del gamla orättvisor jämnades

ut och en del nya framskapades. Troner ramlade som korthus för vinden och alla de tyska småkonungarna fingo avdunsta. Den urgamla Habsburgska dynastins överhuvud, som ledde sina anor tillbaka till 950-talet, fick sluta sina dagar i landsflykt och fattigdom. Den högmodiga kejsar Wilhelm i Tyskland, som satte all sin tro till styrkan och våldet, gick det likadant. Ryska tsaren, representanten för det gamla knulpisk-väldet, mördades av bolsjevikerna.

*De herrar forne i högan loft,
de äro vorne en handfull stoft.*

Wallin

På det tekniska området kunna vi, bland annat, på de senare åren anteckna så epokgörande framgångar som flyg-problemets lösning, trådlös telegrafi och rundradio.

Inom Månsbo fabrik ha vi under årens lopp haft ombyte på ledning flera gånger. Vår första disponent hette Emil Ekman.

Han trängdes undan av direktörens son, Birger Carlsson, och förföll i slöhet och dryckenskap. Efterträdaren, den omnämnde Birger Carlsson, var en ung man som studerat i Tyskland full av högmod och energi. Han hade sin tid av framgång, han var aktad och ärad, han spelade första fiolen både inom Grytnäs kommun, Månsbo fabrik och bolaget, där han blev vald till direktör efter sin far. Under den ekonomiska kris som följde på världskriget blev han syndabock, utsparkades ur ledningen, blev ekonomiskt ruinerad. Mot

oss arbetare hade han sina sympatiska sidor. Han underlättade byggandet av egna hem och han ville även att vi skulle ha möjlighet att behålla dem. Han drev fram byggandet av skolhus, försörjningshem och sjukhus. Ävenledes hjälpte han oss bilda en pensionsfond för tryggande av vår ålderdom. Men han var högmodig och högmod går före fall!

Maskinmästaren i Månsbo, Rickard Andersson, är också en högmodig och härsklysten människa, som jämt vill ligga över andra. Av naturen utrustad med ett hetsigt lynne, gör han heller ingenting för att behärska sig, utan låter sin vredes skålar utgutas till höger och vänster. Men han har även sina goda sidor och tar sin underordnades parti gentemot dem som vilja svärta ned oss.

Vi äro alla på gott och ont. Vi ha våra förtjänster och vi ha våra fel.

Den som styrer sitt sinne är större än den som tager en stad

Böckernas bok

1925, februari.

Varje år, i slutet av februari månad, skall man deklarerera sina inkomster från föregående år, försåvitt de sammanlagt uppgå till minst 600 kr. Likaså skall förmögenheten uppgivas - om man har någon. Efter dessa uppgifter räknas skatterna ut, så att ju mera man förtjänar ju mera får man betala. Det är klart, att detta lockar till fusk och att

var och en i sin stad söker få siffrorna så föredelaktiga som möjligt för sin personliga del. Alla deklarationer avgivas på heder och samvete och under hot om straff. Under den värsta kristiden, då varubristen gjorde sig mest kännbar, fick man nästan dagligen deklarerera. Ibland skulle man lämna uppgifter på mjöl, bröd,

gryner, socker och potatis och ibland gällde det ylle, linne eller ved. Och alltid var det på heder och samvete. Man skrev, skrev och omigen i stor vrede, och begreppet heder och samvete suddades ut, i synnerhet som man såg bedrägerier och partiskhet

1925, 24 februari.

dog Hjalmar Branting, socialdemokratiens främste representant i Sverige. Hela sitt liv var han sina ideal trogen, och han hade även glädjen att se den meningsriktning inom politiken som han föredde gå segrande fram genom världen. Vid sin död var han statsminister och ledare för riksdagens starkaste parti.

Såväl inom som utom Sverige var han känd och aktad, högre än kanske någon annan svensk i senare tid. Han verkade, för att människorna på den lugna utvecklingens väg skulle nå lyckliga förhållanden Han var den svenska nationens stämman ute i världen.

I hans färd till den sista vilan deltog 50000 människor. Ett bevis för hur högt aktad han var.

Heder åt hans minne!

Lilla Rune håller på att bli stora Rune. Han går nu i folkskolans sista klass så att nu vill han förstås inte längre kallas småbarn. På de sista åren har han arbetat sig upp bra i nästan alla ämnen, synnerligast i historia, naturkunnskap och räkning. I skrivning är han däremot svag. Men han kan väl öva sig

ifrån myndigheternas sida. Staten fostrade själv lagbrytare genom sina evinnerliga påbud och förordningar, och respekten för lagarna sjönk. Var och en tänkte på att klara sig själv.

på egen hand sedan skolan slutar. Fortsätta i högre studier vill han inte. Huvudsaken är att han blir en rättskaffens människa och att han gör sitt bästa på den plats i livet där han kommer. Jag skulle helst vilja se honom som välbeställd bonde.

Men alla kunna givetvis inte bli bönder och lyckligtvis finns det många hederliga verksamhetsfält, så att vad han bäst är lämpad till det bör han om möjligt bli, och däråt bör han ägna sig med lust och glädje. Då kan arbetet bli till välsignelse!

Att förneka Gud är väl den största dårskap som en människa kan begå. Jag skulle vilja säga: Ser du inte Guds kraft i varje frö som gro, i varje grässtrå som växer, i fåglarnas flykt, i blommornas doft och i tonernas välljud, i barnets öga, i tankens djup och i universums oändlighet?

Kan du tvivla på den Allsmäktiges kärlek, visdom och existens?

Kan du !!! ?

Ty att vi icke kunna fatta Guds väsen klart är icke något stöd för tvivlet, det bör mana oss till ödmjukhet i vår ringhet.

Guds fruktan är vishetens begynnelse.

Böckernas bok.

Många människor tycks tro, att de utgöra hela universums centrum omkring vilket allt vrider sig. De se bara på sin egen fördel och vilja icke tala om någonting annat än sin egen högviktiga person. De vilja så oändligt gärna breda ut sin egen storhet och märkvärdighet. Likt grodan i fabeln blåsa de upp sig så att de äro nära att spricka.

Alla kultursamhällen äro uppbyggda på ett arbetsöverskott. Ty hur skulle vetenskap och konst kunna bestå om varje individ vore direkt beroende av sitt eget arbete i producerandet av livets nödtröft? Men nu är det också en hel del direkt tärande

människor, vilka förstått att genom list och våld och ett orättfärdigt system, leva fram livet i lust och lättja på sina arbetande bröders bekostnad. När överklassens begär efter lyx och sinnesretelser nått en sådan höjd, att arbetsöverskottet icke räcker för tillfredställande av deras konstlade behov, trots de producerandes yttersta ansträngning, då är en bristningspunkt uppnådd och då kan allt hända.

Varje någorlunda respektabel människa har givetvis sina åsikter om saker och ting, och denna deras åsikt är självfallet den rätta, därom är icke tu tal. Om nu denna åsikt är

byggd på lång erfarenhet så har den givetvis ett visst värde. Men låt oss se vilka andra faktorer som spela in vid våra åsikter bildande och gör deras normgivande värde för andra ganska tvivelaktigt. Först ha vi då intresset, den egna fördelen. Vidare uppfostran och miljö. På dessa faktorer är vår åsikt i många fall uppkonstruerad, eller

har åtminstone givit den en viss färg. Därför kan den enskilda åsikten icke vara allmängiltig utan blott finna resonans och ha betydelse där förutsättningarna för dess bildande äro likartade, och som ett analyseringsinstrument vid bedömandet av andras åsikter.

Om brott och straff.

Naturligtvis inser jag att vi ännu ha lång väg till så lyckliga förhållanden att vi kunna leva utan lagar. Likaså är det ju alldeles påtagligt att en del degenererade individer föda barn som ha ärftliga anlag för brottslighet.

Men frånsatt allt detta så är jag av den uppfattningen, att systemet självt framskapar en hel del lagövertredelser. Om vi bara skulle antaga, att människorna efter många, många generationers humanisering blevo så förädlade, att de kunde leva i broderlig förening, fria från hat, avund, vinningslystnad och härsklystnad. Ett samhälle, där alla kunde tillfredsställa sina naturliga behov, med ett måttligt arbete, utan att behöva använda list och våld, där allas krig mot alla hade upphört. Där skulle säkert brottsligheten sjunka ned till ett minimum även utan lagar och straff.

De flesta nuvarande lagövertredelserna äro fylleriförseelser och brott mot äganderätten. När spriten kommer bort och all egendom blir gemensam bortfaller betingelserna för dylika förseelsers fortvaro.

Låt oss se hur det kan gå till nu. En familjeförsörjare berövas genom konjunktursfluktuationerna sin existensmöjlighet, han blir arbetslös. Alla möjligheter äro stängda, mat fattas, bränslet är slut och värden pockar på hyra. Han var före sitt iråkade betryck en betrodd och aktad kamrat, som valts till kassör i en sjukförsäkring. Han lånar en del av de anförtrodda medlen, men kan inte betala igen. Det kommer i dagen, han dras inför domstol och är en märkt man. Eller en så kallad bättre man, med god lön, men med en extravagant fru, som under ett perverst och osunt levnadssätt, i lyx och överdåd, gör slut på mera än mannens inkomster

tillåta. Han tillgriper andras medel som han har om hand, dömmes, rymmer eller begår självmord.

Förseelserna ha sin rot i systemet och systemet är uppbyggt av individerna, alltså är det ytterst hos dem som reformeringen måste försegå. Jag är emellertid nog lycklig att kunna tro på denna reformerings möjligheter, även om vägen blir lång. Ty så sant som den förhistoriska grottmänniskan under årtusendenas lopp arbetat sig upp till sin nuvarande ståndpunkt, så sant befinna vi oss icke ännu vid kulturens slutmål. Vi ha kanske lika långt kvar innan vi nå målet, ty utvecklingen går inte rakt fram utan i kurvor upp och ned. Man må icke förtrötta, icke svikta i vår tro, icke svalna i vår kärlek, icke sövas till ro i vår längtan. Kunna vi icke göra några stordåd utåt, så kunna vi söka reformera oss själva, ty sinnesändringen måste komma först så att de yttre formerna blott blir en stadfästelse på det som i verkligheten redan skett.

Ingen människa kan rättvist döma över en annans fel eller dygder, ty man kan aldrig rätt sätta sig in i de tusentals olika omständigheter och krafter som fört henne dit där hon befinner sig. Mången gång har jag undrat på, att tillvaron, till synes, ligger så solig och jämn för en del. De födas av rika föräldrar, de äro begåvade och tar lätt sina skolor, de få en bra plats med angenäm sysselsättning och god lön. De njuta i fulla drag hälsans och kulturens välsignelser från vaggan intill graven.

Till råga på allt detta, så ha de goda utsikter för evigheten, ty de ha fört ett exemplariskt liv, åtminstone ha de icke direkt överträtt lagen, de ha varit välvilliga mot sina underordnade och de ha övat välgörenhet. För andra åter är levnadsstigen törnbeströdd och trång och svårigheterna

tyckas icke ha någon ände. Men vad vet jag om allt detta? Icke kan jag se vad var och en fått tilldelat av vin och vatten, av fröjd och glädje. Endast till ytan ser jag och knappast det, djupet kan jag icke pejla.

All tävlan är jag emot. Idrotten kan nog vara bra så länge man använder den som lek, till sinnets uppmuntran och kroppens stärkande och härdning. Men då det gäller att sätta rekord, att taga pris, att vara värst, då reagerar jag, ty därutav alstras högfärd, osämja, lättja och avundsjuka. Även när någon vill vara värst och främst på andra områden är det nästan samma sak.

Jag har till exempel sett många anstränga sig till det yttersta för att få vara förmer än sina kamrater i arbetet, och vad blir följden? Jo, själva få de gå i en ständig ängslan för att någon möjligen skall bli ansedd lika god som de, och kamraternas ovilja följer dem, ty de ha hjälpt till att göra jäktet värre.

Stora förmågor finnas givetvis, men varför skall man resa ärestoder åt dem? Ha de icke fått sina förmågor för att därmed tjäna och hjälpa sina sämre utrustade medmänniskor?

Är icke den sämst utrustade värd erkännande i sin kamp i livet? Som det nu är ligo de stora förmågorna som ett tryck på sin omgivning och i många fall har man orsak att dra en lättnadens suck då detta tryck lättas och bortfaller.

Ett bland de ynkeligaste man kan få se är väl det eländiga fjäsk som en del arbetare visa sina överordnade. Sådana personer äro merendels brutala om de få någon att befalla över. Endast den som känner sig ha

plikter mot både över och underordnade har uppfattat sin ställning rätt.

Vad är civilisation? Är militarismen civilisation? Det är det skydd i vars hägn civilisationen blomstrar, säga militarismens försvarare, låt oss se om det håller streck. Vid krigsutbrottet stodo Europas stormakter rustade till tänderna just i känslan av sin militära styrka frammanade de kriget, detta grymma krig, som förde civilisationen bakåt och gav moral och kultur så hårdhänta sår. Militarismen skyddade icke vår världsdel för krigets fasor, utan kriget kom som en nödvändig följd av kapprustningarnas vansinne, som den mogna frukten efter militarismens långa blomningstid.

Jag går på en landsväg en solig sommarkdag. Från den omgivande barrskogen kommer en svag doft av kåda, humlorna surra i blommorna vid väggkanten, på avstånd hör jag en trast kvittra och prata och mitt sinne söves till ro av omgivningens harmoni.

Plötsligt fylles luften av öronbedövande oväsen och inom ett par minuter är jag insvept i en sky av damm och en vidrig lukt av bränd bensin. En bil, en motorcykel, civilisationens vallmoros, djävulens bländverk, har susat förbi. Mina kläder ha smutsats, min strupe är torr, sinnesjämvikten borta och söndagsfriden slut.

Är det civilisation att taga säd och potatis och bränna till brännvin? Vad är det för kultur, som låter arbetslöshetens spöke fördystra så många liv, som icke förmår stävja lyxen, trots att fattigdomen skymmer bort solljuset i tillvaron?

Den verkliga kulturen är blott den, som ger trygghet och sprider djup glädje över det svåra, strävsamma livet.

Ragnar Jendel.

Vi förstå endels och vårt vetande är ett styckverk. Lidandets problem kunna vi icke förstå. Strindberg säger, att lidandet bränner själens sopor och mången gång kan det nog vara så. Lidandet förädlar och fördjupar och bringar oss till eftertanke och besinning. Liksom guldmakaren bränner guldet i ugnen, tills att all slagg och alla föroreningar förtärts, så att han kan se sin

bild på dess yta, så måste ock vi luttras och renas genom lidandet tills skaparen kan spegla sig i vår själ. Men detta är ingen förklaring som räcker. Det finns lidanden, som börjar redan i vaggan och varar livet ut. Det finns lidanden som, till synes, förbränner der goda i själen till slagg och aska. Motgångar, som gör oss bittra och elaka. Kroppsliga och andliga kval utan

mål och mening. Eller vad skola vi säga om dem som försmäktas på hospitalen, med själens ljus släkt i ett mörker utan ände.

1925, 16 mars.

Åter har en stor, förödande strid brutit ut mellan arbetare och arbetsgivare. 130000 arbetare ha lockoutats. Arbetsgivarna hålla före, att exportindustrin icke kan bära nuvarande höga avlöningar, och kanske är det så, ty konkurrensen är svår. Det visar, att mänskligheten gemensamt måste tänka på att övergå till en väl ordnad behovsproduktion.

Arbetarna ha på sitt program satt följande vackra fras. Enighet, jämlikhet och broderskap. Nästan varenda en tror sig i sin uppblåsta inbilskhet sitta inne med det rätta receptet till alla problems lösning på sitt särskilda sätt, och anser sig som en martyr under de övrigas galenskaper - där ha vi enigheten. Jämlikhet, jo jag tackar. Den ena har tre och fyra gånger mera betalt än den andra, och denna jämlikhet ha de tvingat fram med sina organisationer. Den ena hälsar inte på den andra, utan hela hans uppträdande tycks säga: va fan är du för något motän jag. Och broderskapet blir därefter. Vad båtar det att en människa har god avlöning och är klädd efter modejournalen om hon är tom inombords och om det lilla hon har bara är långods ifrån andra. Jag skulle önska att vi arbetare kunde bli verkliga riddersmän utan fruktan och tadel.

De fattigaste människor som finnas äro utan tvivel, de som säga sig icke tro på någon Gud. Och de största förbrytarna äro de som vilja beröva sina medmänniskor tron på Gud och evigheten. Ty finnes ingen Gud då finnes ingen ledning och mening i vårt liv. Alltsammans blir en tröstlös ökenvandring utan mål, under vilken vi ständigt äro prisgivna åt onda makters spel och som avslutning på det hela dödens brutala knytnävsslag. Varför skulle vi kastas in i en sådan tillvaro som vi icke bett om?

Utan en gemensam himmelsk Fader inga kärleksrika människor, blott dåligt tämjda människodjur, vid minsta anledning färdiga att bita varandra i strupen. Utan religion ingen sedlig märg i moralen, och som följd

Nej, erkännom vår begränsning och vår okunnighet.

därav en kulturens urartning. Dyliska kulturbarbarer äro långt farligare än hednaländernas vildar.

Ljuset ifrån Gud måste lysa oss genom jordelivets dunkel in i evighetens klarhet.

Den som gifter sig han får lära sig gå vägen. Han har givit bort en del av sin själ och sin kropp och fått en annans i utbyte. Det är ett språng ut i det okända, ett vildmarksäventyr, där man får taga både frostnätter och solskensdagar med jämnmod. Man får lära sig gå vägen! Den kan vara stenig och full av motbackar, men den bjuder också på härliga vilostunder, då man får leva livet fullt och i dess högsta potens. Man kommer hem efter dagens möda, hem från förargelse, hugg och stick, kyla och mörker. Hemma är det ljus och värme och fridfull stämning. Vi dra upp vindbryggan, vi låsa dörrarna, vi äta och dricka och vi gå till vila i en mjuk och var bädd, och sova i varandras famn tills en ny dag bryter in.

På senare tid har det skrivits och talats mycket om judarna. Man börjar nämligen tro, på en hel del håll, att judarna äro på god väg att erövra hela världen. De behärska pressen och penningväsendet i stor utsträckning och med dessa vapen kunna de föra sina vittgående planer framåt. De ha en hemlig organisation med ett bestämt program efter vilket de arbeta. Deras motto är att splittra och härska. De stå bakom vår tids stora rörelser. Striden mellan kapital och arbete underblåsa de och kasta vid lämplig tidpunkt fram idéer och system som reser folk mot folk, klass mot klass. Den ryska komuniststaten är ett verk av dem, och judarna sitta i högsta ledningen där.

Otvivelaktigt äro de verkliga genier då det gäller att skrapa åt sig pengar - och detta har väl väckt avund.

Ty inte tror jag att judarna, omkring 14 millioner själar, denna lilla minoritet skall kunna nå fram till ett sådant mål som att behärska hela den övriga mänskligheten.

1925, 5 oktober.

Idag har Rune antecknat sig för konfirman- tionsundervisning.

1925, 30 oktober.

En bok har fallit i min hand: Det andliga nutidsläget och kyrkan. Där har personer från alla läger tagit till orda och sagt sin mening om vad som kan och bör göras för kyrkans pånyttfödning. I ett tycks man vara enig, nämligen att något måste göras för människornas andliga bespisning, Man har framkommit med många radikala förslag att omforma bekännelseskriterierna så att de mera skulle överensstämna med naturlagar och vetenskap.

Kan en människas trosliv och Gudsgemenskap fastställas och bindas vid bekännel-

ser, dogmer och uttydningar? Måste icke varje människa fast mera genom lidande och inre strider söka sig fram till livets källa? Först då finner man det fäste och den säkra ankargrund som ger livet mening och tillvaron värde.

Gudsbegreppet kan variera och uppfattas olika av olika personer, men är det ärligt sökt och ärligt funnet betyder kyrkofädernas bekännelseskriterier mindre. Området för människans andliga liv är så gränslöst stort att det väl räcker till för oss alla.

1925, november.

Jag har gjort en liten bekantskap med filosoferna Kant, Schopenhauer och Nietzsche. Och vad fann jag? En bottenlös avgrund, en tröstlös pessimism. På tusentals sidor obegriplig filosofi göra de mästerliga försök att riva ned det vi trott på och litet till.

Och samtidigt konstruera de upp något nytt, dystert, formlöst, livlöst, byggt på deras egna idéer. En massa skarpsinniga antaganden, som icke gör livet rikare, men frånrycker många svaga deras fäste och slungar dem brutalt ut i intets förfärande tomhet.

1925, 1 december.

Månsbo har blivit sålt! Köpare är tändstickstrusten. Här råder med anledning därav stor oro. De flesta, som äro kvar här av Månsbo gamla arbetarstam, äro till ålder komna, både till åren och i tjänsten, och nu är frågan den om det nya bolaget antar oss i sin tjänst. Onda rykten om motsatsen ha icke fattats. Allt detta visar hur förgängligt allt mänskligt är. För 6 - 7 år sedan kunde väl ingen tro att fosfatbolaget skulle komma så på retur att en försäljning av Månsbo skulle bli nödvändig. Här byggde man sig egna hem och här inrättade man sig

som man tänkte sig framtiden ekonomiskt tryggad. En omkastning i konjunkturläget och allt är grusat. Och direktör Birger Carlsson, som var som en kung i Grytnäs, gömd och glömd.

Bittert måste det väl bli för alla arbetare, som efter en lång och strävsam tjänstgöring på gamla dagar berövas sin existensmöjlighet. Men så går det till under den fria konkurrensens och den privata företagsamhetens spira.

1925 års ekonomiska bokslut.

	kontant	fastighet	summa
Vid årets början	15500	7000	22500
Inkomster	2960		
Utgifter	-2460		
Vid årets slut	16000	7000	23000



*O hur sorg för morgondagen
fostrar lumpenhet och kiv,
hur det fega allvar kastar
dödens skugga på vår väg*

Rydberg

1926, januari.

Det nya bolaget har övertagit ledningen av Månsbo fabriker. Här skall nu tillverkas kaliumklorat i så stor utsträckning som möjligt. De till åldern gamla, som varit anställda här under förra bolagets tid, ha fått sitt avsked. En del ha av fosfatbolaget fått en gratifikation på 1 à 2 tusen kronor som fördelas på de närmaste åren. De se framtiden ganska dystert.

De flesta yngre, åtminstone tills vidare, eller så länge ombyggnads och moderniseringsarbetena vara. Sedan får man väl se hur det blir. en hel del nya befäl ha kommit hit, bland annat en direktör, två ingenjörer och en verkmästare. Denne verkmästare tycks äga ledningens förtroende i hög grad och är alltså ganska mäktig.

Många av de gamla Månsboarbetarna bjuda honom på brännvin och försöka på allt sätt ställa sig in med honom för att få en stadigvarande anställning.

Bland andra har vår fackförenings ordförande sålt sina kamraters förtroende för en underordnad förmansbefattning. Bland allt uselt och ömkligt som kommer i beröring med här i världen är dylika företeelser ett bland de föraktligaste jag vet. En hal tunga, som med sitt eget gift och sin galla sår ond sådd. Ett lismande kryperi, mot de överordnade för att komma lättare genom livets svårigheter. Stämningen är

tryckt och den ena litar inte på den andra. Vi, som varit länge i Månsbo och kände oss gamla i gården, lida nog mest under de nya förhållandena.

Jag känner mig bitter och nedslagen till sinnes. Mitt svaga hjärta gör sig allt mera påmint och här har jag givetvis ingen hänsyn att påräkna. Jag hoppades och trodde, att jag skulle kunna kämpa mig fram till en lugnare tillvaro, det tycks gå tvärs om, jag ville äntligen känna fast mark under fötterna och jag märker hur allt gungar. Det är som om någon hade ett järnband om mitt bröst och bara droge till hårdare och hårdare. Jag tycker mig vandra efter en lång och skarp knivsegg där jag ständigt sargar mig, och ändå vågar jag icke taga ett steg åt sidan av skräck för det okända.

Om jag kunde lägga mig och sova i tusen år, jag undrar om det då inte skulle se mycket annorlunda ut i världen då jag vaknade upp? Kanske att rent av den allt genomsyrande mommonsdyrkan som nu sitter i högsätet fått maka åt sig. Kanske det då finns folk som sätter det gemensamma väl före det egna intresset, och med glädje gör sin plikt utan hot om straff, utan påfösare och även utan möjlighet till någon personlig utmärkelse och vinst.

Folk som ha sin lust till det goda och även litar på det godas beskydd och allmakt i skapelsen. Folk som icke frukta helvetets eldar, som icke älska sig själva över allt annat, och som icke äro människornas trålar. Den tekniska utveckling som under denna tid må ha genomförts intresserar mig föga. Om icke människan om tusen år kommit fram mot andlig fördjupning, jämvikt och ro, så är all annan utveckling en galenskap.

Den kinesiska filosofen Mo, född omkring 450 år före Kristus, var en av det stora rikets ädlaste söner. Så här säger han bland mycket annat. Liksom en läkare för att bota en sjukdom måste finna sjukdomens orsak, så är det av nöden att söka finna orsakerna till oordningarna i världen för att kunna förkomma dem.

Var ligger då orsaken?

I brist på ömsesidig kärlek. Finnes det i en stat ingen allmänlig kärlek, då förgriper sig den starka på den svage, den rike på den fattige, de förnäma handla övermodigt mot det enkla folket, de sluga bedraga de dumma.

Det är av brist på allmänlig kärlek allt elände, allt förtal, allt hat och all ovilja uppstår. Den som har goda ögon och öron skall se och höra för dem, som sakna god syn och hörsel. Den som har starka händer och fötter, skall tjäna andra, som sakna

sådana. Den som förvärvat erfarenhet, skall vara andras lärare. Det som framför allt trycker oss arbetare, i närvarande tid, är det osäkerhetstillstånd som är rådande med hänsyn till arbetstillgång och existensmöjligheter. Då man har hustru och barn är ansvaret större och förhållandena i många hem just nu mycket svåra. Detta är det materiella trycket, som för de andligt inslumrade känns värst.

Men livet är inte bara sill och bröd och en pinnsoffa, livet är även ande, och nutidens andliga fattigdom är i många fall ännu större än den materiella. Och med tanke på att materien är bunden vid tid och rum, att kroppen går mot död och förgängelse, men anden förbliver, så borde väl människan icke gå så helt upp i att arbeta, äta och sova, vilket alltsammans är en gård åt kroppen. Förvisso ha vi en dålig behållning av vårt strävsamma jordeliv om vi icke därunder förkovrat och förädlat vår själ. Om man icke lärt något av livets svåra läxa, som man i form av behållning och vinst för med sig över på andra sidan.

Liksom en del människor ha en osmaklig benägenhet att jämt storordigt prima ut sina egna dygder och fullkomligheter, så finns det även en kategori av folk som ock ständigt tala om sina svårigheter, sina sjukdomar och sin fattigdom. Detta jämmar är icke uppbyggligt, varken för dem själva eller deras omgivning.

*Du människobarn hur tung din lott du kände,
sök ej hos dina svaga likar tröst!
Lägg ej din sorg på redan tyngda bröst!
Din sorg är din och du bör bära henne.*

Rydberg.

1926, 23 maj.

Idag har Rune konfirmerats i Grytnäs kyrka av kyrkoherde Velin. I morgon går han fram till Herrens nattvard. Han har liksom nått fram till en station i livet - den andra i ordningen. Den första nådde han då han slutade i skolan.

Gud sover i stenen. Det vill säga, att Guds kraft ligger slumrande i all materia. Det tar långa tidrymder innan denna inneboende skaparkraft hinner omvandla denna grova materia till sin avbild.

Jag känner inom mig själv hur denna utvecklingsprocess försiggår och jag känner hur sakta det går. Jag slarvar nog med läxan, men något ertsas väl ändå in och får evighetsvärde.

Jag är naturligtvis i många stycken barn av min tid. Jag är bunden av fördomar och fjättrad i tvångsföreställningar. Jag vacklar som ett rö och famlar som en blind.

Men den navelsträng som binder mig fast
vid min barndoms Gud har aldrig varit
avsliten. Hur fången jag än känt mig i
köttets och den timliga världens trädrom så

har dock själen ibland gjort sig påmint och
slitit i sina bojor. Färden har gått framåt och
hemåt, ur tvång och svårigheter, till klarhet
och sommarlov.

*Blir vad själviskt är förgätet
blir inom dig Gudsbelätet
härligare danat ut
genom släkte efter släkte, skall, hur långt än öknen räckte,
du jordanen nå till slut.*

Rydberg.

*Om ungdomen härjas av laster och lättsinne då är det illa nog.
Men om ungdomen blivit så realistisk,
att den i sitt själsliv saknar andra drivfjädrar än brödfödan,
än kampen för tillvaron och njutningen,
om den vandras framåt utan att se något mål för färden,
om den icke har några ideal i livet,
då siar jag om olycka för den tid som kommer*

Rydberg

Vi äga ingen absolut fast punkt vare sig i
vår materiella eller andliga tillvaro. Allting
gungar och flyter.

Tron kan visserligen lämna en ankargrund
för den enskilde individen, men tron är
mångskiftande, som ljusets brytnings-
möjligheter, och vad som för den ena är en
absolut sanning är för den andra en enfaldig
lögn,

Dessutom anfäktas den starkaste tro ibland
av tvivel. Liksom genom ett töcken se vi
därför under vårt korta jordeliv före-
teelserna omkring oss. Men livets alla
vedermödor bli oförklarliga och menings-
lösa om icke alla de erfarenheter vi samla

kommer oss till godo i en annan tillvaro.
Erfarenheterna förtätas till anlag, bli själs-
förmögenheter, vilka följa det odödliga hos
oss på dess långa väg framåt och uppåt.

Mången gång har jag undrat över, att denna
väg ej går rakare och är kortare. Men det är
väl med denna utveckling som med ett
barns det måste lära sig krypa innan det kan
gå, det måste bränna sig för att sky elden.

Ja, hela livet måste vi lära och samla
erfarenheter och den som lider mycket han
samlar ock mycken erfarenhet. Och denna
erfarenhet blir livets resultat och vinst.
Själen har utvecklats och gått framåt.

*Det är en nåd att svår och lång
vår väg, o Gud du gjort.
Att all vår gång blir tunga steg
mot evighetens port.*

Ragnar Jändel.

Livet är, skulle man kunna säga, männis-
kors vandring mot döden. Och vad som
sedan kommer därmed har den mänskliga
anden sysslat så långt man kan spåra den
tillbaka i dunklet.

Ett svar som står sig under förnuftets kritik
och som förståndsmässigt kan ledas i bevis
kunna vi väl aldrig hoppas att få, men
människan har skapat sig Gudar efter sina

olika önskningar och behov och funnit
tillfredställelse och ankargrund under ett
mödosamt liv. Och liksom alla bäckar och
floder slutligen gå till ro i havets gemen-
samma sköte, vilket de nu i ystra kaskader
brusat fram utför bergsslutningarna eller i
tröga rännilar slingrat sig genom träsk-
markerna, så går också människoanden på
olika vägar tillbaka till sitt ursprung.

Ingenting nytt under solen. Samma stora, vackra tankar som mänsklighetens ädlaste representanter föra till torgs på det yttersta

av dessa dagar finna vi även hos gamla folks tänkare, exempelvis i Kina.

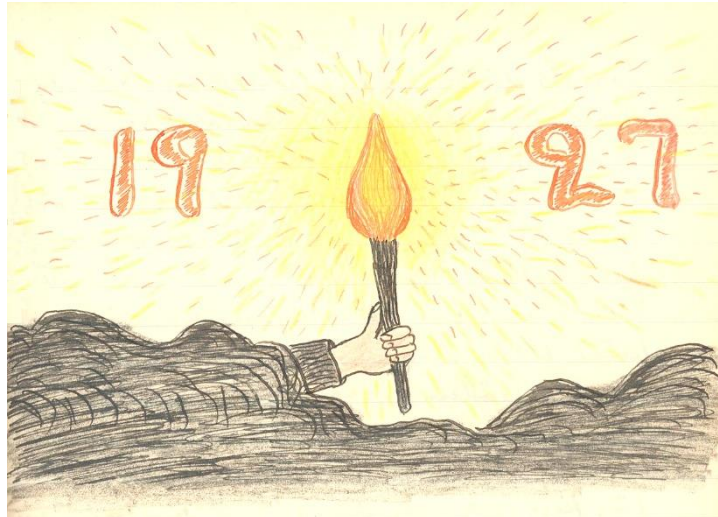
1926, 21 december.

Denna dag erhöll jag i utdelning från Månsbo arbetares nödhjälps och pensions-

fond, som upplösts och trätt i likvidation, en första utdelning av 450 kr.

1926 års ekonomiska bokslut.

	kontant	fastighet	summa
Vid årets början	16000	7000	23000
Inkomster	4800		
Utgifter	-2300		
Vid årets slut	18500	7000	25500



*Tänd ljus! Tänd ljus i varje vrå,
där skygg en skugga drömmar.
Låt det belyst och naket stå
allt ont, som mörkret gömmer*

Karl Erik Forslund

1927, januari.

Under det år som gått har många Månsbo gamla arbetare blivit avskedade, och detta till följd av det skumraskarbete som bedrivits. Det finns ingen arbetsglädje och ingen kamratanda kvar numera. Jag längtar bort från dessa höga staket och svarta murar, detta tassel och tassel och fjäsk och kryperi. Det finns inte en enda idealistiskt anlagd människa att tala med. En plåtslagare, som jag arbetat tillsammans med, förklarade, att vi efter döden blevo kodynga. Och denna upplyftande hypotes sökte han giva stöd på följande sätt. Vi dö, begravas och övergå så småningom till mylla. Denna feta mylla giver näring åt kyrkogårdens gräsmattor, vilka skördas av vaktmästaren, som i sin tur överlämnar skörden till sin ko genom vars mat-smältningsapparat vi så göra vår sista resa. I detta skämt låg en viss tendens att materialisera och draga ned. De äro så kvicka att återöpa sin släktskap med aporna, att ta avstånd från allt som är onaturligt. De tro bara på det som de kunna se och ta på, de äro säkra på sin sak, ty okunnigheten är säker.

O vad jag längtat till frihet i naturens sköte, bort från fabrikslivets tvång. Vad jag älskat solens gyllene strålar och sommarens fågring, björkhagarnas leende grönska,

furuskogarnas dystra dunkel, bäckens porlande och sjöarnas glitter, allt har jag älskat. Jag har beundrat de mossbeväxta jättekasten och jag har stått i hänryckning vid aftonrodnadens prakt, då solen sjunkit bakom skogsbrynet och färgat himlen i guld och purpur. Vad jag njutit av vackra färger, regnbågen, solstrålarnas lek, hackspettens fjädrar, glittret i en bit pärlemono, allt har smekt mitt öga och rört min fantasi.

Men jag har fått så litet av det vackra och rogivande. Jag har varit så lyhörd för hårda ord, så känslig för tryck. En obetydlighet kan riva en vacker stämning i trasor och grumla tillvarons harmoni. Och livet har icke tagit mig med silkesvantar.

Sanningens väg är törnbeströdd även när det gäller den vetenskapliga forskningen. De finna sig gång på gång stå inför en ogenomtränglig mur, en stängd dörr, ett sigill som ej av människor kan brytas. Endast då de rör sig på det materiella planet kunna de genom ihärdigt arbete i många fall jämna vägen för sina medmänniskor och göra dem tjänster. Men kunskapens träd är på gott och ont och lugnast lever nog den, som icke själv bitit djupt i dess frukter utan bara tillgodogjort sig vad andra ätit och lidit.

1927, mars.

Jag har fått del av sista utdelningen från Månsbo pensionsfond. Det blev 457 kronor.

Frihet! Vilket gyllene ord, vilken fröjd, vilken salighet att vara fri. Att känna sig fri. Men ack, hur många bojor ha vi icke smidit oss! Hur ha vi icke bundit oss och gjort oss till trälar, kroppligt och andligt. Vi äro bundna av modet och den allmänna meningen. Se gör den och den, och så äro de klädda - vi få skämmas om vi inte äro lika som de flesta. Anderssons har köpt en buffé, Petterssons har tagit in radio och Lundströms har skaffat sig en tax, varför ska vi vara sämre? Fru Svensson har fått en ny kappa och Göranssons använder pilsner till maten, och då så. Vi leva i begärens värld och vi äro begärens slavar. Dryckenskap, girighet och könsdrift, allt leder till trældom då det missbrukas, då det

behärskar oss. Härsklystnaden är ju en direkt fiende till andras frihet och högmodets galenskap snärjer människorna i sina garn. Vi ha var och en sina fix idéer och likt dårar gå vi bundna i tvångsföreställningar och fördomar.

De rika och mäktiga ha påtvingat de fattiga och svaga sina lagar och den intelligente låter den dumme bära sin börda. En del äro slavar under sin rikedom, de flesta under sin fattigdom. En del äro slavar under sitt hårda och obändiga lynne och en del äro slavar under sina överordnade, av ren och oförfalskad feighet. Men innerst inne finns det en sund längtan efter frihet och denna längtan alstrar ett mottryck mot de yttre bojorna och oss litet andrum så att vi inte kvävs. Vi söka och söka för att finna vägen till verklig frihet och gå allt mera vilse.

*Det föddes i tidernas ursprung
en gnista av frihetsbegär,
i folksjälens innersta gömslen
den gnistan hon glöder och tär*

Leon Larsson.

I Månsbo finns det numera nästan bara brödträlar kvar. Vingklippta träbeläten som icke för ett ögonblick kan lyfta blicken ur gruset.

Därför verkade det som en uppenbarelse, då jag en tid kom i beröring med en person med temperament och ideal. En person som brann och flammade och blottade sin själ. Det är en person som sett mycket av

världen. Han hade varit sjöman, verkstadsarbetare, rallare, luffare och redaktör. Han hade syndat mycket och lidit mycket, men han hade inte blivit blaserad och likgiltig. Han trodde på det goda och på en ny tid vars friska fläktar han hade känt.

Prometei eld lever ännu och brinner i en del människosjälar. Halleluja!

*Den nya friska tiden vill ha allt på ett annat vis,
Den vill vårvind i fläta och fladder i kjol
och storm över sjöarnas is,
den vill sanning och frihet och sommar och sol
och människor och paradiset*

Ture Nerman.

Arbetslösheten har blivit kronisk. Det är den närvarande tidens svårlöstaste problem. I all industri söker man genom maskinella anordningar reda sig med minsta möjliga personal och detta gör, att de arbetslösas antal ökas och möjlighet till nyanställning minskas. Här gå unga pojkar om 20 år, som ännu icke haft något ordnat

arbete och inga utsikter för framtiden. Ingen vill ha dem och ingen behöver dem fastän deras uppfostran kostat stat, kommun och föräldrar så mycket. Män i alla åldrar gå efter vägarna med ett litet lager av tvål, brevpapper och kängsnören som de med ringa framgång söka avyttra för att tjäna en slant. Några skickas ut på

nödhjulsarbeten där de få en avlöning på 3 à 4 kr. per dag, men dessa platser äro mycket begränsade. Arbetet består för det mesta i att anlägga vägar och dika ut mossar. De som ha arbete försöka med sina organisationers hjälp tilltvinga sig högsta möjliga betalning. Mitt under det allmänna nödläget söka statstjänare och skollärare frampressa bättre löneförmåner. De som ha sin ställning tryggad, som ha sin fasta plats, sina lagstadgade förmåner, med semester och pension, de skämmas inte för att under dessa nödtider köra fram sina stora fordringar på livet. Det är varje människas plikt att begränsa sina behov, att göra sitt bästa på den plats han har sig anförtrodd och hjälpa de behövande.

Det borde vara varje människas solklara rättighet att erhålla arbete och försörjning, liksom det är ens plikt att bidra till det allmännas bästa med all sin förmåga.

Det är ett brott att icke fördela existensmöjligheterna så att alla få del därav. Det är en dumhet och en grov misshushållning att låta den unga friska arbetskraften gå och lata sig.

Malthus lära om, att befolkningen ökar fortare än näringsmöjligheterna har åter blivit aktuell. Amerika, som likt en svamp sugit upp Europas befolkningsöverskott under långa tider, har nu skärpt invandringslagen så kraftigt, att denna säkerhetsventil kan anses så gott som stängd. Med överbefolkningen kanske det inte är så farligt om bara förvärvsmöjligheterna vore bättre fördelade, och denna rättvisare fördelning måste väl så småningom framtvings av svårigheternas tryck.

Mycken nöd och mycket trångmål som en del arbetare nu lida under, är en följd av deras lättsinniga slöseri under den tid de haft arbete och god förtjänst. Under krigsåren, då det var brist på förnödenheter

men gott om pengar, kunde tanklösa ynglingar betala 25 kr. för en liter brännvin, 5 kr. för en ask cigaretter och 8 kr. milen för att åka bil. Lättsinnigt och lastbart foro de fram, och då arbetslösheten kom voro de genast beroende av det allmännas hjälp.

Den som haft arbete och varit sparsam, han kan äga en sparpenning, det vet jag genom egen erfarenhet.

Under krigstiden, då aktierna gingo i höjden, var det många som spelade på börsen och förtjänade stora pengar på kort tid. Detta skojeri, att förvärva medel utan arbete, framskapade osunda ekonomiska förhållanden och bragte många ut på ett slutande plan som förde dem direkt in i brottets armar. Då den ekonomiska krisen kom och aktierna föllo, var det många som tillgrip omhänderhavna medel för att klara ut sina svårigheter.

Ännu ser man ofta av tidningarna, att landsfiskaler, fackföreningskassörer, kommunalordförande och banktjänstemän förskingra anförtrodda penningar. Det är sorgligt då enskilda personer börja genom spel bortslösa sina tillgångar, men tiofalt bedrövligt är det då en av folkets förtroendemän i brottslikt lättsinne gör slut på andras egendom.

Att kunna ta allt med moderation och måtta, det är just frågan.

Många leva i lust och lättsinne och söka dölja sin inre tomhet under en leende yta. Låtom oss äta och dricka och leva lusteliga ty i morgon kanske vi dö, och må syndafloden komma efter oss, resonera de. Men ett sådant leverne framskapar ingen trygg och äkta glädje.

Andra åter ta livet onödigt dystert, svårmodigt och trumpet. De ta liksom sorgerna i förskott utan att därför någonsin hinna från dem. De gå med mörka glasögon livet igenom.

*Nyckfulla lyckan de aldrig förstå,
då hennes fackla är nära.
Alla samma slags sådd de så,
alla de saknad skörda,
och som ej vägen var lång nog att gå,
lägga de sten på börda*

O. Levertin.

I det stora Kina har en revolution pågått alltsen 1911. Det väldiga riket, som i flera tusen år liksom legat fastlåst i Konfutses filosofi, håller nu på att omstöpas i nyare former. De europeiska stormakterna äro oroliga, att detta utsagningsobjekt skall gå dem ur händerna, och de stå färdiga med sin drakmakt för att offret ej må glida ur deras klor. En fransk författare har sagt, att de färgade folken blott känner de vita genom de senares brott. Och i dessa ord ligger nog en förfärlig och berättigad anklagelse mot vår ras. Man erinre sig engelsmännens snikna och grymma sätt att påtvinga kineserna sitt indiska opium. Eller neger-slaveriets outplånliga skamfläck, och den indianska folkrasens tillintetgörelse.

Världens härskande tyngdpunkt har länge varit förlagd till Europa. På senare tid har en förskjutning till Amerikas fördel ägt rum. Var den kommer att ligga om tusen år är inte gott att veta.

I mitt inre brinner en eld som jag icke kan kontrollera och tämja.

Den sprakar och kastar sina gnistor redlöst åt alla håll som en granvedsbrasa. Ibland sprakar det och fräser, men allt är gömt under en tjock rök, som hindrar min yttre vardagsmänniska att komma i den minsta kontakt med mitt inre. Men så åter bryter elden fram genom töcknet och ställer hela mitt liv i blyxtbelysning. För ett kort ögonblick är själen upplyst av ett ljus från en bättre värld, ett ljus, i vars sken det onda förvissnar och förtärs. Några alltför få flyktiga sekunder och jag är åter i mörker och töcken. Jag sjunker i det onda som i ett trask, men hör dock hur det sprakar och ser då och då någon enstaka gnista.

Det ligger någonting berusande och hänförande i allt som är verkligt ungt. Det är en mjuk och spenstig kropp, full av sprudlande liv och obändig kraft, en själ av eld och längtan. Tänk när kristendomen var ung, när den hade sin glansperiod, då tron kunde försätta berg och kärleken var brinnande. Sedan blev det präster och ämbeten, handböcker och granna tempel. Glöd finnes väl ännu, men den är inbäddad i årtusendets aska. Tänk när socialismen var ung, när den stred för sitt liv och då de små i världen trodde på den som på en frälsare. Nu är det förtroendemän och partipåvar och

politiskt käbbel. Vår tids människor må vara unga till kroppen, till själen äro de flesta redan som barn gråhårmän. Om du talar vid en yngling så bör det vara om fotboll, motorcyklar och boxning, annars jäspar han och ser uttråkad ut. Och flickorna intressera sig mest för chingel och charleston. Tala vid en äldre person och han skall jämra över dåliga inkomster, svära över höga skatter, visa dig hur hans gris växer eller möjligen skryta med att hans barn fått pris i skidåkning. Det bästa är dock då de få kela med det egna jaget och kittla sin fåfänga. För små till något verkligt stort och gott, för fega till stora synder. Deras intressen rör sig om mat och kläder och småaktigt vardagskniv. Naturligtvis är även jag ett barn av vår utlevade tid. Men jag känner dock hur själen rycker i fjättrorna, hur skalet vidgar sig under kärnans växt och tryck. Jag känner att anden går mot ljus och förnygring.

Drömmar! Kvalfulla drömmar! Onda drömmar!

Jag tycker jag går efter en smal och ojämn väg, full av vassa stenar och smutsiga vattenpölar. Vägen är full av människor som trängas och knuffas och skynda framåt och jag anstränger mig till det yttersta för att hinna med i strömmen. Till slut orkar jag icke mera, jag faller omkull, jag kryper på händer och fötter. Jag hinner inte längre med och de som äro bakefter trampa ned mig i träcken. Det svider i mitt skinn, det knastrar i mina ben, det brusar i mina öron och mitt hjärta sammansnöres i kvävande ångest. Jag vaknar till och är våt av svett. Pulsen dunkar som om en ångmaskin arbetade tungt under kudden. Jag fantiserar och är i halvslummer. Jag tycker jag ligger sjuk och jag vet att det är den sista svåra kampen som förestår. Doktorn står över mig och jag talar till honom. Jag har växt upp i skuggan, säger jag, därför har jag blivit vissen och förkrympt. Jag har gått genom livet med avdragen hud, därför har allting sargat och pinat mig. Nu ber jag om något som dövar plågorna, både de fysiska och andliga, ty jag är feg och rädd för dem båda. Och läkaren säger ingenting, han bara nickar vänligt och är borta. Och jag fortsätter tala, tala utan att vända mig till någon viss person. När jag går bort, säger jag, så res unga tunga stenar på min grav.

Lägg mig på en allmän plats och låt gräset växa över så att graven plånas ut och minnet av att jag funnits till må blekna och dö, ju förr ju hellre, liksom man önskar få bort intrycket från en plågsam dröm. Ty nu vill en ensam vandrare, som irrat omkring på villsamma stigar, finna vila, nu vill ett oroligt hjärta, som bävat i ångest inför livets hårda mysterium, lägga sig till ro. Jag vaknar till i vånda vilken icke släpper mig förr än jag åter slumrar in.

Denna gång är drömmen mycket kort. Fjäderlätt svävar jag fram liksom genom en lustgård och plötsligt ser jag min mor, omgiven av blommor. Åh! kommer du hit nu? hälsa hon mig, glatt överraskad och igenkännande. Nu jag med ens klarvaken och ser genom fönstret hur månen blickar ner, blank och strålande, från en klar himmel. Oron är borta och en stilla frid vaggar mig och nynnlar i mina öron som suset från stora skogar.

Fram på morgonsidan somnar jag in igen och har en ljus och vacker dröm, ett högt ja till ungdom och liv. Jag tycker att Eva och jag äro i vår första kärleks vår. Vi promenera i grönskande björkhagar, vi sjunka ned i mjukt gräs och våra kyssar äro som att dricka ur en bägere fylld av outtömlig salighet.

Jag måste hålla fast vid tron på en absolut och minutiös rättvisa i skapelsen.

Skulle tron på denna rättvisa ryckas från mig, bleve jag som en båt utan roder på ett stormigt hav, som en fågel utan fäste, som kretsar omkring i dimmorna tills vingarna brister och han, urståndsatt till vidare motstånd, störtar ner i en hopplös förintelse från en meningslös tillvaro.

Orsak och verkan följa på varandra liksom länkar i en kedja vars början och slut vi icke kunna fatta eller se. Men, han som låter länk fogas till länk och som styr kedjornas slingrande väg genom tiderna. Han för oss nog genom töcknens och svårigheternas

Därarna spörja, varför de äro till, och dagtjuvarna vilja veta livets mening. Men ingen får svar mer än den, som frågar riktigt.

Och den frågar riktigt, som säger: huru skall jag få mening i mitt liv?

Då svarar den gamla visheten - ty den nya har här varken frågor eller svar:

och syndernas mångfald hem till sin klarhets och godhets enhet.

All godhets och all visdoms källa är också all krafts källa. Han vet stridens mening och Han skall nog säkerställa ett gott resultat. Liksom ljuset kan brytas i många färger så kan ock det goda uppenbara sig på många vis och i många former, om vi blott förmå att förnimma Mästarens ande i både stort och smått.

Det onda är kanske det goda i vardande. Ett motsträvt material, som under det godas inflytande och bearbetning så småningom förvandlas till godheter. På så sätt suger det goda sin näring och kraft ur det onda, och framträder i skönare gestalt och rikare former efter varje erövring från det onda.

Bibeln är i många stycken svårförstådd för förnuftet. Läran om återlösningen, såsom den tolkas av prästerna, kan jag icke godtaga. Jag uppfattar Kristus som ett exempel på sedlig kraft, som Gud sänt människorna. Ett föredöme, som i alla livets svårigheter håller måttet. En stor ande, mäktig och stark och ändå ödmjuk, som i kärlek och försakelse tog på sig en tjänares skepnad och tålig och trogen sin uppgift, gick försakelsens och lidandets väg ända fram till en kvalfull död, för att bliva och till ett rättesnöre och föredöme. Jag kan icke godta den gamla barbariska uppfattningen, att Gud, i vrede över människornas synder, måste blidkas med detta blodsoffer för att vi skulle undgå evig fördömmelse. Men det var och en varder ju salig på sin tro och om vi i många stycken tar vilse väg så nå vi nog alla så småningom samma mål. Ty alla ha vi nog gått på villsamma vägar och vi måste i vår ringhet lita till Guds godhet. Med vår egen kraft kunna vi icke pejla djupet i tillvarons mysterium, och det vi icke kunna fatta behöva vi nog icke anstränga oss med. Vi ha vårt samvete och vårt förnuft till ledning och Guds godhet att tro på.

Detta är det arbete, som är livet värt och lönar mödan med att leva: att du arbetar fram din nya människan i dag.

Mästaren lät lugnt fariséerna tro och saduséerna förneka uppståndelsen. Och han sade intet till den romerska hövidsmannen, som trodde på Jupiter, eller till Pilatus, som icke trodde på någonting. Till alla våra kloka meningar har Vår Herre knappt mer än ett leende. Låt munkar slåss om tro och gärningar! Låt drömmare tvista om himlar och helvete! Låt svärmare och legoherdar predika ökenliv och askes och rättrogenhet.

Inte en filosofi lärde Mästaren oss utan en levnadskonst, Varken i filosofi eller teologi blir du förhörd när domen hålles; och ingen har lovat oss lön för vår lutherdom. Men ett är visst: att jag är dömd, om jag dömer andra.

Arne Garborg

Jag kan inte påminna mig ha sett någon beskriva sin längtan till och sin hoppfulla tro på tillståndet hinsidan dödsfloden, vackrare än den förkättrade Strindberg. Det lockar som nya kläder och rent linne, som

hemmet och brasan under snöstorm, som hustru och barn efter en lång resa, som den första kyssen och som frihet och sommarlov efter ett långt och mödosamt arbete.

1927, maj.

För närvarande håller man på och jobbar med skolfrågan i riksdagen. Jag läser så litet tidningar så jag vet föga vad saken gäller. Jag har mina egna vanvördiga tankar om en hel del itrattad skolkunskap. Vad skall det tjäna till att tratta i en människa en massa idéer, fakta och årtal som hon inte intresserar sig för?

Om de egyptiska Faraonerna och de romerska kejsarnas skurkstreck, Att ena timmen lära dem att Gud skapade jorden och vad därpå är på sju dagar, och på en annan timme förklara, att människorna under årmillioner utvecklats ur intet till sin nu-varande ståndpunkt. Och allt skall kritiklöst anammas som det står i böckerna - fastän böckerna förändras så gott som varje år. Varför skall en massa höglärd matematik tröskas in i en barnahjärna, fastän erfarenheten säger att hon snart glömmer alltsammans och sällan får användning för sin tunga barlast? Är en människa bättre rustad för livets strider om hon läst: att drottning Kristina svek sin

faders tro, klädde sig i karlkläder och for till Rom, eller att en slug påve fann på, att sälj syndaförlåtelse och för pengarna bygga Peterskyrkan?

Blir moralen höjd genom att läsa om hur krig förhärligas och hur våldet alltid undertryckt de svaga, även då de svaga haft rätten på sin sida? Ha mina medmänniskor någon nytta av, att jag vet hur många meter hög Galdhöpiggen är, eller var Ganges har sina källor eller vad Blomstermåla ligger?

Om man är intresserad må man läsa om Birgittas syner och klosterregler, om vem som uppfann krutet och upptäckte Neptunus, om darwinismen, om Kants lagar för tänkandet, om atomernas frigjorda energi och om sultanernas harem. Men om ens håg inte ligger åt det hållet så må man inte pina in all gammal smörja i unga hjärnor.

Eller är de högre skolornas examen till för att slå blå dunster i ögonen på enfaldigt folk? eller ännu sämre, för att monopolisera till sig de välavlönade platserna?

Själva äro vi djävlar, som pina. Ved bära vi till varandras bål. Och vi nypa varandra med glödande tänger. Och bränna varandra med blodrött järn. Och gnistor fräsa vi i synen på varandra och spotta etter. Själva äro vi själarna, som brinna. Den blå lågan slår ut från oss i onda gärningar och ut ur halsen på oss i eder och förbannelser och onda ord.

Arne Garborg.

Det kan vara ganska intressant att påminna sig en del människor som man varit tillsammans med.

Här har jag exempelvis smeden. Han är styv i sitt yrke, han är hjälpsam och god kamrat. Hans tankar och tal gå helst i cirkel, hur han arbetat och hur han varit värst. Ibland gör hans fantasi ett hopp ut på ett annat plan, men som flugan drages mot ljuset, drages hans tankar åter inom cirkelns trollkrets,

Denna typ har många representanter i mitt minnesalbum.

Vidare har jag svarvaren, flegmatisk, godlynt, berättar gärna tokroligheter, och har naturliga anlag för att samla i ladorna. Jag har fått mången gott skratt i hans sällskap. Så har jag partifantasten, som ser allting i rött. Han är med i dagspolitiken, tillbringar en god del av nätterna på möten och är medlem i en amatörklubb som spelar teater.

En hel del ha varit missmodiga och tvivlande på allt mellan himmel och jord. De vädra humbug och rävspel i allt och alla. De må ha rätt i mycket, men de förbittra sin egen tillvaro och äro tråkiga som kamrater. Jag har sett religiösa som lämnat spår av sin lära i liv och gärning och jag har sett religiösa som mera litat på en fågel i handen än tio i skogen. Någon gång har jag sett en skymt av filosofen, som liksom skådat liv och människor från ett annat tillvareelseplan. På gott och ont ha de alla varit, fastän de i sina berörelsepunkter med mig verkat olika, ibland tilldragande, ibland bortstötande. Jag kan icke tro att någon av dem förtjänat svavelsjön, jag skulle hellre se dem skramla med himmelrikets nycklar.

Att fela är mänskligt, och de som felat mycket ha säkert också lidit mycket. När kontot gör upp och alla faktorer räknats samman, skall det nog visa sig, att de flesta av oss stå i skuld, men säkert bli vi nog inte besvikna om vi ställa vår lit till Guds godhet och nåd.

De krafter som verkar i skapelsen äro icke elakhet, redlöshet och slump utan godhet, ordning och mening. Därför att vårt förstånd är omtöcknat må vi icke tro, att töcknet är rådande. Nej! där råder klarhet och en ovansklig härlighet. Där råder Gud! Amen! Amen!

Jag har i dessa dagar studerat en hel del skrifter angående de olika religionerna. Jag har funnit, att det finnes en kärna av sanning i dem alla, en strävan att höja människan, att förädla henne och få fram det oda inom henne.

Dock står kristendomen långt framom de andra. Enbart bergspredikan innehåller pärlor vars glans aldrig blekna, en kärlek vars värme icke svalnar, sanningar som evigt bestå, en livsfilosofi på vilken man kan både leva och dö. Men omkring religioners kärna har beskäftiga människor klutat på så många skal av egna idéer, av fördomar och dogmer, att sanningens eld knappast förmår lysa igenom. Var och en försöker att skapa sig en Gud efter sitt beläte och sina tycken och därför blir han liten.

Jag har försökt att studera vetenskapsmännens atomlära. Jag har sett hur de övergivit sin teori om, att en atom skulle vara själva enheten av det minsta varmed akt annat vore uppbyggt. Nu har man funnit att en atom består av en mängd elektriskt laddade kroppar, elektroner, vilka röra sig omkring en kärna ungeför som planeterna i ett solsystem. Därav finner jag, att det troligen icke heller finnes någon gräns för det lilla, liksom jag vid studier i astronomi funnit, att det mänskliga förnuftet icke kan fatta några gränser för det stora. Detta allt lär mig, att den kraft, den Gud, som verkar i universum är stor. Att vi icke kunna tumma på honom och ändra honom efter våra små begrepp och önskningsar. Det inger mig vidare tryggheten om mening och ett mål i tillvaron, och den styrker mig i vissheten och glädjen att Gud är god!

Jag känner ingen tillfredställelse i att studera ytan, skenet och skalet vare sig det nu gäller människor eller företeelser. Det är djupet under ytan, orsaken bakom företeelsen, kärnan under skalet, själen i människan, anden i materien, jag ville komma närmare. Och allt detta är så svåråtkomligt.

Denna bok blivit allt mer och mer fylld av enbart filosofiska betraktelser över liv och tillvaro. Allt mindre och mindre fäster jag mig vid de dagliga händelserna i min omgivning. Pers och Påls tråtor kommer mig icke vid. Att Anna och Erik gifter sig,

att Greta föder barn eller att Karl Johan köper sig en egendom, hör jag blott på med ett halft öra. Det politiska käbblat i tidningarna är luft för mig.

Omsorgen om min familj håller min dock kvar i industrialismens trældom med sina järnband.

När jag tänker tillbaka på mitt liv, med alla dess svårigheter och lidanden, så kan jag icke önska att göra om det igen, nej jag är glad för den tid som gått. Och dock tycker jag, att jag under min väg genom alla dessa svårigheter, som endast jag känt och genomlidit, samlat någonting av bestående värde som jag känner vara min personliga egendom, någonting som är bättre än silver och guld, någonting som icke rost och mal förtär. Någonting som i värde står i ett rätt förhållande till svårigheterna, lidandet och förödmjukelserna.

Jag är icke mogen för nirvana. Jag önskar icke ett sådant tillstånd och jag tror icke därpå! Min själ är full av begär liksom min

kropp. En porlande bäck, en mossbelupen sten, en vit björkstam, humlornas surr, fåglarnas kvitter, färgernas prakt och rikedom, vare sig de påverka mitt sinne i blommornas fågring eller i aftonrodnadens glans, allt beundrar, älskar och njuter jag av. I sanning, detta måste vara framskapat i kärlek, en ren källa till glädje för den utvecklade själen att dricka ur, djup, underbar och outtömlig.

Men så ha vi det onda och fula.

Vi ha högmodets pråliga blomster, som breder ut sig och förkväver sin omgivning med sina stora blad och vidriga lukt. Det suger sin näring ur den mänskliga dumhetens saftiga dynghög, och den är stor.

Vi ha avunden som dryper sitt gift i våra läglar och vi ha den torra elakhetens brännande eld som gör vår väg till en ökenvandring, men denna ökenvandring går icke fram mot nirvana, den går mot en oas utan gräns.

1927, 24 juli.

dog min svärfar Per Andersson i Avesta i en ålder av 76 år. Han var en enkel, rätt-skaffens och god människa. Han har varit i Avesta Järnverks tjänst i ett 40 tal år och gick skift tills dagarna före midsommar - så nog behöver han vila efter ett strävsamt liv. De sista åren tillhörde han Avesta missionskyrka. Han tog sin Gudsfruktan på ett allvarligt och sympatiskt sätt - och den skänkte honom mycken glädje och frid i hans ålderdoms höst. Han begravdes i Avesta den 31 juli.

Frid över hans minne!

*De skola vila sig från sitt arbete, så kan i jorden väl kroppen myllas
dock gudaorden på anden fyllas,
du trofast var intill dödens dag,
nu, gode tjänare, lönen tag!*

Allting flyter! Ingenstans en fast punkt där man kan få ett säkert ankarfäste. Jag har försökt filosofera. Storslagen tankeflykt, som övergår i personliga fantasier, där det enskilda själslivet, en produkt av oräkneliga orsaker och kombinationer inom ens eget och föregående generationers liv, upphöjes till rättesnöre för den övriga

mänskligheten i dess fruktlösa försök att finna bestående sanningar.

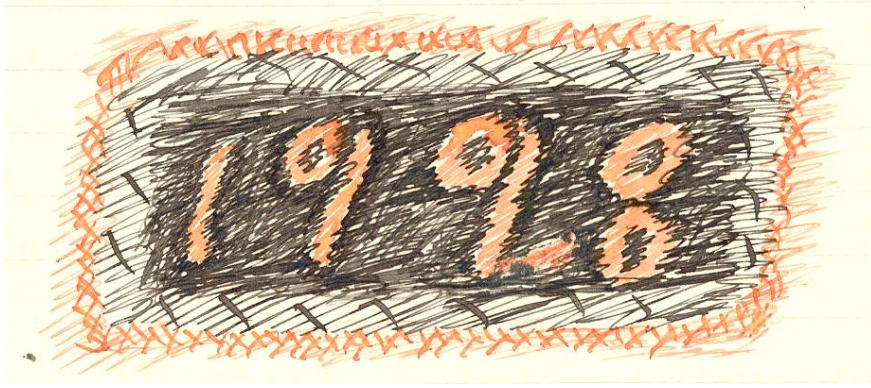
Jag sökte hos vetenskapen och jag tog mina natters sömn i mina ärliga bemödanden att följa dem på deras mödosamma väg, som dock icke kunde visa mig varken mening eller mål. Jag sökte i religionen och jag fann svar i alla tonarter, ty här var ett ämne där det fanns gott om folk som ville spela profet, här gav man fantasins Barnabas lös av fullaste hjärta. Kom till mig och kom till mig! En har himmelriket i en vattenskål. En annan har det i vin och bröd. En tredje har det i en tro som är rensad från förnuft och tvivel. Och en fjärde i goda gärningar. Och just i det kors, som den religiösa förkunnelsen visar, fann jag dock det enda absolut säkra och hållbara, den eviga kraften, som skapar och uppehåller, den allsmäktige fadern, vars ande är i allting och i tålmod och kärlek för oss alla mot fullkomning och klarhet, om också såsom genom eld. Detta ljus i mörkret, detta fäste i nöden, denna ankargrund i detta dunkla kaos, den har jag lidit mig fram till, och den är det enda vissa i all ovisshet. Denna visshet är liksom min egendom, någonting

individuellt. Må andra ha funnit det på ett annat sätt. Må de tro på olika profeter och lärosatser och urkunder. Var och en kan ha rätt på sitt sätt och för sin del. Ämnet stort och räcker för oss alla, det är till för oss alla.

Men vi måste söka det med brinnande hjärta och med osjälviska och ärliga avsikter! Vi måste söka utan fördomar och fruktan.

Ekonomisk tablå den 31/12 27.

kontant	fastighet	summa	
Vid årets början	18500	7000	25500
Inkomster	3930		
Utgifter	-2430		
Vid årets slut	20000	7000	27000



*Där vågorna vräkte och stormen tjöt
och stenarna sliptes mot hällen
och bränningen kokade, fräste och röt
mot vältrande stormmoln i kvällen.
där kretsade ödet med spärrade klor
och sökte mitt självande hjärta.*

Vikström

Jag har varit sjuk en tid, legat i bröstkatarr med feber. Det är mig omöjligt att fatta lidandets problem. Jag ser det omkring mig i alla former och jag finner icke meningen och målet, som straff för våra synder, alltid förädlar och höjer oss. En häst blir ju ofta under mild behandlig tillgiven och pålitlig under det han vid hård behandling blir elak och hämndgirig. Varför inbilla oss att vi förstå meningen där vi icke göra det. Låtom oss erkänna, att töcknet omkring oss är ogenomrängligt i vårt nuvarande utvecklingsstadium. Men låtom oss även fastslå, att liv och natur manifesterar sig i så

mycket skönhet så mycket vishet och så mycket kärlek att vi icke behöva förtvivla, utan fast mer gå genom livet med glad tillförsikt, ty den makt som styr är livets och vishetens källa. Vi sargas av törnen, men vi tjasas av rosens fågning och doft. Vi stappla under okets tyngd, men vi tömma ibland en bågare eldigt vin. Om vi kunde låta bli att synda mot oss själva, mot våra medmänniskor eller mot den övriga skapelsen om vi med ett ord kunde bli goda, då skulle nog törne och tistlar bli sällsynta företeelser på livsstigen, men alla djupare framsteg gå så oändligt smått.

*Kan det trösta att tusen söka
lyckan, som ingen når?
Känner du mindre, då andra blöda
hjärtats öppna sår?
Blir ej allt det meningslösa
samma meningslösa dröm
fastän tusen, tusen glida
med i samma ström*

*Kn det trösta? Ja, det skänker
mod och kraft att se
hur mot stormen, kvalen, mörkret
starka människor le,
hur de bygga hus och sluta
i sin famn ett viv
hur i tapper tro de skapa
menig i sitt liv!*

Gustav Åström.

Jag drömde att jag var på ett fackföreningsmöte bland Månsbo arbetare. Luften var tung av misstroende och feighet och de talare som yttrade sig bemödade sig om, att dölja sina tankar under smidiga och hala ord. Det var kamrater som hade mist sin plats, gamla Månsbo arbetare med familjer, fackföreningsmedlemmar, som blivit avskedade, under det nykomlingar i goda omständigheter, icke tillhörande föreningen, fått vara kvar och tilldelats fasta platser. De avskedade voro där, men de kände från början att de voro förrådade av sina kamrater. En och annan bland de tongivande drogo i härnad för arbetsgivarnas rätt att fritt antaga och avskeda folk, vissa om, att det nog skulle komma fram till höga vederbörande och ställa dem i en fördelaktig dager. Och många sutto i bänkarna och stönade sitt samtycke, liksom syndare på ett läsarmöte. Sedan man sålunda preparerat de avskedade så de säkert visste alla utsikter stängda, frågade man dem om de hade något yrkande. Intet svar. Och ordföranden förklarar med tillfredsställelse som han ej helt mäktar dölja, att man ingenting kan göra åt saken, helst som de avskedade själva icke kommit med några förslag. Stämningen i salen blir genast lättare då man fastslagit vad man redan förut beslutat, att icke riskera någonting för sina kamrater. En och annan tänder en cigarett, fastän rökning är förbjuden, och ett sakta mummel blandat med fnissningar höres.

Då reser jag mig och begär mitt utträde ur föreningen. Allmänt gny. En del ta saken för ett skämt, och då detta icke godtages börjar man överösa mig med förebråelser. Vile jag dra mig undan nu när det började känna på o.s.v.? Jag svarade att någon påkänning bleve det väl troligen aldrig i denna förening, därtill vore de alltför smidiga. De utvalda skulle säkert tömma feighetens kalk ända i botten hellre än att våga något för en kamrat, men jag undanbad mig allt deltagande i denna komedi och därmed basta. Jag gick, följd av de kvarvarandes djupa förakt. Men själv kände jag mig friare och gladare än jag gjort på länge.

Men då jag vaknade visste jag att alltför väl, att drömmens första del var sann, men dess slut hade jag ännu ej vågat fullfölja.

Denna förening, som tagit "enighet, jämlikhet och broderskap" på sitt standar, var i grund och botten endast ett skrå av högfärdiga stackare, helt snärjda i egoismens och materialismens garn, utan några som helst ideal och dyrkande det egna jaget och buken som sin gud.

Åter drömde jag och se det var vår i naturen med blå himmel och hög luft. Jag hade lagt an mina smutsiga paltor och hårda trätofflor och gick klädd i rena kläder och mjuka skor. Jag gick ned i fabriken mitt på förmiddagen och där träffade jag driftsingenjören. Inom mig jublade och sjöng det "aldrig mer, aldrig mer".

Ingenjören frågade varför jag inte arbetade, men jag bara svarade som det sjöng inom mig: aldrig mer. Ska ni sluta då? Ja, ja! "Varför det då?" Emedan jag är utledsen på allt vad här finnes. Befälet tänker nu mera aldrig på arbetarnas trevnad och välbefinnande, utan bara på hur man skall kunna pina mesta möjliga arbete ur slavarna. Alltid ha de avskedets damoklessvärd hängande över sig. Deras arbete blir inte värderat utan de få ständigt höra, att de gå på nåd. Arbetarna å sin sida, fjäska och smila för befälet och bjuda sina förmän på brännvin i smyg. De äro rädda för sina överordnade, sina kamrater och sina hustrur. De lotsas hylla åttatimmarsdagen, men fika samtidigt efter så mycket övertid som möjligt. Till allt detta blandar sig en från doft av klor och fuktiga saltångor och i förening med den andliga ruttenheten förtvinar både kropp och själ i denna atmosfär.

Ingenjören baxnade. "Var jag galen eller var jag pirum?" Nej då. "Vad ska ni göra nu då?" Det vet jag inte. Helst ingenting. Jag har arbetat under ogynnsamma förhållanden i 30 år, undra då på om jag längtar till frihet och vila. Hur tänker ni existera utan arbete?" Det vet jag inte så noga. Men ett vet jag, att jag vill bli fri. Jag vill höra skogarnas sus och se den blåa himlen, jag vill bort ifrån allt som förgiftat min själ, ty här går jag under. Och jag gick med lätta steg uppför den branta fabriksbacken där jag annars alltid känt andtäppa alltsedan jag blev hjärtsjuk. Nu var det som om tunga bojor brustit, och inom mig sjöng det. aldrig mer, aldrig mer!

Men jag vaknade och fann att även i detta fall var drömmens slut blott en vacker inbillning.

Och åter drömde jag och se jag älskade min hustru och njöt av hennes kropp och sjönk i hennes famn, som en törstig ökenvandrare. Och jag drack och törstade åter. Och en strid uppstod i min själ: kan detta vara rätt?

Och rösten i mitt inre sade mig att jag skulle gå snörräta vägar och leva i asket och strida med djävulen och se allting i grått. Men mina begär, som jag fått nedlagda i min kropp, ropade på livsglädje och mitt förnuft sade mig, att jag ägde rätt att taga det goda med det onda, men att vara herre över min kropp om jag skulle kunna finna frid och harmoni i min själ. Och denna gång led jag ingen missräkning då jag vaknade, ty mitt förnuft sade mig även då detsamma som i drömmen.

Orsaken varför jag har så svårt att komma till sinnesjämvikt och harmoni är just den, att jag ville finna fasta punkter dä inga fasta punkter finnes, den absoluta sanningen, vilken ej kan fattas av det mänskliga förnuftet på dess nuvarande ståndpunkt, meningen och målet, som är oss förborgat. Då jag ser himlen en klar vinterkväll, med dess mängder av strålande stjärnor, tänker

jag omedelbart, vad finnes bortom dem? Stjärnhimmeln kan icke vara oändlig, ty något slut och någon gräns måste den väl ha, och blixtnabbt kommer en ny tanke, vad skulle i så fall finnas därbakom?

Varken det ändliga eller det oändliga kan jag fatta. Jag läser en bok, en lärd avhandling i ett ämne där jag vill komma till klarhet, se sanningen. Sida efter sida slukar jag av den tjocka boken. Jag beundrar den mödosamma forskningen, de noggranna kalkylerna, den skarpsinniga bevisföringen. Tiden går och allt mera invecklade bli problemen, och när jag genomläst hela boken är sanningen dunklare och längre avlägsen än när jag började. Jag ser mig omkring i livet. Jag ser striderna, jäktet och lidandet, men målet och meningen är höljt i dunkel och natt. Den omedelbara gemenskapen med Herren, den ogrumlade barnatron, alla vackra och trösterika bilder, som religionen målet i ens själ, bli suddiga och dunkla av livets hets och läsandet av all denna skarpsinniga men tomma filosofi, som ingen hållpunkt och intet hopp har att giva. Kunskapens träd, på gott och ont, skänker oss icke det levande vattnet, den gör oss törstiga och kastar liksom ut oss i en tom rymd där vi icke finna något fotfäste.

1928, januari.

Stora strider på arbetsmarknaden. Trämasse- och gruvarbetare lockoutade.

Vad är det som styr våra steg och länkar våra öden? Är det slumpen eller är det en medveten och allsmäktig, kraft som verkar i det fördolda och för oss mot ett mål?

En bonde hade tre söner och en dotter. Fadern var sangviniker, glatt lynne och lät gärna var dag hava nog med sina sorger, men uppfostran och den miljö av näriga bönder vari han framlevde sitt liv gjorde, att han icke försummade sina plikter. Modern var mera jordbunden och liksom driven av en oemotståndlig fix idé tvingade hon sin kropp till ständig slavtjänst för att ständigt skaffa mer och mer av det som rost och mal förtär.

Den äldste sonen övertog hemmanet, löste ut sina syskon och gifte sig med en grannflicka. Han gick lugn och trygg sin

väg genom livet, arbetade som en häst och sov som en stock vid sin hustrus sida. Han förde ett vad folk kalla sunt liv, men fantasilöst, och dog av slaganfall vid hög ålder, sörjd av barn och många vänner.

Den andra sonen hade ett livligt temperament och ett vetgirigt huvud. Tack vare moderns äregirighet fick han något skolutbildning och blev så småningom postmästare. Som han var en grann och levnadsglad karl lyckades han gifta sig över sitt stånd, till sin egen olycka och fick till hustru en bortskämd direktörsdotter, som, tack vare faderns stora inkomster, ansåg det som en självklar sak att tanklöst strö ut pengar till höger och vänster, utan tanke på den möda, som frambringandet av de förnödenheter för vilka penningen är ett bytesmedel, kosta människorna. Hon förstod att göra sin vilja gällande gentemot mannen och lät honom på ett mjukt och

raffinerat sätt känna, att hon var medveten om den mesilians hon i sin högfärd trodde sig ha ingått. Mannen hölls ständigt på halster och för att tillfredställa sin hustru tillgrep han anförtrödda medel, och då saken icke längre kunde döljas ändade han sitt liv med ett revolverskott.

De tredje sonen kom tidigt ut i världen och förde ett kringflackande liv. Han reste som hjälpare åt en karusellägare, gjorde långa sjöresor, gick omkring med kramlåda eller luffade. Han åt skråvel fullt när han kom över och svalt däremellan och en brud försmådde han aldrig att taga sig när tillfälle bjöds. Vid närmare 60 år hamnade han på hemsöknens fattighus där han inom loppet av några månader dog av lungrot.

Dottern blev gift med en fabriksarbetare. Han var en skötsam och ordentlig karl, men lönen var knapp och hustrun skänkte honom 8 barn som bevis på sin kärlek. Under detta strävsamma liv och dessa ständiga barnsängar försvann hennes ungdom, medelålder och fägring och då äntligen boet var tomt från ungar var mannen utsliten av arbete, hade reumatismen, åderförkalkning och hjärtfel. Men sämjan var god, ty varken mannen eller hustrun hade förtryckt varandra, och då mannen dog sörjde hon honom uppriktigt. Hon behövde ej komma på fattighuset, ty hon hade snälla barn som försörjde henne tills hon dog, mätt av år och leverne.

Vad skall man nu tro om dessa människor och deras liv. Är det slump, meningslöshet och ett blint öde, som driver sitt spel? Kan man tro, att de gå direkt till himmel eller helvete och i så fall vilka av dem? Måne det icke är så, att deras eget liv, med dess möda och lidande, åt dem har samlat en evighetsfond av oförstörbart värde som i den bästa form kommer var och en av dem tillgodo. Att intet i deras liv har varit förgäves utan att allt bidragit till att föra dem framåt och uppåt!

De stora lockouterna utvidga sig. 50000 man äro nu indragna i striden. Det gäller trämassfabrikerna, sågverken och gruvorna alltså tre av Sveriges viktigaste exportartiklar. Alla krig äro av ondo, så även detta. Vi ha nog lång väg till den industriella demokratin och ännu längre till behovsproduktion, produktionsmedlens

socialisering, en arbetsfördelning som i största möjliga utsträckning ger varje människa ett arbete efter hennes lust och förmåga och bereder henne existensmöjligheter, trygghet och livsglädje. Som det nu är rycka de bästa förmågorna och de hänsynslösaste åt sig alla de bästa platserna och de fetaste bitarna och de övriga skulle väl få gå alldeles under om inte en humanare livsåskådning trängt fram i lagstiftningen och tillförsäkrat de svaga att visst skydd i form av fattigvård, statspension, nödhjälpsarbete och vad de nu heta alla dessa surogat man plåstrar med.

Livet är som en väv. I denna väv få vi varpen, de långa trådarna som gå genom väven, i form av arvsanlag, fysiskt eller själslig svaghet eller kraft, med oss genom hela livet, under det att vi själva väva in ränningen. Nu har jag funnit, att de långa trådarna i min livsväv äro till allra största delen grå, med inslag blott av något enda bjärt färgat garn. Den ränning jag vävt in är ävenledes till största delen grå och det har givit åt min livsväv en mulen och dyster ton. Men ibland där till exempel en blå tråd an ränningen korsar varpens blåa tråd, där har uppstått ett färgstänk som påminner om himlen en klar sommardag eller om ett trohjärtat barnaöga. Det är minnen från trofasta kamrater jag träffat från det humana och goda jag råkat i liv och lagstiftning som gjort tillvaron ljusare och tryggare för de svaga och små. Så har jag gula färgstänk i väven. De lysa och glittra som solstrålar på den grå duken. Det är det vackra mina sinnen uppfattat. Det är naturens fägring, fåglarnas sång och alla former och färgers tjusning, och min humor, som ibland blixtrat fram under svåra stunder. Där har jag röda fläckar, som se ut som droppar av livsvarmt blod. Det är minnet av min mor, det är hustru och son, det är ett fridfullt och vackert hem med gott bord och varm bädd. Och alla dessa färgstänk äro bjärta och klara och ge åt den grå väven ett liv och ett skimmer som en större rikedom på färg kanske skulle sakna.

Och se jag drömde att jag så mig själv, gammal, halt, nedbruten av livets vedermodor, snedvriden av reumatismen, kraftlös och andfädd av åderförkalkning och ett utslitet hjärta, stappla fram efter en igen snöad landsväg utan hopp och utan mål.

Mitt liv passerade revy i min trötta hjärna. Jag såg mig som barn uppe i obygd, skygg och inbunden och utan lekkamrater, rädd och hungrig, hungrig både efter mat och sällskap. Jag såg hur min fantasi utvecklades och hur onda makter drevo sitt spel omkring mig och fyllde mig med ångest och fasa. Lyckligtvis var min mor genomträngd av en varm och enkel gudsfruktan. Hon lärde mig att bedja och att tro och jag fann ett stöd och ett fäste i min barnsliga tillit till en god och allsmäktig Gud. Sedan kom sjukdomar och nedbröt min kropp, jag blev halt och detta lyte fick jag sedan släpa på som en blytyngd genom hela livet. Jag mindes hur jag kom i arbete och hur jag, defekt och ödesmärkt som jag var, genom tusen svårigheter och nålstyggn kämpade mig fram till en bättre ställning. Jag mindes hur jag fick hustru och barn, hur jag fick ett vackert hem och hur jag genomlevde en tid av välmåga. Men det sår som ödets grymma klo rivit i min barndom läktes aldrig. Det blödde vid alla de tillfällen då min sjukhet i mitt liv och arbete gjorde mig svårigheter, då kamraterna gjorde en min eller en anmärkning, som syftade på denna min olycka och vid alla de tillfällen jag fick stå bakom och se på då de friska och helbrejda tömde hälsans fröjdebägare i fulla drag. Undra då på att jag, samtidigt som jag fruktade mista mitt arbete, önskade mig bort från denna rastlösa tävlan där allt mer fordrades en kraftig fysik och friska

Sprid kärlekens guld omkring dig på livsstigen.

En bland dessa många arbetslösa, som sakna mat då de äro hungriga, varma kläder och hela skor, som få gå brandvakt eller ligga i stall på vintern och slita ont på tusen vis.

En av dem som vill arbeta men inte kan få emedan systemet är galet. Människorna äro liksom till för att upprätthålla sin drak- och babelkultur. Kulturen är liksom icke till för att lyckliggöra människorna, åtminstone inte flertalet, utan för att gastkrama dem i sina grottekvarnar och suga livsglädjen ur dem och göra dem avundsamma och elaka.

En av dessa har berättat mig, att han en gång kom till en prästgård, uthungrad och i bitter sinnesstämning. Prästen hade en arg hund som han blott med svårighet kunde

lemmar för att kunna hålla sig med. Denna kamp skärptes efter det stora kriget allt mer och mer och slutligen måste jag ge tapp. Här blev det liksom en lång dunkel punkt i mina minnen. En slöja var dragen däröver som jag ej mäktade genom tränga. Ett stod mig klart, jag hade under denna period förlorat hustru och hem och hade nu i många år gått omkring och levat av folks barmhärtighet. Och som jag nästan alltid för sent kommit till klarhet om den tid som gått, så insåg jag nu också till fullo vilket paradiset jag förlorat. Jag hade haft ett vackert hem, en god hustru, snälla barn, en varm bädd att vila i då jag var trött. Jag hade haft mat på mitt bord och jag hade haft god aptit. Jag hade haft en tro på det godas seger i världen som jag nu blott med svårighet för några korta ögonblick kunde frammana. Och åter dök frågan upp, är detta söndermulade till nytta och uppbyggelse för min själ? Nej, det är plåga utan mening, vederböda utan lön, det är prästernas gamla helvete i förskott, där tusen djävlar driva sitt spel, skrek jag högt. Men så kom reaktionen. Jag började minnas de ljusa stunderna, de vackra färgstänken. Rättvisan fordrade att jag erkände det goda jag mött i livet, att jag erkände kärlekens gudagnista i världen. Jag insåg, att det onda bor inom oss själva och är beroende av oss för sin fortvaro. Och en bön smög fram ur mitt hjärta: Herre hjälp mig genom livets vederböda fram och hem till din frid!

komma förbi och prästen kom ut för att höra vem som störde herdetjällets kvällsfrid. Den arbetslösa. "God afton! Kan man få ett mål mat här?"

Prästen, med lätt rynkad panna och utan att besvara hälsningen. "Gå andra vägen in i köket."

Den arbetslösa går i anvisad riktning men angrips på nytt av hunden, som dock nu med en välriktad spark lyckades oskadliggöra. Han stiger in i köket och upprepar sin anhållan för en där befintlig jungfru och då denna hör att han har prästens tillåtelse får han sätta sig till bords och blir serverad ett fat gröt och en tallrik mjölk. Utanför tjuvar hunden som om alla hans ben voro bräckta och inom en liten

stund kom prästen in i köket i sällskap av den morrande och kvidande hunden som linkar på tre ben.

Prästen, argt: "Är detta tacken för maten? Sparka benen av min hund." Den arbetslösa, mellan ett par grötskedar, "Det är väl inte så farligt med kräket. Vile pastorn hellre se att han bitit mig?" Prästen, utan att bry sig om den andres fråga. "Det är otacksamt att öva barmhärtighet mot dylika individer." Den arbetslösa. "Ni har alldeles rätt, jag känner ingen tacksamhet. Jag tycker tvärtom att pastorn skulle känna sig glad över att jag berett pastorn ett tillfälle att på billigt sätt få sitt himmelska konto höjt. Samtidigt skulle jag vilja ge pastorn det rådet att göra sig av med byrackan, ty efter de erfarenheter jag gjort här i kväll så hjälper hunden säkert till att öka pastorns debetsida där uppe."

Prästen. "Jaså ni är av den ullen? En religionsfientlig socialist som lever i lättja och tiggeri. Men kom ihåg, att vi ha en lösdrivvarlag här i landet. Tänk på att jag har telefon och att länsmannen bor här strax intill. Det är en varning först och sedan Svartsjö. Vad säger ni om det ni - ni?"

Den arbetslösa. "Förivra er icke min gode själasörjare. Ni kommer inte att ringa till länsman."

Prästen, förbluffad av den arbetslöses lugn. "Varför tror ni det?"

Den arbetslösa. "Jag tror inte, att ni som sitter här i all välmåga som har en fin bostad och en god lön för ett lätt arbete, vill ha det rycktet om er att ni skaffar arbetslösa, hungriga och husvillan till Svartsjön. Dessutom har ni väl även den mästares ord som ni väl ändå i så väl liv som lära också borde representera. Minns ni inte att det en gång kommer att heta: Jag var hungrig och i gåven mig icke att äta. Gå bort - -. Eller: Jag var hungrig och i gåven mig att äta. Kom - -."

Prästen, som både rodnat och bleknat, "Hur kan ni påstå att jag har en god lön för ringa arbete?"

Den arbetslösa. "Är det inte så? Jag vet att ni vill återöppna edra långa och dyrbara studier, men dessa äro till stor del onödiga för ert kall. Eller vad tror ni till exempel att edra

får har för nytta av att ni lärt grekiska och latin och hebreiska? Tror ni inte att en arbetare behöver en lång lärotid inom många yrken innan han får någon plats att existera på?"

Prästen. "Ni har huvudet fullt med agitatorernas slagord."

Den arbetslösa. "Och ni tycks ha både hjärta och huvud tomt då det gäller det arbetande och nödlidande folket Stig ned från er höjd, studera förhållandena grundligt och i den mån er utbildning kan hjälpa och stödja de små i samhället, så hjälp dem." Den arbetslösa hade slutat sin måltid, han reste sig, tackade och bad samtidigt om en slant till logi.

Och prästen, som tycktes stå i djupa tankar tog mekaniskt upp en krona ur västfickan och gav honom.

När materialet i ett instrument, kroppen, blivit skadat av frost och fukt, ger der sig tillkänna i tonerna, instrumentets själ genom disharmoni och brist på samklang. Så har även min kropps krankhet stämt min själ till klagoljud och målat den i skuggor. De drillar som tonat fulltoniga och jublande ha varit korta. De ha varit likt skygga fåglar, som endast då och då flyktigt vågat sig fram ur dunklet till ljuset och de gyllene sädesfälten.

Lyckan och glädjen har blixtrat fram liksom ur mörka moln det har varit solglitter över svarta djup. Som jag sagt förut, grundtonen har varit grå, kanske delvis beroende på arvsanlag från min mor i form av ett känsligt sinne, som sårats av både små och stora stötar och en benägenhet att liksom ta sorgerna i förskott; och delvis har den väl berott på ohälsa.

Men så har jag också fått en förmåga, att om också för korta stunder fröjdas åt det sköna, som kanske få. Solglittret och färgstanken har verkat renare och klarare därför att bakgrunden varit mörk.

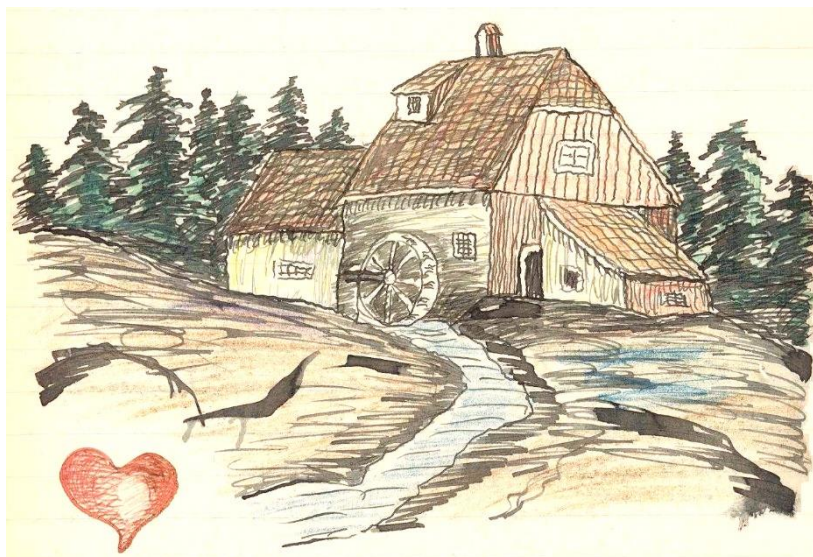
Fantasin har lyft mig till höjder och störtat mig i djup och gjort livet till en saga om en ensam vandrare som drog fram på villsamman stiggar och ofta tog miste om vägen och sargade sig i vildmarken, men som dock inom sitt bräckliga skal samlade

små guldkorn för evigheten som rost och mal icke kan förtära.

Drifterna, begären, måste vi försöka tygla så att vi kunna behärska dem. Men må vi icke försöka utrota dem, ty de utgöra livets

drivfjädrar, vilka håller farten uppe på vår väg genom dunklet. De äro motorerna på vår bil och själva sitta vi vid ratten.

Må vi ständigt vara vaksamma så att vi icke förlora kursen.



Dömen icke så varden i icke dömda

Matteus: 7:1.

Jag nämnde, att jag samlat små guldkorn på livsstigen. Ja i sanning, små äro de, men de äro vunna genom lidandets eld och jag hoppas att de äro äkta. I min själ ligger fortfarande stora mängder sopor och slagg som behöver brännas bort, och jag hoppas, att om jag kommer igenom denna förbränning något av evighetsvärde må bliva kvar.

Om sanning i allmänhet och de eviga sanningarna i synnerhet. Liksom allt annat tycks även sanningen utvecklas och ändra gestalt genom tiderna. Vetenskapen gör sina landvinningar och begreppen om företeelserna klarna, åtminstone i någon mån, man tänke blott på förgångna uppfattningar om jorden såsom universums medelpunkt och vår nuvarande kännedom om skapelsens storhet och jordens litenhet.

Jag har just nu avslutat läsningen av professor Lindbergs bok "Gudsordets utveckling i världen." Han förefaller att vara djupt religiös och på ett särdeles förtjänstfullt sätt söker han att slå bryggor mellan förnuft, vetenskap och religion. Han söker påvisa, att alla religioner ha en kärna

av "Guds ord" fastän den kristna religionen står på ett högre plan än de övriga. Samtidigt söker han försiktigt påvisa hur uppfattningen om de religiösa ceremonierna och skrifterna måste tolkas och ses i ljuset av den utvecklingsnivå på vilket människan står. Men nu är det för den troende människan, att vad som är skrivet i bibeln är direkt inspirerat av Gud och alltså för alla tider bestående sanningar. Ordet mister något av sin värme, sin färg och sin kraft när den närvarande tidens människor börja mästra och plocka däri. Det blir liksom klarare men kallare. De dunkla och fantasifulla bilderna i de heliga skrifterna kunde uttydas och tolkas och nyanseras på ett sätt som gav tröst och hjälp åt de sökande. Sanningen kan mången gång vara av ondo då den kommer i orätt tid. Om en läkare säger en sjuk att hans tillstånd är hopplöst så förvärrar han patientens lidande, då däremot uppmuntrande nödlögn gjort den sjukens sinne ljust, fyllt honom med glada förhoppningar och hälsa. En person som ständigt ginge omkring och sade alla sina tankar om och till sina medmänniskor skulle bli en obehaglig

förargelsespridare. Ämnet är ömtåligt. De nya sanningarna, som tiden och utvecklingen framskapat, kunna endast småningom tränga fram på den mark och i de människosjälur som mogna för denna sådd.

1928, 5 apr

Vi ha denna dag haft arvsutredning efter Evas fader. Eva erhöill på sin del 1150 kr. Som god man för Evas bror, som vi ingenting hört om sedan 1915 i augusti, har rätten förordnat mig. Bekymmersammast är det för Hanna, Evas syster, som vistats hemma hos sin far i 13 år. Hennes gosse, Arne, är nu tolv år och slutar snart skolan.

Jag läser och läser den ena boken efter den andra. Jag har kommit in på psykologi, psykoanalys, drömproblem, hypnotism och suggestion.

Jag har vräkt i mig allt detta hårdsmälta och nu ligger det och kokar och jäser. Jag är som en trasa, som ett strå i vinden. Jag behöver tid att smälta allt detta, om jag någonsin förmår smälta det och omsätta det i klarhet och kraft.

Detta materialiserande och mekaniserande, som visserligen är ett sökande efter sanning, verkar i många stycken så anspråksfull och självsäker, utom att likväl kunna komma med några slutgiltiga förklaringar, någon tröst i nuet eller något hopp för det kommande. De bjuda inget livgivande vatten dessa lärda herrar och avlönade vetenskapsmän. De bjuda en kylig dryck som är bryggd på allt vad människotanken hittills förmått pejla och där djupen varit för stora har man skarvar i med mer eller mindre klyftiga hypoteser.

De bjuda oss denna dryck och säga: drick och beundra oss medan tid är, ty sannerligen om också livet i princip är evigt, som individ måste du döden dö både till ande och materia. Detta gör mig rotlös. Det är liksom om något frätte och förtärde själva själens ankargrund, rötterna, genom vilka jag sugit till mig de ädlaste safterna. Ty även om dessa safter hava sitt flöde från illusionernas grumliga flod så kritiserar jag dock därur ut sanningar och livsvärden som jag känner kommer från eviga ljus och sanningskällor vilka kunna anas, men ej

Guds frälsningsväg, frälsningen från mörker till ljus, från oro till frid, är mångskiftande, men säkert finnes det möjligheter som passa oss alla, blott vi ärligt söka.

fattas av vårt förnuft på dess nuvarande utvecklingsståndpunkt, en källa från vilken vi runnit upp och dit vi gå. Må i emellertid modigt och tåligt arbeta, forska och ta del av allt sanningssökande, utan fördomar och skuggrädsla, det är vägen som måste gås. Sanningen skall göra oss fria och föra oss ur trädömdom och mörker till frihet och ljus. Men inga halvsanningar få binda oss och dogmatiseras.

Hur man vrider och vänder, forskar och tänker, för en själv blir dock det egna jaget det centrum omkring vilket allt annat vrider sig.

Uppllysning gör människan fördragsam, vidsynt och tolerant emot oliktankande. Okunnigheten giver näring åt självsäkerhet och egenkärlek. Här i Avesta har byggnadsarbetarna bildat en kartell som vill äga monopol på allt byggnadsarbete i staden samt en cirkel däromkring med tio kilometers radie.

Min bror Carl, som under tjugo års tid arbetat i facket häromkring, byggt och reparerat gårdar och fått erkännande och förtroende honom vill nu denna kartell stänga och lägga hinder för. Kartellen har fastställt en timlön, som de flesta jordbrukare icke har råd att betala och som, om den skulle tillämpas hos lantarbetarna måste höja priset på livsmedel med 100%.

Denna ständiga hetsjakt, att vara högst på avlöningsskalan, innebär inget steg mot rättvisa utan framskapat blott större ojämnheter ifråga om levnadsstandard och försämrar valutan.

När den fria konkurrensen avkopplas en verksamhet, det må nu gälla industri, byggnadsverksamhet eller lantbruk, då förtvinar själva kraftkällan, då uppstår arbetslöshet, hunger och dyrtid, åtminstone som människorna äro funtade i närvarande tid.

Gemene man har en dålig och skum syn på de ekonomiska lagarna och de klasser som fått skolning och upplysning vilja icke pruta på sina för-måner utan förhärda sitt hjärta.

Byggnadskartellen i Avesta har nu blockerat ett bygge sin min bror har här i Grytnäs, fastän de inte ha en enda till kartellen ansluten arbetare på bygget. Då min bror ansåg denna åtgärd obefogad och fortsatte att arbeta på sitt bygge, prickades han som blockadbrytare och allmänheten uppmanades att behandla honom som förrädare mot sin klass. Det påminner starkt om medeltidens påvevalde och bannlysning detta blockerande och prickande. Liksom bannlysningen sökte sitt stöd i

massornas vidskepelse och dumhet, så lever också blockadskräcken på en okritisk och förutfattad mening hos en fåraktig allmänhet. Man vågar icke undersöka och bilda sig en egen moralisk uppfattning, det är bara att anamma och tro.

I Månsbo fanns under gamla bolagets tid en fond för arbetarnas pensionering om cirka 90000 kr. Innan nya bolaget tog vid upplöstes fonden och medlen fördelades bland medlemmarna. Den som förut tillhört fonden, men under de år då fabriken stod strukits i brist på betalning, stämde i saken och ha nu av häradsrätten tillerkänts sin del i fonden. Domen är överklagad. Får väl se hur medlen skola indrivras om hovrätten fastställer underrättens dom?

1928, 23 juni.

I närheten av Bollnäs har en järnvägsolycka inträffat som krävt 16 människoliv. Ett 20-tal äro skadade. Orsaken sammanstötning.

Ett italienskt flygskepp som sökt nå nordpolen har förolyckats. Många hjälpexpeditioner utskickade.

Vetenskapen lär, att materien och energin äro oförstörbara. Livet är en form av energi - alltså evigt! Eller kan det liksom värme

och rörelse övergå i andra former? Men för att tillfredställa människan är det ej nog, att livet är mångskiftande och oförstörbart som princip, det måste rent individuellt vara evigt. Det må vara egoism, men så ett med allt kan jag icke känna mig, att jag skulle vilja överge min mest personliga egendom, min individualitet och övergå i det stora hela även om detta hela vore aldrig så härligt.

1928, 9 juli.

Eva och jag ha gjort en lustresa i Siljansbygden. Det var vackra takter, historiska trakter. Jag undrar ej på att denna leende och på samma gång allvarliga natur, fostrat män och kvinnor med klara tankar och varma hjärtan. Det är grönskande dalar och blåa vatten med strida forsar omgivna av en ram av mörka sjumila furuskogar. På historiens blad har detta enkla, strävsamma och storsinta folk inristat sin gärning med ovansklig ära. Hit ha frihetshjältarna vänt sig då fosterlandet hotats av förtryck och sönerna till de män som en gång brände Borganäs fäste ha säkert icke vansläktats.

Här har fostrats siare och skalder som Svedenborg och Vallin, mekaniska snillen som Polhem, politiker som Liss-Olle och konstnärer som Zorn. Produkterna från den industri som Dalälvens kraftverk driver, gå runt hela jorden. Ur Falu gruva har hämtats mera koppar än ur någon annan gruva i världen; den finansierade på sin tid Sveriges stormaktsvälde. Och landskapets skogar äro ännu i dag en källa till välstånd och utjämning av den svenska handelsbalansen. Det var en angenäm resa och den gynnades av vackert väder.

1928, december.

Jag har sökt en specialist i Stockholm för mitt sjuka hjärta. Får se vad hans medicin kan åstadkomma. Han hade en apparat så att han kunde filma hjärtats rörelser och med stöd av denna film trodde han sig

kunna försäkra mig att någon överhängande fara ej var för handen.

Hela hösten och förvintern har varit ovanligt mild.

Ekonomisk tablå utvisande min ekonomiska ställning den 31/12 28.

	kontant	fastighet	summa
Vid årets början	20000	7000	27000
Inkomster	2830		
Arv	1150		
Ränta	800		
Utgifter	-2780		
Vid årets slut	22000	7000	29000



*O ve! o alla fälor i förening
en värld föutan Gud och plan och sanning!*

V. Rydberg.

Jag måste hålla fast vid att det finns en mening i världen och att denna mening är god.

Samtidigt som jag har mitt hopp och min tro förankrad i denna goda mening måste jag konstatera att på den del av vägen vi nu befinner oss äro omgivna av täta dimmor. Vårt vetande på andens område är mindre än ett styckverk. Vetenskapen plockar sönder och analyserar och uppställer hypoteser men på de stora frågorna kan den inga svar giva. I sitt jagande efter det materiella hetsa människorna varandra och sig själva till det yttersta och resultatet blir en förlackad och söndertrasad själ. Man vägen är lång och tiden oändlig och alla öknar och alla träsk och berg måste vi vandra igenom och över, och alla svårigheter måste vi genomlida ty någon genväg och någon kungsväg till det mål som världens Gud för oss bestämt känna vi icke. Och dock, fast man liksom går med förbundna ögon genom dimman så kan man känna sig trygg och glad att Guds mening är god, att det som sker är oss till nytta och att vi gå från mörker till ljus.

Det är eget med den tro som man har fått med sig från barndomen, som inplanterats i ett känsligt sinne av en kärleksfull moder. Den ligger där på djupet som en pärla och en hörnsten och fastän jag genomgått mycket på gott och ont, mest ont, och fastän jag sökt att utan förutfattad mening tillägna mig, i mån av tid och förmåga, vad tiden har att bjuda av vetenskap och filosofi inom litteraturen, trots tvivel och grubbel och moraliska defekter, ligger dock barnatron som en värmande glöd under aska och slagg. Jag har läst Freuds snillrika skrift om själsanalys och jag har fördjupat mig i Coués underbara erfarenheter i fråga om

självuggestion och undermedvetna själskrafter, men jag tillstår, att jag finner mera styrka och glädje i en kort bön, en stilla meditation, än i dessa kältiga vädjanden till min egen inneboende kraft, vilken dock givetvis även är Guds kraft. Och den bön som jag mången gång kommer tillbaka till är min barndoms bön "Gud som haver barnen kär." Detta vädjande till Gud som min Fader inger en känsla av ro och trygghet som är ovärderlig och som ligger förankrad i min barnatro.

Läran om Kristus som ett försoningsoffer för våra synder fattar jag icke. Jag förstår att den har sina rötter i hedendomen och judendomens offerväsande, men jag finner icke den gudomlige och kärleksfulle Faderns sinne bakom allt detta. Om jag tänker mig Gud som ett ljus, som själva ljusets källa och att allt i denna världen har en del av detta ljus uppenbarat i sig, så tänker jag mig vidare att människorna och i synnerhet de stora andarna fått ett större mått av detta ljus för att sprida och upplysa i omgivningens mörker, vägledande sig själva och andra fram mot större klarhet, så finner jag Kristus som det ojämförligt största Gud givit oss till uppenbarelse av sin kärlek och sin vilja.

Den lära han förkunnat gäller för alla tider och alla folk och giver människorna kraft att segra över tillvarons svårigheter och giver frid och ro och glädje i livet oavsett hur man ställer sig till berättelserna om de stora underverken. Jag nämnde om mörker och ljus. Varifrån kommer då mörkret? Är det icke en ren nödvändighet att vi ha detta mörker som bakgrund emot ljuset, för att vi under vår nuvarande utvecklingsperiod må kunna lära oss rätt uppskatta det eviga ljusets oförgängliga glans?

1929, 26 januari

I dag har jag varit med Rune på 3 platser och sökt arbete åt honom.

Omöjligt! överfullt på alla håll.

1929. mars.

Rune har nu fått arbete på kaggfabriken i Månsbo. Han förtjänar 100 kr. i månaden. Det är svårare att få arbete nu än förr, men lyckas man få något så är det bättre betalt än förr. När jag började arbeta var jag väl ungefär i hans nuvarande ålder. Jag tjänade då omkring 25 kr. i månaden. Även om man tar hänsyn till penning-

värdets fall så blir reallön högre nu ändå. Arbetstiden är också kortare nu, men fordringarna på att utnyttja tiden är större.

En del sparbanker har slagit vantarna i bordet. Fusk och bedrägeri från styrelse och direktörer. Småfolkets surt förvärvade slantar har blivit bortschackrade.

1929, 1 maj.

En fots djup snö har fallit.

Låtom oss ha förtroende för den makt som satt oss in i en värld där allt flyter, där allting är relativt. Vi måste lära oss känna och erkänna vår begränsning. Kanske komma vi en dag på ett plan där dimmorna skingras och det som nu är höljt i dunkel klarnar.

Vad är egentligen mitt personliga, mitt individuella jag? Är det lott en korsningsunkt mellan drifter och stämningar? En produkt av arvsanlag, av den miljö vari jag befunnit mig, av alla mina erfarenheter och allt vad jag läst? En slumpens och tillfälligheternas meningslösa hopgyttring av dunkla krafter, drivande utan roder och ankare genom ogenomträngliga dimmor hän mot ett allt uppslutande intet? Skall allt detta som jag känt som mitt personliga jag upplösas och ingå nya föreningar liksom atomerna uppbygger nya molekyler. Skall

allt vad jag lidit och strävat, allt vad jag hoppats och trott, allt vad jag älskat och hatat varda till ingen mening och ingen nytta? Nej, materien och energin som är uppbyggd av enheter till en mångfald må kunna ändra form och natur genom enheternas omplacering i denna mångfald utan att enheterna som sådana därigenom ändra karaktär, Men allt detta måste tjäna själen, som är en enhet vilken icke kan blandas till mångfald, till utveckling och förädling. Här fastställer jag själens, lika med det utanför all materia och oberoende av mångfaldens verkningar existerande egna jagets tillvaro. Bevis som gäller för andra äger jag icke. Var och en måste själv kämpa sig fram till de gnistor av ljus som stå att finna. Om också dessa gnistor i själens trötthetsstunder skymmes bort så utgöra de dock den molnstad som skall hjälpa honom att finna vägen till öknen.

1929, december.

Åter har ett år gått till ända. Händelser skulle kunna nedtecknas i mängd från den yttre världen, men jag vill ej trötta mig själv genom att teckna ned dem på dessa blad. Endast ett vill jag nämna, det stora ryska experimentet. Bolsjevikerna sitta ännu vid makten och fortsätta på den väg de slagit in, om det nu utgör ett sunt led i den mänskliga kulturhistorien det må framtiden utvisa. Olycksprofeter finns det gott om som förutspå systemets oduglighet och snara undergång, men detta är intet bevis. Den senaste nyheten därifrån är att man tagit bort söndagarna och helgerna. Sju timmars

arbetsdag och var femte dag är fridag, dock så, att denna fridag icke är gemensam, utan arbetet fortgår oavbrutet. Detta är givetvis en fördel både för produktionen och arbetarna. Men samtidigt sårar det givetvis en del folk i deras heligaste känslor, vilket å sin sida icke utgör något bevis för att man är på orätt väg. Ty fastän jag själv på mitt eget vis håller fast vid Gudsdyrkan och religion och tror på dess eviga bestånd, ja nödvändighet för att människan skall kunna härda ut och finna mening i livskampen, så inser jag dock att framtidsmänniskan icke kommer att tjäna sin Gud genom att

slaviskt ropa Herre, Herre, trålbunden tempeltjänst eller bokstavstro, utan fast mera genom inbördes kärlek och hjälp att framskapa rättvisare och lyckligare förhållanden.

Arbetslösheten är det svåra problemet i alla länder och visar bland annat att nuvarande systemet har sina stora brister.

Jag har om möjligt blivit mera tungsint. Mitt hjärtfel gör sig ständigt påmint och då är det icke så gott att hålla humöret uppe. Flera gånger har jag besökt doktor Grönstedt och nästan ständigt får jag äta medicin. Och så denna ständiga oro, som

om nätterna framskapar hemska drömmar och om dagarna målar livets färger i dystert grått och svart. Allt detta håller mig som i ett skruvstäd.

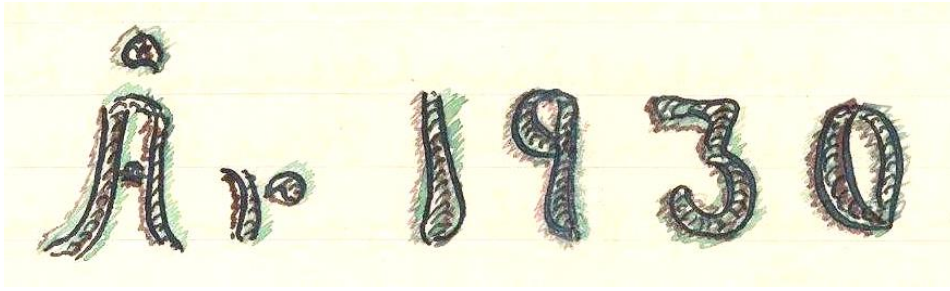
Man har lyckts flyga över Atlanten flera gånger både luftskepp och flygmaskin.

Äntligen har man börjat överbyggnaden av Avesta storfors. Detta bygge har varit under omprövning i 28 år och man hoppas mycket därav för ortens uppblomstring och framårskridande. Mycket arbetsfolk har dragit sig hit och många gå ännu arbetslösa. Vintern är alldeles enastående blid.

Min ekonomiska ställning den 31/12 29.

	kontant	fastighet	summa
Vid årets början	22000	7000	29000
Inkomster	3151		
Ränta	850		
Utgifter	-2001		
Vid årets slut	24000	7000	31000

Rune har under året förtjänat 1200 kr., genom arbete vid Månsbo fabrik. För det mesta har han hjälpt mig på verkstaden.



*Bättre en hand full av ro
än båda händerna fulla av möda*

Salomo

*Kan det trösta? Ja, det skänker
mod och kraft att se
hur mot stormen, kvalen, mörkret
starka människor le
hur de bygga hus och sluta
i sin famn ett viv
hur i tapper tro de skapa
mening i sitt liv!*

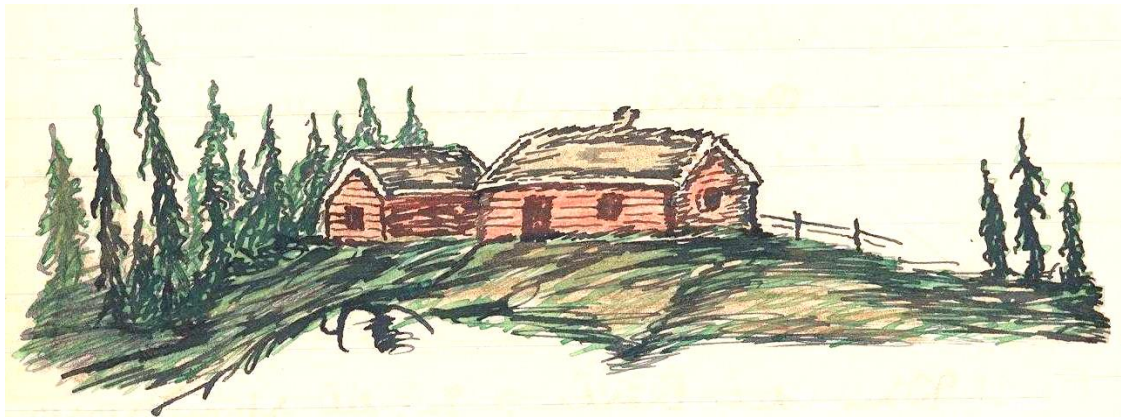
G. Åström

Det märks nog att det flyter proletärblod i
mina ådror.

Jag ser syndens gråa spöke överallt och jag
har min lust i jämmer och veklagan.

Fritänkare! Vilket ord!

Vi äro ju bundna i tvångsföreställningar
både ärvda och inlärd. Hur skulle vi kunna
tänka fullt nya och fria tankar?



*Gråa av lavar i sprucket trä
ligga de stilla i solen.
Maskrosen fröar i logens lä
blekbå blänker violen.
Som på en gravplats, som gömts, stå i ring
husen som gamla vårdar.
Tankarna mina gå trötta kring,
tysta i öde gårdar.*

Proletären har, liksom guden Janus, två
ansikten. Det ödmjuka och milda har han
visat då han lidit martyrdöden för sin tro.

Det grymma och hårda har han visat under
revolutionerna i Paris och Moskva.

Ur det dunkla vidfamnande kaos - ur de oändliga ödesdjupen lösgör sig en liten gnista från det eviga livets klara eld och bindes under ett kort ögonblick av lust vid en materiell kropp för att under jordelivets alla öden vara dess följeslagare. Men vid detta lustögonblick förenas även därmed en massa mer eller mindre dåliga egenskaper från föräldrarna.

Sedan kunna föräldrarnas ekonomiska och sociala ställning, uppfostran, den miljö vari man lever, sätta sin prägel på ens själsvveckling.

Bekymmer och sjukdomar ödelägger. Man har kanske vacklat i skräck inför makter som man anat utan att förstå. Man har drivit som ett spån på ett villande hav och aldrig sett något land, aldrig känt fast mark, ingenting förstått av mening och mål. Begären ha suttit vid rodret och vi ha seglat efter deras sjökort och vi ha vridit oss i ångest och jublat i fröjd eller knorrat i vrede.

Men när färden är slut och målet nått för kroppen, vilket måste vara lika med ett återbördande till materien, då bliver också gnistan frigjord. Denna gnista som varit lånad från ljustes eviga källa. Då måste också denna gnista ha fått ett ytterst värdefullt tillskott efter som detta tillskott måste förvärvas under så mycken möda. Då måste själen ha samlat erfarenheter som icke åter kunna förloras.

Men varför mödan är så svår får en del och så lätt för en del det veta vi icke. Ja varför

allt lidande allt dunkel och alla varför äro, när skall människan kunna svara därpå?

När Gud skapade allting, varför skapade han då det onda? Nej, säger man, han har icke skapat det onda, han har bara givit oss fri vilja och denna fria vilja ha vi använt till att framskapa och befästa det onda i världen. Men det finns ingen hållbar logik i detta. Ty när Gud har skapat allting så ingår väl också däri vår fria vilja och denna vilja måste från början haft lust till det onda, ty av intet kan ingenting komma. Eller skall man förklara saken så, att liksom mörkret ingenting annat är än brist på ljus och kölden brist på värme, så är det onda heller ingenting annat än brist på gott?

Men varför då denna brist? Eller är månne allting gott på sin rätta plats? Är månne det onda till som en kontrast mot det goda så att vi skola lära oss uppskatta det som är rätt och gott och på denna väg arbeta oss fram till lycka och harmoni? Men varför, varför detta hårda motstånd, denna långa mödosamma väg, full av lidande, fram mot ett mål höljt i dunkel?

När vi se det sköna i naturen det stora, oändliga, lagbundna och ändamålsenliga, då måste vi tro att den makt som leder våra öden är god. Att Gud uppenbarat sig på sitt särskilda sätt för varje människa och att det är vår plikt och till vårt eget bästa om vi följa den inre rösten, som manar oss, att arbeta för, att det goda som inom oss är i vardande må bringas till utveckling och fullkomning.

*Av allt vad livet oss beskärt är detta bäst och störst
vår långa vandring natt och dag igenom svält och törst
igenom öknens virvelstorm och rovdjurs lömska hot,
vårt lidande, vår lyckas färd på trött och sårig fot.*

1930, mitten juli.

I medio juli slogos de sista maskinerna igen i Månsbo. Nu skall kraftverk och fabrik byggas i större stil och för ökad tillverkning.

Rune arbetar nu hos Krouger & Toll, byggnadsfirman, som har forsbygget. Han är i smedjan.

1930, augusti.

Eva och jag har under ett par dagar i augusti besökt den pågående Stockholmsutställningen. Den går i funtionalismens tecken och bjuder på en del överraskningar i

byggnadsstil och rumsinredning. En intressant sak är det från en del svenska järnbruk, synnerligast Avesta, utgående rostfria järnet och stålet. Det är en legering

av järn, nickel och krom. Liksom man på experimentalfälten genom korsning av växter får fram de egenskaper hos träd och örter som för människan är nyttigast så förfar man även med metallerna.

Därför kan man med fog säga att järnåldern nu håller på att övergå i legeringarnas tidsålder.

Ja där var mycket att se, men man bli trött av de många intrycken och känner sig inte nöjd förrän man är hemma i sin egen kula.

Man har efter 33 år återfunnit André, nordpolsfararen, och hans båda kamrater. Sedan ballongen förlöst hade de kämpat sig tillbaka till en ö, Vitön, där de så småningom dukat under av vedermödor och köld.

I höst är det val igen och de olika partierna söka rycka till sig själarna. Om man får döma efter deras program och tal så bjuda de alla på idel rättfärdighet. Mest känner jag mig dock dragen till dem som föra de smås talan gentemot de stora.

Det är nog troligt att det som människorna nu äro beskaffade är praktiskt fördelaktigt att det nuvarande systemet är rådande, men rätt kan det icke vara.

Det kan icke vara rätt, att staten har en över 30-gardig löneskala för sina befattningshavare. Det kan icke vara rätt, att lagarna föreskriva hur alla tjänstemän skall ha sin goda lön, sin goda pension under stora delar av befolkningen sakna arbete och möjlighet till en nödorttig existens.

Eller vad sägs om att man anslår en och en halv million till åttio tusen arbetslösa under det man giver kungen ensam en million niohundrausen?

På den kultur och världsförstörande militarismen offrar man ständigt etthundratrettiofem millioner årligen.

Tjänstemännen, som ha det relativt bra förut begära påökt och få det antagligen, men för de arbetslösa tycks man ingenting kunna göra. Skulle man inte kunna förkorta tiden för dem som arbeta hårt och dela med sig åt dem som ingenting ha?

Skulle man inte kunna ge åldringarna en dräglig pension och på så sätt bereda plats för de yngre?

Kvarlevor efter kristiden äro: 70% höjning av förmödenheterna, därav har dock lantmannaprodukterna som mest äro värda höjts minst. Skatter, bränsle och beklädnadsartiklar mest. En annan kvarleva är lönnbränningen. De flesta som ägna sig däråt ha tidigare drivits av ekonomiska bekymmer. De som ertappas ådömes höga böter, vilka få avtjänas i fängelse. En annan sak som vi lärde oss under kristiden är att skramla till presenter i tid och otid. Pettersson fyller år och vänner och ovänner börja skramla till guldklocka, käpp med silverkrycka eller kanske bordsilver och vilostol. Pettersson lånar motböcker, man får nämligen 2 liter per månad på motbok, om man fyllt 25 år, betalat sin skatt o.s.v. Dessutom får Pettersson, efter anskaffande av nödiga intyg, extra ranson. Så skall det vara mat, musik och dans och allt kostar pengar och Pettersson och Petterssons fru får dra in på staten både före och efter denna oftast rätt meningslösa tillställning. Men den ojämförligt värsta kvarlevan efter krigs- och kristid är dock den stora arbetslösheten. Det är en skam för ett kultursamhälle med våra nuvarande resurser att icke kunna råda bot härför. Arbetslöshetsförsäkring må vara bra, men det är dock endast ett surrogat. Det är endast en rättvis fördelning av möda och lön som kan lösa frågan slutgiltigt.

Så går det till. Krigstiden kommer med god tillgång på pengar, fastän i lågt värde. En nyvald skollärare kommer in i kommunstyrelsen och blir du och kamrat med de tongivande. Så småningom blir han den ledande och driver fram sina idéer. Ett nytt modernt skolhus uppföres och en präktig lärarbostad bygges. Entreprenadbudet är 65000 kr. men då lånet skall upptagas föreslår en arbetare, som den nya tiden slagit åt huvudet, att man skall höja summan till jämt 100000. Detta visar sig också nödvändigt ty då bygget är färdigt har man överskridit anslaget med 30000 kr. Ja men entreprenadsumman var ju 65000 fullt färdigt. Ingen vet hur det gått till, ingen bär ansvaret och kommunen får punga ut. Där förr en gumma städad och eldat för 30 kr. i månaden i ett för allt tillsättes nu en

vaktmästare med 600 kr. lön jämte fri bostad, lyse och ved. Städgumman kommer på fattigvården. I den sliten går det hela

vägen igenom och innan man vet ordet av är skatten uppe i 12 kr. per inkomsthundra där det förut sedan urminnes tider icke överskridit 5 kr. Ja men på det uppväxande släktets utbildning får man väl ej vara njugg. Nej naturligtvis inte om resultatet motsvarar uppoffringarna. Det tvivlar jag på. Nu har man 25-30 barn i klassen där det förr var 80-100. Visserligen lär man dem mera ur böckerna, men det mesta glöms bort inom ett par år och i de flesta fall tror jag knappast att barnen efter slutad skoltid äro bättre rustade för livets vedermödor nu än förr. I stället för lek hetsar man upp ungarna med idrott och tävling. Idrott och tävling är tidens hobby. Slår man upp en tidning är spalt efter spalt full av tävlingsresultat, satta rekord och pris. I ett fall erkänner jag dock att skolan infört en bra reform, katekesplugget har upphört.

En annan tidsbild. Gustavsson är arbetslös och alla tillgångar har sinat ut. Han har hjälpt bönderna tröska några dagar för en lön av 2 kr. per dag samt fri kost. Han har slitit ont kring sjöarna och ibland lyckats knipa en gäddsnipa. Han har huggit famnved för 1 kr.k.b.m. men dels är han icke van, han lyckas med stor möda hugga mellan 2-3 meter per dag, och dels tar det snart slut Han svälter, kärringen och ungarna svälta. Han börjar önska att han vore en slav, ty dessa hade dock en viss trygghet i sin existens, men detta är helvetet renodlat och satt i system. Så träffar han Granström och han ger honom en idé. Han bottenskrapar sina tillgångar och köper hem 10 kg. socker samt lämplig mängd jäst. Sedan jäsningen är färdig apterar han en fotogenkanna till kokare och av vännen får han låna en burk med ett spiralvridet rör och destilleringen går sin gång. Den erhållna spriten säljer han till några brukspojkar som ha arbete och som tycka det är karlavulet att suppa sig full. Han får 8-10 kr. litern och det blir bröd i huset igen. Han fortsätter, men snart är det någon som skvallrar och så kommer länsman och gör husvisitation. Karet med jäsning är gömt under avträdet, det övriga attiraljen på vinden, men länsmannen är nitisk, ty han får en viss premie för varje ertappad lönbrännare och snart ligger allt i dagens ljus. Det blir rättegång, och domen lyder på

700 kr. böter för olaga brännvinsförsäljning och 4000 kr böter i tillverkningskatt. Gustavssons hela jordiska förmögenhet skulle vid realisation knappt inbringa mer än 200 kr. Därför får han åka in för den del av böterna som få avtjänas. Allt detta kostar pengar för staten och samtidigt måste kommunen underhålla hustru och barn. Men Gustavssons sinne förändrats från bitterhet till hat mot samhällssystemet.

Här en något ljusare tidsbild. Johansson skall fylla 40 år och hans vän Andersson som nästa år fyller 50 sätter igång med en insamling. När han kommer till Lundström med listan river sig denna i huvudet och spottar, förbannade tigarlistor jämt, men när han får höra att Johansson samlat ihop 23 liter sprit och 200 halvor öl offerar han en femma, viss om att det är väl använda pengar. Johansson får en korgstol och ett salsbord i present. Han bjuder på fest och när vinet gått in och vettet ut håller man tal tills hans ära. Man påminner sig att Johansson varit ordförande i svinförsäkringsföreningen, att han är uppbördsman i sjukkassan och att han en gång i tiden varit med om att bilda en godtemplarloge. Han, som i vardagslag kallas en räv höjes nu till skyn för sina gedigna egenskaper. En del sjunga sånger, andra deklamera Dan Andersson och åter andra skutta omkring i trängseln efter grammofonmusik eller spela femkort. Men när Johansson kommit över festglädjens stimulans och försöker få ihop en nykter kalkyl över tillställningens vinst och förlustkonto då blänger han argt på korgstolen och tycker som sanningen är att den bara står och stjälar plats i hans redan förut alltför trånga lägenhet.

Denna är kulturbilder anno 1920-30 såsom jag ser dem från min synvinkel.

Varje år i februari månad få vi deklarerat vår inkomst från föregående år, vilka uppgifter sedan lägges till grund för beskattningen. Det gäller då att få uppgifterna så, att de stå sig, och så, att inte skatten bli för hög. Om jag nu skulle deklarerat mig i denna bok beträffande min ståndpunkt i politik och religion så finns det här inga skäl för att uppgifterna icke skulle vara fullt ärliga.

I politiken.

Jag tror, att rent programenligt ha de partier som gå längst åt vänster rättast, men samtidigt inser jag klart, att människorna behöva långa tider på sig för att mogna för detta programs genomförande i praktiken, om det icke skall gnissla och skära ihop. Åganderätten har gått oss så i blodet, att om man beskär eller tar bort möjligheten till enskilt förvärv berövar man utvecklingen dess kraftigaste drivkraft. Men redan nu kan man dock avskaffa nöden och utjämna de ekonomiska och sociala klyftorna om viljan vore ärlig och god.

N:1. Arbetslösheten med åtföljande fattigdom ligger som en mara över tiden. Detta är dock inte värre än att det kunde avhjälpas om det infördes en fridag i veckan, utom söndagen, för dem som arbeta och respektive företagare toge in mera folk i motsvarande utsträckning. Naturligtvis fingo vi som arbeta finna oss i en minskad förtjänst, men på den levnadsstandard som folk med jämn inkomst nu befinner sig anser jag inte att detta behövde bli liktydigt med svält eller nöd. De flesta kunde gott inskränka på en del konstlade och onödiga behov utan att livet därför behövde bli tristare eller fattigare. Dessutom vore mera

fritid ett stort plus på tillvarons ljusa sida. Vidare kunde man sänka lönerna för nästan alla tjänstemän, naturligtvis procentuellt mycket mera för de högst avlönade, slopa militärmakten och på så sätt möjliggöra en sänkning av skatterna, och ändå få medel över att bättre skydda och säkerställa folkets existens vid sjukdom och ålderdom. I den mån det visade sig nödvändigt fick man väl underhålla en lämplig poliskår till samhällets skydd mot moraliskt undermåliga individer.

N:2. Allt som kunde underlätta förbrödningen mellan nationerna skulle understödjas, såsom ett gemensamt språk, mellanfolkliga domstolar, lättnader i handelsutbytet med mera.

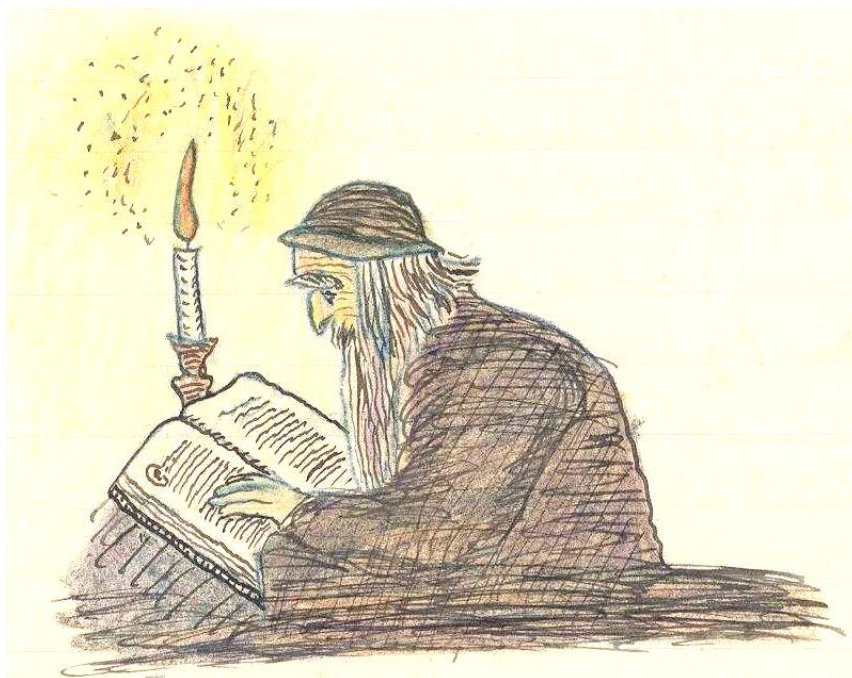
N:3. I skolorna skulle det läggas mera an på, att dana goda människor med kärlek till livet, till naturen och till varandra. En hel del rent plugg och tävlingshets kunde gott slopas.

I den mån människans känsla och kärlek växte kunde man också göra sig fri, fri från lagarnas, modets, sedvänjornas tvångsföreställningar och trældom.

Religion.

Jag tror, att Gud uppenbarar sig för människorna på olika sätt och att vi alla ha fått en del av det ljus som flödar ut från det stora ljusets eviga källa. I den mån vi förstå att göra detta ljus och denna kraft fruktbarande i fostrandet av oss själva och i kärlek till vår omgivning, ha vi också gjort berättigade och mogna för högre tillvarelseformer och rikare del av skaparens outgrundliga härlighet. Jag för min del tror alltså icke att de religiösa sanningarna äro bundna vid någon religion, något folk eller något trossamfund. Fast mer håller jag före,

att varje människa oavsett trosbekännelse och ras är på den rätta vägen då hon efter bästa förmåga och i ärlig strävan söker göra det bästa möjliga av den del hon fått från det eviga ljusets källa. Således, om någon är kristen, mohammedan eller buddist, så må han vara det, ty det var hans väg. Och om ljuset bryter sig på ett annat sätt och visar ett annat spektra för en annan så är dock ljusets källa densamma och alla dess färger äro äkta om vi i ärligt uppsåt bringa vår livsföring i samklang med dem.



Guds kraft och ljus finns i allt och är verkande i allting! Gud sover i stenen!

Min ekonomiska ställning vid 1930 års början.

	kontant	fastighet	summa
Vid årets början	24000	7000	29000
Inkomster undr året	3150		
Ränta	850		
Utgifter	-2000		
Vid årets slut	26000	7000	33000

Rune har under året förtjänat 1800 kr. Han är smideshantlangare vid forsbygget.



1931, januari.

I Månsbo har ombyggnaden gått för högt tryck under det sista halvåret. Av fabriken blir det nästan ingenting annat än skorstenen kvar i sitt gamla skick. Kraftstationen, som förut bestod av 14 små likströmsmaskiner blir nu utbyggd med 4 stora med en effekt överstigande det dubbla av vad som varit. Dessutom blir det en mindre växelströmgenerator. Det kommer att kosta mycket pengar så att nog få de som betalar fiolerna riskera åtskilligt, så osäkra som konjunkturerna nu äro. Men den som intet vägar vinner heller intet.

Vårt liv varar 70 högst 80 år, och när det bäst haver varit då har det varit möda och arbete. Mycket sant. Arbetet är en välsignelse då det är avvägt efter vars och ens lust och förmåga. Men om man kommer på orätt plats i livet och om arbetstakten blir uppdriven till jäkt och hets, då kan det också bli till en galenskap och en förbannelse. Som det nu är i världen, med ett allas krig mot alla, då en del genom industrins rationalisering överansträngas och en annan del gå utan arbete, då kan man inte annat än längta efter en förständigare arbetsfördelning med väl organiserad behovsproduktion.

Jag drömde en natt att jag färdades från plats till plats och såg mycket folk men över allt var jag ensam och en dyster beklämning låg över mig. Jag deltog icke i livsbruset eller i folkets gyckel, ty över mig låg liksom en tung hand och ödesmärkt var min väg. Då plötsligt liksom framtrollad ur jordens mylla och vindens sus, stod en ljus och älsklig flicka framför mig, som under

ett glatt leende och vänliga ord knöt ett vackert band om min hals. Då var det som om något hårt och bundet inom min brast sönder och mörkret vek och isen i min själ smälte och jag vaknade under gråt och snyftningar.

Eva vaknade också och då jag berättat drömmen för henne sade hon genast "förstår du inte att flickan som du såg var jag?" Allt mer och mer inser jag att hon hade rätt. Från en väg i mörker och ensamhet har hon hjälpt mig fram mot ljuset. Visserligen är hela min läggning mörkbetonad och skämtet och humorn och ljusreflexerna äro som solglitter över mörka djup. Men Eva knyter och knyter på det vackra bandet och hennes möda bär frukt och förtrollningen bryts och en själ i nöd och skymning bliver så småningom förlöst.

Jag skriver nu mera just ingenting om det som händer och sker, vare sig i min omgivning eller ute i världen. Det blir mest filosofisk spekulation. Förra året var det exempelvis en hel del stora olyckor ute i världen. Det var jordbävningar och vulkanutbrott med tusentals döda. Två gruvolyckor i Tyskland med hundratals omkomna. Ett engelskt luftskepp störtade, ett femtiotal brändes till döds. Men det här är ingen statistik över sådant. Ett enskilt fall vill jag dock omnämna. Vår närmaste granne har många barn, alla präktiga och välartade. En av flickorna hade plats i Stockholm och sammanlevde med en yngling har nu fått ett hemskt slut. De ifrågavarande ynglingen har slagit ihjäl

henne och därefter dödat sig själv. I sanning ett sorgligt budskap för föräldrarna.

För mig, som gärna vill se mening och mål i allt, förefaller dylika saker ytterst invecklade. Visserligen är det bara två olika grader av samma sak om man tror, att en personlig Gud styr våra öden med så minutiös noggrannhet att han räknar våra huvudhår som fall av, eller om man i tvivel och sökande blott erkänner, att bortom ont och gott, bortom tid och rum, bortom allt som för oss är förborgat verkar goda krafter, nydanande och vidmakthållande, i lagbundenhet och harmoni. Men i stunder då allt tycks störta samman för en

*Ur nattomhöljda tider, emot ett mål fördolt för dig,
o mänsklighet du skrider i sekler fram din ökenstig.
Din dag är blott en strimma, som lyser blek och mat.
Så framom är det dimma, och bakom är det natt*

V. Rydberg

En saga av mig själv om mig själv.

Här om dagen var jag hos en bekant på middag. Där voro en del herrar samlade och efter maten utspann sig ett samtal där jag så småningom drogs in. Jag talade mig varm och blottade mig. Ur minnets juvelskrin drog jag fram det bästa jag samlat och såg, att man lystrade och blinkade liksom då ögon, som äro vana vid skymning och mörker, plötsligt få se något skimrande och ljust.

Men det varade icke länge. Snart började man vända bort mina ord med banala och platta kvickheter och fåniga, bullrande skratt.

Jag drömde, att jag var en gammal man som under ett strävsamt liv och mödosamma vandringar samlat en skatt av guldkorn i ett starkt järnskrin. Så en dag bar jag ut skrinet, öppnade det och lade fram guldsoftet. Det glänste så vackert i solen, och jag fröjdade mig däråt och tänkte att lönen var samlar-mödan värd.

En skock höns som voro där i närheten skyndade till och blevo ett ögonblick stående i förundran. Men snart rusade de på guldkornen och sprätte omkring dem med sina smutsiga klor och kacklade och letade efter något matnyttigt som kunde fylla deras buk. Och då de icke funno vad de

människa, har nog den som tror på Gud som en god fader ett vida starkare stöd än den som tror i den senare formen.

Den så kallade vetenskapen är beundransvärd. Den undersöker atomer och nebulosor. De tala om, att en tid kommer då energin är så utspridd och jämt fördelad i rummet så att allt skeende upphört, om de inte lyckas finna lagarna för energins koncentrerings, så se de inget annat slut på universum än värmedöden. Detta var ändå för ihåligt. Vetenskapsmännens vetenskap är inte värst imponerande, vad veta de egentligen?

sökte sparkade de ned guldkornen i träcken och kromade sig och gingo därifrån.

Men då jag samlat ihop mitt guld och läst mitt skrin var jag en erfarenhet rikare, ty jag visste, att bland höns borde jag icke visa min skatt.

Västerlandet nervösa oro och jäkt binder tid och folk i sina bojor och band. Män, och i synnerhet kvinnor ha skruvat upp sina konstlade behov och gjort sig till slavar under sina begär efter en massa tämligen onödiga ting att hänga på sig och omgiva sig med. Människan kan väl knappast bli lyckligare om hon har 50 knappar att knäppa i sina kläder än om 5 fylla samma uppgift. Den ena vill inte vara sämre än den andra, helst värre, och så fortgår dansen.

Jag känner inom mig de stora sjumila-skogarnas viskning och sus. Skogarna där mina fäder i många generationer levat och dött, kämpat och lidit, där deras passioner brunnit och deras dygder fostrats. Det är kärlek till naturen, sinne för mystik, moralisk rättskänsla och livlig fantasi, allt detta har jag fått i arv och minne av fäderna och möderne. Mor ja! Efter henne har jag den stora sjön Vässmans böljesång i mitt sinne. Vässman i mörker och storm med rykande vreda vågor som lockat och skrämmt och som ännu fyller mina drömmar med

tjusning och skräck. Vässman i sommar och solsken, med rogivande vågkluck mot Lövöns stenstränder, smekande och nynnande som en moders vaggvisa för sitt barn, Allt detta har jag i arv, som korsat med Evas nedärvda egenskaper överförs på Rune. Mina dåliga egenskaper äro framskapade under en ogynnsam förvärvskamps bittra strider och jag känner i mina bättre stunder att de blott äro vardagslivets smuts som kan borttvättas från min själ och som icke kunna gå i arv på min som.

Man talar om sorger och bekymmer och sjukdomar och genomlidna svårigheter. Ack, de svårigheter som man liksom finner en njutning i att tala om, de svårigheter som man döljer, de sår som man icke törs vidröra och som aldrig läks, den börda som är så tung så tung och icke kan kastas av, de ha till den smala vägen och till den trånga porten. De svårigheterna för man icke till marknadstorget eller prisgiver åt människors gyckel.

Man har nog ansett mig snål, och jag har kanske varit det. Folk klandra ju alla som försöka ordna sin ekonomi, av illvilja och avund häckla de och döma, och detta måste man taga med ro. Men till och med Eva har någonting givit mig en gliring och det har gjort så ont så ont, och därför vill jag här giva en förklarande deklARATION. Så som förhållandena äro i världen, då friska starka människor måste anspänna sina yttersta krafter för att kunna bestå i konkurrensen,

hur mycket jag som var förstörd i min högra arm. Var det icke erkännansvärt att jag lyckats behålla mitt arbete, lyckats skaffa oss ett eget hem med all dess trevnad? Det nödvändigaste har väl aldrig fattats och den trygghet som följer med vetandet att äga en ordnad ekonomi kommer oss alla till godo. Den strid jag fört för allt detta har ibland varit så intensiv att den fört mig till bristningsgränserna. Icke är det svårt för den som får spela första fiolen, som får vara n:1. Men den som får stå bakom, som får giftiga gliringar och som har ett överkänsligt sinne. Kan någon undra på om jag kände det som om jag höll på att samla till lösenpenning för en slav då jag fogade krona till krona? Kunde detta vara klandervärt?

Under tysta nätter, då jag vaknade ur onda drömmars mara, som för det mesta rört sig omkring dagens svårigheter, då hjärtat bultat och huvudet varit tungt, hur många gånger har jag icke då önskat att kunna koppla av spänningen, fly bort från jäktet och finna ro.

Ett tack till Eva för de gånger hon tegat och förlåtit och låtit udda vara jämt då jag varit elak. Ett tack för att hon varit glad och pratsam och skingrat min dysterhet då jag kommit hem, butter och förbi. Tack för all oegennyttig kärlek hon skänkt mig. Tack för att hon knutit på det ljusa band som bundit mig kvar vid en ofta ojämn strid.

Och kunskapens träd på gott och ont satte han mitt i lustgården.

1. Mos: kap. 2. nr 9.

Detta ord om kunskapens träd på gott och ont är en djupsinnig politisk bild som äger sin fulla tillämpning ännu den dag som i dag är. Ty när människan söker tränga in i gåtorna och skaffa sig vetande, grunda sina omdömen om tingen, företeelserna och livet på förnuftets analys istället för att låta sin uppfattning sväva på trons och inbillningens skyar, då får hon också erfara hur begränsat det mänskliga intellektet är. De vackra bilderna, som hennes fantasi skapat, fyllda av mystik och dunkla legender, men klara och sanna då de vila på trons hälleberg, rivs nu i trasor. Det dunkla, varma ljus, som vi ägde inom vi åto av kunskapens träd, där vi värmdes till våra

hjärtan i hoppet och vissheten om lönen efter mödan, om den eviga friden efter den timliga oron. Och vi äta av kunskapens träd och våra ögon öppnas och vi se en värld i spöklikt blekt och klart ljus, kalt och hemskt. De vackra bilderna suddas ut, värmen förvandlas i kyla, målet och meningen upplöses i ett meningslöst kaos. Vår ankargrund i ett evighetshopp rycks undan i en ändlös tomhet kastas vi ut. Och denna så kallade vetenskap lämnar ej slutgiltiga svar på några frågor, kan icke klargöra begreppet tid och rum, vet ingenting om materiens inneboende krafter, vet icke varifrån vi kommer eller vart vi gå. Den så mycket omtalade utvecklingsläran,

byggd på Darvins m.fl. ändlösa bevis, måste i det yttersta av dessa dagar erkänna att den nästan ingenting vet.

Och jag läste historia och jag fann den fylld av brottslighet och galenskap.

Mänsklighetens mödosamma väg framåt. Och jag läste religion och jag fann en blandning av dumhet, skrymteri, bedrägeri mot medmänniskor och bedrägeri mot sig själva, parat med godhet, självupppoffring,

salig hänförelse och allmännelig kärlek. Mänsklighetens mödosamma väg framåt.

Och jag läste filosofi och jag fann en massa system, uppbyggt av skarpa tänkare, med många sanningar och ännu fler brister och rena galenskaper. Men tack och lov att jag funnit världsvisdomens begränsning, ty därmed känner jag närmare min barndoms Gud på vilken jag kan lita såsom ett svagt barn litar till sin kärleksfulle fader.



*Ro, det är icke klarhet i allt;
det bleve fruktansvärt tomt och kallt,
om det vore så.*

*Ro, det är någonting ofattbart,
kan aldrig begrundas fullt och klart,
tål ej att fundera på.*

*Ibland är det bara en tigande skog,
ibland är ett sovande vatten nog,
ibland en vårgrün strand.
Men mest är det du, som en gång blev min,
när du ser i mitt bävande hjärta in
och håller stum min hand.*



Jag har legat sjuk några dagar i influensa. Huvudvärken var mycket svår och febern brände så jag låg som i ett töcken.

Jag låg och fantiserade om ett stormpiskat hav där jag drevs omkring utan att kunna nå stranden. Runtomkring var ett rytande och väsende och tjutande som från avgrundens alla härskaror och mitt blod isades av skräck och hjärtat upphörde att slå.

Men ibland såg jag liksom i skenet från en flammande blixtn mot en avlägsen strand där allt tycktes vara ro och frid. Vad som isynnerhet etsade sig fast i mitt minne under dessa blixtnika ljusglimtar var det utomordentligt vackra färgspelet på de lätta skyarna som låg över den avlägsna stranden.

Den som sett någon vacker solnedgång kan göra sig endast en svag föreställning om den glans av guld och purpur som jag såg. Vidare drömde jag att jag mötte Söderberg, en arbetskamrat nerifrån verkstaden, och frågade honom hur mycket klockan var. Jag vet inte om hon är 12 på dagen eller 12 på natten, svarade han. Jag har inte tid att tala med dig, jag måste genast ned till fabriken.

Detta svar är betecknande. Alltid bråttom. Alltid i arbete eller också på väg till arbete. Alltid som hårt uppdragna sprattelgubbar.

Detta är också en fantasi, framskapad av feber och influensa. Det var efter slaget vid Narva. Karl XII sitter i ett tält med en karta och gör ett hastigt överslag hur mycket land han skall ta åt sig från August och Peter då

han väl fått klå upp dem riktigt grundligt, ty detta senare är dock huvudsaken. Narva var en härlig dag. Då stiger en adjutant in och anmäler att en okänd man, som ej uppgett varken namn eller ärende, önskar tala vid konungen. Mot förmodan blir han insläppt och har ett långt enskilt samtal med XII-an. Han säger sig vara en avkomling till en svensk adelsman, som genom XI-ans reduktion kommit på ekonomisk misär, men har utmärkta förbindelser. Bland annat är han Peters förtrogne och är kommen för att intressera XII-an för en stor plan vars utförande skall bringa lugn och lycka åt Sveriges och Rysslands land och folk. XII-an upplyste främlingen om, att Patkuls anhang skulle ryckas upp med hjärt-rötterna och alla dess apostlar kläda stegel och hjul. Men hur det nu var så fick främlingen framlägga sin plan. Sverige skulle utan strid avträda de s.k. Östersjö-provinserna till Ryssland, ty med Ryssland hörde dessa områden geografiskt samman, och till följd av Rysslands väldiga inland måste Peter ha dessa kustland för att ha öppen förbindelse med yttervärlden. I gengäld skulle Sverige hjälpas till en förening med Norge samt av Ryssland erhålla halvön Kola. I fantasin är allting möjligt och därför låt jag planen genomföras. Jag såg vidare hur en rad dugande regenter och nitiska ämbetsmän av detta land, som nu gemensamt kallades Norden, under århundradens lopp lyckades skapa ett kultursamhälle av första ordningen med gemensamt språk, gemensamma lagar, där ingen vräkte sig i lyx och ingen led av fattigdom. Den dag som idag är, det vill säga efter något över 2 sekel, är det

1931, mars.

I slutet av mars drogs halva kraftverket igång i Månsbo efter ombyggnaden. Det är två likströmgeneratorer om fyra tusen hästkrafter vardera. Två till äro under inmontering och därjämte en växelströms-generator om 750 hästar. Fabriksdriften utvidgas i motsvarande skala.

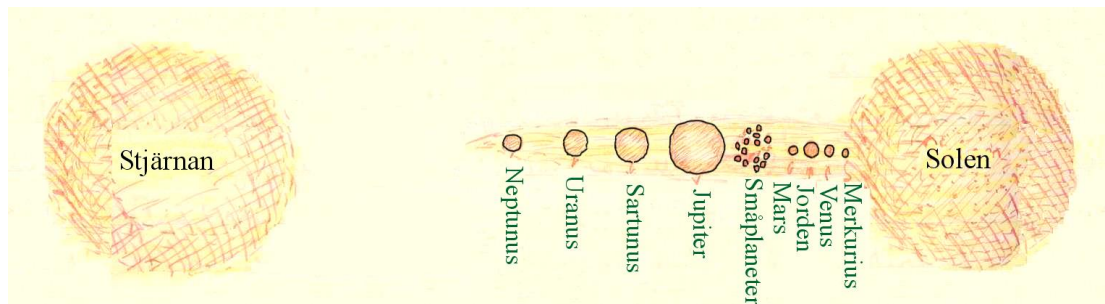
Nu har jag läst den allra nyaste teorin om stjärnornas och planeternas uppkomst. Laplaces teori gäller ungefärligen ännu när det gäller stjärnorna, men förkastas då det gäller planeterna. Så går det icke till då en

nordiska riket världens främsta kulturstat. Det har en befolkning på något över 12 millioner. Dess jordbruk står högt, med frodiga åkrar och välbyggda gårdar. Staten har tryggt avsättning och pris, ty den vet, att jordbruksnäringen är landets ryggrad och något jordbruksproletariat finnes ej. De stora myrarna äro utdikade och all skogsbärande mark rationellt utnyttjad och skogarna tåla en export som årligen inbringa landet 2 milliarder kr. Vattenfallen äro utbyggda i så stor utsträckning att industrins och jordbrukets behov äro tillgodosedda samtidigt som nästan all järnvägstrafik är elektrifierad. Allt i detta land, med dess fria författning, dess idoga folk alla näringar blomstra är en naturlig sak.. Religionen pluggas icke på folket efter en uråldrig ritual av en avlönad tjänstemannakår och saligheten anses ej vara beroende av tron på gamla dogmer, genomtrumfades på de första århundradenas kyrkomöten. Det religiösa livet lever sitt fria liv i harmoni med utvecklingen i människornas hjärtan och visar sina verkningar i deras rättvisa lagar och deras humana samhällsskick. Skolorna, som icke lägga så stor vikt vid minneskunskap och en schablonmässig allmänbildning, uppfostra så vitt möjligt varje man och kvinna så att han eller hon må bli rustad att fylla den plats i samhället som anlag och håg anvisa. Lyxen beskattas hårt och militärbördorna hållas i underkant fram mot fullständigt slopande.

Ja detta var fristaten Nordens 2¼ sekel långa utveckling under en feberfantasi.

stjärna springer sönder av för stor rotation. Då bildas inga planeter, men två eller möjligen flera stjärnor.

Nej nu tror man, att när vår sols planet-system bildades passerade en annan stjärna så nära solen att en lång gasflamma drogs ur i rymden av denna stjärnas dragningskraft, och i denna gasflamma kondenserades sedan planeterna. Genom liknande flodvågor bildades sedan månarna ur planeterna. Solen fick då tjänstgöra som vågbildare.



Ungefär så här har man tänkt sig denna tilldragelse.

Enligt Einstein har man att räkna med ett universum i klotform. Ljuset går också runt på cirka 500 miljarder ljusår. Energin går mot försämring. Strålning övergår i värme och kan icke återgå till strålning energi. Atomerna går från ett högre värde till ett lägre och förstörs. Materien kan även övergå i energi. Energin kan icke

förstöras, men den sprids i rymden och några krafter som samlar och förnyar har man ej kunnat iakttaga med bestämdhet. Betingelserna för liv i världsrymden äro mycket små. Livet på jorden är i sin barn-dom och har en oändligt lång tid framför sig. Många miljarder, kanske billioner år.

Ungefär så förklara de skriftlärda av i dag dessa ting.

*I jordens syner röjes,
att allt här nere ändligt är;
och då till himlen höjes
din forskarblick, du spanar där,
all solars banor sträckas,
och världen gå i kvav,
och stjärnsystemer släckas
i eterns djupa hav.*

*Du hörer röster ropa:
allt är förgängelse, och tid och rum tillhopa
ett hemskt oändligt fängelse.*

Och dock

*Vad rätt du tänkt, vad du i kärlek vill
vad skönt du drömt, kan ej av tiden härjas,
det är en skörd som undan honom bärgas,
ty den hör evighetens rike till.
Gå fram, du mänsklighet! Var glad, var tröst,
ty du bär evigheten i ditt bröst.*

Rydberg.

1931, 13-14 april. Far är död.

Far dog natten mellan den 13 och 14 april i sitt åttionde år. Han har varit dålig en tid, så det kom inte oväntat. Han led av magkräfta i förening med hjärtsvagheter och åderförkalkning. Far har varit en kraftmänniska, en sund allmogeman som under sitt långa strävsamma liv sökt göra alla rätt och önskat alla människor gott. Som ett

exempel på hans styrka kan jag nämna att han kunde ta en hundra kilos vikt i vardera handen och gå långa stycken. Han var sällan eller aldrig sjuk och ägde en ljus syn på livet och tillvaron. Styv jordbrukare, händig i smide och slöjd. Med den gamla svenska bondeklassens okuvliga frihets-sinne hade han svårt att gå som dagakarl

och tjäna andra, vilket han ju också mycket sällan behövde göra. Sedan mor dog har han liksom varit orolig och rotlös och hans längtan har varit att få återförenas med

henne under bättre och lusare förhållanden än här. Och jag hoppas att hans tro hopp och längtan skall finna sitt mål.

*Ty allt som på den dunkla jord har älskat ömt och glatt
och skildes åt av sorg och synd och kval och död och natt,
har det blott makt att bygga sig från värld till värld en bro,
var viss, det skall sin kärlek nå, dess längtan skall få ro.
Ett sista tack och farväl far - Hälsa till mor!*



*Vad vore tron om hon icke låge
en klarögd pärla på hjärtats grund,
och upp till himmelen stilla såge
när skalet brister i mognans stund*

J.O. Wallin.

*Det är en nåd
att svår och lång
vår väg o Gud du gjort.
Att all vår gång
blir tunga steg
mot evighetens port*

Dan A-n

1931, 26 april.

Söndagen den 26 april begravde vi far på Grytnäs kyrkogård. Han vilar där vid sidan av mor och sin förstfödde son Johan.

Pastor Velin talade vid jordfästningen om livets korthet, även då det som i detta fall varat i nära 80 år, och hur betydelsefullt det

är att använda tiden rätt och till sin inre människas utveckling och förädling. Till graven bars han av sex sönsöner, däribland Rune. Efteråt samlades vi på pensionat Strandbacken.

Frid över hans minne!

1931, maj.

Hela vintern har jag hostat och varit dålig i bröstet. Jag tycker det är så underligt då jag ofta träffar folk som säger "Jag har aldrig varit sjuk. Jag har aldrig sökt läkare." Jag

minns min egen barndom, hur fattig den var både materiellt och synnerligast på yster barnafröjd. Jag liksom föddes gammal och fick grå hår redan i vaggan. Sedan kom

sjukdom, än ett, än ett annat, och vid 10 års ålder kom detta med min arm. Allt detta har liksom fyllt mitt sinne med en skräck för livet som aldrig helt vikit undan varken under dagens id eller nattens drömmar.

Nu i flera år har jag lidit av dåligt hjärta.

Men allt detta har dock riktat min blick inåt och vidgat min horisont utåt. På villsamma

vägar har jag gått, genom djupa skogar och gytjtjiga träsk och över tröttsamma ljunghedar, men der är som om skenet av ett egendomligt ljus funnits i min närhet. Ibland har det varit klarare och ibland dunklare, ja nästan som en skugga har det ljuset mången gång varit, och dock, i medvetande av detta ljus kan jag icke förgås.

*En storm var min barndom, mest mörknande, hård,
som av solljus blott sparsamt ibland lystes opp.
Och åska och regn i min rosande gård
ha skövlat och brutit var lovande knopp.*

Dan Andersson

*Jag vet ej fullare fröjd står att nå
än när läpparna skälva av gråt,
om vi någonsin leva så gränslöst som då,
när pannan av ångest är våt,
Och ingen kom så hel och ren
till lyckans vardagssol,
som den som var med sig själv eller
en natt i skakande kval.*

Dan Andersson

Och dock älskar jag glädjen, barnets oskuldsfulla jublande fröjd, den jäsande, blommande och fruktbärande livsglädjens sunda ja-sägande hymn. Men icke det bullrande, innehållslösa, flabbiga grinet. Och för att få något djup i karaktären, någon storhet i sinnet, någon fostran och

utveckling för den inre människan, måste vi luttras i lidandets och morgonarnas skola. Ty liksom guldets renas i smältdegeln så förbränner lidandet själens sopor och framskapar värden som icke äro underkastade den materiella förgängelsen.

*Det är en nåd att svår och lång
vår väg o Gud du gjort.
Att all vår gång blir tunga steg
mot evighetens port
Men om, o Gud, du glömt en dag
på plågans bädd din son:
O rädes icke, det är jag,
du ropar fjärran ifrån.
Om kval, om död, om allt du vill,
jag faller ned och ber:
Allt som gör ont, det hör oss till,
giv mer, o Gud, giv mer!*

Dan Andersson

Jag älskar och längtar till det skönas källa. Denna Gudakraft som givit furukronan dess form, fåglarna och liljorna sin skrud, bäckens sorlande, stormens brus, himlen dess underbara blåa djup och solnedgångens färgprakt. Jag går liksom vid sidan av en lång mur som jag icke förmår

överblicka, men på vars andra sida jag anar, att lösningen till livets gåtor finnas. Ibland hör jag liksom en svagt nynnande sång från andra sidan muren och ibland liksom rämnar den isär en liten smula, men icke så att jag ett ögonblick kan se klart.

*Det är något bortom bergen, bortom blommorna och sången
det är något bakom stjärnor, bakom heta hjärtat mitt.
Hören, något går och viskar, går och lockar mig och beder:
Kom till oss, ty denna jorden den är icke riket ditt!
Må de svarta salta vatten svalka kinder feberröda,
må vi vara mil från livet innan morgonen är full!
Ej av denna världen var jag och oändlig vedermöda
led jag för min oro, och min heta kärleks skull.*

Dan Andersson

Den så kallade vetenskapen säger, att all energi sprids ut i rymden och går från högre värde till lägre. Men om den materiella världen endast är ett underlag för den andliga, om den liksom utgör den jordmån ur vilken de andliga värdena växa fram, går

då icke energin från lägre till högre värden? Är det icke således en ständig utveckling uppåt. Naturligtvis är det en galenskap att förneka Mästaren, när man runt omkring sig ser mästerverket.

*O, Du som allt med vishet styr
med hög ofattlig lag,
så gott jag kan till Dig jag flyr,
när morgon vänds idag.
Så är Du min förtröstan all,
du kärlek, som i allting bor,
i stjärnors eld, i havets svall,
i blicken hos min mor.*

Dan Andersson

1931, maj.

Någoting enastående i svensk arbetarrörelse, i strid mellan arbetare och arbetsköpare, har inträffat.

Uppe i Ådalen i Ångermanland har vid en konflikt en del strejkbrytare blivit en smula åtsatta av de strejkande.

Militär har dittagits och vid en demonstration har dessa givit eld på arbetare och därvid dödat fyra män och en kvinna. Detta hände torsdagen 14 maj i nådens år 1931 i kulturstaten Sverige.

Stora demonstrationer ha hållits landet runt och militarismen har slagit en spik i sin likkista.

Månne, detta var den ärorika svenska arméns sista vapenbragd?

Det är mycket sällan jag träffar samman med någon verkligt intressant personlighet. Nu har jag dock funnit en där nere i Månsbo som skiljer sig från den vanliga jämnstrukna typen.

Han heter Karl Nygren och är pingstvän. De flesta ha endast ett medlidsamt löje åt

hans livsuppfattning och hans sätt att vara. Men jag har funnit, att bakom hans till synes enfaldiga tal och svar döljer sig en fast och orubblig övertygelse om Guds direkta ingripande i vår livsföring, och en fast tro på ordet, som vårt enda säkra rättesnöre.

Om jag påvisar någon inkonsekvens eller orimlighet så är det som att slå vatten på en gås, och i något enskilt fall säger han, att han icke kan uttala sig och att det i varje fall icke är någon huvudsak.

Vad är det då som är huvudsaken? Jo, att man personligen avgör sig med Gud och för Gud. Att man tror på ordet utan invändningar och söker att leva i lydnad mot Guds bud så som de äro skrivna i Hans ord och i våra samveten.

Fela vi i alla fall i många stycken så få vi lita till Guds nåd. Han har sett syner och både onda och goda makter uppenbara sig för honom. Han icke allenast tror, han vet! Han är enkel och blygsam, rättskaffens och sann. Mitt uppe i livets vimmel har han

fullständig ro i sin själ och i sitt sinne. Han har provat mycket i världen, men nu har han funnit vilan i Gud.

En gammal arbetare vid Månsbo har omkommit genom olyckshändelse. Han fick en saltmängd över sig i ett kyltorn och dog efter en dags medvetlöshet. Hans namn var Johan Linder.

En av Grytnäs kommuns stormän P.E. Larsson har avlidit. Han har innehått många förtroendeuppdrag och var under en lång följd av år en förgrundsfigur här på orten.

I de tal som på begravningsdagen hölls till hans ära minns jag att man nämnde honom som en fridens man, en man om vars namn aldrig någon strid stått. Detta framhölls givetvis som en förtjänst. En annan gång, då en annan storman dött kan det återigen heta, att den som står mitt i stridens hetta och hävdar sig som en helgjuten och självständig personlighet, omkring honom står det alltid strid. Ingen är så dålig som då hon gifter sig och ingen är så bra som när hon dör. Och så svårt och mödosamt är livet att varje död man är väl värd en vänlig runa.

All materia strävar enligt tyngdlagen mot en plats i centrum. Så är det även med oss människor. Alla sträva vi mot centrum. Vi vilja befinna oss i medelpunkten och se hur allt vrider sig omkring oss, som om vi vore tillvaros perpetuum mobile.

Vi vilja vara nummer 1. Men lyckligtvis håller centrifugalkrafter de flesta kvar utefter periferin, ty annars vore väl kriget på kniven värre än det är.

Socialisternas och kommunisternas skri mot äganderätten är till nittio procent endast en medveten eller omedveten åtrå, att med förbigående av förvärvskampens svårigheter komma i besittning av privategendom. Ty var finns den människa som älskar sin egendomslöshet? Frans av Assisi möjligen och greken Diogenes.

Jag nämnde på föregående sida att varje person helst vill anse sig själv som universums viktigaste persedel. Som klass är det likadant. Vi göra det nödvändigaste i samhället, säga bönderna, ty från oss kommer födan. Vi fylla det betydelsefullaste värvet, säga lärarna, ty vi fostra det

unga släktet till framtidens män och kvinnor. Vi ha liv och död i våra händer säga läkarna, skulle vi upphöra med vår gärning så förgås mänskligheten i plågor och pest. Vi ha det ansvarsfullaste värvet, säga militärerna, ty i vårt hägn och under beskydd blomstrar alla fredliga värv. Detta alltsammans är förgängligt, säga prästerna men vi söka att visa eder vägen till värden som icke rost och mal förtär, vi vilja göra eder delaktiga av det eviga livet.

Om alla människor kunde behandla varandra som jämlikar, som kamrater. Om ekonomisk och social jämlikhet kunde tillämpas och alla känna sig glada och belåtna därmed. Bara en klass på alla järnvägar på alla restauranger och alla lasarett. Om ingen annan pensionering finge förekomma än den allmänna folkpensionen och att var och en insåge fördelen av att bättra på denna, dels med allmänna och dels med egna medel. Om, säger jag, allt detta kunde bli en levande verklighet, då skulle lyxen minska för ett fåtal, men livsglädjen och tryggheten öka för flertalet.

Svenska folket offrar i år 131 millioner kronor på militärväsendet. Utgörande omkring 21 kr. per individ oh år. I förhållande till inneväranantalet kommer svenskarna i detta fall som god tvåa. Frankrike är n:1 med 23 kr per inv. På kyrkan offrar vi väl omkring 4 kr per år och huvud. Om vi skulle säga att vår pensionsavgift ökades med dessa båda summor utgörande 25 kr. per år från födelsen till 60 års ålder så skulle detta säkert öka vår trygghetskänsla för ålderdomen samtidigt som fattigvårdsavgifterna sjönke och skattetrycket lättnade. Militären vore det bara en välsignelse att bli av med och vad prästerna beträffar så finge de sant religiösa avlöna sina ledare och underhålla sina kyrkor själva och det gjorde de säkert gärna.

Hur ställer sig nu arbetarnas representanter riksdagen till dylika, enligt min mening solklara saker? Jag skall bara nämna ett exempel som är ganska beteckningar hur våra klasskamrater i riksdagen ta sin uppgift då det gäller att avskaffa klassamhället. Vi ha här i Kopparbergs län en landshövding (Märk, att bara denna titel

skvallrar om att vi stå på vildarnas nivå) Kvarnzelius. Denne man har från en enkel samhällsställning, han har nämligen en gång i tiden varit bleckslagare, genom duglighet, energi och en talande tunga arbetat sig upp till sin nuvarande samhällsställning. Jag förmodar att han som landshövding har en lön av omkring 20 tusen kr. per år. Där förut har han ett tiotal år tjänstgjort som statens förlikningsman i arbetare och arbetsgivare tvister, med en årsinkomst av omkring 40 tusen kr.

Men därför att han icke gått den allena saliggörande vägen genom högskolor och universitet upp på den högre ämbetsmannastegen, så tog det längre tid att knuffa sig fram och tjänsteåren till pensionsåldern blevo för få.

Regeringen föreslog en pension av 6 tusen kr. per år och föregående års riksdags

socialdemokrater ökade budet till 7 tusen per år. Samma timma förelåg en motion om pensionering av en smed vid Grönsinka kronopark som arbetat i statens tjänst i 30 år. Man begärde i motionen 6 hundra kr. per år åt den utslitne trälen, men samma män som varit så frikostiga mot Kvarnzelius beviljade icke ett öre åt smeden.

När vid indragning av en del regementen militärbefäl blev satt ur tjänstgöring överfördes de på indragningsstat, det vill säga de uppbära sina löner och sedermera sin pension som om de fortfarande vore i tjänst.

När en arbetare avskedas så är det inga ceremonier och inget ekonomiskt understöd om han änskönt haft en livslång tjänstgöring bakom sig. Så icke tycker jag att det demokratiska genombrottet har gjort sig så värst märkbart i klassamhället.

1931, september.

Här i Grytnäs finns det en demokratisk och en kommunistisk arbetarkommun. Jag har icke anslutit mig till någondera. Jag kan nämligen icke helt sympatisera med något partiprogram och ännu mindre kan jag gilla det sätt varpå respektive organisation söka omsätta sina program i praktiken. De flesta ha nog inte så vidare klart för sig vad de vilja utom när det gäller att kela med det egna jaget. Skulle jag möjligen bli medlem av deras förening, så kommer jag icke att mottaga något som helst uppdrag. Jag vill

inte sitta med klubban och överlämna ordet till Andersson och Pettersson ej heller skriva deras snustorra protokolls paragrafer och icke som kassör skramla med deras femöringar. Jag vill inte hjälpa till att draga deras politiska kärra genom utvecklingens stenöknar. Jag vill bara sitta på lasset och åka och ge dem någon pisksnärt då och då när de vika från den rätta vägen eller somna in i självkärlekens och fariseismens tunga sömn.

Jag har sökt analysera min omgivning och vad deras själar äro fyllda av och så här ser resultatet ut.

1.	Fariseisk och egoistisk självkärlek (Fyllda av principen, att varje enskild individ står i skapelsens centrum och att hela universum vrider sig omkring dem.) Denna siffra innesluter också deras kärlek till sina medmänniskor	32	%
2.	Trollbundna vane- och tvångsföreställningar.	17	%
3.	Praktiskt skarpsynt och kortsynthet (Den som ser skarpt på ett kort håll, nämligen nästan ingenting på längre sikt.)	12	%
4.	Filosofiskt, spekulativt vidsynt och svagsynthet. (Man kan icke på långt håll se bildens konturer lika skarpt som den som läser i en bok eller betraktar ett ur genom ett förstoringsglas.)	2	%
5.	Sinne för enskild och allmän ekonomi.	4	%
6.	Sinne för mer eller mindre dåligt skämt.	5	%
7.	Förlösande humor.	0,4	%
8.	Frivillig plikt känsla.	6	%
9.	Tillkämpad egenart.	1,5	%
10.	Rent snille	0,02	%

11 Diverse skräpegenskaper på ont och gott som icke hunnit renodlas. 21,08 %

(Renodlad är för övrigt ingen av de här uppräknade egenskaperna.)

Allt detta taget i genomsnitt. Deras religiositet kan jag icke yttra mig om, och deras dumheter törs jag icke nämna.

Mig själv har jag efter samma måttstock värdesatt så här.

1. Självkärlek och kärlek till andra.	28	%
2. Tvångsföreställningar	7	%
3. Praktiskt sinne.	7	%
4. Filosofi.	6	%
5. Ekonomi.	11	%
6. Dåligt skämt.	3	%
7. Humor.	2	%
8. Plikt känsla.	8	%
9. Egenart.	4	%
10. Snille	3	%
11. Religiositet	6	%
12. Tjock dumhet.	8	%
13. Diverse.	7	%

Som norm och utgångspunkt för mina värdesättningar kan jag nämna, att jag ifråga om ekonomi givit Karl XI siffran 25. I filosofi Sokrates till 36. I egenart Diogenes till 42. I religiositet Kristus 100. I snille Strindberg till 22. o.s.v.

Jag lider för närvarande (medio av september) av yrsel och måste vila och rekreera mig.

Gud måste givetvis vara allgod och allsmäktig annars vore han ju icke Gud. Men varifrån då allt det onda?

Denna påtagliga makt, som gör motstånd mot det goda och i många fall tycks ha övertaget. Eller är det onda blott till som kontrastverkan mot det goda? Kanske finns det intet ont annat än i människornas föreställning av världen.

Vad är det för övrigt som är mitt egentliga och verkliga jag? Jag känner, hör och ser, en serie av sinnesförmålor alltså och av dessa förmålor gör jag mig en föreställning av världen.

Men mitt förnuft säger mig, så fort jag går på djupet med någon fråga, att min kunskap, byggd på dessa förmålor, är mindre än ett styckverk. Och om jag tar bort alla dessa förmålor vad är sedan jag?

Vi vilja finna mening och mål. Mål! Något som står stilla, är färdigt, som icke kan utvecklas vidare, skulle detta vara eftersträfvansvärt? Ja, men låt oss åtmin-

stone se litet av vägen framför oss, ropar förnuftet, detta förnuft som oroar oss med sina ständiga frågor och bleker färgerna på livets gröna träd.

Vad gott och ont är det vet ännu ingen, det skulle då vara den skapande, säger Nietzsche.

Vår resas enda mål är blott att fara, säger Fröding.

Och i böckernas bok står det att Gud är kärleken! Vilken trösterik och rogivande sanning för den ensamme vandraren som på villsamma stigar söker sig väg i dunklet. Detta ord, som rätt anammat icke inbjuder till vare sig utläggningar eller kritik, bara frid, vila och ro, då bördan blir för tung och vägen för villsam.

Den ekonomiska efterkrigs-krisen tycks bli kronisk. England och de skandinaviska länderna ha nu tillsvidare frångått guldmyntfoten. Meningen är att lätta exportindustrin, men samtidigt börjar varuförädlingen. Arbetslösheten i de stora industriländerna är mycket stor. Enbart Amerika har över 5 millioner arbetslösa.

Vi leva i en tid då utvecklingen går med stormsteg framåt. Och alla dessa för-

ändringar framskapa problem som kräva sin lösning. Alla företagare, som framställa varor avsalu, måste, för att kunna bestå i konkurrensen, mekanisera sina arbetsmetoder och använda den dyrbara levande arbetskraften i minsta möjliga utsträckning. Detta i sin tur framskapar en arbetslöshet som är tidens svåraste fråga. Därtill kommer folks obenägenhet att finna sig tillrätta i enklare förhållanden, att avstå från en del mer eller mindre konstlade behov. Ett meningslöst jäkt, med åtföljande själslig splittring och oro karaktäriserar tiden och människorna. Rotlös och utan ankargrund driver man omkring för dagsstormarna på tidens hav. Man tror ej på något, om inte möjligen på sin egen märkvärdighet. Man vill inte känna några plikter gentemot sina medmänniskor, men man har stora fordringar på samhället, på kommunen och staten.

Vetenskapsmännen söka förklara vad som sker i skeendet. De skriva stora böcker om tid och rum, om materia och energi. De

*Så gick en främling med sin lyra
den vilda tummelplats förbi
Han såg väl striden och dess yra,
men icke meningen däri.*

Tegnér

1931, september.

Lilla Rune är nu stora Rune. Han har nyligen fyllt 19 år, är 179 cm lång och väger 78 kg. Han arbetar som smides-hantlangare vid forsbygget för en timpenning av 75 öre jämte ackord som brukar stiga till 50 kr per månad. Till sin läggning är han allvarsbetonad - ingen vän av dans och flabb.

Detta inbillar jag mig att han ärvt från sin pappa. Han avskyr sprit, utan att vara inskriven i någon nykterhetsförening, och tobak använder han inte. Så vitt jag vet har han ingen dragning till några flickor och väl är det, ty det är tids nog vid stadgad ålder och ordnad ekonomi.

Sin fritid använder han på bästa sätt. Han hugger veden, hjälper oss i trädgården och studerar per korrespondens.

För närvarande deltar han i en folkhögskolekurs i Avesta.

räkna elektroner och ge oss häpnadsväckande förklaringar om deras rörelser i rummet och förespår hela skapelsen en tröstlös värmedöd. Jag erkänner kockarnas stora visdom, men grynvällingen som de kokat ihop mättar mig icke, ty kornets kärna ha de icke funnit.

Tekniken har lyckats nedbringa vikten hos en explosionsmotor till något över 300 gram per hästkraft. Man bygger luftskepp så väldiga att de medföra ända till 5 aeroplan. Man bygger turbiner med löphjul på 7-8 meters diameter och med en effektivitet av 30-40000 h.k. Man färdas omkring jorden på en bråkdel av Jules Vernes tid och man stiger upp i luften 20-30000 meter. Landsvägarna äro, trots depressionen, fulla av bilar och biograferna fulla av folk. I nästan varje stuga gnäller en radio. Det är brytnings- och jäsningsstid och något nytt arbetar sig väl så småningom fram ur detta kaos, men födslovåndorna bli nog svåra.

Det är gott för föräldrarna när barnen göra en heder och glädje.

Svenska kronans värde i utlandet faller och faller. Den noteras nu 25-30% lägre än dollarn.

Arbetslösheten är kronisk och förvärras ständigt. Här i Grytnäs ha vi ett hundratal. Många ha under forsbygget här förtjänat bra med pengar nu et par år, men de äro i alla fal genast färdiga att yrka på allmänna medel för sitt underhåll. Var skall detta sluta om halva befolkningen, i brist på produktivt arbete, skall leva på någon sorts fattigvård? Det är ju demoraliserande för den enskilde och ruinerande för det hela.

Finns det då ingen människa som har förstånd nog att finna någon väg ut ur svårigheterna? Eller finns det ingen kraftig hand som i allt kaos förmår vrida rodret rätt? Äro vi dömda till undergång därför att

alltför många vilja bestämma och ingen vill lyda? Är detta en del det demokratiska genombrottets frukter? Men man bör ju vara optimistisk, man bör ju tro framtiden och människorna om gott. Man bör ju framför allt icke ta sorgerna och svårigheterna i förskott. Man bör kunna

hålla sinnet ljus och glatt under livets alla skiften och söka breda ett försonande skimmer av humor över de värsta vidrigheterna. Jag vill avsluta denna betraktelse med några politiska visdomsord av Anna Maria Lenngren i henne råd till sin dotter.

*Ack, livet flyr så fort
vad gagn vad oersättlig skada
om vid det lilla gagn vi gjort
vi nekat oss att vara glada.*

Människan har en sökande och frågvis ande. Allting vill hon rota i och allting vill hon utreda och finna svar på. Nu är det lyckligtvis så, att då ett problem tycks löst så uppstår strax en hel rad nya som en följd av denna lösning. Skapelsens under äro lika gåtfulla och storslagna vilket man med tanke och teleskop söker pejla stjärnrymdernas djup eller koncentrerar sin skarpsinnighet på atomernas byggnad, rörelse och energi. Jag sade lyckligtvis, ty vad intresse skulle tillvaron äga om man icke finge vara en sökare och brottas med

svårigheter? Om allt vore klart från början och man bara hade att vegetera och dö. Sannerligen då vore man dödfödd. Vi kunna icke fatta det oändliga och icke det ändliga. Vi kunna icke förstå gränserna utåt för det ändlöst stora och icke gränserna inåt för det odelbart lilla. Vi kunna icke fatta livets eller skapelsens mål och mening. Likt frågande och vetgiriga barn skola vi gå genom livet med glada barnaögon och med fullt förtroende för våra föräldrars kärlek och makt, vilket vi nu vilja kalla dessa föräldrar naturen, skaparen eller Gud.

*Vandre visa sköna släkten mot det mål oss Herren satt!
Men hur finna rätta vägen genom hägringar och natt.
S, om eldstod visar strålen, när hon är av mörker skymd
det är tankens ljus, som lyser folket genom nattlig rymd*

V.R.



I denna tid, då allting gungar och då alla fasta punkter svikta, inger det onekligen en viss känsla av trygghet då vi se hur lagbundet ordnat både stort och smått är i naturen. Dag och natt skifta, månen går i ny och månen går i nedan och runt om se vi död och förnyelse i ett evigt kretslopp. Efter träget forskande i de gamla astrologers

hemliga skrifter, jämsides med ett mödosamt iakttagande av stjärnorna, har jag lyckats fastslå, att vissa år, med bestämda mellanrum, äro mer än andra gynnsamma för snillrika mäns födelse och död. I den ena kurvans pol av en dylik femtioårsperiod är jag född. Jag går tillbaka 300 år och följer den sedan uppåt.

1632	död	Gustav II Adolf ljöt hjältedöden på Lütsens slagfält.
1632	född	John Locke
1682	född	Carl XII
1732	född	George Washington
1782	född	Esaias Tegnér
1832	död	Walter Scott
1832	död	Johan Wolfgang von Goethe
1882	död	Charles Darwin
1882	död	Guiseppe Garibaldi
1882	död	Ralph Waldo Emerson
1882	född	Sveriges kronprins
1882	född	Johan August Persson

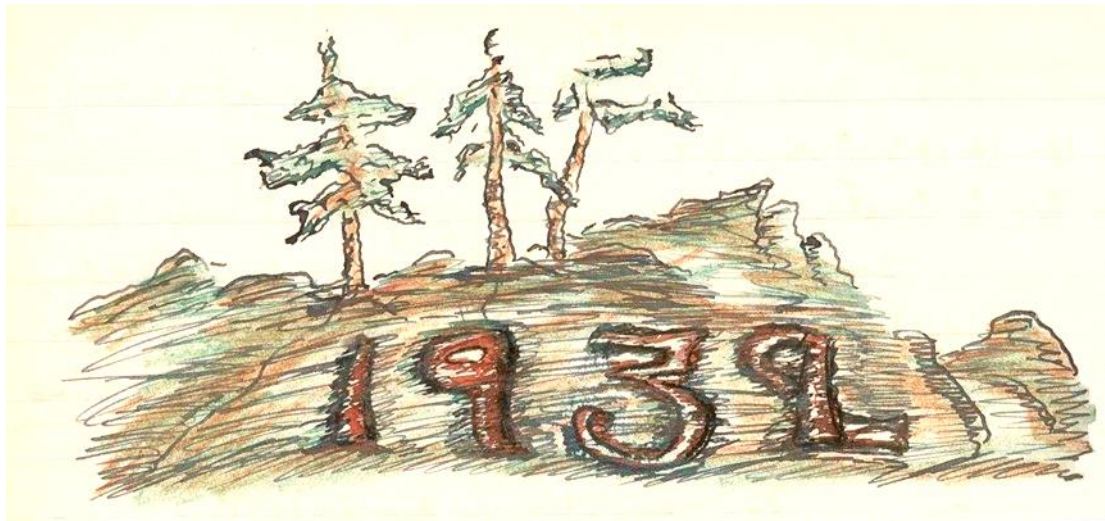
Jag fastslår alltså, att jag är född under en stjärnkonstellation som var gynnsam för att stora ting månne ske!

Under det år som nu ingår 1932 fyller jag 50 år. Vad månne vidare ske?



Min ekonomiska ställning vid 1931 års slut.

	kontant	fastighet	summa
Vid årets början	26000	7000	33000
Inkomster undr året	3050		
Ränta	950		
Utgifter	-2500		
Vid årets slut	29000	7000	36000



Människoslåktets mål och uppgift är övermänniskan säger Nietzsche. ”Hon är som blixten ur det mörka molnet” (Det mörka molnet det är människoslåktet i sin helhet) ”Jag älskar alla dem som falla en och en likt tunga droppar ut ur det mörka molnet”, säger han också. Likaså förhånar han de mycket för många, den feta hjorden på det gemensamma klöverfältet. Nietzsche var en stor filosof. Han var en av dessa tunga droppar varom han själv talar. Alla de som söka efterapa varandra, som idisslande andras visdom skubba sig mot varandra, som behöva varandras stöd för att kunna stå

och alltid gå i flock och fornöt(?), alla dessa människor äro precis inga ideal att se upp till och efterlikna för vare sig ung eller gammal. Men för att fria och självständiga personligheter, vilka stå på egna ben och äga kraft att hävda sin egenart, skall kunna fostras och växa, måste dock den gemensamma kampen för brödet vara så organiserad, att den icke tar individens hela fysiska och psykiska kraft i anspråk. Han måste få något andrum för sin personlighets tillväxt och förkovran om någon utveckling skall kunna äga rum.

*Bort med dem, som ständigt glömma, att vad stort som världen såg
verkats har av späda krafter, spända av en eldig håg!*

V.R.

Må vi akta oss att se någon över axeln, ty vem vet om icke den sanna styrkan och det rätta guldet ligger förborgat där vi minst anar och vem vet om vårt sätt att värdesätta över huvud taget är det rätta.

Omvärdering av alla värden, både andliga och materiella. Materien kan omsättas i energi, ja gör det rent automatiskt i solens och stjärnornas inre och flödar ut i rymden i form av strålände kraft. Atomerna, materien förstöres och sprids som värme i en rymd som är så stor att värmeökningen knappast kan märkas. Men kan värme förekomma i fri form. Måste det icke vara bundet vid något medium, ty vad är det annars som blir uppvärmt? Och måste icke naturen förfoga över någon metod att åter samla ock koncentrera den spridda energin? Numera tror man icke, att alla

stjärnor skulle vara omgivna av planeter på vars yta livet sannolikt måste frodas. Teorin om hur planetsystem bildas vid mötet mellan två stjärnor har liksom givit belägg för att det organiska livet framträdande är en ytterst sällsynt företeelse i skapelsen. Jag vet inte om man skall känna sig besviken eller glad åt detta. Visserligen kan det kännas tryggt och intressant att veta sig omsvärmad av mer eller mindre intelligenta varelser lite varstans ute i världsrymden, men å andra sidan liksom växer man och tycker sig bli mera betydelsefull om man vet sig vara en så ytterst sällsynt företeelse i skapelsen.

Den mänskliga fantasin har dock spelrum även i denna nya moderna världsbild tack vare att forskningen lämnar så många varför och huru öppna. Men nog är det en

avsevärd skillnad mot våra förfäders tro på exempelvis den fornnordiska gudasagan, ty i den förekom ju också en hel del förklaringar över världens uppkomst och undergång.

Man kan ju säga, att livet för människans del är hennes mer eller mindre tillkrånade och mödosamma väg mot döden. Livet i princip ser ju ut att gå i ett ändlöst kretslopp. Vi födas, vi äta upp växter och djur och vi dö för att i vår tur ätas av maskar, bakterier eller med vårt stoft giva näring åt växter. Livet är en form av energi och kan som sådan omvandlas men icke förstöras. Men det var icke detta som jag törsta efter att få veta, nej själva kärnpunkten är om jag som individ kommer att fortsätta just min personliga tillvaro i någon form efter den materiella döden? Svaret blir olika beroende på den persons livsfilosofi till vilken jag ställer frågan. Men givetvis ställer jag den här till mig själv, på det att jag på basis av mina erfarenheter, mitt intellekt och min instinkt må kunna ta den i övervägande.

Då måste jag givetvis tillstå, att jag ingenstans bestämt vet, men hela mitt sjäsliv reser sig till försvar mot utlocknande och förintelse, liksom den materiella kroppen gör motstånd mot döden.

I en värld där allt är lagbundet, storslaget och underbart kan jag icke tro, att den produkt i skapelsen som genom sina känslors finhet och eld och sina tankers obundna blixtrar förmår genomtränga universum i både smått och stort skulle efter ett kort uppplammade vara dömd till förintelse och död. Liksom att tro är individuell och icke kan tjänstgöra till bevis för andra så är det också med min. men för mig är den till stöd och ankargrund i en värld, där allt flyter, och där några fasta punkter äro så svåra att finna.

Arbetslösheten i alla industriländer är upprörande: i Amerika 7 millioner, i Tyskland 5 millioner o.s.v. Man säger, att det till stor del beror på de olidliga krigsskulderna. Tyskland dignar under en skadeståndsbörda som är så tryckande att den berövar befolkningen deras bröd och deras livslust. Omkring 50 människor begå där självmord om dagen. Allt under det den

rationaliserade industrin framalstrar varor i överflöd och lantmannaprodukterna till följd av att den köpande, konsumerande massan sakna betalningsmedel icke finna avsättning. Det måste vara något fel i organisation och fördelning.

O du min barndoms tro och den miljö varur denna tro sög sin näring. Kringvandrande kolportörer höllo ofta bönemöten i mitt barndomshem. De hade en frodig fantasi och deras utläggning om människornas syndfullhet och de rysansvärda straff som måste följa om hon inte i bön, ånger och askes ständigt förde striden mot köttet och djävulen, voro målade med bjärta färger. Himmelens frid och ro, det nya Jerusalems härlighet, med pärleportar och guldgator, där det var ljus och glatt och där symbolerna ständigt klingade, allt var så tilltalande och olik mitt barndomshem. Och när han talade om djävulens list och helvetets pina, med en glöd och övertygelse som om han själv varit där, då kände jag hur fasan och skräcken smög sig över mig och bet sig fast så djupt att jag ännu efter snart 50 år icke är helt fri därifrån.

Däruppe satt ju Gud Fader och bokförde, noggrant och småaktigt alla våra blodröda synder och små dygder och fann, att han ständigt och jämt måste göra bruk av sin benådningsrätt om han skulle få något större sällskap i himmelriket. Nästan allt vad människan gjorde var synd. Syndiga ord talade hon och syndiga tankar tänkte hon. I synd var hon avlad och i synd var hon född och under jordevandringen ökade hon ständigt sin skuld. Det var arvsynd och verksynd och syndiga begär och syndiga drömmar. Allt detta bet sig fast i min känsliga barnasjäl och går aldrig helt därur, ty med bestämda drag, med skarpa de barndomsminnen tryckta stå. Det är betecknande för omläggningen på det religiösa planet, att nu mera söker man i sina utläggningar av skriftens ord göra allt så smidigt och anpassat till upplysningen och tidsläget som möjligt. Det är alltså lärans höga moral som får dominera och några detaljbeskrivningar över himmel och helvete hör man sällan. I synnerhet har det eviga helvetet kommit i stark misskredit och man förbigår det helst med tystnad. Man kan ju förvåna sig över, att denna hemska helveteslära har kunnat bestå

såsom den gjort. Men sådan är människan. I dunkel och dimma dväljes hon och där älskar hon att spinna sina dunkla, mörka

fantasier till ett tjockt täckelse med vilket hon söker utestänga ljuset, som hennes ögon icke tål att se.



Ordning och reda i allting och på alla områden det är en sak som jag satt det största värde på. Likaså har jag ständigt sökt efter fasta punkter och strävat efter att finna ett ändamål och en logisk mening med allt som sker. Som förhållandena varit i världen under den tid jag levat har det varit mig en källa till ständig oro och missmod. Hur är det exempelvis med ordningen i detta kaos av stridiga viljor och skilda intressen? Den ena drar hit och den andra drar dit och marken glider liksom undan fötterna på alla. Och hur har jag icke städse blivit gäckad och lurad i de uppgörelser jag haft med mina arbetsgivare. under min avställning vid Stockholms superfosfat A.B. fingo vi efter många års strävan till stånd en uppgörelse, som utöver den godkända timlön tillerkände oss som haft anställning i bolagets tjänst minst 15 år följande förmåner: 75 kr. 2 gånger om året, 10 dagars semester, kr. 2,50 per ton under året tillverkat klorat att delas till julpension av kr 600 per år vid oförmögenhet till arbete. Denna glädje blev kort, ty bolaget

kom på obestånd och fabriken såldes. De flesta finge avsked utan någon som helst ersättning och för dem som blevo kvar drogs ett streck över alla förmåner. En god ekonomi har ju alltid varit eftersträvansvärd såsom utgörande en trygghet vid sjukdom, arbetsbrist och ålderdom. Men nu har det visat sig, att staten genom att slopa guldmyntfoten kan frånstjäla en medborgare hans livslånga besparingar, trots sina högtidliga garantier om sedel-inlösen med guld. Om det är något som är betecknande för denna tid så är det väl osäkerheten på alla områden.

Levnadsomkostnaderna, som under krigstiden steg oerhört i höjden, har under den senaste ekonomiska depressionstiden gått kraftigt tillbaka. Om man anger förkrigsprisindexet till 100 så står det nu i 157. Men nu, när Sverige nödgas släppa guldmyntfoten, är det ju stor fara att det åter barkar iväg i höjden.

I Sverige finns för närvarande omkring 200000 arbetslösa.

1932, januari.

Januari har varit enastående mild, med nästan ingen frost. Den 27 var det 9 grader varmt på kvällen här i Sverige och bara 4 grader i Rom.

Med radion få vi då musik i alla former. Ävenledes intressanta föredrag och teaterstycken, väder och nyheter.

1932, 1 februari.

rasa våldsamma stormar över Sverige, enbart i Dalarna bröts omkring en och en halv million träd ned av blåsten.

Medlingsförslaget i de stora arbetstvisterna berörande cirka 100000 man är nu antaget av arbetarna med knapp majoritet

Det innebär 4-6 % avslag per timlön och ackord då förtjänsten överstiger 85 öre per timme i den lägsta och 115 öre per timme i den högsta dyrortsgruppen. Samtidigt med denna lönereducering för verkstads- och järnbruksarbetare har det framkommit ett förslag till lönerreglering för biskoparna. Dylka lönerregleringar innebär alltid, då det gäller högre tjänstemän i olika grader en löne-förhöjning. Enligt detta förslag får en biskop 20000 kr i grundlön. Därutöver kommer en hel del förmåner såsom bostad, bränsle, skjutsbidrag och Gud vet vad, så

att slutsumman i genomsnitt går till 30000 kr. per kräkla. Jo, jo. Det är skillnad på folk och folk. Skillnad på löss och åkerhöns. Kristi efterföljare se icke enbart på de skatter som rost och mal ej förtära. De vilja tydligen ha så mycket som möjligt av denna världens fåfänglighet. Men vad vet jag? De ha ju en väldig fond av mänsklig lärdom och med dess hjälp böra de nog kunna förklara, att bakom ordets bud döljer sig en andlig mening till stöd för deras in-konsekvens i liv och lära.



Överst till vänster jag själv, till höger min hustru Eva och nederst min son Rune



Farfars nedtecknade ledord

1932, 14 februari.

var jag till doktor Hillström och fick 400 gram blod avtappad. Mitt blodtryck var 175. Jag är nervös och yr och sover dåligt. Lider av andnöd vid ansträngning, t. ex. när jag går i trappor, bockar eller arbetar tungt.

110 st äro anmälda arbetslösa i Grytnäs. Arbetslöshetskommissionen, en av riksdagen tillsatt institution som skall söka bringa ordning och hjälp där nöden är störst, har beredit 10 st arbetslösa från Grytnäs arbete på Nisshyttans kronopark mot en avlöning av 35 öre per timme. Kommunen står för utrustningen med skor och kläder.

För ett fyrtiotal får kontant understöd beredas enligt följande taxa. För man och hustru kr. 2,05, för ensam person över 18 år 1,35, för barn mellan 15 och 18 kr. 0,80, för barn kr 0,40. Bidraget utgår från staten med 50 % det övriga från kommunen.

För det mesta vill folk tala om sig själva och lovsjunga sitt egna jag. Varje människa vill helst anse sig som det centrum omkring vilket hela övriga världen vrider sig. Likt grodan i fabeln vill man gärna blåsa upp sig till bristningsgränsen. Och så vill man gärna lysa min sin flaskkunska. Med flaskkunska menar jag ungefär så här. Liksom man plockar örter i en flaska så proppas man sin hjärna full med fakta, det vill säga saker som andra uttrönt och fastslagit. Dessa fakta idisslar man och slår omkring sig med för att imponera på sin omgivning. Men liksom man icke kan ta ut mera örter än man plockat in, så kan man ej heller ta fler fakta ur sin hjärna än man pluggat dit.

Första klarheten på vetandets väg är den, att man blir medveten om hur ytterst litet man i själva verket vet. När man blandat alla fakta, alla intryck, alla erfarenheter, både

små och stora, både onda och goda, och under många år låter dem luttras i tvivlets, förnuftets och sin individuella egenarts

skärseld, då kanske möjligen några små tankekorn växa fram som man kan kalla sina.

Jag vill nedteckna några historier som jag hört kamrater berätta. Historierna som man talat om för mig vid olika tillfällen äro oerhört många. Jag tar några stickprov.

En kolargubbe från Medelpad berättar. Jag låg i kojans och vilade då jag fick höra en knackning på dörren. Stig in, säger jag, men ingen kom. Vid en upprepad knackning gick jag och öppnade kojdörren och såg ut över sjön som låg strax utanför kojans. Månen sken klart och speglade sig i vattnet och i denna månskensstrimma såg jag ett vackert fruntimmer i yrande dans.

Liljeros berättar. Min svärfar blev på ålderdomen konstig i förståndet. Han hörde röster och talade med andar. En gång var jag långt bort i skogen och jagade, På en gammal kolbotten fick jag se en orm och denna orm höll jag fast med en käpp och fyllde hans gap med snus. Döm min förskräckelse då jag kom hem och svärfar sade mig att andarna talat om för honom att jag givit en orm snus och att jag skulle få straff därför. Ingen människa hade jag varit i sällskap med som kunnat meddela gubben vad som hänt i skogen.

En gammal torpare från Bjurfors, som hette Lindkvist berättar. En gång då jag var ung och hade varit hos en flicka på natten kände jag efter hemvägen att jag fått skjorta och

kalsonger fulla av loppor hos henne. Jag gick in i en gammal kvarn som stod efter vägen och klädde av mig i bara skinnet för att plocka ur kläderna lopporna. Bäst jag stod där fick jag höra någon komma. Jag tittade ut genom fönstret och fick se en ung man och en ung kvinna komma gående mot kvarnen. I hast fångade jag ihop mina kläder och kastade dem i kvarntratten och dök själv ned i densamma. Det unga paret kom in i kvarnen och började en ganska intim kurtis. När jag tyckte mig märka att denna kurtis nått det stadium att det skulle vara intressant att se på höjde ja försiktigt huvudet över kvarntratten med påföljd att tratten vickade och jag ramlade spritt naken fram till dem på golvet. Med en svordom från ynglingen och ett jammerskri från flicka rusade de båda på dörren, lämnade en medhavd kappsäck i sticket.

När jag lugnat mig, klätt mig och befriat mig från det mesta av ohyran, undersökte jag kappsäcken vilken bland annat befanns innehålla två liter brännvin. Brännvinet gjorde jag och mina kamrater oss en glad dag på.

1932, 26 februari.

Det stora kraftverksbygget i Avesta storfors nalkas nu sin fullbordan. Arbetsstyrkan, som under större delen av den tid arbetet pågått hållit sig omkring 500 man, är nu cirka 60 man, Rune fick slut där i november, men hade turen att få komma till mekaniska verkstaden i Månsbo och hjälpa mig göra 2 st. plansiktar av aluminium. Jag har den på ackord för ett pris av 2820 kr. Idag, den 26 januari, har han mönstrat beväring och blivit tilldelad infanteriet som reservbefäl. Ännu ha vi icke kommit ifrån det militära eländet. Visserligen håller man på med den ena nedrustningskonferensen efter den andra men det ser magert ut med resultatet. Stormakterna hålla envist på svärdets makt och skulle det nu braka löst så blir det väl någonting fasansfullt. Med de nya uppfinningar av spräng- och giftgaser, som numera kunna nedslungas från luften

kunna städer förgöras och civilbefolkning mördas i en hittills okänd omfattning.

När skola svärden smidas till plogbillar?

Kina och japan kriga. Japan är trångbott och vill ha svängrum på Asiens fastland, på Kinas bekostnad.

Med den folkökning som varit rådande i världen de sista hundra åren kan det knappast fortgå, ty då bli existensmöjligheterna alltför ohållbara.

Numera ta emellertid människorna allt under sin kontroll och börja ingripa i förhållanden som förr varit helt överlämnade åt slumpen.

Rashygien, födelsekontroll och sterilisering äro begrepp som alltmera föras på tal. Växter och djur kontrolleras och

förädlas, varför skulle då människan icke använda sitt förnuft även inom det område? Sinnessjukhus och idiotanstalter fyllas och vissa släkter fortplantar sina fysiska och psykiska defekter ansvarslost på avkomman. Visserligen är ämnet ömtåligt, men när man nu har lämpliga medel till förfogande, så måste det nog finnas lämpliga och framkomliga vägar även här.

För övrigt visar ju födelsestatistiken att föräldrarna börja bli mera ansvarskännande ifråga om att sätta barn till världen.

Denna bok är inget brottsmålsprotokoll, ej heller någon dödsfallskronika.

Allt emellanåt händer ju något ruskigt och tidningarna frossa i detaljer av ogärningen,

1932, 12 mars.

Lördagen den 12 mars berövade sig Ivar Kreuger livet medelst ett revolverskott på ett hotell i Paris. Ivar Kreuger var Sveriges största finansman, en internationell storhet. Stödd på till det mesta amerikanskt kapital tjänstgjorde han som staternas lånegivare i stor utsträckning. Räntan på dessa lån var låg, men som kompensation tillförsäkrade han sin koncern tändsticksmonopol i de låntagande staterna och

och så glöms den bort. Nu har emellertid något extra sensationellt inträffat. Arbetsgivarföreningens ordförande, Hjalmar von Sydov, har blivit ihjälslagen av sin son Fredrik von Sydov. Samtidigt slog han ihjäl faderns båda tjänarinnor.

Efter fullbordat dåd stal han faderns plånbok, åkte med sin fru till Uppsala, sammankallade några vänner och bjöd på fin middag på en restaurang där han under middagens lopp sköt ihjäl sin fru och sig själv.

Hur är det med moralen då sådant kan hända även där härkomsten är god och uppfostran fin?

behärskade på så sätt 75 % av världens tändsticksförbrukning. Hans affärer rörde sig om milliarder och ansågs vara mycket sunda, men den fruktansvärda depressionen som nu går över världen, i förening med den politiska osäkerheten har bragt hela hans företag i gungning. Fallissemanget blir troligen tyvärr mycket kännbart för hela Sveriges redan förut svaga finansiella ställning.

1932, 17 mars.

Torsdagen den 17 mars dör maskinmästaren R. Andersson vid Månsbo.

Under 20 år har han varit min närmaste förman. Kärv på ytan, ägde han ett ärligt och gott hjärta och var mycket mån om sina underlydandes bästa. Vi få nog snart se skillnaden! Heder och frid över hans minne!

Kreugerkoncernens affärer visa sig nu vara genomusla. För att rädda en hel del av den svenska industrin från ett ekonomiskt sammanbrott, med åtföljande vidgad arbetslöshet, har staten nödgats träda emellan ned ett kreditiv på närmare 250 millioner.

Vid den utredning som nu pågår, med anledning av Kreugerkraschen, har det visat sig, att han förfalskat statsobligationer och bokslut, mutat tjänstemän till tystnad och bedragit en hel värld i en

utsträckning som icke har sitt motstycke i historisk tid.

Jag Johan August Persson i mitt femtionde år vill härmed försöka göra en översikt och en sammanfattning av mitt snart halvsekel långa liv. Det blir minnen och intryck och filosofi och statistik om vartannat. Min barndom var glädjefattig, dels beroende på, att vi bodde på ett ensamt ställe i skogen, där jag saknade jämnåriga lekkamrater, och dels därför att mitt sinne var slutet och inbundet. Och så detta, att jag lidit av kroppslig ohälsa i någon form nästan jämt har gjort att fruktan smugit sig in i min själ och förgiftat och fördystrat mitt sinne. Jag har liksom icke kunnat njuta stundens fröjder och som en fjärl fladdrat från blomma till blomma, ty under allt har jag vädrat faror och olyckor. Jag intygar att mödan varit hård, till följd av min ohälsa, och mitt huvud har ofta tyngts av tunga tankar. Men med mitt känsliga sinne, min

rörliga och rika fantasi, och med det stänk av humor som en nådig försyn givit mig i faddergåva, har dock mitt liv icke varit fattigt, snarare rikt. Dessutom kom på min lott en god maka och en dygdig och präktig son.

Jag har nu snart arbetat i 35 år och det ekonomiska utbytet kan betecknas som synnerligen gott, och har, som denna bok visar, handhavits med berömvärdt sinne för sparsamhet och ordning.

Under dessa år har jag arbetat cirka ett-hundratvåusen (102000) timmar och förtjänat sjuttiotusenniohundrafemtio (70950) kronor. Detta utgör per timme en medelförtjänst av cirka 69,5 öre per timme. Lägsta timpenningen har varit 10 öre, då jag som 15 års pojke arbetade i kolhyvleriet och högsta timlön har varit 138 öre under värsta krigs och dyrtiden.

Den väg som jag fått lov att gå till och från arbetet utgör cirka fyratusen (4000) mil. Det vill säga, att jag på övertid gått jorden runt vid ekvatorn eller fram och åter till Stockholm 117 gånger. Jag har alltså på sidan om mitt arbete fått träna som luffare i stor skala.

Min hälsa är dålig. I den dåligt uppvärmda verkstaden har jag stått och frusit vinter efter vinter och ådragit mig en bronkialastma som i förening med mitt svaga hjärta omöjliggör allt tyngre arbete. När det är kallt ute är det stundom 6 grader kallt inne på verkstaden och om man då måste hålla på med småarbeten blir man alldeles genomfrusen.

Jag nämnde på föregående sida att den väg jag haft att gå till och från mitt arbete sammanlagt utgör omkring 4000 mil. I denna väg ingår en backe vars sammanlagda stigning utgör 270000 meter = 270 kilometer = 27 mil, på 30 år, rätt upp i luften. Denna långa backe har blivit mig mycket besvärlig med min nuvarande svaga hälsa.

Under de senaste två åren har min syn försvagats så att jag måste använda glasögon vid läsning och skrivning. Jag har ju heller aldrig skonat mina ögon utan legat och läst långt in på nätterna. Mitt arbete med de blanka bleckplåtarna vid elektriskt lyse har nog också gjort sitt. På högra benet

har jag åldersbräck. Denna ohälsa av mångahanda slag, som jag dragits med, jämte all denna otrevnad, oreda och osäkerhet som varit rådande på arbetsplatsen och jämväl i hela världen nu i 16 år har bidragit till att mitt sinne mången gång varit tungt och bittert. Men någon nej-sägare till livet har jag icke varit och är ej heller nu. Hur skulle jag kunna kallas en nej-sägare, jag, som bestyrt om mitt hus efter bästa förmåga, som tagit del av allt mänskligt mellan himmel och jord i den mån jag haft tid och förmått?

Då jag ser mig i spegeln möter mig ett ansikte som är fylligt och rödlett. Håret är lätt gråsprängt vid tinningarna och blicken är beslöjad, kanske slö skulle någon säga, men jag försäkrar, att bakom denna yta finns en själ av eld. När jag vaknar om nätterna, och det gör jag ofta, då ligger jag och räknar på alla möjliga problem. Så och så skulle jag ordna det och et om jag hade makt. Jag skulle bygga om städer och dika ut träskmarker, odla skog och bringa ordning och reda i staternas finanser. Ibland ligger jag och skärskådar mina egna svagheter och karaktärslyten och hur min väg genom livet mången gång varit som att bära tunga bördor på vill samma och dunkla stigar. Huru jag slitit ont och åstadkommit ont och hur skönt det skall bli, att enligt Swedenborg i ett annat liv få börja lära om på nytt under god och kärleksfull ledning. Det skall bli hemmet och brasan efter en snöstorm. Det skall bli den långa semestern efter en mödosam arbetsdag.

Och när jag sover, så är det så många underliga drömmar som virvla om i min hjärna. Mest är det redlösa och fula drömmar, hemska drömmar om stora, öde brusande vatten, om höga berg och trånga pass där jag strävar att komma fram. I synnerhet de ofta återkommande drömmarna om de stora vattnen har mycket förundrat mig. Någon gång drömmer jag en vacker dröm om blommor och egenomliga naturscenerier.

När jag tänker på dessa 102000 arbetstimmar, vad allt innebär inte det. Ty jag måste skriva upp och stå till svars för vad jag gjort varje timme. Allt som kan köpas på annat håll måste jag göra billigare här om det skall vara någon idé med verkstan.

Det är den järnhårda konkurrensens lag som gör sig gällande. Men det är dock intressant att få vara med som en kugge i det stora maskineriet. Ganska omväxlande är också mitt arbete. Om jag bara vore frisk tror jag nog att jag skulle finna mig ganska bra tillrätta med livet. Och trots min ohälsa har jag ju aldrig tappat taget. Tvärt om, söker jag städse hålla mitt sinne spänstigt och min livsföring i god ordning. Ty ordning och osäkerhet är världen full och just dessa två egenskaper lider jag mest av då de tränga mig in på livet.

Jag har ju en snäll och präktig hustru, en stark och välartad son, en god ekonomi och ett visst sinne för humor som lägger sig liksom lök på livets lax.

Jag skall försöka följa min livstråd tillbaka till dess begynnelse, får se vad som vid en sådan här blixtbelysning först rinner mig i hågen. Först har vi då min födelsebygd däruppe i Grangärdes skogsbygder.

Jag minns stugan med den blå bården över en trasig och urblekt tapet. Jag minns Jan-Pers mor, som bjöd mig på paltbröd i en stekpanna och som hade hin-onde målad på en lampskärm. Jag minns hur vi flyttade till Norns bruk. Den långa vägen genom skogarna till skolhuset spökar ännu i mitt hjärna. Och så denna olycka med min högra arm. Dessa månader av tortyr i Falun, på lasarettet, då den stora skräcken göts in i mitt liv, en skräck som jag sedan aldrig helt förmått frigöra mig ifrån. Ty då, och allt sedan, har medvetandet om det ondas förfärliga makt i världen icke släppt sitt strupgrepp om min själ. Min mor var en underbar kvinna. Hela hennes liv var en lång kärlekstjänst mot sina medmänniskor.

Minnet av en sådan mor är något verkligt stort att äga. Till följd av min fars periodiska dryckenskap fick hon lida mycket. Hon var religiöst betonad, dock utan att vara ansluten till någon sekt. Hennes religiositet talade genom hennes goda gärningar.

Vid ett tillfälle hade vi en snickare hos oss som hette Gjut Gustav. Han snickrade möbler och målade. På kvällarna spelade han gitarr och talade till oss om paradiset härlighet. På den tiden ägde jag barnatro.

I skolan fick jag lida mycket för min ofärdiga arm och mitt känsliga sinne. Just detta överkänsliga sinne har plågat mig mycket. Små stickord, som andra icke skulle fäst sig vid, har gnagt och sargat i dagar och år. När jag gick i skolan hade jag mat med mig inknuten i en näsduk. Ingenstans hade jag att gå in till med maten utan jag hade den gömd i en brädhög, där smöret smalt bort på sommaren och frös till is om vintern. Och så denna långa väg, cirka fyra kilometer, genom mörka skogar, där ofta ingen gått föra och banat väg genom drivorna.

Så flyttade vi till Grytnäs och jag fick arbete i Månsbo. Avlöningen var liten, men vi hade ganska fritt ibland. En pratstund under arbetstiden gjorde ingenting och när det så passade klunsade vi om kaffe och mandellängd, som någon av oss gick över till Avesta efter på middagen och sedan blev det fest. Eller också gällde det ansjovis, limpa och svagdricka. Vissa perioder spelade vi kort. Svartpelle, stortok och lilltok och priffe. Vi bildade fackförening och trodde att socialismen snart skulle fri och lyckliggöra människorna. Vi strejkade, ledo nederlag och de intelligent personligheterna rensades ut från Månsbo för att aldrig återkomma.

På somrarna brukade vi hålla gemensamma fester i det fria, så kallade gökottor. Det var kaffe och mat, öl och brännvin. I sällskapet fanns alltid någon som spelade dragspel eller fiol. Det var för övrigt en mycket fri och obunden stämning vid dylika tillställningar och man roade sig av hjärtans lust. En del blevo snea, andra skitfulla. Men allt gick i fridens tecken. Bland mina kamrater från denna tid påminner jag mig särskilt: plåtslagare Bergman, verkstadsarbetarna Oskar och Johan Carlsson, maskinist Sjöholm, förman Viberg, laboranten Haglund, samt några ynglingar.

Emellertid gick åren hän och en delvis ny ande gjorde så småningom sitt intåg i Månsbo fabrik. Nya befäl sattes till och disciplinen blev strängare. En som gjort sig särskilt bemärkt som ledare för Månsbo var ingenjör Birger Carlsson. Han var för övrigt en mångfrestande man. På hans initiativ byggdes Grytnäs försörjnings-

hem, Skogsbo skola och Skogsbo egna-hemssamhälle, och vidare Folkare sanatorium. Sedermera blev han direktör för bolaget. Syndabock och fockad vid efterkrigskrisens stormflod, fick han i rikt mått pröva lyckans nyckfulla växlingar

I min grönaste ungdom hade jag just inga flickbekantskaper. Men så kom jag då med i en N.O.V. loge och där fanns det gott om den varan. Vi hade möten och vi diskuterade om allt möjligt.

Utflykter, fester och lekar på både dagar och nätter. Bland annat lekte vi en lek som hette ta tioöringen, och den bestod i att en gosse föll på knä för en flicka och flickan fick böja sig ned och ta en tioöring med sina läppar från gossens läppar. Sedan gjorde flickan likadant framför en gosse o.s.v.

Så småningom började jag sällskapa med Eva och vi hade våra enskilda möten och våra egna pusskalas. Driftlivets makter började röra sig och då beror det nog en hel del på tur om man kommer lyckligt i hamn. Visserligen såg jag på den tiden, liksom nu, tämligen sansad ut, men i det lugna vattnet

de stora fiskarna. Någon brådska med giftemålet gjorde vi oss inte, men när det för 20 år sedan kom till stånd så utföll det till bådass belåtenhet. Där fann jag dock den verkliga vinsten i livets stora lotteri. Och det är dock vare sig det goda samarbetet med Eva, som jag nu intar den lyckliga ställning jag gör både andligt och materiellt, Naturligtvis ha vi haft våra små tvister, men de ha snart blåst bort och nu behöva vi varandra mer än någonsin. Hon har lagat min mat och tvättat och lappat mina kläder och sört för min trevnad på alla sätt. Vi sova tillsammans i en sådan där gammalmodig gustaviansk säng, som är så smal att vi måste ligga böjda efter varandra om vi ska få rum. Cirka 7300 gånger har hon nu bäddat denna säng åt oss. Hon är mycket noga med att hålla hemmet rent och snyggt och detta gör, att jag kan finna rekreation efter dagens vedermödor. Jag skulle förgås av vantrevnad om jag nu skulle mista allt detta. Nu, sedan mina ögon blivit dåliga, brukar Eva läsa små bitar ur veckotidningarna för mig sedan vi lagt oss om kvällarna.

Till Eva:

*Du var visorna on våren,
och ladans hö
och prästkragens vita rena snö
och trallarna och ekot och skratten*

Någon gång gå vi ned på en biograf, en föreläsning eller ett religiöst möte. Ibland besöka vi några vänner eller se dem hemma hos oss, men annars äro vi nog i det stora hela hemma för oss själva. En och annan gång kastar jag mig in i priffen och då brukar det bli en serie drabbningar, med ömsom plus och ömsom minus som resultat.

Vad är det egentligen som gör livet rikt och skänker sinnesfrid och djup glädje i tillvaron? Är det icke kärleken i alla dess former? Jesus gav oss i sitt korta kärleksbud nyckeln till lösningar av alla problem: "Du skall älska din Gud över allting och din nästa såsom dig själv." Och Paulus givar oss i Korinterbrevet en högstämmd lovsång över kärleken: "Om jag talade med människors och änglars tungor, men icke hade kärlek, så vore jag en klingande malm och en ljudande symbal. Och om jag hade

profetia och visste alla hemligheter och all kunskap, och om jag hade all tro, så jag kunde förflytta berg, men icke hade kärlek, så vore jag intet. Och om jag utskiftade alla mina ägodelar och gäve min kropp att brännas, men icke hade kärlek, så vore det mig till intet nyttigt."

Och Buddha säger: "Alla medel att i denna värld förvärva religiösa förtjänster äro tillsammans icke värda en sextondel av kärleken, hjärtats förlossning. Ty kärleken, hjärtats förlossning, omfattar dem alla och glänser och glöder och strålar klart." Alla dessa stora andars lovsång över kärleken visar, att om vi förmå göra denna mäktiga känsla till det centrala i vår tillvaro, då ha vi övervunnit världens mörker och svårigheter, då blir livets strider förenklade och tillvaron ljus. Men ju mera man fylles av hat, avund och ondska, ju mera mörknar det

omkring oss. Och just ur denna kärlekssynpunkt har Eva blivit ett så värdefullt plus i min tillvaro. Eva och lilla Rune, som nu blivit stora Rune. Men man bör

även förkovra sig i kärlek mot sina medmänniskor, mot djuren och mot hela skapelsen.

Tiden före 1914 var en bra tid. Nästan alla som ville arbeta hade också arbete och ordning och stabilitet rådde i världen. Pojkarna började merendels arbeta innan de hunnit avsluta sin skolgång. Nu är ungdomens arbetslöshet ett av tidens värsta onda. Såren efter detta förödande krig tyckas aldrig vilja läka. Varubristen under krigstiden, då vi blevo medelst brödkort, sockerkort, smörkort, beklädnadskort och vad de nu alla omfattade, ha Gudilov försvunnit för länge sedan. Nu finns det uppsjö på varor men stora delar av befolkningen saknar medel att köpa för. Fabrikationen har rationaliserats och mekaniserats och följderna av allt detta har resulterat i en arbetslöshet utan motstycke.

När jag ser en fjäril, på färggranna vingar fladdra från blomma till blomma och dricka honung, allt under det sommarsolens guld flödar från en blå himmel, då tänker jag på hur tungt jag har benägenhet att ta livet jämfört med dem. Och liksom fjärilar, dagsländor och alla de tusen olika kryp som surra i sommarsolen, leva för stunden och njuta ögonblickets fröjd, så är det också med en hel del människor. Deras tillvaro, tanklös och rotlös som den i många stycken är, verkar dock som ett ja och en lovsång till livet. Jag, däremot med min grubblande och sökande natur, har mycket svårt att ta ut det bästa möjliga av nuet. Först tänker jag på hur jag bör ordna mitt liv och arbete för dagen och för framtiden. Vidare tänker jag på kommunen och dess finanser, på staten och hur jag skulle vilja ordna i Sveriges rike, på hela mänsklighetens materiella och andliga problem, på världssalltet, på tillvarons mål och mening, på tidens och rummets gåta.

När en fader skiftar ägodelarna mellan sina barn och skickar ut dem i världen, så söker han, om han är en verklig fader, göra det så rättvist som möjligt, så att de från början bli jämspelta i livskampen. Men Gud, som är allas vår fader och bättre än de jordiska fäderna, han ställer oss icke på jämt plan vid resans början. Ty även om jag bortser

från fördelen av rika föräldrar med åtföljande god uppfostran, så är själva den fysiska, andliga utrustningen så olika, att livskampen för en del måste bli oändligt mycket hårdare än för andra. På grund av min armskada och min ohälsa i övrigt anser jag mig ogynnsamt lottad gentemot många andra, men detta är gåtor som vi ej förmå genomtränga. När vi komma in på lidandets problem, då kunna vi icke avgöra om det, som helhet betraktat, bliver oss till skada eller nytta, ty vi veta, som förut sagts icke vår tillvaros mål och mening.

Vad är jag? Jag är ett hankön av släktet homo. Jag ären bland dem som älska att kallas skapelsens herrar och utvecklingens toppunkt. Jag är en medborgare i en värld, som till stor del ser ut att vara befolkad av 40 % skälmar och 60 % dårar. Jag är en av de allra minsta kuggarna i ett stort och hiskligt maskineri, en modern jagernaut, som förtrampar, förstör och uppslukar allt i sin väg. Ty detta stora kulturmaskineri bryter malmerna ur bergen och smälta dem och de vilda och fria djuren utrota de från jordens yta. Jag är 50 år, och det enda jag kan säga om min gärning är, att den varit mödosam, att jag levat med, hängt med. Fetio gånger har jag följt jorden i dess kretslopp omkring solen och 365 x 50 + alla skottdagar har dagens stjärna, sedan min födelse, uppgått över onda och goda.

Min fullständiga adress är Skogsbo by i Grytnäs kommun och Kopparbergs län i konungariket Sverige på den skandinaviska halvön i världsdelen Europa på planeten Jorden i fixstjärnan Solens familj i nebulosan Vintergatan (det galaktiska systemet). Men min uppfattning om mig själv och om universum är ju bara min föreställning, det är som en liten vind i en stark orkan, vars värde utåt och för andra intet kan betyda. Jag är plåtslagare på en verkstad, tvångsbunden i en fabrik där man medelst elektrolys framställer kaliumklorat för den stora svenska tändsticks-trustens räkning. Jag är tvångsbunden av begär och åtrå av olika slag, av tidens seder,

av inrotade vanor. Jag älskar ordning, en vacker natur och ett soligt mildt klimat, ljus, frihet och stabila förhållanden. Jag fruktar och avskyr oordning, osäkerhet, tvångsbundenhet, mörker, kyla och småsinne. Jag älskar enkelhet, i seder, i klädesdräkt, i livsföring. Överskådlighet, reda och klarhet i lagar och förordningar som reglerar den mänskliga samlevnaden. Min fantasi och mitt lynne äro lättrorliga som Vätterns yta. Jag älskar allt som är vackert enligt mitt sinne, färger, blommor, fåglar, natur, kala hållar och strida bäckar. Jag älskar känslöbetonad poesi, saftig humor och märgfullt tal. Jag avskyr det tillkrånglade och dunkla. Högmodiga människor är det värsta jag vet. Sjukdom vill jag icke tala om. Jag är glad åt trevnad och vackra saker, som jag kan kalla mina. Jag är i det stora hela en ideellt och poetiskt betonad människa, som med omständigheternas hårda hammare spikats fast vid det praktiska livet.

Mitt ordningssinne har hjälpt mig att bringa reda i min livsföring och i min ekonomi. Böljegången i mitt inre, till följd av min sammansatta natur, striden mellan drömmaren och den praktiska vardagsmänniskan, mellan filosofen och plåtslagaren har stört och brutit sönder harmonin i min tillvaro, men det har samtidigt gjort livet rikt. Rikt på tankar, känslor och oro, rörelse alltså, och rörelse är ju motsatsen till stillestånd, som är död.

Jag har märkt att människorna i allmänhet äro mycket svaga för att kela med det egna jaget. De vilja gärna tala om sig själva och sina egna småfuntigheter. Det bekräftar min i det föregående berörda teori om att enom och varjom gärna vill anse sig som universums centrum omkring vilket allt det övriga vrider sig. "Jag tackar dig Gud att jag icke är såsom denna publikanen", bådo ju fariséerna redan på Jesu tid, och denna fariseiska anda sitter kvar än i dag. Andersson kan sitta och detaljbeskriva hur han ett visst datum det eller det året spikade fast en bräda på en stugvägg, grävde i ett mototsland eller pimplade upp en abborre, alt i och för sig mycket ärbara och nyttiga sysselsättningar, men utan allmänt intresse. Andersson fordrar dock att Pettersson andäktigt lyssnar till hans meningslösa

svada, vilket Pettersson gör, ty han har själv vanligen något lika riksviktigt som måste fram. Om någon dylik är på besök i mitt hem och ser mina böcker så brukar samtalet mellan oss lyda så här. Han: "De där böckerna ha kostat mycket pengar?" Jag: "Ja" Han: "De där pengarna kan du aldrig få igen, böcker bli så billiga på auktionerna." Jag: "Nej det kan jag nog inte." Han: "Har du några praktiska böcker? Romaner äro då rakt ingenting att läsa." Jag: "Man kan ju till exempel få nöje, allmänbildning och livsvisdom även ur romaner." Han: "Den visdomen vill jag inte ge mycket för. Jag menar böcker som du kan ha någon nytta av." Denna nyttofilosofi lägger man på allt sitt görande och låtande. Kan jag förtjäna några pengar på saken? Annars är det ju meningslöst. Och ändå pratar man om gemensamhetsegendom = socialismen.

Min religion kan nog te sig dimmig, urvattnad och svävande och dock är den för mig tillvarons alfa och omega. Den är ungefär så här, i den mån det överhuvudtaget går att självdeklarera i detta ämne. Den har liksom varit i vardande, icke något fixt och färdigt, utan liksom vuxit fram i mitt psyke under livskampens svårigheter. Eftersom hela universum är så underbart, så för mänskligt förstånd omöjligt att fatta vare sig i det stora eller det lilla, så lagbundet, härligt, över-mänskligt = Gudomligt, så finner jag uppenbart, att i allt detta som jag med mina fem sinnen kan ta en liten, liten del av, döljer sig en storslagen, allsmäktig kraft, styrande och vidmakthållande. Denna krafts grundegenskap är kärlek och godhet och Han hjälper oss i det långa loppet till vad för oss är bäst även om medlen och vägen mången gång äro omöjliga för oss att se och tyda. Denna min Gud tror jag närvarande i allting och jag tror, att människan når honom med sina böner och därur finner tröst och styrka. Om religionen heter judendom, kristendom, islam eller om den är helt personligt betonad har enligt min mening mindre eller ingen betydelse. Varje ärlig sökare finner nog svar på de problem han i möda och ångest brottats med även om svaren icke nå längre än till en känsla av trygghet i vårt undermedvetnas djup.

*Varje själ som längtan känner
till vad ädelt är och sant.
Bär inom sig själv och känner,
evighetens underpant.*

V.R.

En sökande själ, som min, skulle förgås av ångest, stelna av skräck, om den icke ägde denna ankargrund hos livets källa, detta medvetna om det godas övermakt, tron på utvecklingens planmässiga gång framåt, uppåt mot klarhet och ljus. Och varför

vägen är så lång, mödan för många så tung och lidandets mysterium så ogenomträngligt, det äro vi tydligen icke nu mogna för att veta. Därför är det bäst om vi kunna känna som diktaren då ha skrev:

*Det är en nåd att svår och lång min väg o Gud du gjort.
Att all min gång blir tunga steg, mot evighetens port.*

Dan Andersson

Jag tror inte vi behöva någon detaljkännedom om hur det blir efter detta, ty då visste vi det givetvis. Vi ha nog att klara

läxorna i den klass vi äro och att tro och hoppas på det som kommer.

*Blir vad själviskt är förgätet,
blir inom dig gudsbelätet
härligare danat ut,
genom släkte efter släkte,
skall, hur långt än öknen räckte,
du Jordanen nå till slut.*

V.R.

Detta ämne är så rikt, att det räcker åt alla. Gud sover i stenen, säger filosoferna. Det är utvecklingstanken, medvetandet att Guds kraft och ande är närvarande i allt.

Enheten, som sammanhåller mångfalden. Och den som Aniara denna andes närvaro i tingen, i stort och i smått, han kan varken tvivla eller förtvivla. Jag citerar åter

*Så är du min förtröstan all,
du kärlek som i allting bor,
I stjärnors eld i havets svall
i blicken hos min mor.*

Dan Andersson:

All religion innehåller ju en hög morallära och synnerligast den kristna religionen poängteras kärlekens och det rättfärdiga

levernets timliga och eviga värde. Viktor Rydberg säger samma sak i stt kantat:

*Vad rätt du tänkt, vad du i kärlek vill,
vad skönt du drömt kan ej av tiden härjas.
Det är en skörd som undan honom bärjas,
ty den hör evighetens rike till.*

V.R.

Alla dessa inre krafter som viska och mana, som söka och forska, vad annat äro de än källsprång från den stora enheten varifrån

vi kommet och dit vi gå. Jag citerar återigen:

*Varje själ som längtan bränner
till vad ädelt är och sant.*

*Bär inom sig själv och känner
evighetens underpant.*

V.R.

Medeltidens helvete har förbleknat och prästerna nämna det numera ytterst sällan. Man baxnar inför dessa fantasins skräckmålningar, och förnuftet har, som väl är, för länge sedan reagerat mot den grövsta galenskapen. Men det ondas makt i världen är nu som förr ganska påtaglig. Det är avund och hat, småsinne och ond vilja. Det

är krig på kniven både bland djur och människor och styrka och brutalitet triumfera ofta över rätten. Och varför det är så, veta vi icke. Kanske är det bara vårt sätt att se företeelserna som gör att vi finna dem onda. I det stora sammanhanget kanske så väl det ena som det andra är nödvändigt, nyttigt och gott.

*Den gode han är väl ej så god
som själv han tror i sitt övermod,
Den onde han är ej så ond ändå
som själv han tror när kvalen gå.
Ty skall du ej mycket berömma
ej mycket häckla och döma.*

Fröding

Nog ser det egendomligt ut att människornas öden äro så olika. En är rik, en annan förgås i fattigdom. En är frisk och sund till kropp och själ, en annan förtärs av

plåga och sjukdom. En har snille, en annan sitter på idiotanstalt. För en misslyckas allting, en annan har tur och framgång vart han vänder sig.

*Sorgen kommer, lyckan kommer även
som ett tjuvpojkestreck av något barn.
Något står och smusslar in i väven
av vårt liv ett brokigt spunnet garn,
som till helgon gör oss eller skarn.*

Fröding

Jag hoppas och tror, att jag under bättre förhållanden och i full harmoni med min omgivning skall få fortsätta mitt individuella liv under en tillvarelsform där allt vad jag här längtat, hoppats och drömt skall gå i uppfyllelse. Men min tro är inget bevis. Kanske rinner mitt livs flöde, bemängt med

alla mina samlade erfarenheter, tillbaka till sitt ursprung och blandas med den ström som ständigt flyter därin, för att i tidens fullbordan åter kristalliseras ut i nya enheter. Huru som helst så förlitar jag mig på, att den som styr världarnas öden gör med mig vad som är nyttigast och bäst.

*O du som allt med vishet styr
med hög oändlig makt
så gott jag kan till dig jag flyr
då morgon ryts i natt*

D.A.

När jag tänker på bibeln och vad som först faller mig i minnet därur så här vid en blixturne genom de heliga skrifterna så ser den lilla axplockningen ut så här. I skapelsehistorien är det synnerligen två ord som etsat sig fast i min hjärna. "Varde ljus!" Där står om ödslighet, tomhet och mörker. Och så förvandlades alltsammans genom

ett kraftord. Varde ljus! Och det blev ljus. Detta är Gudomligt, enkelt och storslaget framställt. Sedan är det den träffande och sinnrika bilden av kunskapens träd på gott och ont. Hur människan äter därav, tillägnar sig vetande men också oro. Barnatillståndets sinnesfrid lämnar plats för forskar begärets aldrig tillfredställda

åtrå. I Kains brodermord kommer den fullt utvecklade ondskan oss tillmötes, med avund, hat och mord. Profeterna äro verkliga ljuspunkter i det rätt så tvångstyriga judafolkets historia. Med modiga och märgfulla ord vände de sig mot folkets och synnerligast de styrandes rofferi, lyx och sedeslöshet. Synnerligast sedeslösheten tycks ha varit ett av folkets skötesynder, och beskrivningarna om de könliga förvillelserna äro ofta mycket ohöjlt framställda.

Ett ord i Jobs bok faller mig i hågen. Gud säger till Job: "Vad var du när jag skapade världen?" Ja vad voro vi då?

Varifrån kommer vi? Blir en själ till i avelseögonblicket? Tänds detta liv, som är så ansvarsfyllt, rikt och evigt, i ett enda ögonblick av tanklöshet och lust? Och sedan ha vi Salomo. Han som fick maktens sötma och som tömde livsglädjens bägare i botten, för att sedan vittna om att allt var förgänglighet. "Vad är människans ande mer än djurens," säger han. Kroppen blir stoft och anden går till Gud, som han kommit ifrån, är ett annat ord. Ät och drick och var glad i ditt arbete, säger han vidare.

"Ord, som vilken materialistisk nutidsfilosof som helst kan skriva under på. Allt som allt finner jag människorna tecknade ganska trovärdigt, med sina stora svagheter, och små dygder. I evangelierna möter mig religionen i dess största och vackraste utformning. Där talas icke om vetenskap och konst, om pengar och teknik, om materiellt framåtskridande och höga ämbeten. Ty begäret efter allt detta låg och glödde som en eld i människornas sinne allt sedan frukten av kunskapens träd började inge i deras diet. Där tals istället om moraliska värden, som rost och mal ej förtär, om fridsamhet, barmhärtighet och kärlek. "Människan lever icke allenast av bröd." säger Jesus. "Guds rike är inom eder" och "Mitt rike är icke av denna världen." Han driver månglarna ur templet, han hjälper i nöd, men han dömer ogärna: "Den som är fri från skuld han kaste första stenen."

Jag har läst mycket vackert ur buddismens skrifter. Stora tankar av kineserna Lao, Kong och Mo. I Zaratustras skrift Avesta, fann jag stora sköna bud och lärdomar, tills

alltsammans slutade i vilda fantastiska strider mellan ont och gott, ungefär som i den nordiska gudasagan.

Ur allt detta, blandat med naturvetenskapliga skrifter, samt framför allt alla de erfarenheter en känslig, kritisk, vaken och sökande ande samlat under femtio år, har den brygd framgått varur min nuvarande religiösa åskådning kristalliserats ut. Det är, som jag sade i början, nog dunkel förklaring. Min Gud och min religion äro kanske icke helt lika någon annans. och ande uppenbarar sig i tingen i otaliga former. En del som resonerat med mig i detta ämne tro nog att jag är en fritänkare, i detta ords bemärkelse av ateist. En annan kanske får den uppfattningen att jag är en läsare. Som sagt har jag varit med om åtskilligt under min levnad. Det har sett lugnt ut på ytan, men därunder ha de stora fiskarna fört krig.

Många kamrater har jag haft i mitt arbete i Månsbo, men de flesta äro borta nu. En del ha slutat, andra ha fått sparken och åter andra ha avgått med döden. Två stycken, Carl Liljeros, som var smed, och Gustav Anderstedt, plåtslagare, påminner jag mig med nöje som verkligt värdefulla vänner. Nu flyter min dag ganska lugnt fram, den ser ut ungefär så här. Jag vaknar ungefär i halv sextiden, ligger och dåsar till en kvart över sex och stiger så upp och kläder mig. Sedan dricker jag en liten kopp vatten eller kaffe med en mjuk smörgås. Sedan går jag omedelbart till arbetet som börjar kl. 7. Jag går i träskor n:26. Sedan arbetar jag två timmar och så ha vi frukostrast ½ timme. Frukosten består av en halv kaka hårt rågbröd, vanligen med ost, samt en limpskiva. Därtill 1/3 liter mjölk. Så arbetar jag i 3½ timme då middagskost infaller mellan kl. 1-2 e.m. Jag har middagsmat med mig, det är så jäktigt och drygt att gå uppför backarna hem. Det är smörgås och någon annan mat t.ex. kött och potatis, fisk eller pannkaka, som jag värmer upp i en skål. Numera lägger jag mig vanligen på en träbänk och vilar några minuter efter maten. Förr hade jag aldrig en ledig stund för privatbeställningar. Det var pyttisar och baljor, kaminrör, skorstensbeslag och takrännor. Nu orkar jag icke hålla på så där och jakta, det är nog med övertid för fabriken räkning. Efter middagen är det 3

timmars arbete och så är det av morgon och afton den dagen. Arbetet är ganska omväxlande. Ibland är det någonting hos fruarna i villorna som skall lagas och då blir det kaffe till.

Det mesta arbetet är för fabriken räkning. Ett olidligt system är rådande beträffande arbetsfördelningen. Arbetarna skickas än på det ena och än på det andra och arbetsintensiteten drivs upp till det yttersta.

Statistik förs över hur lång tid varje arbetare tar och ingen får eller vill vara sämre än sina föregångare, helst värre. Och så är häxdansen igång.

Jag är lyckligtvis ensam i mitt fack så att jag undgår mycket ont. På frukost och middagsrast samlas vi några stycken och diskutera dagshändelserna, prata politik och reformera samhället.

Ibland ha vi någon med som drar en mustig historia, som just inte skulle lämpa sig i söndagsskolan. Här några stickprov:

Anders Erik berättar. För några år sedan bodde i Avesta en soldat vid namn Husar. Han hade en jänta som han gick och drog med på danser och i björkhagar. Vid ett tillfälle blev jätan bestulen på en portmonnä innehållande pengar. Husar misstänktes och blev stämd till tinget. Domaren: var hade kärande portmonnän när käranden miste den. Jätan visar på kjolfickan över låret. Här, säger hon blygt. Domaren: Ja men då måste väl käranden ha känt när den anklagade tog den. Jätan under djup rodnad. Jo visst kände jag hur han var där och grävde, men jag trodde han hade ärliga avsikter.

Svalberg berättar. En gång när jag varit utan arbete en lång tid och kärringen gnällde värre än vanligt nödgade hon mig att söka arbete vid Främby vagnfabrik. Vi bodde nämligen i Falun. Jag ville för mitt liv inte dit, men det hjälpte ej.

Xantippa var obeveklig. På morgonen skylldes jag på hjärklappning och kolik, lika lönlöst. Du blir nog bra bara du kommer i gång, sade hon. Jag låg till sista minuten, steg upp så upp och drog med berätt mod på mig byxorna bak och fram. Medan jag jämstrade med detta ljud fabriken ångvissla. Och sedan skylldes jag

på att, jag icke fick börja, när jag kom för sent första morgonen. Jag var räddad.

Liljeros berättar. Det var när jag tjänade i Knallasbänning hos Fallströms mor. Ibland fingo vi pannkaka till mat, halv tum tjock, och till denna pannkaka fingo vi en sås som hon kallade sprutsås. Denna sprutsås tillreddes på följande sätt. Fallströms mor tog sin tandlösa mun full med socker och tuggade sönder, och sedan sprutade hon ut detta dregel över pannkakan.

Gubben Björk berättar. I min ungdom fanns i Hedemora stad två borgare som ständigt lågo i gräl med varandra. De dogo och blevo begravna intill varandra på Hedemora kyrkogård. Men nu började någonting förfärligt. Gång på gång hörde förbipasserande hur det väsnades vid de båda gravarna. Det gick så långt att biskopen tillkallades. Han lät sammankalla en del prostar och kyrkoherdar, komministerar och kaplaner inom stiftet för att på ort och ställe göra en grundlig undersökning. När så det vörnadsvärda sällskapet stod samlade utanför kyrkogårdsmuren och lyssnade till det hemska oväsendet vid de båda gravarna, så säger biskopen till en av kaplanerna: Bror Blommenback, gå in och tala till dem du. Blommenback var inte vidare ansedd av de höga herrarna, men han var en andens man och man hade liksom på känn, att här kunde man ej imponera med yttre storhet. Jaså, sade Blommenback, jag får vara bror med er i dag. Så gick han in på kyrkogården och prästerna sågo hur han steg framåtlutad över gravarna. Vad han sade hörde de icke, men från den dagen blev det tyst hos de döda. Men kaplanen Blommenback han kunde aldrig mera räta ut sin rygg. Framåtlutad som han stått när han talat vid gravarna, så gick han sedan i all sin tid.

Gubben Björk berättar vidare. I min ungdom, då jag en gång frampå morgonsidan gick hem från en dans fick jag strax intill vägen höra ett barns jämmer och gråt. Jag blev rädd och sprang allt jag orkade men skriket följde mig. Slutligen, när jag var nära hemmet, tynade jämmern bort och jag hörde den långt inne i skogen. Stugan, där jag bodde, var strax intill och jag kände mig så modig att jag började härma oljudet. Men då skrek det till alldeles vid mina

fötter. Då sprang jag in, lade mig och drog täcket över huvudet. Gubben Björk sade att dylika jämmer och gråt ställen funnos på flera ställen på den tiden. Det berodde på att någon på en platsen mördad och nergrävt något barn, fött i lönn och odöpt.

Oskar Karlsson berättar. En gång, när vi gingo hem från Månsbo för att äta middag, mötto vi på Avesta bro en bonde som åkte i en vanlig flake med en sittbräda lagd tvärs över. Bredvid bonden satt hans välfödda hustru. Det rådde full storm, hästen skyggade för något och bondhustrun föll baklänges över sittbrädan. Kjolarna blåste upp, inga byxor hade hon och nu låg hon bredbent och blottad inför de mötandes blickar. Bonden ansträngde sig till det yttersta att få henne på rätt köl igen, men förgäves. Till sist klarade han situationen så, att han drog av sin ena ullvante och lade över vulvan, och så försvunno de uppför Månsbo backe.

En oerhörd mängd sådana historier har jag hört berättas under våra måltidsraster och även vid andra tillfällen under dagens lopp, när det passat sig. En del vore säkert värda att bevaras, det mesta är givetvis bara skräp. De som jag citerat äro prov på båda sorterna. Men det ojämförligt mesta som man slitit sin tunga med har varit prat om vad de själva utfört. Det har varit jag och jag och Jag med stort J. På kvällarna tar jag dagens kraftigaste måltid, tvättar mig, vilar och läser tidningar och böcker. Avesta tidning har i många år varit mitt husorgan. Dess färg är någonting på liberal höger. Nyheterna från Avesta bruka handla om någon som fyllt år och blivit uppvaktad med en massa presenter. Från Grytnäs refereras vanligen en högtidlig begravning. Några dagsdrakar vill jag inte läsa. Det är som att röra i lort och jag skulle säkerligen bli mera vriden i skallen än jag är om jag tvingades att fördjupa mig i dem. Som skämt och veckotidning hålla vi får närvarande Hela Världen. Där står sanna berättelser ur livet, en ständigt återkommande fråga om man vill leva om sitt liv och så änglavakt. Som skämt är en figur ritad som heter August, med en jättekvinna,

Lotta, till hustru. August gör snedsprång och får stryk av brödkaveln. Temat vrids på och återkommer som ny och nedan. När jag ögnat i tidningarna brukar jag fördjupa mig i någon bok. Vi ha ett gediget bibliotek strax intill, där min närmaste granne, skollärare Z Reuner, är bibliotekarie. Sist bruka vi dela en apelsin eller ett äpple, och så till kojs, sedan vi först bortstat tänderna. Det är skönt att efter dagens möda få vila ut i en mjuk varm bädd. Det är rekreationen som håller maskineriet vid makt. Tyvärr sover jag numera oroligt och drömmer mycket, av vilket det mesta dock omedelbart glöms bort.

Jag är svag för könet och omfamnar ibland min hustru. och detta är väl, efter vad jag kan förstå, rätt och riktigt. Det är ju en gammal känd sats att hungern och kärleken äro de kraftigaste drivfjädrarna i tillvaron och de kunna icke förmekas.

Jag har bläddrat tillbaka i denna bok och funnit att det givetvis är ett mycket ofullständigt referat av mitt liv och leverne. Vissa år har mycket litet skrivits. De ekonomiska resultaten ha dock bokförts och mina egna filosofiska spekulationer över liv och tillvaro skymta fram här och var. I det stora hala är det som jag vill ha det, ty någon pinsam dagboksföring har aldrig varit min mening. När jag på föregående sidor skrev om hur jag tillbragte kvällarna så var det vintern det gällde. På sommarkvällarna ha vi ju trädgårdstëppan, ty Eva kan naturligtvis icke hinna med allt ensam. Vi ha för övrigt god hjälp av Rune numera. Vi erhålla ju en del värdefulla produkter från trädgårdstëppan, samtidigt som det medför glädje och trevnad. År 1931 inbringade trädgården ungefär följande. Potatis 350 kg, jordgubbar 60 liter, hallon 30 liter, morötter 20 kg, ärter 25 liter, äpplen 20 liter, päron 10 liter (fruktträden är ännu små), krusbär 10 liter, vinbär-röda 8 liter, vinbär-svarta 8 liter. Dessutom något dill, persilja, bigarrå och ganska mycket blommor. På utgiftssidan för allt detta kommer, förutom allt arbete, 3 lass gödsel kr. 15, 50 kg blandning av superfosfat och kali kr. 5.

Mina skattsedlar för året se ut så här:

Kommunalutskylder	kr 312
Kronoutskylder	kr 218
Pensionsavgifter	kr 21
Försäkringsavgifter	kr 14
Summa	kr 565

Allt var vi med våra fem sinnen uppfatta och med vårt förnufts hjälp sammanställa till en världsbild, måste ju nödvändigtvis bli en spegelbild av dessa sinnens och detta förnufts sätt att uppfatta. Men som både vår materiella kropp och alla vid den bundna organ och sinnen icke kan vara det primära i universum utan endast är en tillfällig manifestation, en övergående form, hos något som ligger bakom och under de tillfälliga yttringarna så kunna vi icke heller veta mycket om i vad mån vår uppfattning är riktig.

Det produktiva arbetets möjligheter till förkovran bli allt mindre. Aktierna i industriföretagen sjunka ned mot nollpunkten vilket visar, att förtroendet för deras ekonomiska bärkraft är slut. Allt svårare och svårare blir det att finna avsättning för den svenska industrins alster på världsmarknaden. Allt improduktivt och tärande ökar däremot sina anspråk och sina behov. Alla vilja ha hjälp av det allmänna. Det tryckta jordbruket vill ha hjälp, den tryckta industrin vill ha hjälp, de arbetslösa

och de fattiga skola underhållas. Och mångenstädes i den övriga världen ser det ut att vara ändå sämre än i Sverige.

Men mitt under all denna ekonomiska misär äro teatrar och bio fyllda, spriten flödar, tobaksförbrukningen ökar, landsvägarna äro fulla av lyxbilar, militärmakten får sina anslag oavkortade. Mammon, Molak, Backus och Bal triumfera. Sinne för sund ekonomi och god moral mjukas upp. Man lever över sina tillgångar, man förskingrar och stjälar. Här om dagen läste jag i tidningen om en skattmästare i ett hushållningssällskap som skulle avgå med pension,. Det skulle först bli fest och länets hövding skulle dekorera honom med stora guldmedaljen för lång och trogen tjänst. Då sprack bubblan. Skattmästaren talade själv om att han under årtionden förskingrat medel, förfalskat bokföring o.s.v. Hur mycket det rörde sig om visste han inte så noga, men så där en 50 tusen var det nog. Det tycks vara en tillförlitlig och effektiv kontroll de stora utöva mot varandra.

1932, 9 juli.

undertecknades av de olika stormakternas ministrar på en konferens i Lausanne ett fördrag varigenom tyska rikets krigsskuld fastslogs till 3 milliarder mark. Egentligen skulle det återstått 35 milliarder, men för att lätta den ekonomiska världskrisen nöjades man fixera det lägre beloppet.

Tävlan är tidens hobby, och i synnerhet gäller detta idrott och sport. Som en generalmönstring av de olika nationernas toppförmågor anordnas vart 4e år så kallade Olympiska spel, till minne av de tävlingar som höllos i Grekland 700 år före vår tidsräkning. Den 10e Olympiaden har nu hållits i Amerika. I fråga om poäng placerade sig Sverige som 3e nation efter Amerika och Italien. Jag gitter inte skriva upp alla dessa rekord som sattes, jag nämner ett par. 100 meter löptes på 10,3

sekunder och 42 kilometer på 2 tim 31 minuter.

Sommaren 1932 har varit ovanligt vacker, solig och lång, och lantmännen ha inbärgat en god skörd.

I år ha vi val till riksdagens andra kammar. Socialdemokraterna och kommunisterna bekriga varandra värre än någonsin förr. Det är alltså ingen enig front mot de borgerliga. De olika partiernas program verka nog mycket tilltalande, men om de i ett nu skulle genomföras av sina anhängare så är väl fara värt om inte till och med de troende, de som pratat mest och hoppats kunna lösa svårigheterna bara människorna anammat deras läror, om inte till och med de skulle känna sig besvikna i många stycken. I själ och hjärta är jag nog mycket

långt till vänster, Ty skulle jag glömma min barndomstid och faders lönlösa fjät? Men jag tvivlar på en hel del av vänstermännen själva. Ty så mycket har jag sett av livet och människorna, att jag vet hur själviska, egenkära och måna om sitt nästan alla äro. Ett politiskt program om aldrig så vackert, kan icke i en handvändning framskapa ett folk av idealister.

I stort sett och på lång sikt så anser jag att de närvarande politiska striderna och svårigheterna äro barnsjukdomar som mänskligheten måste genomlida på sin långa och mödosamma väg genom dimmorna mot ljuset.

Stode det i min makt att genomföra ett dagsprogram så skulle militarismen avskaffas, åldringarna pensioneras vid 55 års ålder, arbetet delas upp så att inga arbetslösa förekomma, samt en mycket långgående ekonomisk jämlikhet genomföras. Dessutom skulle vid tillsättandet av platser nödig hänsyn tagas till vars on ens lust, fallenhet och förmåga, så att arbetet bleve en källa till livslust och glädje och icke som nu i många fall ett tvångsarbetets helvete. Bort skulle såväl all utmanande lyx som ock all tryckande fattigdom. Som framtidsprogram ansluter jag mig helt till den satsen: Av var och en efter hans förmåga, åt

var och en efter hans behov. Partiställningen i riksdagen är efter de senaste valen följande. Andra kammaren:

Socialdemokraterna	104
Kommunisterna	6+2
De borgerliga	118

De borgerliga ha alltså en knapp majoritet i andra kammaren, I första ha socialdemokraterna ett 60-tal. Den borgerliga majoriteten är alltså given.

Socialdemokraterna ha vunnit 14 mandat och är andra kammarens starkaste parti. Kommunisterna äro delade i Vilbommare och Silénare efter respektive ledare. Vilbommare äro icke anslutna till något internationellt syndikat, Silénarna hylla Moskva. Valrörelsen har varit mycket livaktig med skrifter, tal, demonstrationer och fackeltåg. Stor energi har man förbrukat på att nedgöra sina politiska motståndare, synnerligast har kommunister och socialdemokrater varit som hund och katt, men släkten är ju värst. Följden av den politiska förskjutningen har blivit, att socialdemokraterna bildat ministär med Per Albin Hansson i spetsen. De ha många stora svårigheter att brottas med till följd av den makalösa arbetslösheten. Vi få väl se i vad mån de lyckas att uppfylla sina vallöften.

1932, 20 september.

Rune har fyllt 20 år! Han är stor och stark. För närvarande är han utan arbete, som så många andra i hans ålder. Denna ungdomsarbetslöshet är ett av tidens värsta onda. De äldre, som skulle hjälpa de yngre, utestänger dem från det som borde vara varje människas solklara rättighet, att genom eget arbete försörja sig. Deras naturliga dådkraft bryts ned och de bli rov för dåliga seder, lättja och pessimism. En del få ett illa avlönat nödhjälpsarbete, en annan del en smula kontantunderstöd, de flesta ingenting. Det enda effektiva bote-

medlet vore givetvis att pensionera de åldriga och sedan förkorta tiden för dem som arbeta i den mån det behövdes för att bereda alla arbete. Men detta vilja varken arbetsgivare eller de arbetare som ha fullt upp med arbete var med om. De förra äro rädda för denna princip och frukta att arbetarna då kommer att söka bli kompenserade för minskad avlöning, och arbetarna vilja heller icke avstå något åt sina nödlidande kamrater, ty så långt sträcker sig icke solidariteten.



Detta skall vara jag vid 50 år. Ritat av en kringresande konstnär på 5 minuter.



1932, 6 november.

Jag har fyllt 50 år; ett halvt sekel! Det är ju en hiskelig ålder, men för mig, som nästan alltid känt en dunkel längtan till Nirvana, verkar det inte alltför skräckinjagande. Det är som om jag nalkades slutet av ett långt och tungt dagsverke, som jag håller på att nå backens krön med min börda. Hela min inställning till liv och tillvaro är i många stycken icke lik de flestas. Utåt har jag, av hänsyn till mina förpliktelser, varit en stillsam och tillbakadragen äkta man, barna-

fader och medborgare, men på djupet har det varit oro och längtan.

På min födelsedag blev jag uppvaktad med blommor och presenter.

Av arbetskamraterna erhöll jag ett guldur. Av min hustru Karlfeldts dikter och av min son en vacker stånka av tenn. Av arbetsbefälet fick jag en tennskål och av vänner i Karlbo ett tennfat, samt av min granne Z. Reuner Karlfeldts tankar och tal.

1932, 12 november.

Lördagen den 12 hade vi en liten fest i vårt hem för ett trettio-tal arbetskamrater och närmaste bekanta. Det var mat och dricka, tal och leven, ritualmässigt och program-enligt.

Vad som för mig återstår som ett bestående värde från festligheter och presenter äro de vänliga tankar som jag hoppas på, åtminstone i några fall ligger bakom den vedertagna sedvänjan.

Liksom guden Janus har två ansikten, så har också jag två olika inställningar gentemot tillvaron.

Den ena är riktad utåt människorna, nedåt materiellt jordbunden.

Den andra inåt och uppåt, meningsfullt och längtansfullt, efter någonting bättre och fullkomligare, någonting som Dan Andersson ger uttryck för i följande dikt:

Jag vill tro, att jag efter livets småskolekurs, som jag förvisso genomgår med knappt godkända betyg, skall få tillfälle att under bättre betingelser än de närvarande utveckla mig i överensstämmelse med denna längtan.

*Det är något bortom bergen, bortom blommorna och sången,
det är något bakom stjärnor, bakom heta hjärtat mitt.
Hören, något går och viskar, går och lockar mig och beder:
Kom till oss, ty denna jorden den är icke riket ditt!*

År 1682 föds Karl XII. År 1782 föds Esaias Tegnér. År 1882 dör Guiseppi Garibaldi, Charles Darvin och Rolf Valdo Emersson. År 1882 föds jag.

300 års minnet av Gustav II Adolf har firats. Postverket gav ut detta frimärke som minne.



Postens 300 års jubileum av Gustav II Adolf.

Vid fyllda 50 år känner jag, att den börda jag haft att bära på livsstigen till följd av min **ohälsa och mitt känsliga sinne** varit mycket tung. Redan som barn göts skräcken in i mitt blod då jag fick min högra arm förstörd och på senare åren har hjärtats pumpverk börjat tröttna. Trögt och tungt

flyter livets safter i mina ådror och en ständig längtan efter vila och ro gnager i min kropp och i min själ. Livslustens vågsvall håller på att ebba ut, fantasin trubbas av och själens eld glöder endast matt under livsmödans aska.

Kroppsligen har jag aldrig kunnat utmärka mig och moraliskt har jag icke varit stor. Jag erkänner, att inför Gud står jag tomhänt och utan något att berömma mig av, och med Dan Andersson är jag färdig att utbrista: O Herre förlåt mig den synd som jag gjort, med min mun och de skälvande händer. Den väg som jag gått vill jag icke vandra om igen därtill var bördan för tung och krafterna för små.

Här skulle jag vilja tacka alla som hjälpt mig, alla som skänkt mig ett vänligt ord. Synnerligast då Eva. Hon som brett mina smörgåsar och hållit hemmet putsat och fint. Hon har tvättat mina kläder, stoppat mina strumpor och då kvällen kommit rett vår bädd. Hon har skänkt mig sin kropps oskuld och sitt hjärtas kärlek och hon har uppmanat mig att slå mig till ro hemma nu då ohälsan gör mig arbetsdagen tung.

Det är en första klassens medborgare, som i känslan av sitt ansvar mot sig själv och sin familj, spar något under sin krafts dagar tills ålderdomen kommer.

Fredrik Torsson.

Uti nedanstående ekonomiska tablå är ingen löseegendom medtagen. Om jag lågt

Därnäst vill jag tacka min son, som städse gjort mig heder. Jag önskar av allt mitt hjärta, att jag kunde jämna hans levnads stig. Jag vill hoppas, att han må finna arbete där han kan trivas och finna sin utkomst. Fattigdom och rikedom giv honom icke, men låt honom sin avskilda del av spis få. Må rättrådighet och en god vilja bliva hans arvode och må hans liv fyllas av fruktbarande arbete i harmoni med sig själv, med naturen och med sina medmänniskor.

Vad dessa anteckningar i synnerhet vittna om är väl att jag äger ett filosofiskt spekulativt sinne, men samtidigt håller ordning och reda i min ekonomi. Under små förutsättningar, men med seg ihärdighet, har jag kämpat mig fram till min nuvarande ekonomiska ställning. Tänk på vad det innebär av trygghet och trevnad min son!

skulle räkna den till 3000 så gör överskottet per år $40000:35=1142$ kr.

Inkomster och utgifter under år 1932.

	<u>kontant</u>	<u>fastighet</u>	<u>summa</u>
Vid årets början	29000	7000	36000
Inkomster under året	3450		
Ränta	950		
Utgifter	-2450		
Vid årets slut	30000	7000	37000

Bakom nedanstående bokslut ligger många års ihärdig möda, och hur hård den varit det vet endast jag som med bräcklig hälsa fört striden. Under min 35-åriga arbetstid har jag 102000 arbetstimmar och förtjänat 70950kr. Lägsta timlön har varit 10 öre, högsta 138 öre. Medeltimlön cirka 69,5 öre.

Vägen till och från arbetet utgör cirka 400 mil. Jag har alltså gått runt jordklotet på övertid! Den stigning som vägen haft utgör cirka 27 mil rakt upp! I korta drag ser den ekonomiska tablån över 35 års periodens inkomster och utgifter ut så här:

<u>Inkomster</u>	
Arbetsförtjänst	80950
Dito	3425
Arv	4700
-	
Summa	89075

<u>Utgifter</u>	
Bostad	7000
Skatter	7400
Föreningsavgifter	1250
Övriga utgifter	43425
Summa	59075

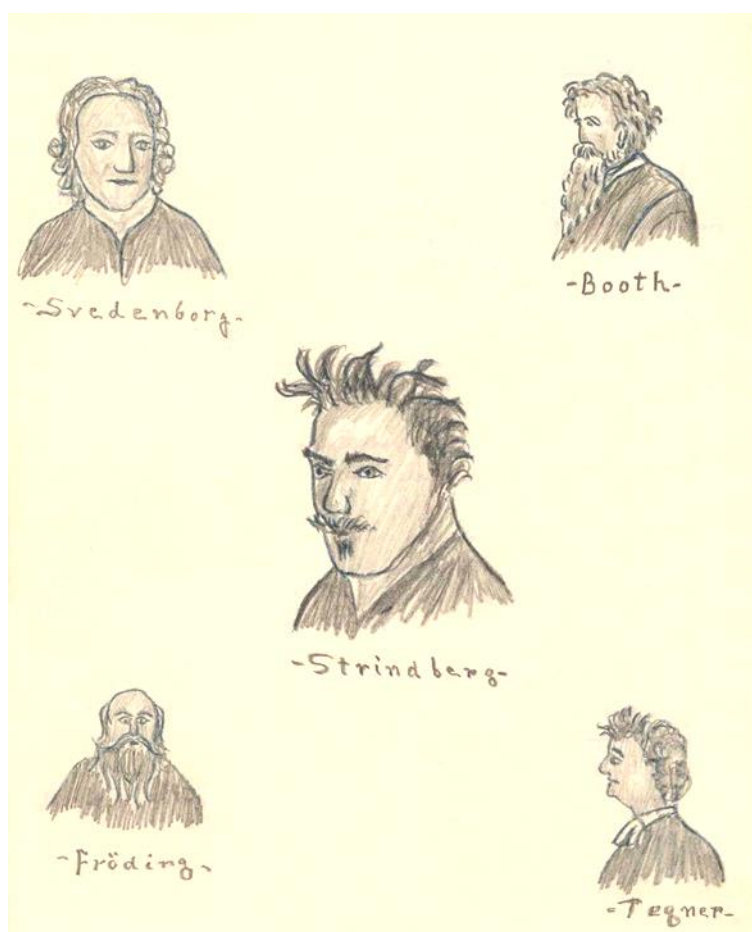
Överskottet är alltså 37000 kr, varav kontant 30000 kr och fastighet 7000 kr.

Den semester jag åtnjutit på 35 år utgör ungefär en och en halv dag per år!

På föregående sida är det ekonomiska resultatet av mitt halvsekelånga liv bokfört. Jag har levat i en historiskt intressant tid. En tid full av brytningar och strider mellan gammalt och nytt, mellan nationer och folk, mellan olika idéer och tankeströmningar. Alla värden värderas om både materiella och andliga och ingen kan väl förutse vad som kommer att växa fram och bli bestående. Men att födslovändorna

äro svåra det ha vi fått erfara. Vad jag samlat av erfarenheter, hur jag utvecklat min karaktär och hur min inställning till alla de stora frågorna i tidens nöd utformat sig därom kan jag icke avfatta något bokslut. Mycket är slagg och små äro de andliga guldskorn jag lyckats samla. Sedan rost och mal förtärt de värdelösa soporna fruktar jag att icke mycket återstår.

*Vad rätt du tänkt, vad du i kärlek vill,
vad skönt du drömt kan ej av tiden härjas.
Det är en skörd som undan honom bärgas,
ty den hör evighetens rike till.*



*Det är något bortom bergen, bortom blommorna och sången,
det är något bakom stjärnor, bakom heta hjärtat mitt.
Hören - någon går och viskar, går och lockar mig och beder.
Kom till oss, ty denna jorden den är inte riket ditt!*

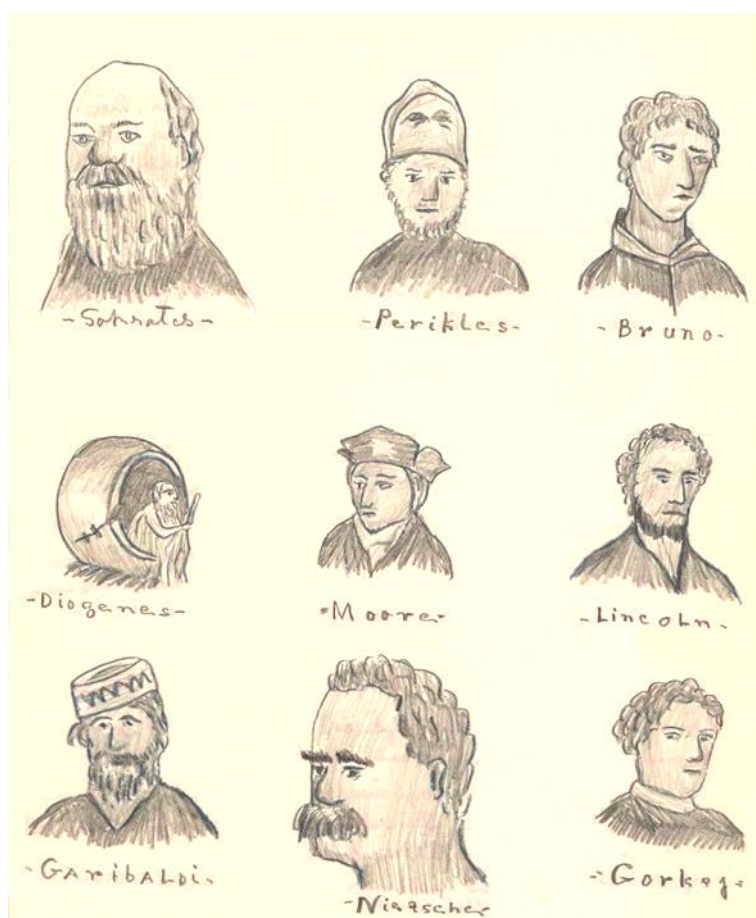
Dan Andersson,

Fäderna.

*Ej finns deras namn på hävdens blad
- de levde i enighet och frid -
men jag skönjer ändå deras långa rad
allt upp i den urgrå tid.*

*De kände ej trältjänst, förstodo je krus,
 de sutto som drottar i ett eget hus
 och taga sitt högtids rus.
 De kysste flickor i livets vår,
 en vart deras trofasta brud.
 De ärade kungen, de fruktade Gud
 och dogo i stillhet, mätta av år.
 Mina fäder! I smärtans och frestelsens stund
 fick jag styrka vid tanken på er.
 Som ni vårdat och älskat ert ärvda pund,
 vill jag småle nöjd åt vad ödet ger.
 Vid njutningens vintrande överflöd
 har jag tänkt på er kamp, på ert tarvliga bröd:
 har jag rätt att begära mer?*

Erik Axel Karlfeldt.



År 1932 gällde följande priser på förnödenheter.

Smör kr, 2,20-2,70. Mjök 20 öre per liter. Bönderna fingo i mejerierna 7 till 12 öre per liter. Rågmjöl 22-25 öre kg. Vetemjöl 30-40 öre kg. Fläsk kr. 1,20-1,70. Kött kr. 1,10-1,80. Socker 50 öre kg. Spisbröd 40-75 öre. Ägg kr. 1,50-2,40 per tjog. Honung kr. 3 kg. Hö 2,5 öre kg. Brännvin 3,25 per liter. Ett par skor kr. 10-20. En kostym

kläder kr 50-10-125. Ett kg. vanligt järn kr 0,25. Rostfritt kr. 3,10.

Timpenningarna variera mellan kr 0.50-2,00 och utgöra just inget bevis för att arbetarna menat ärligt med sitt prat om enighet, jämlikhet och broderskap. En folkskolelärare brukar skatta för 4-6000 kronors inkomst. En präst för 8 tusen. En biskop 20-25 tusen eller ungefär som en

landshövding. Rikets högsta ämbeten betalas med 30-40 tusen kr. i lön. Enskilda företag avlöna i vissa fall sina chefer vida högre.

Landstingsskatten i Kopparbergs län är kr. 2,50. Kommunalskatten i Grytnäs kr. 11,50. Det finns kommuner där den är

mycket lägre, men så går den i andra upp ända till kr. 70,00 per inkomsthundra. Försvaret drar 120 millioner och hela statsbudgeten omkring 800 millioner. Statsskulden 1800 millioner kr. Kronan står 65 öre i guld, men har bibehållit sin köpkraft inom landet.

Några bland mänsklighetens stora andar som väckt mitt intresse och min beundran:

Mo	kinesisk tänkare och vishetslärare
Sokrates	grekisk filosof f. 469 f.Kr. Dömd till döden medelst intagande av gift
Diogenes	grekisk filosof f. 413 f.Kr. d. 325 f.Kr.
Perikles	grekisk statsman f. 469 f.Kr. d. 429 f.Kr.
Engelbrekt Engelbrektsson	frihetshjälte från Dalarna mördad år 1436.
Thomas More	engelsk statsman och humanist f. 1477, dömd till döden och abrottad 1535
Giordana Bruno	italiensk sanningssökare och filosof f. 1548, bränd som kättare år 1600.
Kristoffer Polhem	svensk uppfinnare f. 1661, d. 1751.
Emanuel Swedenborg	svensk vetenskapsman och religiös mystiker f. 1688, d. 1772.
Giuseppe Garibaldi	italiensk frihetshjälte, f. 1807, d. 1882.
James Watt	skottsk fysiker och mekaniker f. 1736, d. 1819.
Abraham Lincoln	Förenta Staternas president, negerslavarnas frigörare, f. 1809, mördad 1865.
Esaias Tegnér	svensk skald, f. 1782, d. 1846.
William Booth	Frälsningsarméns stiftare, f. 1829, d.
Viktor Rydberg	svensk författare, f. 1828, d. 1895.
Nietzsche	tysk filosof, f. 1844, d. 1900.
August Strindberg	svensk författare, f. 1849, d. 1912
Gustav Fröding	svensk skald, f. 1860, d. 1916.
Thomas Edison	amerikansk uppfinnare, f. 1847.
Maxim Gorki	rysk författare, f. 1868.
Sven Adolf Hedin	svensk politiker, f. 1834, d. 1905.
Hjalmar Branting	svensk politiker
Upton Sinclair	amerikansk författare

Många fler vore att nämna, men detta må vara en liten xplockning bland dem jag mest fäst mig vid.

Skogsbo 1932,
50-åringen

Johan August Persson

*Så är du min förtröstan all
du kärlek som i allting bor
I stjärnors eld i havets svall
i blicken hos min mor.*

Dan Andersson

Visdomsord av klass ur ordspråksboken:

Kap:23 v:9 - Kap:23 v:23

Dito ur Predikaren Kap:4 v:6

En vis mans ärliga uttalanden i frågor som han säkert allvarligt grubblat över är också:

Predikaren Kap:3 v:19-22, Kap:9 v:7.

Böckernas bok.

Tung har mödan varit och tunga tankar har ofta kretsat i min hjärnas vindlingar. Mest har det varit grå vardagsstämning med korta glittrande glimtar av solsken. Ibland har det varit intensivt lidande, både andligt och lekamligt.

Men kanske är det som diktaren skriver:

*Jag vet ej om fullare fröjd står att nå
än när läpparna skälva av gråt,
om vi någonsin leva så gränslöst som då,
när pannan av ångest är våt.*

Dan Andersson

En gång kommo Eva och jag in i Avesta kyrka på en predikan. Prästens ord fångade mig icke, jag tyckte att han liksom läste upp en ofrånkomlig läxa i väntan på en god

middag. Sången ljöd sövande, entonig och jämrande. Förstrött bläddrade jag i en psalmbok och fann följande pärla, som var så vacker att jag icke glömmer den:

*Jag vet en hälsning mera kär,
än värld vad dig kan ge
den heter frid, Guds frid det är
och därom vill jag be
Kom då o frid och bliv mig kär
som allra bästa vännen min,
ty dagen skrider, det blir kväll
och natten bryter in...*

Min son Rune,

du må bli fattig eller rik, sjuk eller frisk, underlydande eller överordnad, sök alltid leva så, att du är en heder för dina fäder till välsignelse för dina medmänniskor och i

harmoni med dig själv. Då har du gjort vad på dig ankommer att föra mänskligheten framåt.

Din fader August

Excelsior.

latin: betyder

Uppåtsträvande mot höjden

*Gå hellre livets allvarsstig allena
och så i det fördolda ut din sådd,
en eremit, som hopen hotar stena,
för tyst, för ensam för att bli förstådd,
om mitt ibland en lumpen gycklarskara
behängd med narrens bjällror fram och bak,
som kråmar sig, som tror sig något vara
och mäter allt med inskränkt krämarsmak.*

-

Här slutar August Perssons bok, men han efterlämnade för åren 1933-1936 några dagboksnoteringar. De följer här nedan.

1933

1933, 30 mars

började Rune fullgöra sin vämplikt vid Hälsinge regementets förläggning i Gävle.

1933, augusti

40-timmarsveckan införes i Månsbo.

1933, september.

Rune fyller 21 år. Myndig!

1933, oktober.

Rune återkommer frisk och kry från vapenövningarna.

År 1933 har gått till ända. Kulturländernas folk leva fortfarande under trycket av arbetslöshetens förbannelse. Avrustningskonferenser ha hållits, ekonomiska återuppbyggingskonferenser likaså, men utan resultat. Likaså ha de olika staterna genom lagstiftning, tullar och nödhjälsarbeten sökt råda bot på det onda, men med ganska små resultat. Lösningen hindras genom människornas egoistiska hävdande av det egna jaget, genom okunnighet och brist på god vilja. Jag för min del tror att arbetslösheten icke kan lösas på annat sätt än att de äldre pensioneras och avskedas, samtidigt som arbetstiden för de övriga förkortas.

Mina sammanlagda inkomster under året belöpa sig till 3000 kr och hopräknade utgifterna till samma belopp. Min ekonomiska ställning är alltså lika som vid årets början

I Månsbo har fabrikationen gått tillbaka till följd av svårigheterna att placera cholrater på världsmarknaden. Vid årets början tillverkades 400 ton per månad, men nu begränsats till 300. Arbetstiden har sänkts till 40 timmar per vecka. I Avesta järnverk är arbetstillgången god, och alla permitterade äro inkallade. Här i Grytnäs finns omkring 150 arbetslösa. En del av som äro mest behövande få kontantunderstöd, till vilket staten, för denna kommuns vid-

kommande bidrager med 60 procent. En vattenledning Skogsbo, Högbo, Rutbo, är nu under anläggning som statskommunalt reservarbete. Den är beräknad att kosta 60 – 70 tusen kronor och till denna kostnad bedrager staten med 65 procent på arbete, och 35 procent på materialkostnaden. Lönen får, enligt arbetslöshetskommissionens direktiv, icke överskrida kr. 4,50 per dag. Högst 30 man får samtidigt användas i detta arbete.

Rune har varit arbetslös alltsedan han kom hem från exercisen.

Eva är besvärad av reumatismen, annars mår hon bra.

Själv är mycket påmint om mitt dåliga hjärta. Dssutom kängla mina nerver, så att mitt lynne ibland sjunker ner mot nollpunkten, för någon enda gång kan det även slå över i galghumor eller lösa ut sig i ett omotiverat vredesutbrott. Nätterna äro fyllda av vidunderliga drömmar. Några ansträngningar tål jag ej.

Vintern har varit mild och snöfattig. Sommaren vacker och varm, med en högsta plustemperatur av 37 grader i skuggan. Skörden har varit god, synnerligast beträffande frukt och spannmål. Stora mängder vete ligger lagrat och överstiger avsevärd landets behov.

*Det är ej åren som oss överlista
Tid, vad är tid? En droppa evighet.
Det är av inre nötning som vi brista.
Det är vi själva som oss själva missta.*

Topelius

1934

1934, 20 februari.

Började Rune arbeta med ändringen av turbinerna i Månsbo.

1934, 3 mars

avled min syster Anna i sitt 57 år. Dödsorsaken var kräfta. Hon var en arbetsmyra, till psyket känslöbetnad. Frid över hennes minne.

Vid denna tid började Rune sällskapa med en flicka Inga Levin. Får väl se hur det utvecklar sig.

1934, juni

Under juni månad arbetade Rune på Aluminiumbygget.

1934, 4 juli

började Rune på Avesta järnverks mekaniska verkstad.

1934, 8 november

Eva har under detta år fyllt sitt halva sekel. Konjunkturererna ha förbättrats, synnerligast på hemmamarknaden. Här på orten har arbetslösheten starkt minskat, tack vare

Aluminiumfabriken och den goda arbetstillgången vid Avesta järnverk.

Mina inkomster kr. 3436. Utgifter 3400.

1934, 24 december

Rune och Inga har förlovat sig.

1935



Detta skall föreställa proletären och plåtslagaren A. P. vid fyllda 52 år

Oro i världen. Krig Italien – Abessinien.
Sverige 45000 arbetslösa. Högkonjunktur.
Jag har under året byggt om gården för

3500 kr. Min inkomst har varit 3440 kr.
Min ekonomiska ställning oförändrad.

1936.

Farfar förde inte några dagboksanteckningar under detta år. De lokala tidningarna uppmärksammade dock hans död.

DÖDA.



Farfars dödsannons i Avesta Tidning den 9 juni 1936

Dalademokraten måndagen den 8 juni 1936.

Dödsfall

Plåtslagaren **Aug. Persson** i Skogsbo har plötsligt gått bort i en ålder av 54 år, närmast sörjd av maka, son och sonhustru. Budet om Aug. Perssons bortgång väcker förstämning i vida kretsar. Persson var ingen dussinmänniska, han var en god filosof och i litteraturens rika värld var han hemmastadd. Stilla och tillbakadragen vandrade han genom livet och när han nu dragit till skuggornas rike efterlämnar han ett ljust och gott minne.

Avesta Posten tisdagen den 9 juni 1936.

Grytnäs.

Dödsfall.

Plåtslagare **Johan August Persson**, Skogsbo, har avlidit i en ålder av 53 år. Han efterlämnar, maka, son och sonhustru.

Avesta Tidning tisdagen den 9 juni 1936

Grytnäs.

Dödsfall.

Plåtslagaren **Aug. Persson** i Skogsbo har plötsligt gått bort i en ålder av 54 år, närmast sörjd av maka, son och sonhustru. Budet om Aug. Perssons bortgång väcker sorg och förstämning. Stilla och tillbakadragen vandrade han genom livet och när han nu stigit över gränsen till skuggornas rike efterlämnar han ett ljust och gott minne.

Avesta Posten den 16 juni 1936.

Grytnäs. Jordfästningar.

På söndagen jordfästes i Grytnäs kyrka stoftet efter plåtslagaren **Johan August Persson** i Skogsbo. Sedan kistan inburits och placerats i koret sjöngs gemensamt en psalm varefter kyrkoherde Welin, som förrättade jordfästningen, höll en betraktelse över orden: "om någon vardrar i mörkret och icke ser någon ljusning, så förtröste han dock på Herrens namn och stöjde sig på sin gud". Efter ytterligare psalmsång utbars kistan under tonerna av Karl XV:s sorgmarsch och sänktes i familjegrav. Här nedlades flera vackra kransar, bl.a. från tjänstemännen vid Alby nya kloratfabriksaktiebolag genom ingenjör Carlsson, som uttalade ett varmt tack för gott kamratskap och utomordentligt pliktroget arbete, vidare en krans från Grov- och fabriks härvarande avdelning, nedlagd av fabriksarbetare Karl Olsson varvid standaret sänktes tre gånger över graven.

Den bortgagne sörjdes närmast av maka, son och sonhustru.

Avesta Tidning den 16 juni 1936 angav under rubriken "Jordfästningar":

I Grytnäs kyrka fördes på söndagen stoftet efter avlidne plåtslagaren **Johan August Persson** i Skogsbo till den sista vilan. Företrädd av Grov- och Fabriks standar och mellan häck av arbetskamrater inbars kistan i kyrkan och placerades i koret. En psalm sjöngs först gemensamt, varefter församlingens kyrkoherde talade över ordet hos profeten Jesaias kap. 50, vers 10 och förrättade jordfästningen. Under orgelmusik utbars kistan och sänktes i familjegraven. En myckenhet kransar nedlades här. Bland dessa märktes en från tjänstemännen och arbetsledning vid Alby nya kloratfabriksaktiebolag, vilken nedlades genom driftsingenjören Carlsson. Genom fabriksarbetaren Karl Olsson i Skogsbo nedlades en krans från fackföreningen, varvid deras standar sänktes som en hälsning i den öppna graven. Kransar nedlades också från gamla arbetskamrater i Månsbo, m. fl."

Jesaias kap. 50, vers 10, som nämns här ovan lyder:

"Vem är bland eder, som fruktar Herren och hör hans tjänares röst? Om han än vandrar i mörkret och icke ser någon ljusning, så förtröste han dock på Herrens namn och stöjde sig vid sin Gud."